

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne

RAKENDUSKAVA	Eesmärk	1 (Objective 1)
	Abikõlblik piirkond:	Eesti Vabariik
	Periood:	2007-2013
	CCI number:	2007EE051PO001
	Rakenduskava nimi:	Inimressursi arendamise rakenduskava
SEIRE AASTAARUANNE	Aruande aasta:	2013
	Seirekomisjoni poolt kinnitatud:	13.06.2014

SISUKORD

SISUKORD	2
BRIEF OVERVIEW	5
LÜHENDID	14
1 LÜHIKOKKUVÕTE	15
2 RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE	23
2.1 Olulisemad muudatused rakenduskava kontekstis	23
2.1.1 Ülevaade majandusarengutest	23
2.1.2 Muutused tööturul	26
2.1.3 Olulisemad muudatused valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides	30
2.2 Olulisemad probleemid ja riskid	34
2.2.1 Probleemid	34
2.2.2 Riskid	36
2.3 Seosed ja mõjud valdkondade üleselt	40
2.3.1 Panus ja seosed Lissaboni strateegia, EL 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga	41
2.3.2 Panus ja seosed Euroopa Liidu Läänemere strateegiaga	54
2.3.3 Panus ja seosed horisontaalsete teemadega	56
2.3.4 ESF tegevustes osalevate isikute seire	62
3 JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT	64
3.1 Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides	64
3.2 Järelevalve	66
3.2.1 Korraldusametuse ja makseametuse järelevalve rakendusüksuse üle	66
3.2.2 Korraldusametuse järelevalve rakendusasutuse üle	67
3.2.3 Muud olulised tegevused	67
3.2.4 RÜ-de ja RA-de järelevalvetegevused	68
3.3 Auditid	71
3.3.1 Projektauditid	72
3.3.2 JKS auditid	73
3.4 Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded	74
4 SEIRE JA HINDAMINE	77
4.1 KA seiretegevused	77
4.2 Rakenduskava seire	77
4.3 Läbiviidud hindamised ja uuringud	79
5. KOMMUNIKATSIOON	83
5.1 Näited	83
5.2 Hinnang	85
6 PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE	86

6.1	Elukestev õpe	86
6.1.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	87
6.1.2	Finantsteave	94
6.1.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	95
6.1.4	Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	96
6.1.5	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	96
6.2	Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	97
6.2.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	98
6.2.2	Finantsteave	103
6.2.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	103
6.2.4	Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	104
6.2.5	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	104
6.3	Pikk ja kvaliteetne tööelu	106
6.3.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	107
6.3.2	Finantsteave	115
6.3.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	115
6.3.4	Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	116
6.3.5	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	117
6.4	Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	118
6.4.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	119
6.4.2	Finantsteave	126
6.4.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	127
6.4.4	Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	127
6.4.5	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	128
6.5	Suurem haldusvõimekus	129
6.5.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	130
6.5.2	Finantsteave	136
6.5.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	136
6.5.4	Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	137
6.5.5	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	137
6.6	Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi	138
6.6.1	Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	139
6.6.2	Finantsteave	141
6.6.3	ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	142
6.6.4	Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	143
7	ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED	144
	LISAD	145
	LISA 1. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES	145
	LISA 2. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES	146
	LISA 3. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE	148
	LISA 4. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT	149
	LISA 5. PAIKVAATLUSTE KATVUS	150
	LISA 6. VAIDED	151
	LISA 7. MÕJU HORIZONTAALSETELE TEEMADELE	152
	LISA 8. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES	153

<i>LISA 9. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL</i> -----	155
<i>LISA 10. PROJEKTIAUDITID, JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED</i> -----	156
<i>LISA 11. RIKKUMISED</i> -----	159
<i>LISA 12. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED</i> -----	164
<i>LISA 13. FINANTSINSTRUMENTIDE KASUTAMINE</i> -----	170

BRIEF OVERVIEW

This monitoring report reflects the implementation of the Operational Programme for Human Resource Development (OPHRD) in 2013. The report contains financial as well as substantive information about the implementation of priority axes and measures. Information contained in this monitoring report has been presented as at 31.12.2013 covering the period 01.01.2007- 31.12.2013. The report is cumulative and based on the principle that the information presented in previous reports is usually not represented.

The aim of the monitoring report is to give an overview of the movement towards objectives and general progress of the implementation of OPHRD during the programme period, activities during the reporting period, financial obligations undertaken and payments made and the current status of implemented and planned measures. The report firstly covers the implementation of the operational programme as a whole and then by each priority axis in greater detail. The first part of the report contains a qualitative analysis which covers any significant changes in the context of the operational programme, risks and problems which have occurred during the implementation, information about control activities, auditing, monitoring and evaluation activities across the operational programme as well as a chapter about communication activities. Chapter 6 gives a more specific overview about achieving the objectives through analysis of the indicators, financial progress by priority axes, individuals who have benefitted from ESF, mutual improvement of resources and an overall assessment by the implementers by priority axes. The monitoring report has been compiled by leading ministry of the operational programme – Ministry of Education and Research (MoER) based on the annual monitoring reports of priority axes approved by the intermediate bodies (IB) and Monitoring Committees of the axes and information received from the Managing Authority (MA), Auditing Authority and Certifying Authority. The monitoring report has been approved on ... **2014** by the Monitoring Committee of the Operational Programme.

In the period 2007-2013 the Operational Programme for Human Resource Development is financed by the European Social Fund (ESF) with **391 517 329** euro, Estonian public sector **52 642 230** euro and private sector with **17 178 031** euro. Total monetary resource for the operational programme is **461 337 590** euro.

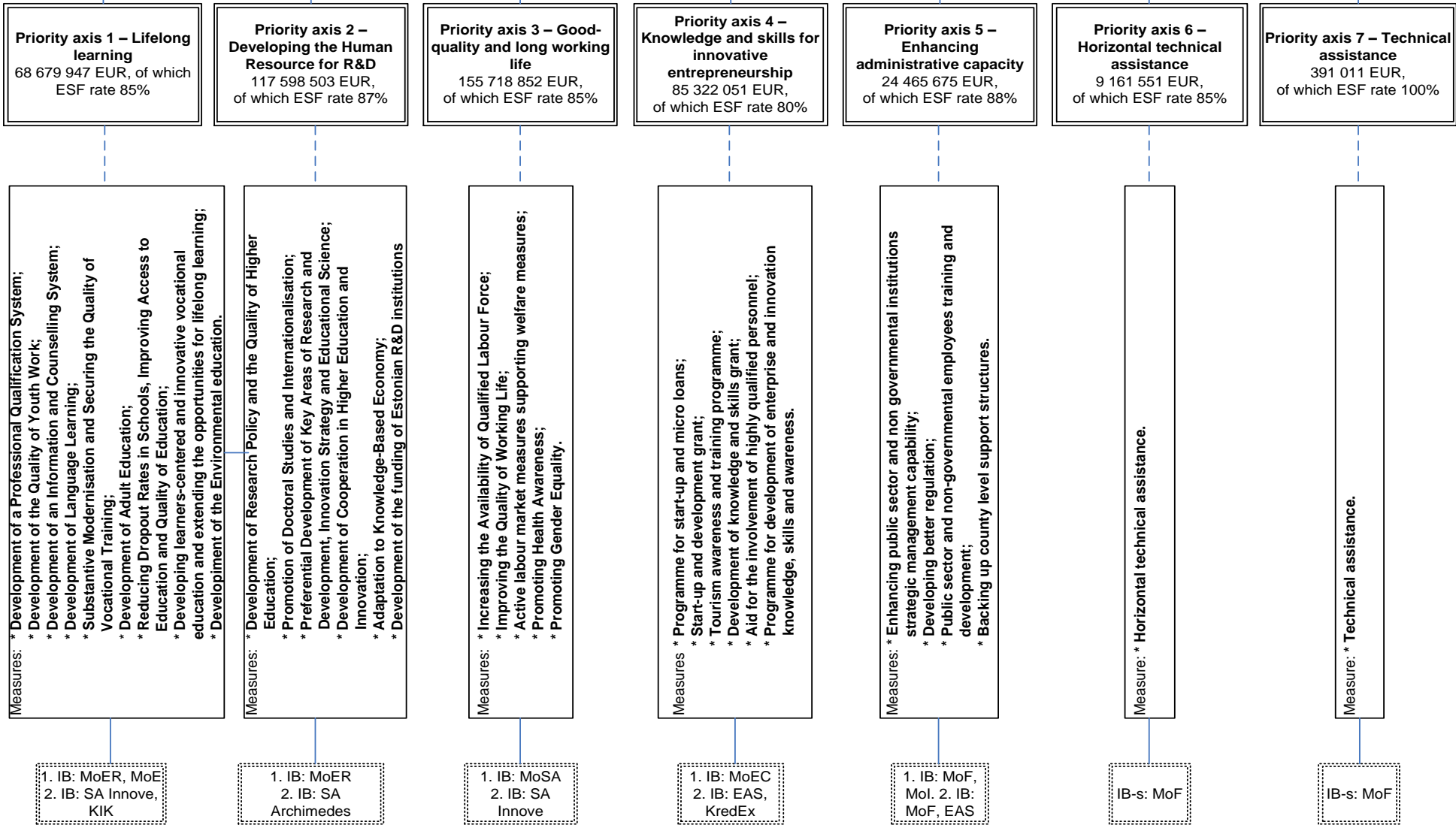
By the end of 2013, all 34 measures had been opened where the volume of approved programmes and projects (volume of commitments undertaken) was 461 335 146 euro or essentially 100% of the budget, volume of payments made was 372 590 443 euro or 80.8% of the total budget (it was 314 563 174 euro by the end of last year or 68.2% of the total budget). Please also see the table with cumulative financial information in Annex 3 of the report. Therefore **approx. 19%** of the total volume **remains to be paid out.**

The operational programme consists of five separate priority axes (in addition, there are axes of Horizontal technical assistance and Technical assistance) which, in turn, are divided into numerous measures – programmes and open application rounds. 34 measures were provided in the OPHRD priority axes.

The division of measure according to the **priority axes** (henceforth **PA**) (please also see the OPHRD chart on next page which provides an overview of the operation of the implementation system and monetary volumes of the priority axes):

Operational programme for Human Resource Development

461 337 590 EUR, rate of ESF contribution: 85%

- 1.1. **PA 1: Lifelong learning** – 9 out of 9 measures open;
- 1.2. **PA 2: Developing the human resource for Research & Development** – 6 out of 6 measures open;
- 1.3. **PA 3: Good-quality and long working life** – 5 out of 5 measures open;
- 1.4. **PA 4: Knowledge and skills for innovative entrepreneurship** – 6 out of 8 measures open, closed 2;
- 1.5. **PA 5: Enhancing administrative capacity** – 4 out of 4 measures (or sub-axes) open
- 1.6. **Horizontal technical assistance** – 1 of 1 open;
- 1.7. **Technical assistance** – 1 of 1 open.

Achieving objectives and advancement

Altogether, 2010 reference levels for 56 indicators out of 86 were achieved, in the case of 30 indicators the reference level was not achieved or it is not known whether it was achieved. **The achievement levels of most of the indicators have advanced considerably in 2013 and 53** (last year it was 42) **or approximately 62% of the indicators have already reached the 2013 target levels by the end of the year**, the 2013 achievement levels of ten indicators are not known. The relatively successful achievements so far indicate that **the majority of the indicators will probably reach their target levels or even exceed them by the end of 2015**, but the final percentage depends on the value of structural resources currently available as well as various external factors. Problems can primarily arise with the indicators where the 2010 reference levels have not been achieved and which were set too ambitiously; we also have no data about the 2012 – 2013 achievement levels of some of the indicators which makes it difficult to estimate their probable achievement levels at the end of the period. We can, however, presume that at least $\frac{3}{4}$ of the indicators will reach their target levels or exceed them by the end of 2015.

It must be said that the **reference and target level estimates of several OPHRD indicators have been very conservative**, especially considering the relatively large volume of financing which shows that the true implementation situation or specific volumes of activities could not be accurately predicted. The same problem has also affected significant under-achievement, which is often also affected by unpredictable external factors (e.g. the economic crisis). We can also say that unfortunately not all indicators reflect the achievement of the actual objectives of the measures very well. Achievement of the objectives of the whole operational programme is significantly influenced by priority axis 4 **“Knowledge and skills for innovative entrepreneurship”** where achievement of reference levels has been most difficult and the fulfilment level of several indicators is unknown. This axis has the highest number of indicators that will most probably not be fulfilled by the end of the period. At the same time, the aforementioned blunders can be a lesson learned when planning the indicators of the new, 2014 – 2020 operational programme.

The objectives of the PA **Lifelong Learning** „Increased participation in lifelong learning according to ability and need“ and „Study in general and vocational education is of a high quality, and in accordance with the needs of learners and society“ have now been achieved for the most part. The amount of adults participating in lifelong learning (one of the main indicators of the axis) has risen to 12.5% and has therefore exceeded the 2013 target level (11.5%), the rate of young people in the 20-24 age group who have gained at least secondary education was 84.2% (target level 84%). 16 out of 22 indicators measuring the achievement of OPHRD objectives have already exceeded the 2013 target level, five (5) indicators have achieved over 75%. None of the achievement levels are below 66% of the target. Therefore we can say that based on the indicators the progress of the axis has been very good. In certain cases the target levels have been greatly exceeded which leads to the conclusion that the designs in the planning phase were too modest and the true extent of the activities was not anticipated.

It is more difficult to reach target levels of the (impact) indicators which are more general parameters of the state, its socio-economic situation and its educational system (e.g. percentage of pupils in daytime study who are studying according to individual study programmes, percentage of young people with low level of education among the 18-24 age group who are not in training) and which are largely dependent on the demographic and other factors.

Fulfilment of indicators for achieving the objectives of **PA Developing the human resource for Research and Development** has been very good – target levels for 11 out of 14 indicators have been fulfilled and

only 3 indicators have yet to achieve their target levels. The main reason for the good achievement level is the successful implementation of activities contributing most to the fulfilment of the indicators (such as the DoRa programme and the Primus programme). Also, there are no confirmed impact indicators in this priority axis, the fulfilment of which is harder to direct with the ESF measures. It has been somewhat more difficult to achieve the target levels of the result indicators related to the programme „TULE“, the productivity of continuous education is below expectations and unfortunately not all those who return to higher education complete their studies (the percentage of post-graduates who have completed their studies is still higher). Achievement of the objective „new generation of scientists and engineers for knowledge-based society is provided“ is somewhat defined by an indicator not included in the operational programme, „Number of Estonian scientists and engineers“, which has thrived in the past few years (see chapter 2.3.1). Another good impact indicator representative of good higher education and science is the percentage of graduates in the natural and exact sciences, engineering, production and construction in higher education which has significantly increased in the past few years. It is clear that ensuring competitive income and up-to-date working conditions as well as promoting science and utilization of measures of internationalisation are important prerequisites for the increase in the number of scientists and thus, to the achievement of the general objectives of the R&D and innovation strategy.

Out of the 20 indicators for PA **Good-quality and long working life**, the 2013 target levels have been practically achieved for 13 by the end of the reporting period. All in all, movement is maintained towards fulfilling the indicators of both objectives – „Supply of qualified labour has increased“ and „Quality of working life has improved “– and thus achieving the objectives, also there is no significant under- or over fulfilment. In the case of both objectives we can note that as of 31.12.2013, the activities implemented within this PA have increased employment rate by 80 000 qualified workers and has helped to improve the quality of working life which is confirmed by the results. The appraisals that have taken place also support these results. Therefore the objectives of 2013 can be considered largely fulfilled. The target levels of all output indicators have been achieved as well as the target levels of four result indicators. The achievement levels of the result indicators “The percentage of people who have been placed into active recruitment with the help of employment support services of all those who have received this service” and “The percentage of people who have gained employment or retained a job with the help of employment support services of all those who have received this service” are 69% and 83% of the target levels respectively. However, the progress so far allows us to presume that these indicators will also improve because the eligibility period of the programmes has been extended till the end of 2015. Of the impact indicators, the target level can be considered as 100% achieved for “activity rate” (target and achievement level 74.8%), this is mainly due to the improved economic situation and 94% achieved for the indicator “the number of people in the age group 25-49 who are inactive and whose reason for the inactivity is illness or injury”. There are bigger problems with impact indicators reflecting gender equality “The employment gap between people in the 20-50 age group with no children and those who have small children” and “The gender segregation of the labour market” which, compared to the start of the period, has improved little, if at all. Although the programme activities continue, the target levels set for the end of the period are likely to remain unachieved. Considering that we are talking about a complicated and deeply rooted problem which is influenced by several factors and the progress of gender equality is a long-term process, the achievement of objectives largely depends on the changing of the society's way of thinking. At the same time we cannot say that the measure “Promoting gender equality” has not had any positive effect on achieving the set objectives.

In the context of the operational programme (compared to the other axes), the fulfilment of indicators for priority axis **Knowledge and skills for innovative entrepreneurship** is in the worst situation, only three (3) of the 14 indicators have reached the 2013 target level. However, there is no recent information about the fulfilment levels of as many as seven (7) indicators and the fulfilment level of three (3) remains below 50% of the target level. Low fulfilment levels can be explained by setting fairly ambitious target levels during programming and also, changes in the external environment. In several cases, the indicators that have been chosen are difficult to measure. In the case of two indicators, there have been changes in the methodology and the under-fulfilment of result indicators can be largely attributed to external factors and

the period of economic recession. According to the information available, for various reasons (incorrectly set target level, poor conditions or other reasons) the fulfilment of many output indicators will remain below the set target levels. The fulfilment of objectives is difficult to assess, as the data for majority of result indicators has not been charted or it is obtained from a study taking place every few years, e.g. "The development trends of small and medium-sized companies" which next takes place in 2015. Overall though, according to the assessment of 1st and 2nd level Intermediate Bodies the implementation of the priority axis can be considered good, because all the planned measures are being implemented or closed, the priority axis is moving towards fulfillment of its objectives and the financial progress is performing as expected. Mid-term evaluation has pointed out that supported enterprises' sales revenue grew by an average of 69%, which was 51 percentage points faster than the Estonian average, exports grew by 145%, which was 103 percentage points higher than the average of Estonia, and the value added per employee increased by 36%, which was 2 percentage points faster than the Estonian average. Also, general entrepreneurial activity which could, as one of the impact indicators outside the operational programme, characterise this axis, has increased year-on-year (see chapter 2.3.1). This indicates that the Estonian people have become more entrepreneurial and an ever increasing number of people have started to realise their potential as an entrepreneur either alongside with their day job or instead of it.

Nevertheless, as soon as the aforementioned problems with indicators became evident at an earlier stage, the 1st level Intermediate Body could have proposed more relevant additional indicators (e.g. during the amendments to the operational programme in 2010) and planned the studies relating to the achievement levels of the result indicators for 2013 at the latest, which is the year when the OPHRD target levels are assessed. At the moment, many of the achievement levels are still unknown and this could have been prevented.

Fulfilment of objectives and indicators of the priority axis **Enhancing administrative capacity** has also shown good results (eight (8) out of 12 indicators have achieved their target levels) and the activities have been relevant. Moreover, all target levels of the output and result indicators have been achieved and exceeded. This is caused by much higher level of interest in the activities as well as fairly modest planning. The impact indicator „Effectiveness of work in the government sector” achieved its 2013 target level in 2011 and 2012 which is why the first objective of the axis „the effectiveness and efficiency of policy formation, and its implementation, is ensured” can be deemed fulfilled, although the achievement level of 2013 remained slightly below the target level. Unfortunately the achievement levels of the impact indicators of the second objective – „workers in the public and non-profit sectors are professional and trustworthy” – are not yet known as there was no data collected in 2013. A new study is planned for 2014, also the modification of measurement procedures is under consideration. At the same time, based on the output and result indicators it can be said that the objectives have most likely been achieved.

The progress of indicators in the priority axes **Horizontal technical assistance and technical assistance** is very good. Two of the six indicators already exceed their 2013 target levels (e.g. the visits to the home page are double the target level, and also the public awareness of the structural means is higher than anticipated) and one has been 100% fulfilled. The rest of the achievement levels are moving in line with the planned framework and are likely to achieve their target levels by the end of the period. There have also been no significant problems with using the technical assistance.

Overall, opening and implementation of measures has gone according to plan and without difficulty, specific information about achievement of objectives and indicators of the priority axes for the reporting year can be found in the subsection of each axis, below the indicator tables.

Projects and programmes which have been implemented impact the promotion of the information society more than other horizontal themes (see annex 7) (23%). Slightly fewer projects have had a positive impact on regional development, environmental protection and promoting equality, impact is also smaller when it comes to the development of civil society – approx 17% of the projects. Compared to the end of last year, the percentage of projects with a positive impact has increased in all themes. These percentages are largely influenced by the priority axis „Knowledge and skills for innovative entrepreneurship” as this axis

has the highest proportion of completed projects. None of the priority axes has negative impact on the horizontal themes.

Financial information

During the course of the reporting period the implementation of OPHRD has been progressing well – in all the axes (except technical assistance axes) the budget volume of confirmed programmes and projects is over 98% and the volume of payments has grown to more than three quarters of the volume of the operational programme – 80.8% of the total budget (see Annex 3 Cumulative financial information). **Moreover, as of 31.12.2013, 97.4% of community funding in the operational programme budget has been covered with commitments and 307 314 243 euro or 78.5% of community funding payments have been made** (see also figure 1.1). The payments of the EU funding have increased by 48 832 842 euro over the course of the past year or 12.5% of the total budget.

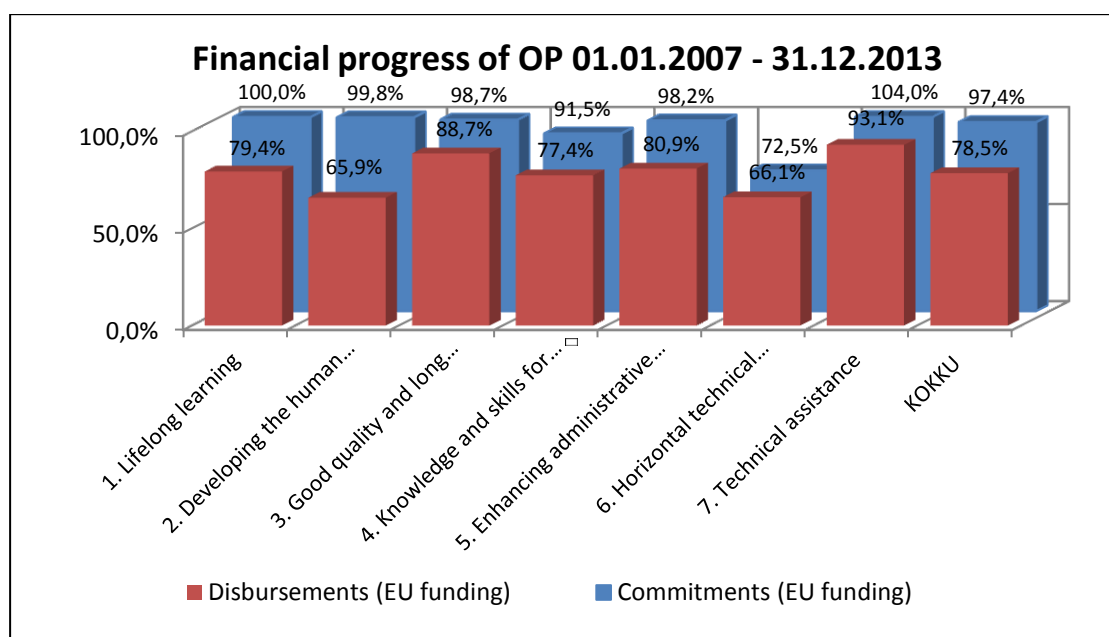

Figure 1.1: Commitments undertaken and disbursements made across the priority axes 01.01.2007-31.12.2012

Source: SFCS (20.05.2013), leading ministry calculations

Most **commitments have been undertaken** in priority axes „Developing the human resource for Research & Development“ (nearly 100% of the community funding budget, „Lifelong learning“ (99.8%) and „Long and good-quality working life“ (98.7%). Most **payments** have been made in the axis „Long and good-quality working life“ – 88.7% of the community funding (81.7% in 2012).

It is followed by „Enhancing administrative capacity“ – 80.9% (66.9% in 2012) and „Knowledge and skills for innovative entrepreneurship“ – 77.4% (67.7% in 2012). In all **substantive priority axes there have also been payments in excess of 65%** of the budget for the period. The payment target level set by the Government of the Republic¹ – 85% payments made from the EU budget contribution by the end of 2013 – will therefore not be achieved, except for “Long and good quality working life” which exceeds the target level by 4.9 million. „Developing the human resource for Research & Development” with 66% of the EU budget contribution, according to the SF central system, with approximately 14.5 million euro is under the 2013 target level set for the axis in the monitoring regulation (80% of the axis budget). In other priority axes the shortfall from target levels is significantly smaller.

¹Regulation no 276 of the Government of the Republic from 22. December 2006 „Procedure for monitoring and evaluation of the operational support and formation of the monitoring committee for 2007-2013“ annex 2 (entered into force 01.09.2011). There are no target levels set for technical assistance.

Therefore, OPHRD has a few problems with reaching the target levels set by regulation but taking into account the time left until the end of the period, the achievement of the target levels is likely by 2015.

Figure 1.2 shows the ESF target level as well as the national target level by year. Actual fulfilment can be seen by OPHRD target levels. Higher nationally observed N+ targets have been set with the consideration that the risk of utilising resources would be managed.

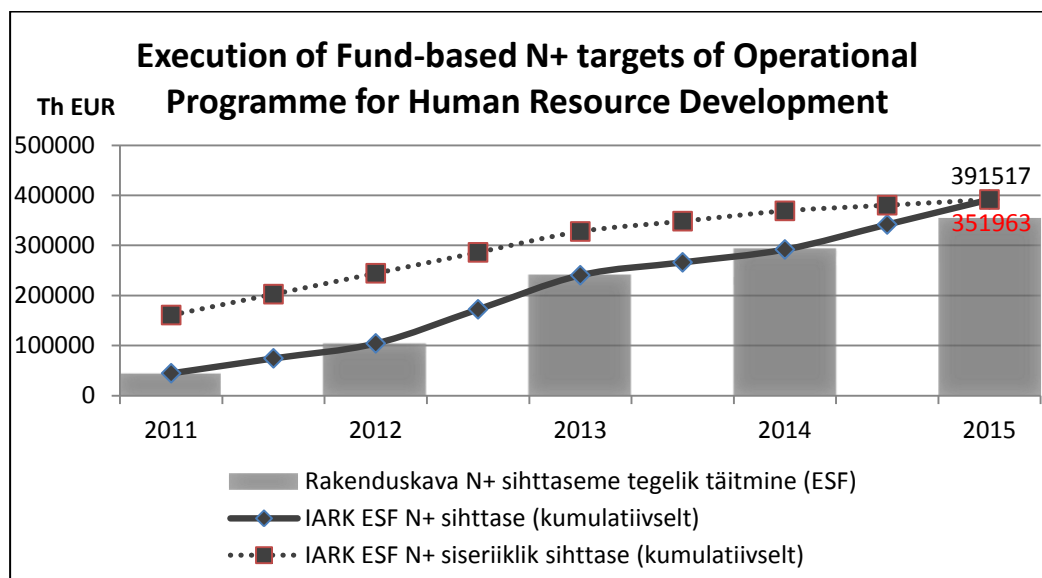

Figure 1.2: Reaching fund-based N+ target levels as of 31.12.2013

Source: Ministry of Finance (02.02.2014). Please note: Advance as well as interim payments have been taken into account, as well as the expense reports presented to the European Commission where the funds requested have not yet been paid (N+ accounting is done according to the accrual method).

More detailed descriptions of the financial progress of the axes can be found in the subsections covering their implementation.

As of the end of the reporting period 97.4% of the community budget has been covered by projects and programmes and 78.5% has been paid out, **the financial progress overall can be regarded as good**. All the activities of the measures are fully under way and increasingly even near completion and not as much administrative workload is needed for their preparation and launch. Since 2009 the operating speed and the volume of payments has significantly increased and this increase has continued in subsequent years. Even though rate of utilization of resources has slowed down towards the end of the period, there should be no problems in complete utilization of resources.

Fast financial progress of the priority axis **Long and good-quality working life** can be explained by the fact that in the most sizeable measure 1.3.1 “Increasing the supply of qualified labour”, 94% of the payments have been made which on one hand is due to the crisis period measures being implemented quickly but on the other, five very successful open application rounds have taken place.

Significantly fewer payments have been made in the other measures of this priority axis (see subsection 6.3.2. for more information). At the same time eligible costs have increased at a good pace with all measures.

Proportionally, the smallest number of payments during the period have still been made in the axis **Developing the human resource for Research & Development** – 66% of the community budget which is, however, a great improvement compared to 2011 and 2012 when the figures were 29% and 46% respectively. During the reporting period, payments have been made from all six measures. Taking into account that the reduction of the “DoRa” and “TULE” programmes came into effect during the reporting period and the activities supporting the “EduKo” teacher training courses have successfully commenced,

the management decisions made as a result of the monitoring can be regarded as effective and as a result of these the risk of the funds remaining unused has diminished.

There have been a **total of 26 violations** of the operational programme during 2013 (majority of them related to Enterprise Estonia in priority axis 4). The total amount reclaimed through violation was 2.49 million euro or 0.6% of the OPHRD EU budget for the period 2007-2013 (please see more details in subsection 3.4 and annex 11 Violations).

As a result of project audits, **ineligible costs were discovered in OPHRD for the total amount of 243 976 euro or 1.04%** (0.92% in 2012 respectively). Please also see subsection 3.3 Audits.

Total of four (4) challenges were made in 2013, out of these two were in priority axis Lifelong learning and two in priority axis Good-quality and long working life. One of four challenges was satisfied, none were appealed (see also annex 6 Challenges).

The division of commitments undertaken and payments made by counties is relatively inconsistent (see Annex 2). 73% of all the commitments are covered by national programmes and projects. 73.2% of the total amount of payments is for national or inter-county projects/ programmes. This is followed by Harjumaa (19.5% of the commitments and 19% of payments respectively) and then after a large gap Tartumaa (2.2%) and other counties. Based on this indicator there have been no changes in the rankings of the counties compared to last year. This situation is largely due to the fact that there are many larger-scale programmes in the ESF operational programme and activities which are mainly implemented in centres rather than provinces.

All OPHRD measures had been opened by the end of the reporting period, at the same time the financial progress as well as the productivity between priority axes and measures still varies considerably. There are still problems with carrying out public procurements, the workloads that go with it and their effective auditing. There have also been an increasing number of violations found in the procurements carried out by some of the recipients of the funds. Secondly (partly due to the aforementioned problem) it has also proven to be a problem to stick to the forecast and consequently some of the measures which have had modest eligible expenses paid out have resources which will potentially remain unused at the end of the period and will require intervention and reassignment within the axis. This has been actively done during the reporting year. As the programme period is finishing soon, we need to closely monitor the achieved results and the timetables for the new activities in order to ensure that all that has been promised, can be implemented. The more significant problems and risks concerning the Operational Programme are covered in chapter 2.2. Categorisation of funds into intervention areas has been detailed in annex 8 of this report. The 1st and 2nd level IBs have examined the distribution of measures between intervention areas and compared to the previous years' reports there are slightly fewer activities with code 00 or undefined in the dimension of territorial categorisation.

Summary assessment given to the implementation and financial and substantive progress of OPHRD by **the leading ministry and the Managing Authority is good**. The Managing Authority has dissenting opinion concerning the assessment given to the progress of priority axis Knowledge and skills for innovative entrepreneurship, and evaluates the progress of this axis satisfactory, taking into account the performance of indicators.

Majority of the objectives are moving towards the predicted levels or have exceeded them and achievement or exceeding of most of the target levels by the end of the period is likely. The priority axes "Developing the human resource for Research & Development", "Lifelong learning" and "Enhancing Administrative Capacity" have done especially well in fulfilling the indicators. The most successful priority axis in the sense of financial progress has been "Good-quality and long working life", and there have not been any significant doubts about achieving the indicators' target levels in this axis.

At the same time, there have still been several problems during the reporting year, especially with carrying out public procurement but these are being resolved; among other things, more effective checks are being carried out. As the reporting period is coming to an end and the 2014 – 2020 period is actively planned for,

we need to monitor the progress of the measures in order to be able to identify any need for re-allocation of resources as early as possible and thereby achieve their optimum and purposeful utilization.

The Monitoring Committee meeting on 13th of June 2014 was attended by 16 Monitoring Committee members or alternate members, in addition two EC observers and 9 observers from government departments and partner organisations. The monitoring report was approved by 15 votes, none were against.

LÜHENDID

AA	Auditeeriv asutus
EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESA	Eesti Statistikaamet
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
EUR	Euro
EÜ	Euroopa Ühendus
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
IARK	Inimressursi arendamise rakenduskava
JM	Juhtministeerium
KA	Korraldusasutus
KIK	Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKM	Keskkonnaministeerium
KredEx	Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx
LMS	Läänemere Strateegia
LTT	Loodus- ja täppisteadused
MAK	Maakondlik arenduskeskus
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
PS	Prioriteetne suund
RA	Rakendusasutus
RM	Rahandusministeerium
RSKS	Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia
RÜ	Rakendusüksus
SFCS	Struktuuritoetuse registri kesksüsteem
SFOS	Struktuuritoetuse registri operatiivinfosüsteem
SiM	Siseministeerium
SKP	Sisemajanduse koguprodukt
SoM	Sotsiaalministeerium
STS	Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seadus
TjaA	Teadus- ja arendustegevus
VMT	Väljamakse taotlus
VV	Vabariigi Valitsus

1 LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolev seirearuanne kajastab Inimressursi arendamise rakenduskava (edaspidi IARK) elluviimist 2013. aastal. Aruanne hõlmab nii finantsilist kui sisulist informatsiooni prioriteetsete suundade ja meetmete rakendamise seisuga. Seirearuandes kajastatud informatsioon on esitatud seisuga 31.12.2013 perioodi 01.01.2007 – 31.12.2013 kohta. Aruanne on kumuleeruv ja koostatud lähtudes põhimõttest, et varasemates aruannetes sisaldunud informatsiooni üldiselt ei taasesitata.

Seirearuande eesmärk on anda ülevaade IARK eesmärkide poole liikumisest, rakendamise üldisest edenemisest programmeeritud, aruandlusperioodi tegevustest, võetud finantskohustustest ja tehtud väljamaksetest ning elluviidavate ja kavandatavate meetmete hetkeseisust. Aruandes kajastatakse esmalt rakenduskava elluviimist tervikuna ning seejärel üksikasjalikumalt prioriteetsete suundade kaupa. Aruande esimeses pooles on toodud kvalitatiivne analüüs, mis käsitleb olulisi muudatusi rakenduskava kontekstis, rakendamisel tekkinud probleeme ja riske, infot järelevalve-, auditi- ning seire- ja hindamistegevuste kohta rakenduskava üleselt, samuti peatükk aruandeaasta kommunikatsioonitegevustest. Peatükk 6 annab konkreetsema ülevaate eesmärkide saavutamise läbi sisuliste indikaatorite analüüsi, prioriteetsete suundade finantsprogressist, ESF-ist kasusaanud isikutest, vahendite vastastikusest täiendavusest ning rakendajate üldhinnangu prioriteetsete suundade kaupa. Seirearuande on rakendusametuste (RA) ja suundade juhtkomisjonide poolt kinnitatud prioriteetsete suundade seire aastaaruannete ning korraldusametuse (KA), Auditeerivalt Asutuselt (AA) ja Makseametuse (MA) laekunud info ja struktuuritoetuse infosüsteemi andmete põhjal koostanud rakenduskava juhtministeerium (JM) – Haridus- ja Teadusministeerium (HTM). Seirearuanne on heaks kiidetud Inimressursi arendamise rakenduskava seirekomisjoni poolt ... 2014. aastal.

Perioodil 2007-2013 rahastatakse Inimressursi arendamise rakenduskava Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) **391 517 329** euro, Eesti avaliku sektori poolt **52 642 230** euro ning erasektori poolt **17 178 031** euro ulatuses. Rakenduskava maht kokku on seega **461 337 590** eurot .

2013. aasta lõpuks olid avatud kõik 34 meetet, milles kinnitatud programmide ja projektide maht (võetud kohustusi) oli 461 335 146 eurot ehk sisuliselt 100% eelarvest (eelmise a lõpus 97,2%), väljamakseid on tehtud 372 590 443 euro ulatuses ehk 80,8% rakenduskava perioodi kogu eelarvest (eelmise a lõpus 314 563 174 eurot ehk 68,2% kogueelarvest). Vt ka aruande Lisa 3 tabelit kumulatiivse finantsinfoga. Rakenduskava kogumahust jääb seega **välja maksta veel ca 19%**.

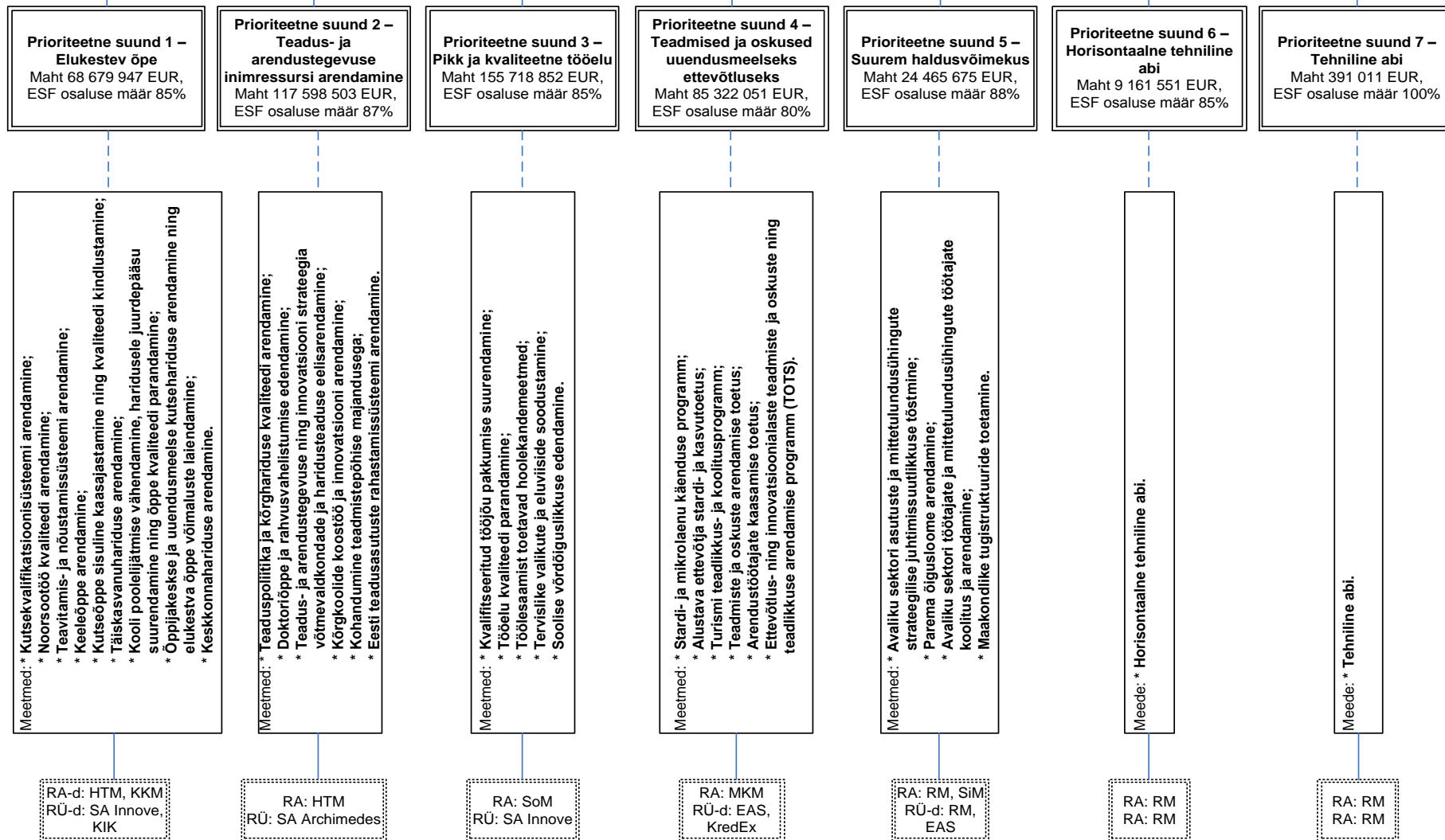
Rakenduskava koosneb viiest eraldiseisvast prioriteetsest suunast (lisaks horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi prioriteetne suund), mis jagunevad omakorda paljudeks meetmeteks – programmideks ja avatud taotlusvoorudeks. IARK-i prioriteetsetes suundades on ette nähtud kokku 34 meetet.

Meetmete jagunemine **prioriteetsete suundade** (edaspidi **PS**) kaupa (vt ka IARK skeem lk 15, mis annab ülevaate rakendussüsteemi toimimisest ning prioriteetsete suundade rahalistest mahtudest):

- 1.1 **Elukestev õpe** – 9 meetmest avatud 9;
- 1.2 **Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine** – 6 meetmest avatud 6;
- 1.3 **Pikk ja kvaliteetne tööelu** – 5 meetmest avatud 5;
- 1.4 **Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks** – 8 meetmest avatud 6, suletud 2;
- 1.5 **Suurem haldusvõimekus** – 4 meetmest ehk alasuunast avatud 4;
- 1.6 **Horisontaalne Tehniline abi (HTA)** – 1, avatud 1;
- 1.7 **Tehniline abi (TA)** – 1, avatud 1.

Inimressursi arendamise rakenduskava

Maht 461 337 590 EUR, ESF osaluse määr 85%

Rakenduskava eesmärkide saavutamine ja edusammud

Kokku saavutati rakenduskava 86 indikaatorist 56 indikaatori 2010. a kontrolltase, 30 indikaatori puhul oli kontrolltase tollal täitmata või selle täitmine teadmata. **2013. aastal on suurema osa indikaatorite saavutustasemed hästi edenenud ning aasta lõpuks on 2013. a sihttaseme saavutanud 53 indikaatorit** (eelmise aasta lõpuks oli neid 42) ehk **ligi 62%**, kümne indikaatori 2013. a saavutustase pole teada. Senine täitmine viitab sellele, et **enamik indikaatoritest saavutab sihttaseme 2015. a lõpuks või ületab seda**, kuid nende lõplik osakaal sõltub nii praeguseks allesolevast struktuurivahendite mahust kui ka mitmetest muudest teguritest. Eelkõige võib probleeme tekkida nende indikaatoritega, kus ei õnnestunud saavutada 2010. aasta kontrolltasest ning mis on seatud liiga ambitsioonikalt, samuti puuduvad mitmete näitajate osas andmed 2012. - 2013. aasta saavutustasemete kohta, mistõttu on raske anda hinnangut nende tõenäolisele saavutustasemele perioodi lõpuks. Siiski võib arvata, et umbes $\frac{3}{4}$ indikaatoritest jõuab 2015. a lõpuks oma sihttasemeni või ületab seda.

Tuleb tõdeda, et **mitmete IARK-i indikaatorite kontroll- ja sihttasemete prognoosimisel on oldud tagasihoidlikud**, eriti arvestades meetmete rahastuse suhteliselt suurt mahtu, mis näitab, et rakenduskava planeerimisel ei suudetud alati tegelikku rakendamissituatsiooni ega konkreetseid tegevusmahte ette näha. Sama probleem on mõnel juhul mõjutanud ka olulisi alatäitmisi, samas on alatäitmine sageli mõjutatud ettenägematutest välistest teguritest (nt majanduskriis). Saab ka öelda, et kõik indikaatorid ei peegelda paraku meetmete tegelike eesmärkide saavutamist kõige paremini. Kogu rakenduskava indikaatorite sihttasemete saavutamise osakaalu mõjutab siinjuures oluliselt prioriteetne suund 4 „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**“, kus kontroll- ja sihttasemete täitmine on olnud kõige raskem, ka on mitmete näitajate saavutustasemed ikka veel teadmata. Antud suunas esineb kõige rohkem indikaatoreid, mille sihttase jääb perioodi lõpuks tõenäoliselt saavutamata. Eelnimetatud möödalaskmised on samas heaks õppetunniks uue, 2014-2020 perioodi rakenduskava indikaatorite planeerimisel.

PS **Elukestev õpe** eesmärgid „suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadusele“ ja „õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgetasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele“ on suures osas täidetud. Täiskasvanud elanike elukestvas õppes osalemise määr (suuna põhinäitaja) on kasvanud 12,5%-ni ja sellega ületanud 2013. a sihttaseme (11,5%), vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24 a vanusegrupis oli 84,2% (sihttase 84%). Rakenduskava eesmärkide täitmise mõõtmise 22 indikaatorist on 2013. a lõpuks 16 oma eesmärgi ületanud, viis (5) indikaatorit on saavutanud eesmärgist rohkem kui 75%. Alla 66% sihist pole ühegi indikaatori saavutustase. Seega saab öelda, et indikaatoritest lähtuvalt on suuna edenemine olnud väga hea. Teatud juhtudel on aga tegemist sihttasemete tugeva ületäitmisega, millest saab järeldada, et planeerimise faasis on oldud kohati liiga ettevaatlikud ja pole suudetud piisavalt ette näha tegevuste tegelikku ulatust. Mõnevõrra raskem on sihttasemeid saajaprotsendiliselt saavutada nende (mõju)indikaatorite puhul, mis on üldisemad riiki, sotsiaalmajanduslikku olukorda ja haridussüsteemi iseloomustavad näitajad (nt päevases õppevormis individuaalse õppekava alusel õppivate õpilaste osakaal, koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis) ning mis sõltuvad paljuski demograafilistest jm teguritest.

Indikaatorite täitmine eesmärkide saavutamise näitajana on PS **Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine** olnud samuti väga hea – saavutatud on 11 indikaatori sihttase 14-st ning vaid kolm indikaatorit pole veel oma sihttasemeni jõudnud. Peamiseks hea saavutusmäära põhjuseks on olnud indikaatorite täitmisesse enim panustavate tegevuste edukas käivitumine (nt DoRa programm, Primus programm). Ka puuduvad selles prioriteetses suunas kinnitatud mõjuindikaatorid, mille sihtide täitmist oleks ESFi meetmetega raskem suunata. Mõnevõrra raskem on olnud programmiga „TULE“ seotud tulemusindikaatorite sihttasemete saavutamine, jätkuõppe tulemuslikkus on jäänud oodatust madalamaks ja mitte kõik kõrgharidusse tagasipöördujad ei lõpeta paraku oma studiumi (õpingud lõpetanud doktorantide osakaal on sh siiski parem). Suuna eesmärgi „lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere“ saavutamist iseloomustab muuhulgas rakenduskavas mittesisalduv

näitaja „Eesti teadlaste ja inseneride arv“, mis on läbi viimaste aastate üpris stabiilselt kasvanud (vt ptk 2.3.1). Samuti on üheks heaks kõrgharidust ja teadust iseloomustavaks mõjunäitajaks loodus- ja täppisteaduste ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkondade lõpetajate osakaal kõrghariduse tasemel, mis on hakanud just viimastel aastatel märgatavalt tõusma. On selge, et teadlastele konkurentsivõimelise sissetuleku tagamine ja kaasaegsete töötingimuste loomine, samuti aga nt teaduse populariseerimise ja rahvusvahelistumise meetmed on oluliseks eelduseks teadlaste arvu kasvule ja seeläbi T&A ning innovatsiooni strateegia üldiste eesmärkide saavutamisele.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu 2013. a sihttasemed on aruandlusperioodi lõpuks täidetud või ületatud 13 indikaatori puhul 20st. Kokkuvõttes liigutakse jooksvalt mõlema eesmärgi – „kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud“ ja „tööelu kvaliteet on paranenud“ – indikaatorite täitmise ja seega eesmärkide saavutamise suunas ning väga suuri ala- ega ületäitmisi ei esine. Mõlema eesmärgi puhul võib 31.12.2013. a seisuga välja tuua, et PS raames ellu viidud tegevused on suurendanud tööhõivet enam kui 80 000 kvalifitseeritud inimese võrra ja on kaasa aidanud tööelu kvaliteedi paranemisele, mida kinnitavad saavutatud tulemused. Samuti toetatavad neid tulemusi läbiviidud hindamised. Seega võib eesmärgid 2013. a seisuga lugeda suures osas täidetuks. Kõikide väljundindikaatorite sihttasemed on täidetud, samuti on täidetud nelja tulemusindikaatori sihttasemed. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks jäävad vaid tulemusindikaatorite „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenusesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ ja „Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ saavutustasemed sihttasemest vastavalt 69% ja 83%. Samas senine progress lubab eeldada, et ka need näitajad parenevad, kuna programmide abikõlblikkuse perioode on pikendatud kuni 2015. a lõpuni. Mõjuindikaatoritest võib sihttaseme lugeda sajaprotsendiliselt täidetuks indikaatoril „Aktiivsuse määr“ (siht- ja saavutustase 74,8%), seda eelkõige tänu paranenud majandussituatsioonile, ja 94% ulatuses indikaatoril „25-49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus“. Suuremad probleemid on seotud soolise võrdõiguslikkuse mõjuindikaatoritega „Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegrupis 20-50 aastat“ ja „Tööturu sooline segregatsioon“, mis on võrreldes perioodi algusega paranenud väga vähe kui üldse. Kuigi programmeeritud tegevused veel jätkuvad, siis tõenäoliselt jäävad perioodi lõpuks seatud sihttasemed täitmata. Arvestades et tegemist on väga keerulise ja sügavalt juurdunud probleemiga, mida mõjutavad mitmed tegurid, ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on pikaajaline protsess, sõltub eesmärkide täitmine paljuski mõtteeviisi muutumisest ühiskonnas. Samas ei saa väita, et meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ poleks seatud eesmärkide saavutamisele positiivset efekti omanud.

Rakenduskava kontekstis (võrreldes teiste suundadega) on prioriteetse suuna **Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks** indikaatorite saavutamine kõige nõrgemas seisus, 2013. a sihttaseme on täidetud kolmel (3) indikaatoril 14st. Samas tervelt seitsme (7) indikaatori saavutustasemete kohta uuem info puudub ning kolme (3) saavutustase jääb alla 50% sihttasemest. Madalaid saavutustasemeid võib põhjendada ambitsioonikate sihttasemete seadmisega programmeerimise käigus ning teisalt muutunud väliskeskkonnaga. Samuti on mitmel juhul valitud raskesti mõõdetavad indikaatorid. Kahe indikaatori puhul on olnud muudatusi meetodikas ning ettevõtete teadmiste ja oskuste tulemusindikaatorite alatäitmine on suures osas põhjustatud väliste tegurite poolt ning majanduslanguse perioodist. Enamiku väljundiindikaatorite täitmine jääb erinevatel põhjustel (valesti valitud sihttaseme, kehvad tingimused vm põhjustel) alla seatud sihttasemetele.

Eesmärkide täitmist on üpris raske hinnata, sest suurema osa tulemusindikaatorite andmed saadakse üle mõne aasta teostatavast uuringust „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“, mis viiakse taas läbi aastal 2015. Kokkuvõttes on RA ja RÜ hinnang prioriteetse suuna rakendamisele aga hea, sest kõik planeeritud meetmed on rakendamisel või suletud, liigutakse eesmärkide täitmise suunas ning finantsprogress on ootuspärane. Vahehindamisega on leitud, et teadmiste ja oskuste prioriteetse suunas toetusi saanud ettevõtete müügitulu kasvas keskmiselt 69%, mis oli 51 protsendipunkti võrra kiirem Eesti keskmisest, eksport kasvas 145%, mis oli 103 protsendipunkti võrra kõrgem Eesti keskmisest ning

lisandväärtus töötaja kohta kasvas 36%, mis oli 2 protsendipunkti võrra kiirem Eesti keskmisest. Ka on näiteks üldine ettevõtlusaktiivsus, mis võiks ühe rakenduskavavälise mõjunäitajana seda suunda iseloomustada, aasta aastalt tõusnud (vt ptk 2.3.1). See näitab, et Eesti elanikud on muutunud ettevõtlikumaks ning üha suurem osa inimestest on palgatöö kõrval või asemel asunud realiseerima oma potentsiaali ettevõtjana.

Siiski võinuks RA ülalnimetatud probleemide ilmnemisel juba varasemas etapis (näiteks rakenduskava muudatuste käigus 2010. a) lisada täiendavalt asjakohasemaid indikaatoreid ning planeerida tulemusindikaatorite saavutustasemete osas uuringud hiljemalt 2013. aastasse, mis on IARK indikaatorite sihttasemete täitmise hindamise aasta. Hetkel on paljud saavutustasemed endiselt teadmata, mida oleks saanud ennetada.

Prioriteetse suuna **Suurem haldusvõimekus** eesmärkide ja indikaatorite täitmine on samuti olnud igati hea tulemuslikkusega (indikaatori sihttase täidetud kaheksal (8) juhul 12st) ja tegevused on asjakohased. Sealjuures on täidetud ja ületatud kõigi väljund- ja tulemusindikaatorite sihttasemed. Seda põhjustab nii planeeritust oluliselt suurem huvi antud tegevuste vastu kui ka kohati võrdlemisi tagasihoidlik planeerimine. Mõjunäitaja „valitsussektori töö tulemuslikkus“ on oma 2013. a sihttaseme juba 2011. ja 2012 a täitnud, mistõttu saab pidada suuna esimest eesmärki „poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud“ saavutatuks, ehkki 2013. aastal jääb saavutustase õige pisut alla sihttaseme. Kahjuks pole täpselt teada teise eesmärgi „avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed“ mõjunäitajate saavutustasemeid, kuna andmeid 2013. aastal sellisel moel ei kogutud. Uus uuring on planeeritud läbi viia 2014. aastal, samuti on kaalumisel mõõtmismetoodika muutmine. Samas võib teise eesmärgi väljund- ja tulemusnäitajate põhjal öelda, et eesmärgid on tõenäoliselt täidetud.

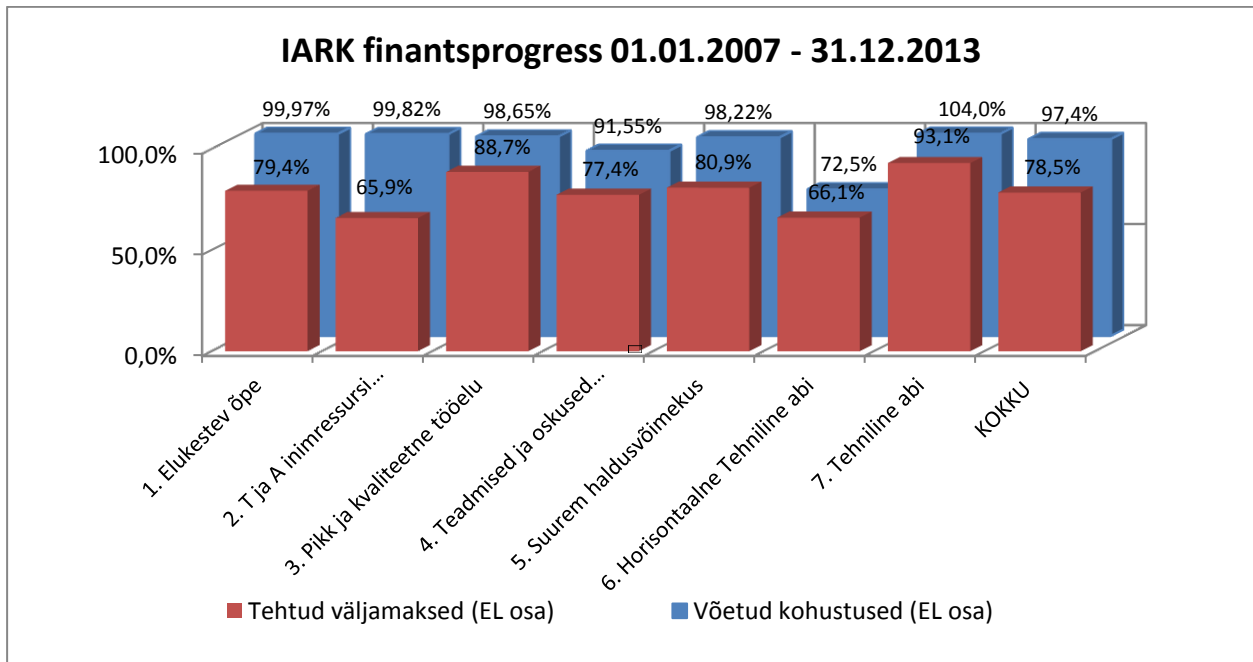
Indikaatorite edenemine **Horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi suundades** on väga hea. Kaks näitajat kuuest juba ületavad tugevalt 2013. a sihttasest (nt kodulehekülje külastatavus on sihttasemest kaks korda suurem, samuti on avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest kõrgem, kui oodatud) ja üks on täidetud 100%. Ülejäänud saavutustasemed liiguvad kavandatud raamistikus ja väga tõenäoliselt täidavad oma sihttaseme perioodi lõpuks. Ka ei ole esinenud mingeid põhimõttelisi probleeme tehnilise abi kasutamisel.

Meetmete avamine ja rakendamine on kulgenud üldjoontes plaanipäraselt ja suuremate tõrgeteta, täpsema info prioriteetsete suundade kohta eesmärkide ja indikaatorite saavutamise aruandeaastal leiab iga prioriteetse suuna elluviimise alapeatükist indikaatorite tabeli järelt.

Ellu viidud projektid ja programmid avaldavad horisontaalsetest teemadest (vt lisa 7) teistest veidi enam positiivset mõju infoühiskonna edendamisele (23%). Regionaalsele arengule, keskkonnahoiule ja võrdsete võimaluste edendamisele on positiivset mõju avaldanud mõnevõrra vähem projekte, mõju on väiksem kodanikuühiskonna arengule panustamise osas – ca 17% projektidest. Võrreldes eelmise a lõpu seisuga on aga kõigis teemades positiivse mõjuga projektide osakaal kasvanud. Enim mõjutab protsentide kujunemist prioriteetne suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“, kuna selle raames on enim lõpetatud projekte. Ükski suund ei avalda horisontaalsetele teemadele negatiivset mõju.

Finantsteave

Aruandlusperioodi jooksul on IARK rakendamine ja vahendite kasutamine hoogsalt jätkunud – kinnitatud programmide ja projektide eelarve maht on kõigis suundades (va tehnilise abi suunad) üle 98% ja väljamaksete maht on aasta lõpuks kasvanud üle kolmveerandi rakenduskava mahust – 80,8% kogueelarvest (vt ka lisa 3 Kumulatiivne finantsteave). **Sealjuures on (seisuga 31.12.2013) ühenduse osalusest rakenduskava eelarves kohustustega kaetud 97,4% ja väljamakstud ühenduse osalus on 78,5% ehk 307 314 243 eurot** (vt joonis 1.1). Väljamakstud EL osalus on viimase aastaga suurenenud 48 832 842 euro võrra ehk 12,5% perioodi kogueelarvest.

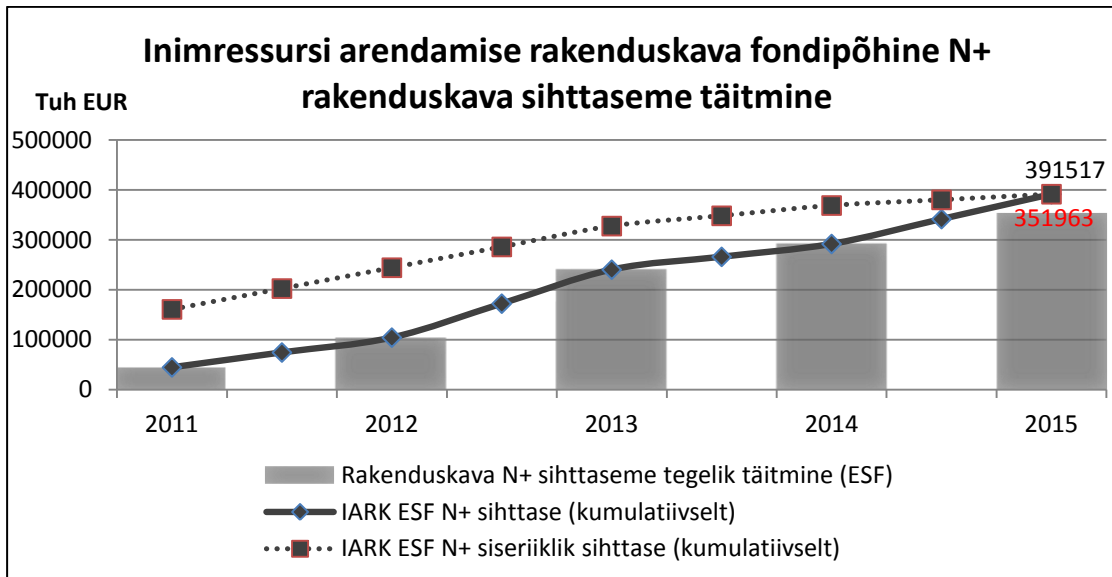
Joonis 1.1: Võetud kohustused ja väljamaksed pr. suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2013
 Allikas: SFCS (16.05.2014), JM arvutused

Enim on **kohustusi võetud** prioriteetsetes suundades „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ (ligi 100% ühenduse osaluse eelarvest, „Elukestev õpe“ (99,8%) ning „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ (98,7%). **Väljamakseid** on endiselt kõige enam tehtud suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ – 88,7% EL osaluse eelarvest (2012. a 81,7%). Järgnevad „Suurem haldusvõimekus“ – 80,9% (2012. a 66,9%) ning „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ – 77,4% (2012. a 67,7%). Kõigis **sisulistest prioriteetsetes suundades on väljamaksed vähemalt 65%** perioodi eelarvest. Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud väljamaksete sihttasest² – 85% väljamakstud EL osalust 2013. a lõpuks seega enamiku suundade puhul ei täideta, välja arvatud „Pikk ja kvaliteetne tööelu“, mis ületab sihttasest 4,9 miljoniga. „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ 66%-ga EL osaluse eelarvest jääb SF kesksüsteemi andmetel umbes 14,5 miljoni euroga alla seiremääruses sätestatud suuna 2013. aasta sihttasemele (80% suuna eelarvest). Muudes prioriteetsetes suundades on vahe sihttasemega oluliselt väiksem. **IARK-is on seega mõningasi probleeme seiremääruse lisas kehtestatud sihttasemete täitmisega, kuid arvestades perioodi lõpuni jäävat aega on tõenäoline nende saavutamine aastaks 2015.**

Joonisel 1.2 on näha nii ESF rakenduskava sihttase kui ka siseriiklik sihttase aastate kaupa. Tegelikku täitmist näeb IARK sihttasemete järgi. Siseriiklikult jälgitavad kõrgemad N+ sihtmäärad on kehtestatud arvestusega, et vahendite kasutamise risk saaks maandatud.

Täpsemalt vt prioriteetsete suundade finantsprogressi kohta selgitusi nende elluviimise alapeatükkides.

² Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. a määruse nr 276 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord“ lisa 2 (jõustunud 01.09.2011). Sihttasemeid ei kehtestata tehnilisele abile.

Joonis 1.2: Fondipõhine N+ rakenduskava sihttaseme täitmine seisuga 31.12.2013

Allikas: Rahandusministeerium (2.04.2014). NB! Arvesse on võetud nii ette- kui vahemakseid. Samuti esitatud EK-le esitatud kuluaruandeid, millel küsitud summad pole laekunud (N+ arvestus toimub tekkepõhiste andmete järgi).

Kuna aruandlusperioodi lõpu seisuga on projektide ja programmidega kaetud 97,4% ühenduse eelarvest ning tervikuna sellest välja makstud 78,5%, siis **võib rakenduskava finantsprogressi tervikuna pidada heaks**. Kõik tegevused meetmetes on käimas ja üha suurenevas osas juba lõppemas ning enam ei kulu palju halduskoormust nende ettevalmistamisele ja käivitamisele, küll aga mõningal juhul nende kohandamisele ja muutmisele. Alates 2009. aastast on toetuse kasutustempo ning väljamaksete maht oluliselt tõusnud ja tõus jätkus ka järgnevatel aastatel. Vahendite kasutamise tempo on perioodi lõpupoole küll aeglustunud, kuid vahendite täieliku kasutamisega probleeme ei tohiks tekkida.

Prioriteetse suuna **Pikk ja kvaliteetne tööelu** kiiret finantsprogressi saab seletada sellega, et suuna mahukaimas meetmes 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ on väljamakseid tehtud 94%, mis ühelt poolt tuleneb kriisiaja meetmete kiirest kasutuselevõtust, kuid teisalt on toimunud ka viis edukat avatud taotlusvooru. Teistes prioriteetse suuna meetmetes on väljamakseid tehtud vähem (vt lähemalt alapeatükk 6.3.2). Samas on abikõlblikud kulud kasvanud heas tempos kõigi meetmete osas. Madalaim väljamaksete osakaal on proportsionaalselt endiselt suunas **Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine** – 66% EL osaluse eelarvest, mis on aga suur edasimineku võrreldes 2011. ning 2012. aastaga, mil näitaja oli vastavalt 29% ja 46%. Aruandlusperioodil on välja makstud toetust kõigist kuuest meetmest. Arvestades asjaolu, et aruandeperioodil jõustusid programmide „DoRa“ ja „TULE“ vähendamised ning „EduKo“ õpetajakoolituse toetavad tegevused on edukalt käivitatud, võib seire tulemusena tehtud juhtimisotsuseid pidada tõhusateks ning nendega on vähenenud toetuse kasutamata jätmise risk. Täpsemalt vt alapeatükk 6.2.2.

Rikkumisi oli rakenduskava raames **2013. aastal kokku 26** (suurem osa seoses EAS-iga prioriteetses suunas 4), rikkumiste finantsmõju on perioodi peale kokku 2,49 mln eurot ehk 0,6% rakenduskava eelarve EL toetusest. Rikkumiste arv on võrreldes aasta varasemaga jäänud samaks, kuid nende finantsmõju on väiksem (vt täpsemalt ptk 3.4 ja lisa 11 Rikkumised).

Läbiviidud projektauditite tulemusena tuvastati **mitteabikõlblikke kulusid kokku IARK-is summas 243 976,47 eurot ehk 1,04%** (2012. a vastavalt 0,92%). Vt ka ptk 3.3 Auditid.

Vaideid on aruandeaastal esitatud kokku neli (4), neist kaks prioriteetses suunas „Elukestev õpe“ ja kaks prioriteetses suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu.“ Kõigist vaietest rahuldati üks, edasikaebamisi polnud (vt ka aruande lisa 6 Vaided).

Maakondliku jaotuse järgi jagunevad võetud kohustused ja väljamaksed võrdlemisi ebaühtlaselt (vt Lisa 2). Kohustuste osas absoluutsummana on 73% kõigist kohustustest üleriigiliste programmide ja projektide all. Väljamaksete poolest moodustavad üleriigilised või maakondadevahelised projektid/programmid 73,2% kogusummast. Järgneb Harjumaa (vastavalt 19,5% kohustustest ja 19% väljamaksetest), suure vahega seejärel Tartumaa (2,2%) ning teised maakonnad. Muudatusi maakordade järjestuses selle näitaja alusel võrreldes eelmise aastaga ei ole. Selline jaotus tuleneb sellest, et IARKis on hulgaliselt laiemal määral programme ja tegevusi, mida viiakse ellu põhiliselt keskustes, mitte ääremaal.

Kõik IARK meetmed on aruandeperioodi lõpuks avatud, samas varieerub endiselt nii finantsprogress kui ka tulemuslikkus prioriteetsete suundade ja meetmete lõikes. Probleeme on endiselt riigihangete läbiviimise, sellega kaasneva töömahuga ning nende tõhusa kontrollimisega. Samuti on osade toetuse saajate poolt läbiviidud hangetes järjest enam avastatud rikkumisi. Teisalt on (osaliselt ülalnimetatud probleemiga seotult) kujunenud mõningaseks probleemiks teatud juhtudel eelarveprognoosidest kinnipidamine ning sellega seonduvalt mõnede väheste väljamakstud kuludega meetmete perioodi lõpuks potentsiaalselt kasutamata jäävad vahendid, mis vajavad sekkumist ja vahendite suunasest ümbertõstmist. Sellega on ka aruandlusaasta jooksul aktiivselt tegeletud. Kuna programmiperiood on õige pea lõppemas, siis tuleb eriti tähelepanelikult jälgida saavutatud tulemusi ning uute tegevuste ajagraafikut, et jõuaks õigeaegselt kõik lubatu ellu viia. Rakenduskava puudutavatest olulisematest probleemidest ja riskidest annab täpsema ülevaate peatükk 2.2.

Fondide kasutamise jaotus sekkumisvaldkondadesse on toodud aruande lisa 8. RAd ja rakendusüksused (RÜ-d) on meetmete jagunemise sekkumisvaldkondade vahel üle vaadanud ja võrreldes varasemate aastate aruannetega on veidi vähem määratlemata territoriaalse mõõtmega tegevusi.

Juhtministeeriumi ja korraldusasutuse kokkuvõttev hinnang IARK elluviimisele ning finants- ja sisulisele progressile on **hea**. Korraldusasutus jääb eriarvamusele prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ edenemise hinnangu osas ning hindab suuna sisulist progressi rahuldavaks, võttes arvesse indikaatorite senist täitmist.

Enamus eesmärke liiguvad prognoositud tasemete suunas või on need juba ületanud ja ülekaaluka osa planeeritud sihttasemete saavutamine ning ületamine on perioodi lõpuks tõenäoline. Eriti hästi läheb indikaatorite täitmine prioriteetsetes suundades „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“, „Elukestev õpe“ ja „Suurem haldusvõimekus“. Kõige edukam prioriteetne suund finantsprogressi osas on olnud „Pikk ja kvaliteetne tööelu“, samuti ei ole ka antud suunas indikaatorite kontrolltasemete saavutamise suhtes suuremaid küsitavusi. Samas on ka aruandeaastal rakendamisega esinenud mitmeid probleeme, ennekõike seoses riigihangete läbiviimisega, kuid nende lahendamise tegevustega, muuhulgas on tõhustatud kontrollid.

Kuna rakendusperiood hakkab lähenema lõpule ja väga aktiivselt tegeletakse 2014-2020 perioodi planeerimisega, siis tuleb meetmete progressi pidevalt jälgida, et võimalikult varases staadiumis tuvastada vahendite ümbertõstmise vajadus ning seeläbi saavutada vahendite maksimaalne ja eesmärgipärane kasutamine.

Seirekomisjoni koosolekul 13. juunil 2014. a osales 16 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks kaks EK vaatlejat ning 9 vaatlejat ministeeriumidest ja partnerorganisatsioonidest. Seirearuanne kinnitati 15 poolthäälega. Vastuhääli ei olnud.

2 RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

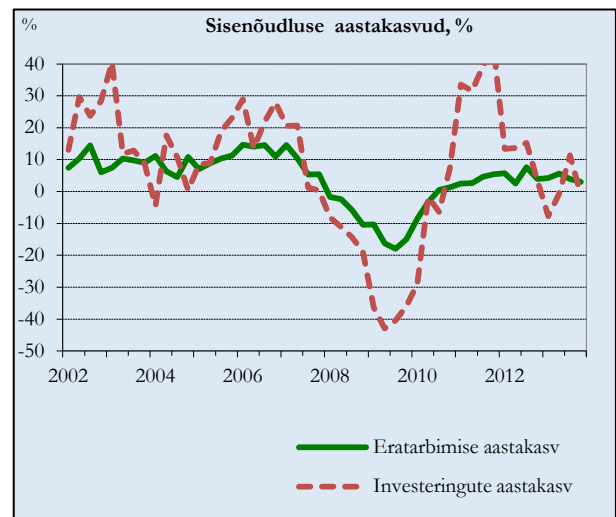
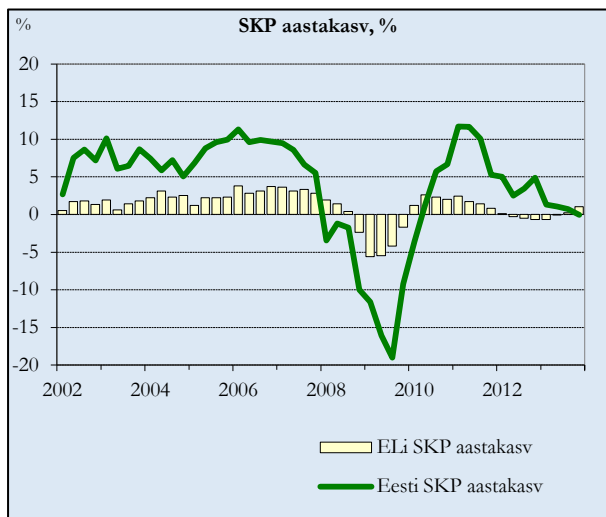
Käesolev peatükk annab esmalt ülevaate olulistest muudatustest aruandlusperioodil, mis on rakenduskava elluviimist mõjutanud, sh majandusolukorra muutustest ja põhilistest trendidest tööturul, samuti 2013. a olulisematest muudatustest rakenduskava õiguslikus raamistikus. Teises alapeatükis tehakse kokkuvõtte elluviimisel esinenud suurematest probleemidest ning riskide hindamisest. Kolmandaks on toodud analüüs selle kohta, kuidas IARK panustab erinevatesse olulistesse strateegiatesse ning horisontaalsetesse eesmärkidesse.

2.1 Olulisemad muudatused rakenduskava kontekstis

Alapeatükk annab esimeses osas ülevaate peamistest majandustrendidest, teises osas kirjeldatakse IARK kontekstis olulisi muudatusi tööturul ning hõive ja töötuse probleematikat. Lõpetuseks antakse ülevaade peamistest muudatustest struktuurivahendite kasutamist reguleerivates õigusaktides ning prioriteetsete suundade meetmete määrustes.

2.1.1 Ülevaade majandusarengutest

2013. aastal jätkusid Eesti majanduses positiivsed trendid – tööpuudus vähenes, inflatsioon kahanes, tööhõive suurenes, palga reaalkasv kiirenes. **Majanduskasv** oli Euroopa Liidu keskmisest kiirem, kuigi aeglustus eelneva aastaga võrreldes oluliselt (0,8%ni). Majanduskasv põhines sisenõudlusel, mille kasvu soodustas kodumajapidamiste sissetulekute suurenemine ning suur tarbimisaktiivsus. Import kasvas ekspordist kiiremini, mistõttu jäi netoekspordi panus SKP kasvu negatiivseks. Majanduskasvu toetasid sisenõudlusele suunatud majandussektorid, kõige enam hulgi- ja jaekaubandus ning info ja side. Kasvu panustas oluliselt ka töötlev tööstus, mille lisandväärtus kasvas ligi 5% koos välisõudluse elavnemisega. Kuid selle kasv oli ebaühtlane ja tugines suuresti elektroonika, puidu-, metalltoodete ekspordi suurenemisel. SKP kasvu pidurdas enim veondus ja laondus, mille lisandväärtuse kasvu mõjutas nõrk välisõudlus ja eelkõige vähenenud transiidivood. Majanduskasvu kahandas veel ehitussektori lisandväärtuse langus, olles mõjutatud nii toodangu vähenemisest kui ehitushindade tõusust. Lisaks pidurdas SKP kasvu ka lisandväärtuse vähenemine põllu- ja metsamajanduses. Majanduskasvu kahandas veel neto-tootemaksude langus, mis tulenes tootemaksude laekumise kasvu aeglustumisest.

Joonis 2.1.1.1: SKP aastakasv ja sisenõudluse aastakasvud

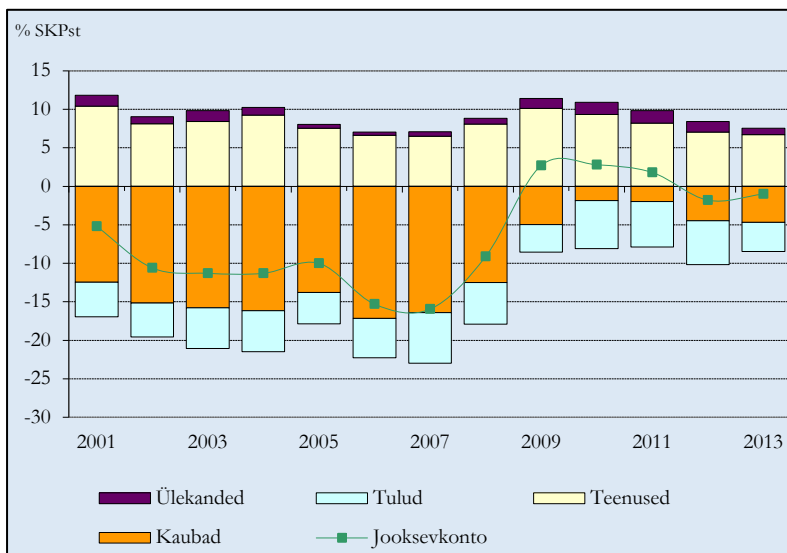
Allikas: Statistikaamet

Sisenõudluse kasv aeglustus 2013. aastal investeringute kasvu seiskumise tõttu, kuid eratarbimise kasv jätkus kiires tempos. Kui 2012. aastal andsid investeringud poole sisenõudluse kasvust, siis 2013. aasta esimesel poolel reaalsed investeerimismahud vähenesid ning pöördusid kolmandas kvartalis kasvule erasektori toel. Kogu aasta jooksul kiirenes elanike investeringute kasv elamukinnisvarasse, millega käis

kaasas ka oluline hinnatõus. Ettevõtete osas jätkus investeringute kasv masinatesse ja seadmetesse ning madala baastaseme tõttu kasvas kiiresti ka hoonete ja rajatiste ehitamine. Investeringuid transpordivahenditesse kasvatas uute elektrirongide ost. Valitsussektori poolt tehtavad investeringud hoonetesse ja rajatistesse vähenesid oluliselt seoses struktuurivahendite eelmise perioodi lõppemisega. Investeringute madal koondtase jääb kriisieelsele alla peamiselt ettevõtete rajatud ehitiste väikese mahu tõttu. Samuti on endiselt oluliselt väiksemad investeringud transpordivahenditesse ning eluasemetesse. Investeringud masinatesse ja seadmetesse aga kasvavad peaaegu kriisieelsel trendil ning ületavad kriisieelset tippaset. Eratarbimise kiire kasvu jätkumist 2013. a toetas kiirenev keskmise palga tõus, mõõdukas hõive kasvu jätkumine ning töötuse vähenemine. Samuti jätkus juba teist aastat tarbijate kindlustunde kasv. Kuna sissetulekute kasv oli laiapõhjaline, siis kiirenes kulukaupade, eriti toidu tarbimise kasv ning aeglustus eelnevatel aastatel tarbimist vedanud püsikaupade soetamise kasvutempo. Erinevalt eelnevast aastast oli languses poolpüsikaupade, eriti rõivaste ja jalanõude tarbimine, mis on buumiaegselt kõrgtasemest endiselt viiendiku võrra madalam.

Väliskaubandust mõjutas 2013. aastal tagasihoidlik välisnõudlus ning re-eksporti vähenemine. Kaubanduspartnerite kaalutud keskmine majanduskasv oli viimaste aastate madalaim ning mitmel olulisel eksporditurul oli impordinõudlus languses. Kaupade ja teenuste **ekspordi** kasv aeglustus 2012. a 5,6%lt 2013. aastal 1,8%ni. Kui möödunud aasta esimesel poolel püsis eksport tugevana, siis teisel poolaastal pöördus eksport väiksesse langusesse. Kaubagrupidest vedasid kasvu puit ja puidutooted, toidukaubad ning tekstiilitooted. Languses oli metallide ning masinate ja seadmete väljavedu. Transiidivedude madalseisu ning ehitusteenuste ekspordi vähenemise tõttu oli teenuste eksport eelmisel aastal samuti väikses languses. Impordi kasv ületas 2013. aastal ekspordi tugeva teenuste impordi ning tarbimiskulutuste jätkuva suurenemise tõttu.

Vaatamata eksporditurgude nõrkusele paranes välistasakaal 2013. aastal. **Jooksevkonto** defitsiit vähenes 1%ni SKPst tulude väiksema puudujäägi tõttu. Eesti ettevõtete välisriikides teenitud tulud suurenesid, samas välisinvestorite Eestis teenitud tulud vähenesid. Lisaks jätkus veo- ja ehitusteenuste ekspordi nõrkuse tõttu teenuste ülejäägi vähenemine.

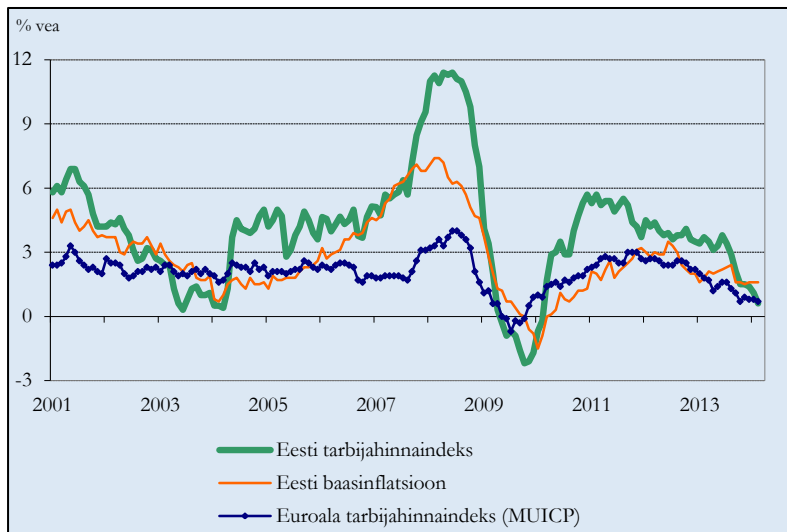
Joonis 2.1.1.2: Jooksevkonto struktuur

Allikas: Eesti Pank, Statistikaamet

Inflatsioon aeglustus 2012. aasta 3,9%lt 2013. aastal 2,8%ni. Hindu mõjutasid möödunud aastal nii sisemaised kui välistegurid. Elektrituru avanemisel oli küll oluline mõju inflatsioonile, kuid seda tasakaalustas välismaiste hinnasurve taandumine ning osade teenuste tasuta pakkumine (tasuta kõrgharidus, tasuta ühistransport pealinna elanikele). Toorainete hinnad alanesid maailmamajanduse nõrkuse tõttu ning aastatagune hea saagikus soodustas osade toiduainete odavnemist aasta teisel poolel.

Lisaks tugevnes euro kurss, mis toetas omakorda energiatoodete (nt kütus) odavnemist ning pidurdas tööstuskaupade hinnatõusu siinsete tarbijate jaoks.

Joonis 2.1.1.3: Eesti ja euroala tarbijahinnaindeksite muutus

Allikas: Statistikaamet, Eurostat

Inflatsioon hakkas kiirelt alanema alates eelmise aasta suvekuudest ning 2014. a märtsis pidurdus tarbijahindade tõus 0,2%ni, mis on viimase nelja aasta madalaim tase. Suuremal määral suurenesid eelmisel aastal elektrituru avanemise tõttu kulutused eluasemele (8,8%). Teine peamine mõjutaja oli toit. Mitmete teenuste, nagu vaba aja, toitlustuse ning eluasemeteenuste osas on võimalik täheldada suurenenud nõudlusest ning kiirenenud palgakasvust tingitud hinnasurveid. Seevastu tihe konkurents sideteenuste turul tõi kaasa sidehindade ligi 10%se alanemise 2013. aastal.

2013. aastal pidurdus **hõivatute arvu lisandumine** (kasv 1%) ja töötuse määra vähenemine kooskõlas majanduskasvu aeglustumisega. Hõive kasvas oluliselt majutuses ja toitlustuses, mis on seotud nii välituristide arvu jätkuva kasvu kui siseturismi elavnemisega. Kuna töötajate sissetulekute kasv oli vaatamata tagasihoidlikule majanduse reaalkasvule kiire ning tarbimisjulgus jätkuvalt kõrge, siis suurenes hõive ka kaubanduses. Hõivatuid lisandus märgatavalt veel kutse- ja tehnikaalases tegevuses ning kunsti ja meelelahutuse tegevusalal. Enim vähenes hõive hariduses peamiselt erasektori ettevõtete arvelt ning veonduses ja laonduses, mis on seotud vähenevate transiivooodega läbi Eesti sadamate. Aasta keskmisena vähenes töötuse määr 10%lt eelneval aastal 8,6%le ning hõivemäär tõusis 62,1%ni (vanusrühmas 15–74). Arvestades tööealise elanikkonna kiiret vähenemist võib hõivatute arv mõne aasta pärast pöörduda langusesse.

Keskmise palga kasv kiirenes 2013. aastal 7,8%ni ning see oli tegevusalade lõikes peaaegu sama laiapõhjaline kui eelneval aastal. Palga oluliselt ühtlasemad muutused kriisieelse ajaga võrreldes viitavad sellele, et tööjõu nõudluse ja pakkumise vahetel erinevatel tegevusaladel on sarnane ning suuri struktuurseid pingeid kriisist väljumise praeguses faasis tööturul ei ole. Samas on endiselt väga väike vabade töökohtade arv, mis viitab madalale kogunõudlusele. Aasta keskmisena oli palk languses vaid kunsti- ja meelelahutuse tegevusalal, kus reaalpalk ei ole veel jõudnud kriisieelsele 2008. aasta tasemele. Oluliselt alla keskmise on palk taastunud veel kinnisvaraalases tegevuses, avalikus halduses, hariduses ja tervishoius. Palga kasv oli kiireim põllumajanduses (12%) ja üllatuslikult ka veonduses ja laonduses, kus toimus suur lisandväärtuse langus kasumite vähenemise tõttu. Avaliku sektori tegevusaladel kiirenes palgakasv alles eelmisel aastal ning selle kasv viimasel viiel aastal on jäänud alla hinnatõusule. Kiireimat palgakasvu on näidanud mäetööstus ja energeetika ning suures osas eksportiv töötlev tööstus.

Valitsussektori eelarvepositsioon oli 2013. aastal Statistikaameti esialgsetel andmetel puudujäägis, mis ulatus 34 mln euro ehk 0,2%ni SKPst. Keskvalitsus ja kohalikud omavalitused lõpetasid aasta puudujäägiga vastavalt 0,1% ja 0,4% SKPst, sotsiaalkindlustusfondid olid ülejäägis 0,3% SKPst. Puudujääk vähenes tänu prognoositust paremale maksulaekumisele eelkõige juriidilise isiku tulumaksu

osas. Samas jäi investeeringute maht väiksemaks ning tagasihoidlikumaks kujunesid ka näiteks vanema-hüvitise ja muude sotsiaaltoetuste väljamaksud. Oodatust üle kahe korra suuremas puudujäägis olid kohalikud omavalitsused, mis oli tingitud eelkõige investeeringute suurenemisest, mida võib mh seostada valimistega möödunud aasta sügisel. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli eelmisel aastal ülejäägis 0,4% SKPst.

Maksutulused laekus 2013. aasta jooksul riigieelarvesse 5,1 mld eurot ning **maksukoormuseks** kujunes 32,3% SKPst. Suurima osatähtsusega olid tööjõumaksud (16,5% SKPst), järgnesid tarbimismaksud (13,2% SKPst) ja kapitalimaksud (2,6% SKPst).

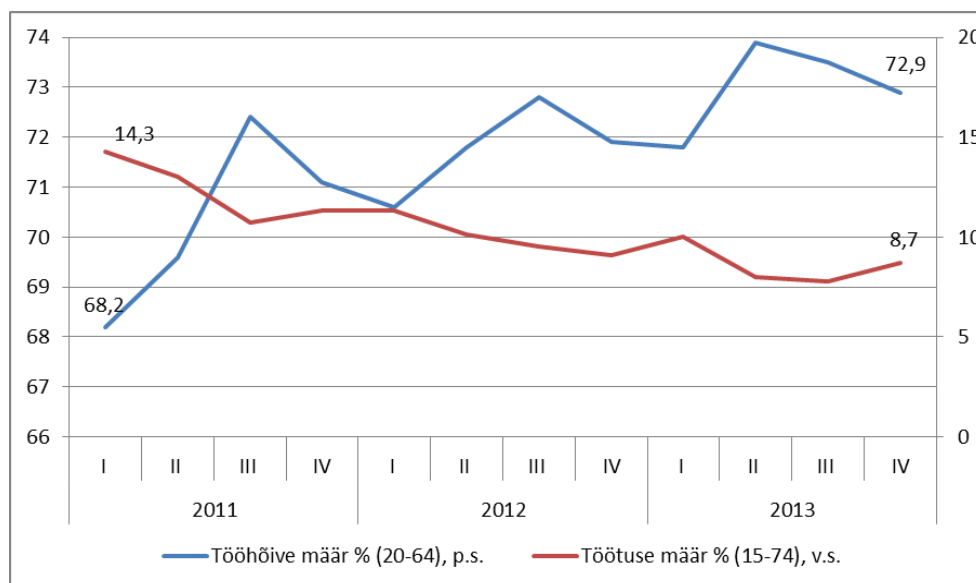
Eesti **valitsussektori võlg** suurenes 2013. aasta jooksul 9,8%lt 10%ni SKPst, ulatudes nominaalselt 1 845 mln euroni. Võlakoormuse suurenemise peamisteks põhjusteks olid kohalike omavalitsuste võlakoormuse suurenemine ning EFSFi poolt väljastatud laenude mahu kasv. Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusesse suurenes 2013. aasta jooksul 63 mln euro võrra, moodustades aasta lõpu seisuga 6,6% SKPst. Võlakoormust suurendas EFSFi poolt väljastatud laenude mahu kasv, riigikassa ja muu keskvalitsuse kohustused vähenesid. Kohalike omavalitsuste võlakoormus suurenes 2013. aasta jooksul 70 mln euro võrra, SKPst moodustas omavalitsuste võlg 3,5%. Sotsiaalkindlustusfondid 2013. aastal Eesti võlakoormusesse ei panustanud

Valitsussektori likviidsete finantsvarade (edaspidi reservid) maht oli 2013. aasta lõpus 1 821 mln eurot, mis moodustas 9,9% SKPst. Võrreldes eelmise aastaga vähenesid keskvalitsuse reservid, samal ajal suurenesid kohalike omavalitsuste ja sotsiaalkindlustusfondide reservid. 2013. a lõpus ulatusid keskvalitsuse reservid 875 mln euroni ehk 4,7%ni SKPst. Sotsiaalkindlustusfondidel oli aasta lõpu seisuga reserve 735 mln eurot, mis moodustas 4% SKPst, kohalikel omavalitsustel 211 mln ehk 1,1% SKPst.

2.1.2 Muutused tööturul

(allikas: prioriteetse suuna Pikk ja kvaliteetne tööelu 2013. a aruande lisa)

Tööhõive. 2010. a teisel poolel alguse saanud järjepidev hõive kasv ja töötuse langus jätkusid ka 2013. a, kuid aeglasemas tempos, kui 2012. a. Tööjõu-uuringu andmetel oli 2013. a Eestis 15-74-aastaste seas hõivatuid 621 300, töötuid 58 700 ning mitteaktiivseid 320 300. Hõivatute arv kasvas aastaga 6400 võrra ning töötute arv langes 9800 võrra. Mitteaktiivsete inimeste hulk tööturul kahanes 2013. a võrreldes eelmise aastaga 7100 inimese võrra ja seda peamiselt vanusestruktuuri muutustest tingitud õpilaste arvu vähenemise ning üle 50-aastaste hõive kasvu tõttu. Positiivne on see, et veelgi suurenes inimeste aktiivsus tööturul. Tööjõus osalemise määr kasvas 74,4%-lt 74,8%-ni. Aasta keskmine hõivemäär (20-64a) suurenes 1,2 protsendipunkti võrra 73%-ni ning töötuse määr langes 1,4 protsendipunkti võrra 8,7%-ni

Joonis 2.1.2.1. Tööhõive määra ja töötuse määra dünaamika, 2011-2013 (kvartaalselt, %).

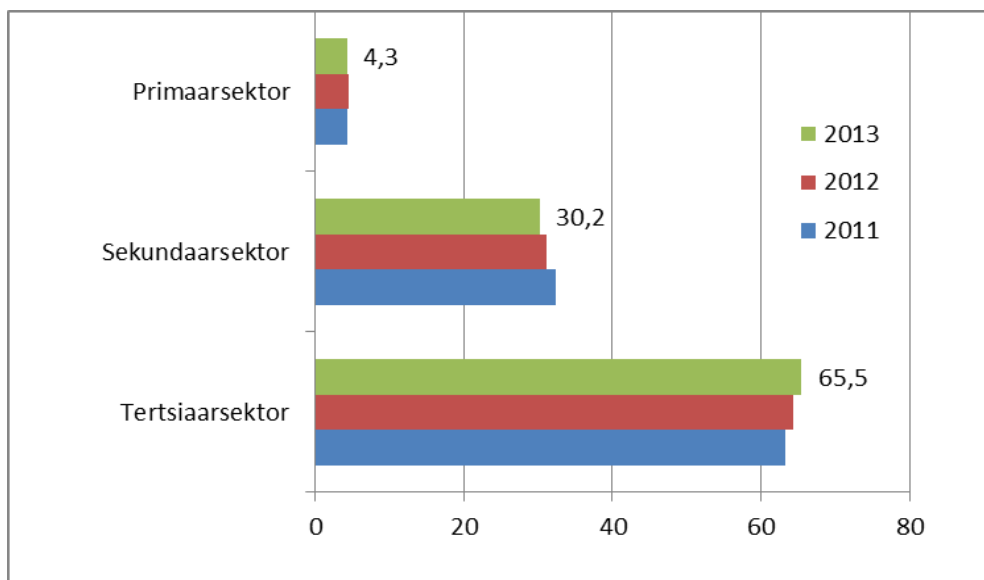
Allikas: Eesti Tööjõu-uuring, Statistikaamet

Tööga hõivatute arv kasvas nii meeste kui naiste seas, kuid võrreldes 2012. aastaga oli hõive kasv aeglasem. 2013. a keskmiseks hõivemääraks (vanuses 20-64) kujunes meestel 76,2% ja naistel 70%. Kui 2011. a jäi meeste hõive veel tunduvalt alla Euroopa Liidu (EL) keskmise, siis 2012. ja 2013. a ületas Eesti meeste hõivemäär juba EL keskmist hõivemäära. Eesti naiste hõivemäär on olnud kogu aeg kõrgem EL keskmisest, seda ka majanduskriisi aastatel.

Hõivemäär kasvas kõigis vanusegruppides, kuid kõige enam vanemaealiste (55-64 a) hulgas (60,3%-lt 2012. aastal 62,5%-ni 2013. aastal). Eestile on iseloomulik suhteliselt kõrge vanemaealiste hõive võrreldes teiste EL riikidega. 2013. aasta esimesel poolaastal oli Eesti vanemaealiste hõivemääralt Rootsi järel teisel kohal (Eestis 64,2%, EL-s keskmiselt 49,5%). Vanemaealiste kõrge hõive põhjuseks on madalad pensionid, mistõttu töötatakse sageli edasi ka pensionieas, naiste kõrgem hõive võrreldes teiste riikidega ja pidev pensioniea tõus, mille tulemusena aastal 2016 meeste ja naiste pensioniiga võrdsustuvad (63 aastat).

2013. a kasvas hõivatute arv tertsiaarsektoris (peamiselt majutuse ja toitlustuse, kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse ning avaliku halduse alal). Sekundaarsektori osatähtsus hõives langes eelkõige töötajate arvu vähenemise tõttu veonduses ja laonduses, ehituses ja elektrienergiatootmises.

Hõive kasvu panustavad ka need eestimaalased, kes elavad Eestis, kuid töötavad välismaal. 2013. a töötas väljaspool Eestit (peamiselt Soomes) ca 23 000 inimest (2012. aastal 25 800).

Joonis 2.1.2.2. Hõivatute jagunemine majandussektorite järgi 2011-2013, %.

Allikas: Eesti Tööjõu-uuring, Statistikaamet

Majanduskriisi järgselt on aasta-aastalt suurenenud nende töötajate osatähtsus, kes töötavad täisajaga (89,8% kõikidest hõivatutest 2013. a). Osaajaga töötajate osatähtsus on Eestis väike, mis näitab paindlike töövormide vähest levikut. Positiivne on aga see, et koos osaajatöö vähenemisega on vähenenud ka vaeghõivatute osakaal. 2013. a oli osaajaga töötajaid hõivatutest 10,2% ning vaeghõivatuid, kes oleks võimaluse korral soovinud töötada suurema töökoormusega, 1,3%. Rahandusministeeriumi prognoosi³ kohaselt on hõivatute arvu suurenemist ette näha ka 2014. ja 2015. a, kuid varasemast aeglasemas tempos.

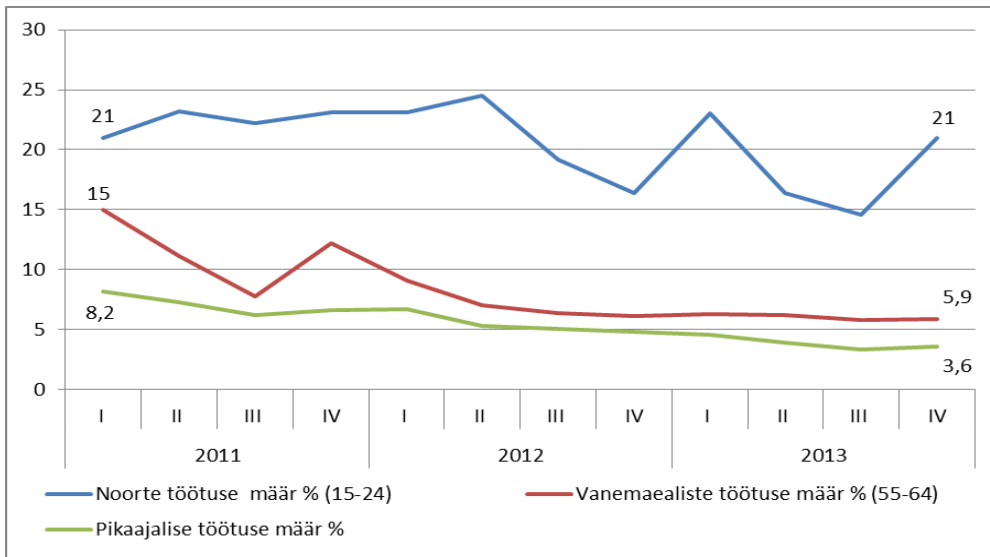
Tööpuudus. 2013. a vähenes töötute arv eelneva aastaga võrreldes ning aastakeskmisena langes töötuse määr alla 10% (10% 2012. a ja 8,6% 2013. a). Töötus vähenes kõigis vanusegruppides ning meeste töötuse määr oli pisut kõrgem kui naistel, vastavalt 9,1% ja 8,2%. Kuigi lühiajaline töötus 2013. a kasvas,

³ Rahandusministeeriumi 2014. aasta kevadine majandusprognoos <http://www.fin.ee/majandusprognoosid>

vähenes töötus tervikuna eelkõige pikaajalise töötuse järsu vähenemise tõttu. Kokku vähenes pikaajaliste töötute arv aastatel 2012—2013 37 400-lt 26 100-ni ning pikaajalise töötuse määr langes 5,5%-lt 3,8%-ni. Lühiajalise töötuse kasvu tõttu langes pikaajaliste töötute osatähtsus töötutest alla 50% (44,5%).

Vaatamata kiirele vähenemisele on pikaajalise töötuse näitaja siiski kõrge, eriti Kirde-Eestis ja Kagu-Eesti maakondades, kus töötuse määr ulatub üle Eesti keskmise.

Pikaajalise töötuse kõrval on teiseks probleemiks noorte tööpuudus, mis majanduskriisi ajal tõusis rekordtasemele. Kuigi viimasel kolmel aastal on noorte (15-24 a) töötuse määr langenud (22,4% 2011. a; 20,9% 2012. a; 18,7% 2013. a), on see endiselt väga kõrge. Kuigi majandus on pöördunud kasvule, on töökogemuste ja erialase hariduseta noortel raske endale rakendust leida. Eestis oli 2013. a 9,9% noori (vanusegrupis 18-24 a), kellel on omandatud ainult madalam haridustase ning kes ei jätkka õpinguid.

Joonis 2.1.2.3. Noorte töötuse määr ja pikaajalise töötuse määr, 2011-2013 (kvartaalselt, %).

Allikas: Eesti Tööjõu-uuring, Statistkamet

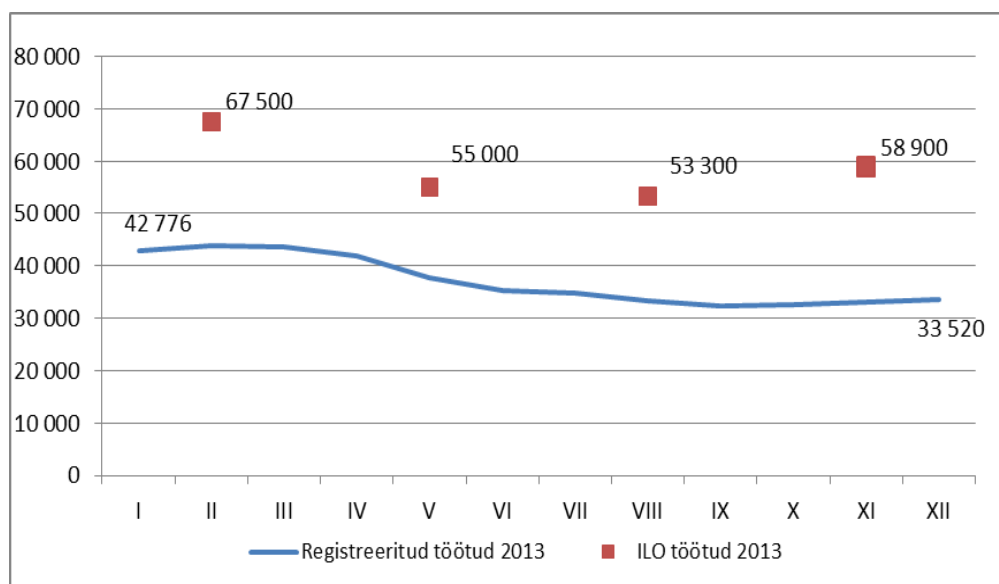
Üheks tööturu riskigrupiks on vanemaealised (55-64 a), kuna vanemas eas tööturult välja langedes on uue töökoha leidmine raskem kui noorematel töötajatel. Viimase kolme aasta jooksul on Eestis vanemaealiste olukord tööturul paranenud, kuna hõive on järjepidevalt kasvanud ning töötus vähenenud. Vanemaealiste töötuse määr langes 2013. aastal 6%-ni (7,2% 2012. aastal). Seejuures vanemaealiste meeste töötuse määr oli kaks korda kõrgem, kui naiste töötuse määr (vastavalt 8,2% ja 4,4%).

Üheks oluliseks töölesaamist takistavaks teguriks on omandatud haridustase. Madala haridustasemega inimeste töölesaamise tõenäosus on mitu korda madalam kui kõrgharidusega inimestel, kuigi majanduskriisi aastatel suurenes ka kõrgharidusega töötute hulk. 2013. a oli kuni põhiharidusega inimeste töötuse määr 14,9%, kutse ja keskhariidusega inimestel 9,7% ning keskeri- ja kõrgharidusega inimestel 5,8%. Kõige kiiremini vähenes 2013. a kuni põhiharidusega inimeste töötuse määr, mida näitas ka lihttöölise arvu ja osatähtsuse tõus. Kuigi töötuse tase on kõrge, räägitakse üha enam tööjõupuudusest, mis viitab sellele, et tegemist on struktuurse tööpuudusega. See tähendab, et töötute oskused, haridustase ja regionaalne paiknemine ei ole kooskõlas tööturu nõudmistega.

Mitte-eestlaste töötuse määr on olnud pidevalt kõrgem kui eestlastel ning selle üheks põhjuseks on eesti keele mitteoskamine, samuti madal mobiilsus. 2013. a oli eestlaste töötuse määr 6,8%, mitte-eestlastel 12,4%. Mitte-eestlaste töötuse määra hoiab suurena valdavalt venekeelse elanikkonnaga tööstuspiirkond Ida-Virumaa, kus on töötus olnud läbi aegade üks kõrgemaid. 2013. a ulatus seal töötuse määr 15%-ni. Üle 10% ulatus töötuse määr veel Kagu-Eesti maakondades (Võru- ja Põlvamaal). Võrumaa oli ainus maakond, kus 2013. a võis täheldada töötuse kasvu. Kõige enam vähenes töötus Hiiu-, Jõgeva- ja Valgamaal.

Lisaks haridusele ja erialastele oskustele mõjutab tööturul osalemist olulisel määral ka inimese tervislik seisund. 2013. a oli 44 500 inimest vanuses 16-pensioniiga tööturult eemal haiguse või vigastuse tõttu (s.o. 24% mitteaktiivsetest). Viimasel kolmel aastal on see arv näidanud tõusutendentsi. Tegemist on teise peamise mitteaktiivsuse põhjusega õpingute järel. Kolmandale kohale jääb rasedus-, sünnitus- ja lapsehoolduspuhkusel olijate arv, mis on samuti kolme aasta jooksul tõusnud (2013. a 29 500).

Registreeritud töötus. 2013. a jooksul oli Töötukassas arvel 94 125 isikut, mis on 8,3% võrra vähem kui 2012. a. Registreeritud töötute arv kuu lõpu seisuga oli aastas keskmiselt 37 062, moodustades tööjõust 5,8%. Uusi töötuid registreeriti 2013. a üle 3000 võrra vähem kui eelneval aastal ehk kokku 69 118. Kuigi töötus langes, oli vakantseid töökohti ning tööle rakendumisi vähem kui 2012. aastal. 2013. a registreeritud töötuse kõrghetk oli veebruaris, kui kuu lõpu seisuga oli arvel 43 871 töötut. Aasta lõpuks oli töötus vähenenud rohkem kui kümne tuhande võrra, mil arvel oli 33 520 töötut. Võrreldes ILO töötusega on registreeritud töötus langenud samas tempos, kuid on märksa väiksem, moodustades ILO töötusest ca 56% (joonis 2.1.2.4).

Joonis 2.1.2.4. Registreeritud töötute arv kuu lõpu seisuga ja kvartaalne ILO töötus⁴ 2013. aastal.

Allikas: Eesti Töötukassa, Eesti Tööjõu-uuring, Statistikaamet

Igal kuul registreeris ennast töötuks keskmiselt 5 760 uut töötajat (2012. aastal 6 021). Neist üle poole Harjumaal (sh Tallinnas) ja Ida-Virumaal. Nimetatud piirkondades elab kokku 56% registreeritud töötutest. Uusi tööpakkumisi laekus 2013. a jooksul 45 556, mis on 1% võrra vähem kui 2012. aastal.

Kui varasematel aastatel oli registreeritud töötute hulgas rohkem naisi, siis alates 2008. a lõpust kuni 2010. a keskpaigani ületas töötuks registreeritud meeste arv naiste arvu. Samaselt 2012. aastaga oli 2013. a jooksul jällegi naisi registreeritud töötute hulgas rohkem (53,7%). Vanusegruppide võrdluses 2013. a võrreldes eelneva aastaga suuri muutusi ei toimunud. Töötute arv vähenes kõikides vanusegruppides. Enim oli 25-54-aastaseid töötajaid (71%). Noored vanuses 16-24 aastat moodustasid töötutest 13,1% ja üle 55-aastased 15,9%. Üle poole registreeritud töötutest (52%) olid keskharidusega (sh. kutsekeskharidusega), alg- ja põhiharidusega töötute osakaal moodustas 17,1%. ISCED III tasemega (kesk-eri ja kõrgharidus) töötute osatähtsus kasvas 2012. aastaga võrreldes ja moodustas 30,3%.

70,5% registreeritud töötutest kuulus 2013. aastal erinevatesse tööturu riskigruppidesse, osa neist ka mitmesse korraga, mistõttu nende tööle rakendamine nõuab rohkem aega ja abistavaid meetmeid. Kõige suuremaks riskirühmaks on pikaajalised töötud (41% töötutest). Kolmandik töötutest ei oska eesti keelt, mistõttu nende tööle saamine on raskendatud puuduliku riigikeele oskuse tõttu.

⁴ ILO töötus – Eesti Tööjõu-uuringust saadav töötute arv, mis baseerub Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) definitsioonidel

Töötutoetusi maksti 2013. a jooksul kokku 26 867 inimesele, mis on veidi vähem kui 2012. a (27 307). Pisut aga kasvas töötuskindlustushüvitise saajate arv. 2013. a maksti hüvitisi kokku 27 637 töötule (2012. aastal 26 190 töötule). Keskmise väljamakstud töötuskindlustushüvitise suuruseks kuus oli 313 eurot ning töötutoetuse päevamääraks 3,28 eurot.

Esialgsetel andmetel kulutati 2013. a aktiivsetele tööturumeetmetele kokku ca 54,04 miljonit eurot, mis on mõnevõrra vähem kui eelneval aastal (57,61 miljonit).

2.1.3 Olulisemad muudatused valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides

Aastal 2013 muudeti järgmiseid perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse rakendamise määrusi:

1) **Vabariigi Valitsuse 31. jaanuari 2007. a määruse nr 26 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kulude abikõlblikkuse või mitteabikõlblikkuse määramise tingimused ja kord”** 15.03.2013 jõustunud muudatusega täpsustati lähetuskulude abikõlblikust, tulu teenivate projektide sätteid, muudeti mitteabikõlblike kulude koosseisu ja nähti ette leppetrahviga arvestamise kord.

Lähetuskulude loetelust jäeti välja toitlustuskulu, kuna lähetatu toitlustuskulud lähetuse ajal on hõlmatud päevarahaga, siis lisaks päevarahale ka toitlustuskulu eraldi hüvitamine tähendanuks projekti elluviimiseks vajalike kulude hüvitamist kahekordselt.

Tulu teenivaid projekte puudutavad peamised muudatused on järgmised:

- Euroopa Sotsiaalfondi projektis tulu määramise korda lihtsustati – kolmest tingimusest jäeti jõusse üks, mille kohaselt on projekti abikõlblikku omafinantseeringut ületav laekumine käsitletav tuluna. Tulu võrra tuleb vähendada projekti abikõlblike kulusid.

Mitteabikõlblike kulude juures täpsustatakse, et abikõlblikud ei ole laenuintressid, laenu- ja liisinglepingu ning pangagarantii lepingu sõlmimise tasu. Kohtuvaidlusega seotud menetluskulud on horisontaalse tehnilise abi meetmest toetuse saajatele abikõlblikud, tingimusel, et tegu ei ole vastaspoole ja kolmanda isiku menetluskuludega. Ühtlasi arvatakse mitteabikõlblike kulude loetelust välja hangetest või teenuse osutamisest tekkivad kulud, mis ei loo projektile lisaväärtust.

Projektis saadud leppetrahvi menetlemise korra lisamise vajadus tulenes praktikas üha sagenenud päringutest leppetrahvide arvestamise kohta. Määrusesse lisatud korra kohaselt tuleb saadud leppetrahvi osa, mis ületab projektis makstud abikõlblikku omafinantseeringu summat, toetuse summast maha arvata. Leppetrahv ei ole etteplaneeritav ja regulaarselt laekuv projekti tulu, vaid toetuse saaja õiguskaitsevahend lepinguliste kohustuste täitmise tagamisel. Leppetrahvi väljanõudmine võib osutada toetuse saajale üsnagi tülikaks ja aeganõudvaks tegevuseks. Toetuse kasutamise reeglite eesmärgiks ei ole aga piirata toetuse saaja tahet ja motivatsiooni realiseerida oma õigusi leppetrahvi väljanõudmise näol, samas on oluline vältida olukorda, kus leppetrahvide summad on nii märkimisväärsed, et nende arvelt on võimalik katta projekti toetuse osa. Omafinantseeringu ulatuses saadud leppetrahvi saab toetuse saaja kasutada lepingu täitmisel tekkinud reaalsete kulude või omafinantseeringu katteks. Omafinantseeringut ületava leppetrahvi osa võrra vähendatakse määratud toetust.

2) **Rahandusministri 28. veebruari 2007. a määrus nr 14 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid”** 07.10.2013 jõustunud muudatuste kohaselt kaotati perioodi rakendusüksuste kohustus esitada makseasutusele (rahandusministeeriumi Euroopa Liidu maksete osakond, edaspidi ELMO⁵) kvartaalseid finantsaruandeid. Struktuuritoetuse registri arenduste tulemusel saab ELMO alates oktoobrist 2013. a neid aruandeid struktuuritoetuse registri aruandlussüsteemis ise koostada. Muudatus vähendab RÜde halduskoormust ja kiirendab Euroopa Komisjonile aruannete esitamist.

Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklile 61 on ELMO ülesanne koostada ning esitada Euroopa Komisjonile rahataotlused ja finantsaruanded toetuse abikõlblike kulude katteks andmise kohta.

⁵ Kooskõlas EK 28/02/2014 kirjaga Ares(2014)540858 on alates 2014. a korraldusasutuse ja makseasutuse funktsioonid perioodi 2007-2013 osas ühendatud ning korraldusasutus täidab ka sertifitseerimisega seotud ülesandeid. Sellest tulenevalt koosneb korraldusasutus nüüd kolmest rahandusministeeriumi osakonnast: Euroopa Liidu struktuurivahendite ja välisvahendite osakond, riigieelarve osakond ning Euroopa Liidu maksete osakond ning makseasutust enam rakendussüsteemis ei ole.

Aruanded koostatakse muudatuste tulemusel struktuuritoetuse registri andmete põhjal. Seni esitasid rakendusüksused ELMOle enda meetmeid hõlmavad finantsaruanded registri kaudu ning ELMO koostas nende põhjal konsolideeritud aruanded Euroopa Komisjonile.

Tulenevalt Euroopa Komisjoni aruande vormides tehtavatest regulaarsetest muudatustest ning et aruande koostamise loogika muutub järjest keerukamaks, ei olnud mõistlik jätkata finantsaruannete koostamist ja esitamist RÜde poolt.

Olulisemad strateegiate, prioriteetide ja meetme määruste muudatused prioriteetsetes suundades

PS Elukestev õpe

Aruandlusperioodil on sisse viidud ridamisi muudatusi ministri käskkirjaga kinnitatud programmdokumentidesse. Muudatused on tingitud riigihangetest tulenevatest muudatustest ja õigusaktide sõnastuse parandustest ning programmi tegevuste või abikõlblikkuse perioodi pikendamisest ning eelarvete korrigeerimisest tulenevalt programmi elluvijate ettepanekutest ja Haridus- ja teadusministeeriumi juhtkonna protokollisest otsusest vähendada programmi „KUTSE“ ning avatud taotlusvoorude lõppenud projektidest vabanenud vahendite arvelt meetmete 1.1.5 ja 1.1.8 eelarveid ning suunata vabanenud vahendid programmide „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“ ja „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“ tegevustesse. 10.03.2014 seisuga on mitmed muudatused ka RAs menetluses.

Kinnitati muudatused „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ programmidokumendis, need puudutavad programmi pikendamist kuni 31.12.2014 ning täiendavate vahendite suunamist kutseõppeasutuste ja täiskasvanute gümnaasiumide õppurite keeleõppesse ja kutseõppeasutuste pedagoogide täienduskoolitusse.

23.12.2013 allkirjastas keskkonnaminister käskkirja nr 1225 „Programmi „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil“ kehtestamine, programmi elluviija volituste andmine ja programmi 2014. a tegevuskava ja eelarve kinnitamine“.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

2013. a alustati ettevalmistusi üksikute uute tegevuste piloteerimiseks, näiteks kõrghariduse erialastipendiumide piloteerimise ettevalmistamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades.

Aruandlusperioodil kinnitati järgmised olulisemad muudatused järgmistes programmides:

25. veebruaril 2013 kinnitati programmi Eduko muudatused, millega lisandus programmi uue tegevusena pedagoogide täiendusõpe. Tegevuse perioodiks on 01.01.2013 kuni 30.09.2014. Muudatusega suurenes programmi eelarve 805 263 eurot EL osas;

19. märtsil 2013 kinnitati programmi Primus muudatused, millest tulenevalt hakati alates 2013. a õppejõudude koolituskulusid hüvitama ühikuhinna alusel;

20. märtsil 2013 kinnitati programmi DoRa muudatused, millest tulenevalt on Eesti õppejõududel võimalik end täiendada väliskõrgkoolides;

6. augustil 2013 kinnitati programmi Primus muudatused. Muudatuse põhjuseks oli sõnastuse täiendamine ja abikõlblikkuse perioodi pikendatakse ühe kuu võrra, et jätkata erivajadustega tudengitele toetuse maksmist 2013/2014 õppeaasta kevadsemestril;

16. septembril 2013 kinnitati programmi TuLe muudatused. Muudatuse põhjuseks oli üliõpilaste õpingute toetamise tegevuse pikendamine kevadsemestrini 2014/2015 ja kogueelarve vähendamine kogusummas 1 030 000 eurot;

16. septembril 2013 kinnitati taas programmi EduKo muudatused. Muudatuse põhjuseks oli programmi kogueelarve suurendamine veelgi summas 1 188 909,56 eurot. Eelarvevahendid suunati tegevusse 7 „Pedagoogide täiendusõpe“. Vabad eelarvevahendid tulid TuLe programmi vähendamisest ja meetme „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine“ projekti eelarvete vähendamisest.

14. novembril 2013 kinnitati programmi TeaMe muudatused. Muudatuse põhjuseks oli noorte teadussaate „Rakett“ hooaja pikendamine (V ja VI hooaeg) ja eelarve suurendamine suurusjärgus 60 tuhat eurot. Eelarve suurendamise põhjus on seotud tegevuse 2 muutmisega. Tegevus kahe kaudu kaasatakse õpilaste teadustööde juhendamisse ülikoolide teadustöötajaid.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS-s märkimisväärseid muutusi suunda mõjutavates valdkondlikes strateegilistes dokumentides toimunud ei ole.

2013. a oktoobris algatati Vabariigi Valitsuse 6. septembri 2007. a korralduse nr 403 „Programmi alusel elluviidavate meetmete nimekiri“ muutmine. Muudatusega suurendatakse avatud taotlusvoorudes kasutamata toetuse arvelt programmidele suunatud toetuse mahtusid meetmes „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“ 760 000 euro, meetmes „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ 530 000 euro ja meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ 29 731 euro võrra. Seisuga 18.10.2013 oli PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ kasutamata avatud taotlemiseks ettenähtud vahendeid ca 2,4 miljonit eurot. Arvestades vabade vahendite suurusjärku ning asjaolu, et programmiperiood lõpeb 31.12.2015, ei ole nendes meetmetes otstarbekas uusi taotlusvoore välja kuulutada. Samas on oluline jätkata programmides algatatud tegevuste elluviimist, mille tulemusena on võimalik pakkuda vajalikke teenuseid suuremale sihtgrupile.

Muudatuste vajaduse põhjendus

Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ eelarves toetuse summa suurendamise tulemusel rahastatakse jätkuvalt tegevusi tööealise elanikkonna töövõime parandamiseks ja säilitamiseks läbi terviseteadlikkuse tõstmise ja tervisekäitumise parendamise. Mh tagab see meetme raames seni elluviidud tegevuste tulemuse kestlikkuse.

Toetuse summa suurendamine võimaldab jätkata tööealise elanikkonna terviseteadlikkuse tõstmisele suunatud teavitustegevuste elluviimist, tagades mh parema tulemuslikkuse läbi teavituskampaaniate nähtavuse ja meedia katvuse. Kirjeldatud tegevus aitab olulisel määral kaasa meetme raames elluviidud tegevuste tulemusel saavutatud Eesti elanike terviseteadlikkuse kestlikkusele. Samuti on võimalik jätkuvalt tõhustada paikkondades tervise edendamise suutlikkust, mh paikkondliku terviseprofiili koostanud kohalike omavalitsuste arvu suurendamist rakenduskavas seatud sihttasemeni.

Meetme „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“ eelarves toetuse summa suurendamise tulemusel rahastatakse tegevusi, mis aitavad suurendada sotsiaalsete või majanduslike toimetulekuprobleemide ning erivajadustega inimeste ja nende pereliikmete tööhõivet.

Toetuse summa suurendamine ja nende tegevuste jätkamine lubab viia edukalt käivitunud teenuseid suuremale sihtgrupile. Vajadus programmeeritud tegevuste raames pakutud nõustamisteenuste järele on suur ning paljudel juhtudel ei piisa ainult mõnest korrast, vaid tuleb seda teha pikema aja vältel. Erivajadustega inimeste, kellel puudub töötamise kogemus, rehabilitatsioon, töövõime hindamine ja arendamine, tööharjumuse kasvatamine, tööturule saamine ja ka tööturu valmisolek neid vastu võtta, võtab aega. Multiprobleemidega inimeste nõustamisel on selgunud, et neil on sageli kaugele arenenud probleemid, millele pole pikka aega tähelepanu pööratud ning seetõttu on nende probleemidega tegelemine ajakulukas ja töömahukas.

Oluline on jätkata asenduskodust ja asendushooldusest lahkuvate noorte tugiisiku teenuse pakkumist, kuna asendushoolduse kontseptsioon ja programm koos järelhoolduse teenuste pakkumisega on alles väljatöötamisel. Programmi raames läbiviidav pilootprojekt ja selle analüüs annavad selleks olulist sisendit.

Meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ planeeritakse täiendada toetuse abil läbi viia soolise võrdõiguslikkuse koolitusi. Soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 9 näeb ette riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele süstemaatiliselt ja eesmärgistatult soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustust. Paraku puuduvad täna ametnikel vajalikud oskused ja ka senistesse programmiarvustesse tegevustesse ei ole antud sihtgruppi vajalikul määral kaasatud. Samas on soolise võrdõiguslikkuse valdkonna programmide tegevuste hindamise (vt ptk 4.3) tulemusena leitud, et soolise võrdõiguslikkuse edendamisel on üheks võtmeküsimuseks ametnike teadlikkus. Koolituse tulemusel laieneb ekspertide hulk, kes oskavad soolist võrdõiguslikkust süvalaiendada ja kelle poolt pakutakse edaspidi tuge ja teadmist erinevatele osapooltele (ametnikud, struktuuritoetuse taotlejad) soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja süvalaiendamiseks. Oluliseks lisandväärtuseks on heade praktikate jagamine teiste riikide ja siseriiklike ekspertidega.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

2013. aastal muudeti „Teadmiste ja oskuste arendamise toetamise tingimusi ja korda“, lisandus piirang, et käesoleva meetme raames ei saa toetust taotleda majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. detsembri

2013. a määruse nr 76 „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetme tingimused” § 5 punktis 4 sätestatud isik.

„Arendustöötajate kaasamise toetamise tingimused ja kord“ meetme korda muudeti 2013. aastal 4 korral, mille raames täpsustati toetuse andmise eesmärke, mõisteid, abikõlblike kulude, toetuse taotlemise ja VTA tingimusi tagamaks selgem ning läbipaistvam meetme elluviimine ja laiendamaks toetuse taotlejate ringi. Programmidest muudeti 2013. aastal TOTS programmi. Muudatuse raames täpsustati tegevusi ja sihtgruppi.

PS Suurem haldusvõimekus

Vastavalt OECD riigivalitsemise raporti soovitude elluviimise tegevuskavale on aruandlusperioodil valminud riigi (kui tööandja) personalipoliitika roheline raamat, mis piiritleb riigi personalipoliitika olemust ja hetkeolukorda, kirjeldab probleeme ja valikuid ning on edaspidi aluseks riigi personalistrateegia kujundamiseks.

Lisaks on ettevalmistavad tegevused tehtud (programmi „Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja korrastamine“ raames) OECD raporti jätkuversiooni ettevalmistamise osas. Nimelt tellitakse Soome riigiga koostöös analüüs, mis on jätkuks OECD-lt 2010. a tellitud ülevaatele „Ühtsema riigivalitsemise suunas“. Kui toonane raport oli ülevaateraport, kus tuvastati Eesti riigivalitsemise põhilised kitsaskohad ja anti üldisi soovitusi nende likvideerimiseks, siis nüüdse analüüsi eesmärk on esitada maailma parimate praktikate võrdluses konkreetseid lahendusettepanekuid kahes valdkonnas: a) ühtse riigivalitsemise edendamise fookusega valitsuse strateegiaprotsessidel, struktuurse paindlikkuse tõstmise võimalustel ja tõenduspõhisel poliitikakujundamisel ning 2) ühtse e-valitsemise agenda (sh teekaardi) väljatöötamine.

Lisaks eelpool mainitule on ülevaatamisel ja ettevalmistamisel OECD riigivalitsemise raporti soovitude elluviimise tegevuskava uuendamine, mis kindlasti omab olulist mõju järgnevate aastate riigihalduse arendamise kontekstis.

Tehnilise abi ja horisontaalse tehnilise abi meetmete määrustes olulisi muudatusi tehtud ei ole.

2.2 Olulisemad probleemid ja riskid

Peatükk annab esimeses osas ülevaate peamistest probleemidest prioriteetsete suundade rakendamisel ja nende lahendamiseks kasutusele võetud abinõudest. Teises osas kirjeldatakse kaardistatud riskid, nende ennetamine ning maandamine rakenduskava elluviimisel.

2.2.1 Probleemid

Rakenduskava probleemid prioriteetsetes suundades on üpriski spetsiifilised, siiski on läbivamaks märksõnaks endiselt **hanked**. Nii probleemide kui riskide juures tuuakse mitmel puhul välja asjaolu, et Riigihangete seadus on keeruline ja sageli mitmeti tõlgendatav, hangete läbiviimine on aeganõudev. Võib tekkida olukordi, kus nii toetuse saaja, RÜ kui AA tõlgendavad erinevaid RHS sätteid erinevalt ja see võib tuua täiendavaid probleeme.

Teisalt on (osalt ülalnimetatud probleemiga seotult) kujunenud mõningaseks probleemiks teatud juhtudel eelarveprognoosidest kinnipidamine ning sellega seonduvalt mõnede väheste väljamakstud kuludega meetmete perioodi lõpuks potentsiaalselt kasutamata jäävad vahendid, mis vajavad sekkumist ja rahade suunasest ümbertõstmist. Seetõttu on aruandlusperioodil seireinfost, toetuse saajate ettepanekutest ja juhtkondade otsustest tulenevalt vähendatud osade programmide ning avatud taotlusvoorude lõppenud projektidest vabanenud vahendite arvelt meetmete eelarveid ning on suunatud vabanenud raha muudesse vajalikesse tegevustesse.

PS Elukestev õpe

Aruandeaastal suuna rakendamisel märkimisväärseid probleeme ei esinenud. Kõige väiksema eelarve täituvusega on programm „KUTSE“, millel on 31.12.13 seisuga tekkepõhiseid kulusid 72% ja programmi elluviimise lõpptähtaeg 28.02.14, mis tähendab, et eelarve jääbki kasutatuks väiksemas mahu, kui algselt planeeritud. Riigihankemenetluse läbiviimine programmide ja projektide tegevuste elluviimiseks on aeganõudev ning mitme programmi elluviija hinnangul takistanud programmi edukat ja ajakavakohast elluviimist. Lahenduseks on RA pikendanud põhjendatud taotluste alusel programmide abikõlblikkuse perioode, et oleks tagatud kõigi tegevuste elluviimine.

PS T&A inimressursi arendamine

Aruandeaastal suuna rakendamisel märkimisväärseid probleeme ei esinenud. Samas on järjest enam rikkumisi avastatud toetuse saajate (TS) poolt läbiviidud hangetes. Rakendusüksus tegeleb kulude abikõlblikkuse hindamisega, mis tähendab, et hangete läbiviimise õiguspärasust hinnatakse tagantjärele, kui läbiviidud hangetega seotud kulud esitatakse rakendusüksusele väljamaksmiseks. Riigihangete seadus on keeruline ja sageli mitmeti tõlgendatav, mistõttu võib tekkida olukordi, kus nii toetuse saaja, RÜ kui AA tõlgendavad erinevaid RHS sätteid erinevalt ja see võib tuua kaasa toetuse saajatelt toetuse tagasinõudmise. Peamiseks maandamistegevusteks on toetuse saaja informeerimine.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Aruandeaasta olulisemad probleemid ja rakendust leidnud abinõud:

- Kulude lihtsustamisega (standardiseeritud ühikuhinna kehtestamine stipendiumile ja sõidukuludele) on endiselt olukord, kus meetme 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ avatud taotlusvoorud projektides osalevad sihtgrupi liikmed on ebasoodsamas olukorras kui Töötukassa elluviidavas programmis osalevad inimesed.

Endiselt ei ole olukorrale lahendust leitud. Esialguses perioodi 2014–2020 struktuuriotetuse seaduse eelnõus oli rakendussättena sees Tulumaksuseaduse muutmise, mis aga võeti välja põhjendusega, et sellisel moel muutmise ei ole korrektne. Probleemile otsivad lahendust Sotsiaal- ja Rahandusministeeriumi kantslerid⁶.

⁶ Täiendus: 2014. a juuni alguse seisuga võib öelda, et lahendus on olemas – Tulumaksuseadusesse on vastav säte sisse viidud, jõustub 01.01.2015.

- Auditi metoodika tulemusena satuvad kontrolli ühed ja samad programmid, mistõttu jäävad teised projektid/programmid tähelepanuta. Kommunikatsiooniprobleemid audiitorite, RÜ ja toetuse saaja vahel muudavad protsessi ajakulukaks ja võib viia ekslike järeldusteni. Audiitorid on oma seisukohtade osas jäigad, RÜ-l kohustus tõendada auditiaruandes tuvastatud leiu mitteasjakohasust.

Probleemi võimalikuks lahenduseks on RÜ teavitanud auditeerivat asutust (AA). Üldjuhul on tegemist RÜ välise probleemiga, mida antud tasandil ei ole võimalik maandada.

- TS ja partnerite vastutuse jagunemise probleem (eelkõige olukorras, kus TS on ministeerium ja partneriks on allasutus). STSi kohaselt vastutab TS programmi rakendamise eest 100% ning rikkumised ja tagasinõude otsused käivad läbi TSi ning kajastuvad infosüsteemis TS rikkumistena isegi juhul, kui rikkumise on põhjustanud partner. Teisalt on TS võimalused partneri tegevuste ja kulude üle kontrolli teostada piiratud. Selline süsteem, kus TS kannab vastutust ka partneri tegevuse eest, ei soodusta partnerlust, sest tekitab juurde olulisel määral administratiivset koormust TSle.

RA on teinud perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste seadusesse muudatusettepaneku. Kui partner on riigiasutus, KOV ja nende hallatav asutus, siis võiksid TS kohustused kohalduda otse partnerile. Sellisel juhul oleks ka järelevalve subjektiks partner ning võimalikud tagasinõude otsused tehtaks partnerile. Perioodi 2014-2020 STS-s ei ole ettepanekuga arvestatud.

- Hangetega teenuste tellimine ja kontroll. Teenuse osutaja edastatud teenuste saajate tagasiside, et teenust pole saadud, ei ole piisav, et teenuse osutajat sanktsioneerida – vajalik on kirjaliku kaebuse esitamine elluvijale.

Probleem vajab juriidilist lähenemist. Tänapäevaks ei ole ühisele seisukohale jõutud.

Uued probleemid:

- Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuste seaduse § 12 lõike 5 alusel peab rahandusministriga kooskõlastama programmide muudatused, kui sellega kaasneb programmi eesmärgi, sealhulgas alaeesmärgi või toetuse määra muutus või kui kogu eelarve suureneb või väheneb. Antud säte muutub aktuaalseks programmiperioodi lõpus, kui tuleb hinnata meetmete jääkide seisu ning otsustada, kuidas on neid võimalik kõige efektiivsemalt kasutada. 2013. a kooskõlastamisele saadetud programmide puhul tulid välja nimetatud sätte täitmise kitsaskohad, mis põhjustasid suurt aja- ja inimressursikulu nii RAle kui ka KALE.

Probleemi aitab lahendada KA selge nägemus kooskõlastamisprotsessist ja esitatavate dokumentide vajadusest ja sisust. Siinkohal tuleb arvestada, et suur osa infost on kättesaadav SF infosüsteemidest. Lisaks tuleb välja töötada olulisemad lävendid, mis eeldavad ametlikku kirj vahetust ministrite tasandil. Vt ka ptk 7 Ettepanekud ja soovitusel.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm (edaspidi TOTS) alustavate, innovatsiooni kui ettevõtete võimekuse suunal on tegevuste elluviimise kõige suuremaks probleemiks väga keerulised hankemenetlused, mis võtavad kaua aega ning vaidlustamise korral on üsna tõenäoline risk, et tegevuse elluviimine võib lükkuda teadmata ajani edasi. Kehtiv hankemenetlus ei ole kõige sobiv immateriaalsete teenuste hankimiseks (koolitused, nõustamine jms). Järjest suuremat tähelepanu tuleb pöörata kommunikatsioonile, mille abil jõuda kõige õigema sihtgrupini.

Läbiva probleemina võib välja tuua Riigihangete seadusest tulenevat asjaajamise keerukust ja jäikust, mistõttu mitmete (hanke)tegevuste elluviimine võib kujuneda planeeritust palju pikemaks ja oluliselt ressursimahukamaks.

Programmi „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm“ peamised probleemid:

- Väga spetsiifilistes valdkondades (aktiivse puhkuse tootearendus, turismi atraktsioonide arendamine jne) ei ole võimalik kuulutada välja avalikku hankemenetlust eksperdi leidmiseks. Vajaliku kogemuse ja tööprofiiliga ekspertide leidmine on raskendatud seoses Riigihangete seadusest tulenevate piirangutega.

- Kvaliteedisüsteemi korrastamise ja arenduse hankele ei laekunud ühtegi pakkumust. Arendustegevus ja uus kvaliteedi eksperthange on lõkknud 2014. aastasse.

Hangete parema korralduse nimel jätkas EAS kogemuste vahetamist teiste Eesti hankijatega. Suurima koostööprojektina korraldati suurhankijate ühiskohtumise (osalesid Maanteeamet, Riigi Kinnisvara AS, Põhja-eeesti Regionaalhaigla, Kaitseministeerium, Sotsiaalministeerium, Töötukassa, Glimstedt AB ja Varul AB), lisaks kohtuti eraldi veel ka Maanteeameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ja Töötukassa hanketiimidega. Aasta jooksul uuendati kahel korral EASi hangete teostamise korda. Muudatused puudutasid muuhulgas lähteülesannete komitee töö lõpetamist, EASi tegevuste koondi alusel hangete algatamise juurutamist, uuendusi hanketoimikute koostamises ja arhiveerimises ning hindamiskomisjonides koosseisude määramises.

PS Suurem haldusvõimekus

Suuremaid probleeme suuna rakendamisel ei ole esile kerkinud. RÜ aitab toetuse saajal hinnata, et kas etteantud ajaraamides on realistlik tulemusi saavutada. Kuna programmiperiood on lõppemas, siis tuleb eriti tähelepanelikult jälgida saavutatud tulemusi ning uute tegevuste ajagraafikut, et jõuaks õigeaegselt kõik lubatu ellu viia. Ühtlasi on programmide täpsem ülevaade oluline juhtimisotsuste tegemisel, nt vabade vahendite ümberjaotamisel.

Sisulist seiret on tehtud eelkõige programmide muutmise kontekstis ja osade programmide osas valmistati aruandlusperioodi lõpus ette muutmise eelnõud, mis on eeskätt seotud eelarve suurendamisega seoses lisanduvate tegevuste elluviimisega (n: Valitsuse töö programmi lisatakse täiendav tegevusena OECD-lt uue analüüsi tellimine seoses riigivalitsemise ja e-valitsemise lahenduste analüüsiga). RA on suunanud meetme 1.5.4 vahendid meetmesse 1.5.1 ja 1.5.3, selle meetme alt on läbi viidud ka koolitussüsteemi uuring, mis täidab ka meetme 1.5.4 raames kavandatud eesmäärke.

2013. a jooksul ei tekkinud **horisontaalses ega tehnilise abi** prioriteetses suunas olulisi probleeme.

Maksete peatamised 2013. a. IARKis 2013. a jooksul EK poolt maksete peatamisi ei olnud.

2.2.2 Riskid

Riskide hindamiselt saadud informatsiooni kasutatakse struktuurivahendite rakendamise süsteemis kvaliteedijuhtimiseks: koolituste, järelevalve- ja arendustegevuste (IT, juriidika jt) vajaduste planeerimisel, aga ka tagasiside saamiseks eelnevate ja tulevaste perioodide kriitilisemate tööprotsesside ja probleemide kohta.

Sarnaselt 2012. a läbi viidud struktuurivahendite riskide hindamise protsessile toimus ka 2013. a lõpus riskide hindamine eeldefineeritud riskide alusel. Hindamise aluseks võeti 38 riski, mis oli 2012. a rakendusametuse ja rakendusüksuste koostöös defineeritud ja kirja pandud. Sarnast protsessi jätkati eesmärgiga märgata trende ja muutusi riskide hinnetes. Riske hinnati asutuste tervikvaates, st, et võeti arvesse kõiki rakendatavaid rakenduskavasid ja meetmeid. KA hindas 2013. a riske RAdest ja RÜdest eraldiseisvalt ning erineva meetodika alusel, kasutamata eeldefineeritud riske (eraldiseisvat hindamist kasutati ka 2012. a). Nii RAdes ja RÜdes poolt kui KA poolt hinnatud riskid sisaldasid riske nii perioodi 2007-2013 kui ka 2014-2020 rakendamise osas.

Eeldefineeritud ja RAdes ja RÜdes poolt hinnatud 38st riskist 20 kvalifitseerusid keskmisteks riskideks ning 18 madalateks. **Kõrgeid riske kõikide asutuste keskmist arvesse võttes ei esine.** Üksikute asutuste vaates saab välja tuua, et kõrgeid riske tuvastasid 8 asutust (Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, EAS, KIK, Innove ning Archimedes). KA riskide hindamise töögrupi liikmed tõid välja 26 erinevat riski, neist kõrge skoori said kaks riski – üks SFOSi ja üks riigiabi valdkonnast.

KA poolt hinnati kõrgeks risk, mille kohaselt **ei ole kompetents riigiabi valdkonnas piisav** ei Rahandusministeeriumis ega väljaspool seda (meetmete planeerijatel RAdes). Riigiabi valdkonna poliitikakujundaja ja koolitaja on Rahandusministeeriumis riigihangete ja riigiabi osakond, siiski on võimalik

KA-I **maandusmeetmena** pöörata riigiabi valdkonnale suuremat tähelepanu ning koostöös riigihangete ja riigiabi osakonnaga korraldada 2014. a jooksul struktuurivahendite administratsiooni kompetentside tõstmist koolituste abil.

Rakendusasutuste ja rakendusüksuste riskid

Süsteemiülese hindamise tulemusel on kõrgeima skooriga riskid:

1. Infosüsteemis olevate andmete halb kvaliteet. SFOSi arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele kesksüsteemis⁷. Infosüsteemis olevate andmete ebaühtlase kvaliteedi risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel kolmandal kohal.

Riski põhjused: SFOSi ebapiisav ja aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine.

Riski maandamine: Rakendusüksuste protseduuridesse on 2012. a ja 2013. a jooksul sisse viidud erinevaid SFOSi andmekvaliteedi kontrole maksete ja finantskorrektsioonide valdkonnas. KA teostab regulaarseid (maksete ja finantskorrektsioonide kontroll SFOSis) ja riskide alusel andmekvaliteedi kontrole SFOSis. 2012. a koostati korraldusasutuse poolt andmekvaliteedi juhend ning rakendusasutused viisid korraldusasutuse koordineerimisel läbi suuremahulise SFOSi andmekvaliteedi kontrolli, mille käigus tuvastatud vead parandati. Kõikide tegevustega jätkatakse ka edaspidi. Rakendusüksuseid ja –asutusi kaasatakse arendusprotsessi.

2. Euroopa Komisjonile antud vahendite väljamakseprognoozi mitterealiseerumisel võib riik osa vahendeid kaotada (osa toetusest jääb kasutamata). Sama risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel esikohal ning sai ka KA riskide hindamise tulemusel kõrge skoori.

Riski põhjused: Projektid ei lõppe tähtaegselt, tagasinõuded ei laeku piisavalt kiiresti, projektide odavnemine ja katkestamine. Vahendite ümbersuunamiseks või uute taotlusvoorude väljakuulutamiseks ei ole enam piisavalt aega, puudub nõudlus taotlejate poolt. Risk puudutab eelkõige ESFi ning ERDFi teadus- ja arenduse prioriteetseid suundi, veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri ning tehnilise abi prioriteetseid suundi.

Riski maandamine: jätkub RAde ja KA-poolne järelevalve prognooside täitumise üle. Märtsis-aprillis teostatakse KA poolt koostöös RAde ja RÜdega võimalike vabade vahendite analüüs, mille tulemusena otsustatakse vahendite ümbertõstmise vajadus nii prioriteetsete suundade sees kui ka prioriteetsete suundade vahel. RAde juhtida on ka vabanevate vahendite suunamine uutesse projektidesse või muudesse programmidesse.

3. Rikkumiste ja mitteabikõlblike kulude risk. Sama risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel seitsmendal kohal.

Riski põhjused: õigusaktide koostamise ja kooskõlastamise protsess ei ole kvaliteetne, õigusaktid on mitmeti tõlgendatavad, neid muudetakse sageli ning ei reguleeri olulisi valdkondi piisavalt (nt programmide rakendamine, riigihangete järelevalve). Toetuse saaja jaoks on regulatsioone palju.

Riski maandamine: Täpsustatud ja täiendatud on nii õigusakte kui juhendeid kontrollide läbiviimiseks. Vastavalt koolitusplaanile toimuvad koolitused kogu administratsioonile.

Kõrged riskid üksikute rakendusasutuste ja rakendusüksuste lõikes

Vaatamata sellele, et kõiki RAsid ja RÜsid kokku võttes administratsioonis kõrgeid riske ei esine, töid kaheksa erinevat asutust välja enda poolt kõrgeks hinnatud riske. Enamus nendest saavutasid ka kõikide asutuste keskmisi arvesse võttes kõrgeimad hinded. Kolme-nelja asutuse hinnangul on järgmiste riskide puhul tegemist kõrgete riskidega:

- 1) rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht (Sotsiaalministeerium, Archimedes, Haridus- ja Teadusministeerium, Siseministeerium);
- 2) uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise (EAS, Haridus- ja Teadusministeerium, Siseministeerium);

⁷ Kaks infosüsteemi puudutavat riski on kokku pandud, kuna nii põhjused kui maandusmeetmed on sarnased.

- 3) rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega (Sotsiaalministeerium, EAS, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium);
- 4) SFOSi ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa operatiivsüsteemis olevate andmete halva kvaliteedi (Sotsiaalministeerium, Innove, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium).

Ülejäänud riskid olid kõrgeks hinnatud ühe või kahe üksiku asutuse poolt.

Üldiste maandusmeetmetena on KA 2013. a läbi viinud mitmeid koolitusi kogu struktuurivahendite administratsioonile. 2013. aastal korraldas korraldusasutus struktuurivahendite administratsioonile kokku 16 koolitust/seminari, kus sarnaselt ka eelmise aastaga, toimus edukas välislektoritega koolitus. Ligi 90 inimest said jaanuaris 2013 kahepäevase koolituse raames tutvuda rahvusvaheliselt tunnustatud ekspertide Franck Sottou, Colm Dunne ja Alec Fraseri ettekannetega indikaatorite teemal. Lisaks spetsiifilisemate teemadega edasijõudnutele mõeldud koolitustele (nt riigiabi ja kontrollipsühholoogia) said kaetud ka üldisemad, kuid väga vajalikud valdkonnad nagu näiteks uutele töötajatele struktuurivahendite valdkonna ning tööks vajalike andmesüsteemide kasutamise tutvustamine.

Olulisemad riskid prioriteetsete suundade kaupa on lühidalt kirjeldatud allpool. Detailsema ülevaate saab lisast 12 Riskid ja maandamistegevused. Riskide hindamisel kaardistati IARK-i puudutavaid **kõrgeid riske 28**, sh 11 riski pr suunas Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks ning 10 riski pr suunas Elukestev õpe (peamiselt RÜ vaate riskid). 3 keskmist riski on tabelisse lisatud suunast Suurem haldusvõimekus. Võrreldes eelmise aruandeaastaga on kõrgete riskide hulk mõnevõrra kasvanud. Läbiva riskina toodi välja (eriti RÜ-de vaates) hangete läbiviimine, millega võib kaasneda rikkumiste ja sellega seoses tagasinõuete oht ning mitmed infosüsteemidega seotud riskid. Riskid kattuvad seega suures osas ülalnimetatud RAde ja RÜde kõrgete riskidega.

PS Elukestev õpe

Probleemide ennetamiseks ja tegevuse planeerimiseks toimub struktuurivahendite rakendamise administratsioonis igal aastal ühtse metoodika alusel riskide hindamine. Asutused kaardistavad ning hindavad oma vastutusala tegevusi puudutavaid riske (mõju ja tõenäosust), võttes arvesse eelneva aasta realiseerunud probleeme ja järgneva aasta tegevusprioriteete.

RAs (HTM) läbi viidud riskide hindamise tulemusena tuvastati 16 eeldefineeritud riski. Fikseeritud riskidest hinnati kõrgeteks kaks riski:

- uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise, mille tagajärjel kaob toetuse andmise järjepidevus toetuse saajate jaoks ja kuhjub töökoormus administratsioonile: *põhjuseks* nõrk administratiivne valmisolek, õigeaegne sisendite puudumine ettevalmistusprotsessis (EL tasandi õigusaktid).
- rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht toetuse kasutamiseks riigihangete seaduse eiramise tõttu: *põhjuseks* riigihangete seaduse ebapiisav tundmine ja tõlgendamine (nii administratsioonis kui ka toetuse saaja tasandil).

RÜ riskide hindamise käigus kaardistati kokku 31 riski. Kriitilised riskid avaldusid tegevus-, vastavus- ja finantsriskina. Enim ilmnes kriitilisi riske tegevusriski valdkonnas, seal oli kokku 3 riski, vastavusriskina ilmnes 2 riski, finantsriskina 2 ja strateegilise riskina ilmnes 1 risk (vt lisa 12).

Kriitiliste riskide osas on maandamistegevusteks planeeritud nõustamisi, arutelusid, koolitusi ning motivatsioonisüsteemi ja ametikohtade hindamise läbiviimist. Osadel juhtudel on tegemist RÜ väliste riskidega, millest tulenevalt sisemine maandamistegevus puudub.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

RAs läbi viidud riskide hindamise tulemusena tuvastati 16 eeldefineeritud riski. Fikseeritud riskidest hinnati kõrgeteks kaks riski – esiteks risk, et vahendite kasutamine lükkub perioodi lõppu, väljamaksetaotlused lükatakse aastatesse 2014-2015 ning osa vahendeid jääb kasutamata. Teiseks, hangete teemalised seisukohad on ajas olulises osas muutunud ja ühtseid tõlgendusi on väga raske kätte saada, mis paneb tegevused seisma ja tekitab ebakindlust abikõlblikkuse osas nii RÜs kui toetuse saaja juures. Lisaks oli 10

keskmist ja 4 madalat riski. Kuna riskide hindamisel lähtuti protsessipõhisusest, mitte niivõrd prioriteetsest suunast, siis konkreetse prioriteetse suuna põhiseid riske eraldi välja tuua ei saa.

RÜ on hinnanud enda tegevuses kolm olulisemat riski. Neist kaks on hinnatud väga oluliseks, mis tähendab, et nende ilmumine on tõenäoline ning avaldumisel mõju väga oluline, st rahaline. Riski avaldumise tõenäosusest olulisem on rakendusüksuses maandamistegevuste kavandamisel asjaolu, et suuresti on nimetatud riskide puhul tegemist pigem RÜ väliste riskidega, võimalused maandamistegevusteks on küllaltki piiratud.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

RA tasandil anti KA metoodika alusel hinnang 37-le eeldefineeritud riskile. Nendest 16 hinnati kõrgeks, kaheksa keskmiseks ja 13 madalaks. Käesolevas aruandes tuuakse välja kõrged riskid SoMi kui terviku vaates (eristamata ESF ja ERDF RA-de ning ERDF RÜ riske⁸).

Kõrgeid (kahjustava) mõjuga riske on kuus, olulisi, kuid kontrollitavaid riske on 10. Kõikide riskide realiseerumise tõenäosus hinnati üsnagi tõenäoliseks, samas on kõikide riskide osas olemas sisekontrolli meetmed (va topelfinantseerimise riski osas). Võrreldes 2012. a on kõrgeid riske üheksa võrra rohkem ja võrreldes 2011. a kahe võrra rohkem.

SoMi⁹ kriitilisemad probleemid on seotud topelfinantseerimise kontrolli, õigusaktide väljatöötamise ja muutmisega, järelevalvega ((riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelkontroll) ning ülesannete jaotuse ja kohustuste lahususega. Riigihangete paremaks kontrollimiseks nähakse maandusmeetmetena praktiliste seminaride korraldamist, kus selgitatakse RHS tõlgendamist, tuuakse erinevaid näiteid praktikast. Niisamuti on tehtud topelfinantseerimise kontrollimiseks ettepanek ühtse (siseriikliku) toetuste andmebaasi loomiseks või erinevate andmebaaside riskitasutuse võimaldamiseks.

Lisaks on veel kõrgete riskidena riigihangete kontrolli juures välja toodud, et rikkumisuhte ei lahendata ühetaoliselt ja kooskõlas õigusaktidega (meetmeid/projekte palju, pädevuse puudumine, puudub tsentraalne nõustamine); VMTde juures mitteabikõlblike kulude tuvastamisega; rikkumiste juures ebakvaliteetse menetlemisega ja IT (SFOS, SFCS) kitsaskohtadega.

Võrreldes 2012. a ja 2011. a, on riskide valdkonnad ja probleemid natuke muutunud. Kui 2013. a on väga palju riske seotud järelevalvega ((riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelkontroll, VMT-de menetlemine), siis eelnevatel aastatel olid põhiprobleemid seotud TS juhendamise/nõustamise ning poliitika kujundamise ja planeerimisega. Samas kattuvad personali risk ning rikkumistest teavitamise ja rikkumiste menetlemise risk, mõningal määral ka IT risk ning järelevalvega seotud probleemid, mida pole suudetud lahendada.

Vähem riske on leitud RÜ tasandil, kus kaardistati kokku 31 riski. Kuna RÜ kasutab teistsugust metoodikat, siis võrdlus RA ja RÜ hinnangutes pole asjakohane. RÜ tasandil avaldusid kriitilised riskid tegevus-, vastavus- ja finantsriskina. Enim ilmnis kriitilisi riske tegevusriski valdkonnas, kus oli kokku kolm riski, vastavusriskina ilmnis kaks riski ja finantsriskina kaks.

RÜ on kriitiliste riskide maandamistegevustena läbi viidud nõustamisi ja arutelusid erinevatel tasanditel (taotleja, rakendaja, RÜ, KA, AA), koolitusi ning planeeritud on motivatsioonisüsteemi ja ametikohtade hindamise läbiviimine 2014. a. Osadel juhtudel on tegemist RÜ väliste riskidega, millest tulenevalt sisemine maandamistegevus puudub.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

RA poolt välja toodud kõrgetest riskidest moodustasid suure osa erinevate osapoolte õigusaktide tõlgendamise seotud võimalikud juriidilis-tehnilised probleemid. Kõrgete riskide hulgas oli väline risk seoses audititega ja üks sisene risk.

- Riigihangete seadus on kohati mitmeti tõlgendatav.

Riski maandamiseks pakub RÜ (EAS) TS alates 2011. aasta maikuust võimalust vaadata läbi TSi poolt koostatud hankedokumentid enne hankemenetlusega alustamist, samuti pakub EAS võimalust TSi saata hankemenetluse dokumentatsioon RÜsse hindamisele enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik

⁸ SoMis on kaks RA-d ja üks RÜ.

⁹ PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ raames on kõige aktuaalsemad eelkõige kolm riski: „Õigusaktide väljatöötamine ja muutmine“, „Ülesannete jaotus, piisav ja pädev personal, koolitused, juhendmaterjalid, piisav aruandlus, kohustuste lahusus“ ning „SFOS, SFCS, IT süsteemid“. Vaid need riskid on välja toodud aruande lisa 12.

vajalikke parandusi sisse viia. Läbi antud tegevuste aitab RÜ vähendada toetuse saajate eksimusi hangete läbiviimisel. Auditi tähelepanekute sulgemisel on RA ja RÜ poolt välja pakutud lahendus et RÜ, RA ja AA saaksid koos vaadata läbi auditis esitatud tähelepanekud ja kooskõlastada võimalike tagasinõuete alused. Ühiste auditikoosolekute pidamine on aidanud leida erinevatele küsimustele vastuseid ja andnud kindluse, et leitud tähelepanekud on üheselt mõistetavad ning nende alusel tehtavad tagasinõuded on põhjendatud. Ühiseid kolmepoolseid kohtumisi plaanitakse ka edaspidi jätkata. Seeläbi on antud riskid maandatud.

- Siseseks riskiks on riigiabi tuvastamine konkreetse projekti puhul ja ka meetmete väljatöötamisel raske ning mitmetimõistetav. Riski maandamiseks on ette nähtud koolitused ja kogemuste vahetus. EASi ülese riskihindamise tulemusena tuvastati 11 kõrge skooriga riski, mille kohta saab ülevaate tabelist lisas 12 ja PS aruandest. Teise RÜ (KredExi) 2013. aasta riskide hindamise tulemusel kõrgeid ja keskmisi riske ei tuvastatud. Võrreldes 2012. aastaga on varasemad keskmised riskid paremini maandatud.

PS Suurem haldusvõimekus

2013. aasta lõpus läbi viidud riskide hindamise käigus kõrgeid riske ei esinenud, seepärast on lisas 12 välja toodud kolm keskmise riskikategooria määratlusega riski. Enamus riske maandavaid meetmeid on olnud piisavad.

Kahel viimasel aastal on jäänud samaks IT süsteemide ja seiresüsteemi alusandmete kvaliteediga seotud risk, eelkõige just seiresüsteemi alusandmete korrektsuse ja usaldusväarsuse osas. RÜ roll on üle vaadata, et SFOSi sisestatud andmed oleks kvaliteetsed ning anda sisendit SFOS arenduste läbiviimiseks. Eriti oluline on ka seoses uue programiperioodiga testida mitmeid IT arendusi veel käesoleva perioodi raames, et uue perioodi alguses aitaks IT süsteemid parimal võimalikul viisil rakendamisele kaasa.

Ühe riskina toodi välja järelevalve all riigihangete läbiviimine, millega võib kaasneda rikkumiste ja sellega seoses tagasinõuete oht, maandamistegevusi vt lisas 12.

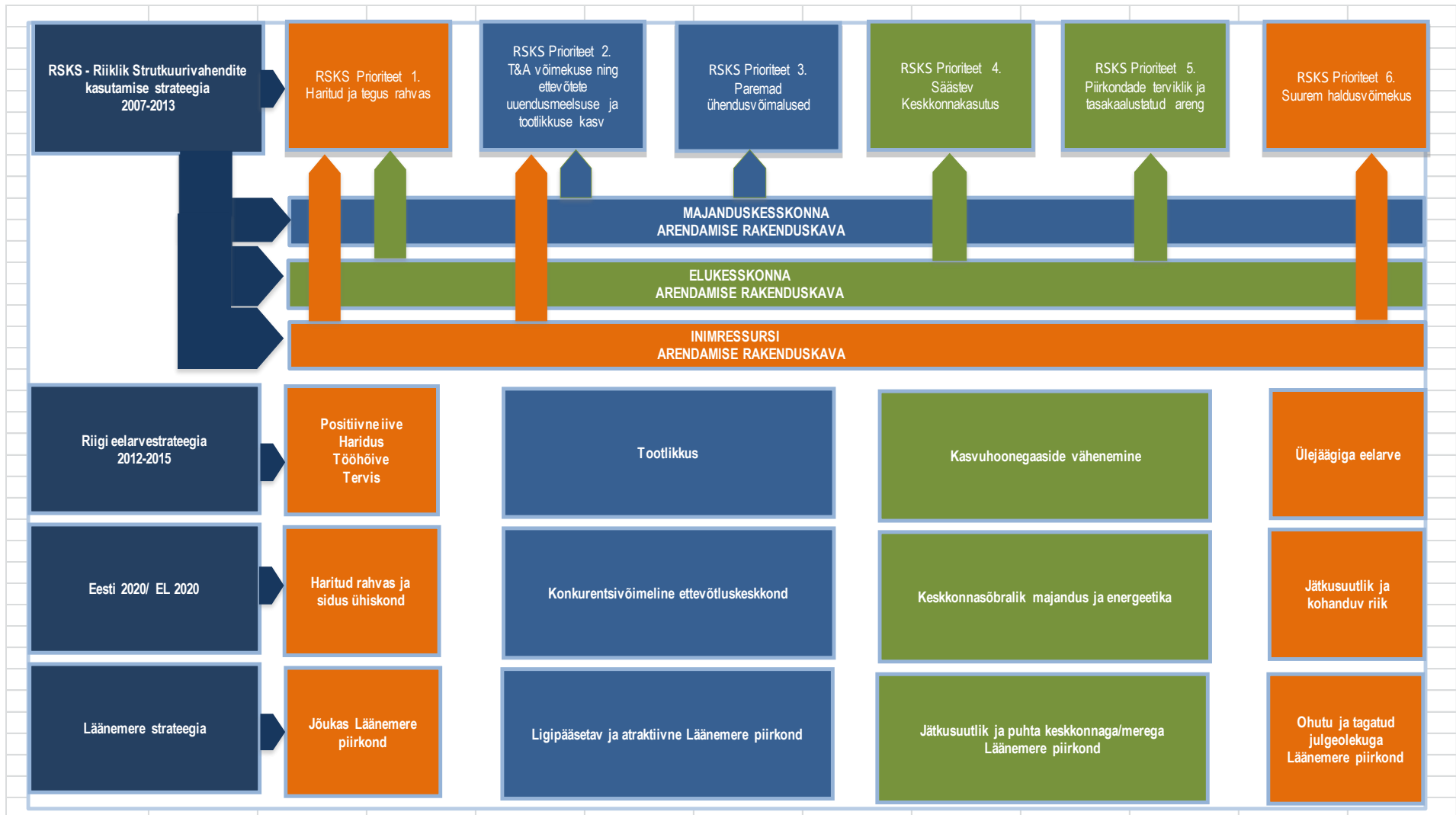
Poliitikate kujundamise valdkonna all märgiti ära rakenduskava eesmärkide võimalik mittesaavutamine (eesmärkide saavutamise mõõtmine ei ole piisavalt selgelt kokku lepitud ja seetõttu on täitmise hindamine kaootiline) ja uue perioodi rakendamise viibimise võimalikud kitsaskohad, vastavalt etteantud määratlustele. Selle riski maandamiseks on RM tõhustanud programmide sisulist seiret.

2.3 Seosed ja mõjud valdkondade üleselt

Rakenduskavade koostamisel tugineti lisaks valdkonnapõhiste strateegilistele arengudokumentidele ja prioriteetidele Riiklikule struktuuritoetuste kasutamise strateegiale (RSKS). Abi andmisel arvestatakse ka Lissaboni strateegia, Eesti 2020/Euroopa 2020 ja Läänemere strateegia eesmärkide, horisontaal-poliitikate ja abimeetmete omavahelise sünergiaga. Vt ka joonis 2.3.1.1.

2.3.1 Panus ja seosed Lissaboni strateegia, EL 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga

Joonis 2.3.1.1: Rakenduskavade ja strateegiade eesmärkide seosed. Allikas: KA

Lissaboni strateegia ehk kuni 2010. a kehtinud majanduskasvu ja tööhõive strateegia kohaselt peavad liikmesriikide jõupingutused keskenduma kahe olulise ülesande lahendamisele – **tugevama kestva majanduskasvu saavutamisele ning suurema arvu ja paremate töökohtade loomisele**. Need on võimaldanud alustada vajalikku üleminekut teadmispõhisele konkurentsivõimelisele majandusele, mida iseloomustab majanduskasv, tööhõive, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnasäästlikkus.

Euroopa 2020 on Lissaboni strateegiale järgnenud 10-aastane strateegia, mille eesmärgiks on „**nutikas, jätkusuutlik ja kaasav kasv**“ (*smart, inclusive and sustainable growth*) läbi suurema riikidepoolse ja Euroopa tasandi koordineerimise. **Konkurentsivõime kava 'Eesti 2020'** on Eesti strateegia Euroopa 2020 eesmärkide saavutamiseks. Kava kirjeldab peamisi poliitikasuundi ja meetmeid Eesti konkurentsivõime tõstmisel, seab eesmärgid 2015 ja 2020 aastaks kooskõlas EL riikide poolt kokku lepitud Euroopa 2020 strateegia eesmärkide ja Eesti väljakutsetega.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga 2007-2013 määratletakse üldised strateegilised tegevussuunad Euroopa Liidust aastatel 2007-2013 Eestile eraldatavate struktuurivahendite kaasabil abikõlblike valdkondade arendamiseks. RSKS on oma olemuselt valdkondadevaheline ja -ülene riiklik arengudokument, millega pannakse paika üldine lähenemine Eesti sotsiaalmajandusliku arengu suunamiseks aastatel 2007-2013. RSKS üldeesmärgiks on **kiire jätkusuutlik areng**. Antud üldeesmärk kätkeb endas kolme alameesmärki:

- majanduse konkurentsivõime kasv;
- sotsiaalse sidususe kasv;
- keskkonna kasutamise säästvuse kasv.

Seega on kõik nimetatud strateegiad tihedalt vastastikku seotud ja teineteist mõjutavad (vt ka joonis 2.3.1.1). Lisaks on Euroopa Ülemkogu poolt 2009. a ellu kutsutud Läänemere strateegia (uuendatud 2012), mille kolm üldist eesmärki on kaitsta Läänemerd, ühendada piirkond ja suurendada selle heaolu.

Kõikidesse ülaltoodud strateegiatesse panustavad omakorda kolm struktuurivahendite elluviimiseks kinnitatud rakenduskava.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegias 2007-2013 fikseeritud eesmärkide poole pürgimist, saavutatud tulemusi ja mõju on mõõdetud makromajanduslike indikaatoritega tulenevalt eesmärkide (mh haritud ja tegus rahvas, sidus ühiskond) olemusest.

Tabel 2.3.1.1: RSKSi indikaatorite dünaamika

Indikaator	Algtase	Sihttase	Viimane teadaolev tase
Elukestvas õppes osalemise määr	6,5% (2006)	11,5% (2013)	9,7% (2008); 10,5% (2009); 10,9% (2010); 11,9% (2011); 12,7 (2012); 12,5 (2013)
Vaesuse ja materiaalse ilmajätuse määr ¹⁰	18,3% (2004)	15% (2014)	19,5% (2007); 19,7 (2008); 15,8 (2009); 17,5 (2010); 17,5 (2011); 18,7% (2012)
Madalaim tööhõive määr maakondades ¹¹	45% (2005)	Mitte väiksem kui 50% (2015)	44,8 (Põlva, 2009) 42,7 Põlva, 2010) 47,2 (Jõgeva, 2011) 44% (Valga, 2012) 47,3% (Võru, 2013)
Meeste ja naiste töötasude erinevus (palgalõhe)	25,4% (2005)	20% (2015)	30,3% (2007); 23,4% (2010); 22,9 (2011); 24,6 (2012); 24,8% (2013)

Struktuurivahendite kasutamise seire ja läbiviidud sõltumatutelt ekspertidelt tellitud hindamised näitavad, et läheneme RSKS seatud ambitsioonikatele sihtidele, aga kõigi eesmärkide saavutamine ei ole mitmete

¹⁰ Statistika andmebaas, table LES01

¹¹ Allikas: Statistika andmebaas, table TT4645

välise mõjurite, ennekõike majanduskriisi ja rahvusvaheliste arengute, tõttu kindel. Kesine on edenemine olnud ennekõike näitajates vaesuse ja materiaalse ilmajätuse määr ning meeste ja naiste palgalõhe, kus ollakse endiselt samal tasemel, nagu 2004-2005 aastal (ehkki vahepealsetel aastatel on olnud indikaatori kõikumisi nii ühele kui teisele poole).

RSKS eesmärkide ja prioriteetide täitmisel on muuhulgas toetatud järgmiseid olulisi muutuseid:

- Täiskasvanute osalemine elukestvas õppes on aasta-aastalt paranenud ning ületab EL27 keskmist. Kui aastal 2006 oli vastav näitaja 6,5%, siis 2012. aastal tõusis täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr 12,7%ni, mis on seni kõigi aegade kõrgeim tulemus. 2013. a see küll veidi vähenes (12,5%), kuid ületab endiselt sihttas 11,5%.
- Edasiminekut tööturuteenuste arendamise ja pakkumise vallas riigis tervikuna näitab aktiivsetes tööturumeetmetes osalejate osakaalu pidev kasv. Ka aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on pidevalt kasvanud, Kui 2009. aastal oli see alla 30%, siis edaspidi on näitaja tõusnud ja 2013. a ületas juba 42% (vt ka ptk 6.3.1).

Tabel 2.3.1.2: Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärgid ja nende saavutamise hetkeseis

Kaasav majanduskasv – täiendavad eesmärgid		
Euroopa 2020 eesmärk	Hetkeseis	Konkurentsikava „Eesti 2020“ eesmärk
Vähendada vähemalt 20 miljoni võrra inimeste arvu, kes elavad vaesuses ja sotsiaalses tõrjutuses või keda need ohud ähvardavad	2010 – 15,8%; 2011 – 17,5% ; 2012 – 17,5%; 2013 – pole veel andmeid	Eesti eesmärgiks on vähendada suhtelise vaesuse määra peale sotsiaalseid siirdeid 2015. aastaks 16,5%ni ning 2020. aastaks 15%ni.
Arukas majanduskasv		
Euroopa 2020 eesmärk	Hetkeseis	Konkurentsikava „Eesti 2020“ eesmärk
2020. aastaks 20–64-aastaste meeste ja naiste tööhõive määr 75%	76,7% (2008), 69,7% (2009), 66,5% (2010), 70,3% (2011); 71,8% (2012); 73% (2013)	Eesti eesmärgiks on tõsta tööhõive määra 20-64 aastaste seas 2015. aastaks 72%ni ning 2020. aastaks 76%ni.
Paremad haridusalased saavutused, konkreetsetl: - koolist väljalangemise määra vähendamine alla 10%	18-24 a vanusegrupis 11,1% (2010); 10,5%, (2011); 10,2% (2012); 9,9%(2013).	Eesti eesmärgiks on vähendada haridustee katkestajate osakaalu 18-24 aastaste seas 2015. aastaks 11%ni ning 2020. aastaks 9,5%ni.
- vähemalt 40% 30–34-aastastest peaksid omama kolmanda tasandi haridust (või samaväärset)	35,9% (2009); 40,0% (2010); 40,3% (2011); 39,1% (2012); 43,7% (2013).	Eesti eesmärgiks on suurendada kolmanda tasemega inimeste osakaalu 30-34 aastaste seas 2015. aastaks 40%ni, 2020. aasta eesmärk on seda taset hoida.

Alljärgnevalt on prioriteetsete suundade kaupa toodud hinnang IARK toetuse panuse kohta ülnimetatud strateegiasse ja nende eesmärkidesse. Püütud on kasutada uusi andmeid, kuid mõnel üksikul juhul pole 2013. a andmed veel teada.

PS Elukestev õpe

Ehkki Eesti haridus paistab teiste EL liikmesriikide foonil hästi silma – mitmete tähisteh puhul ületame EL 28 liikmesriigi keskmisi näitajaid, jääb paljude oluliste näitajate tase seatud eesmärkidest madalamaks. Kahaneva ja vananeva rahvastikuga Eesti, nagu ka kogu Euroopa jaoks ei piisa edukaks majanduse ümberkorraldamiseks ainult haritud noorte tööturule tulemisest. Seetõttu on äärmiselt vajalik kõigi põlvkondade ning erineva haridusega inimeste osalemine elukestvas õppes. Praeguseks taastunud majanduskasv on küll vähendanud tööpuudust, kuid struktuurne tööjõu nappus püsib endiselt. Tööjõu nõudlus ja pakkumine ei ole erialade kaupa tasakaalus, riskirühmades inimeste seas (noored, madala haridustasemega inimesed, mitte-estlased) on töötuse määr suhteliselt kõrge (vt ka ptk 2.1.2).

Prioriteetse suuna Elukestev õpe meetmed toetavad otseselt nii Lissaboni strateegia, EL 2020 eesmärke, kui ka RSKS-is toodud strateegilisi eesmärke. Otseselt panustab see RSKS-i prioriteeti „Haritud ja tegus rahvas“, aga kaudsemalt ka teistesse prioriteetidesse. Meetmed on suunatud EL konkurentsivõime edendamise ja töökohtade loomise prioriteetidele. Tabelis 2.3.1.1 on esitatud Eesti 2020 näitajad (VV poolt kinnitatud 25.04.2013).

Tabel 2.3.1.3: Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ näitajad hariduse valdkonnas

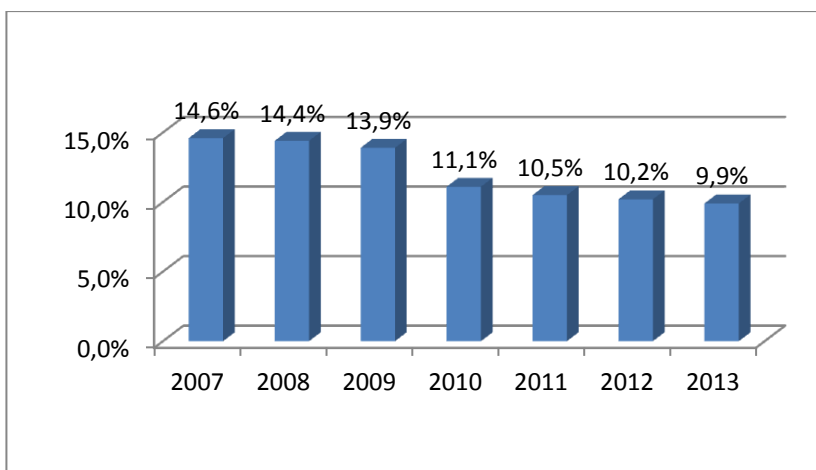
	tegelik tase 2010	Tegelik tase 2013	sihttase 2015	sihttase 2020
Vähendada põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte (18-24) osakaalu	11,7%	9,9%	11%	9,5%
Suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu	40%	43,7%	40%	40%
Suurendada täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määra	10,9%	12,5%	15%	20%
Vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaalu	32,1%	29,6%	32%	30%

Allikas: [http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/b_konkurentsivoime-kava_b/b_eesti-2020-strateegia/Eesti%202020%20\(2013%20uuendamine\)/Eesti2020.pdf](http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/b_konkurentsivoime-kava_b/b_eesti-2020-strateegia/Eesti%202020%20(2013%20uuendamine)/Eesti2020.pdf),
 Statistikaamet 2012.

EHIS,

Ülaltoodud sihtidesse panustab prioriteetne suund Elukestev õpe, olles Eesti 2020 valdkondadest kõige otsesemalt seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega.

EL 2020 strateegia üks eesmärk aastaks 2020 on madala haridustasemega ja õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu viimine alla 10%. Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ seab eesmärgiks vähendada põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu aastaks 2015 11% ning aastaks 2020 9,5%-ni. Selle eesmärgi saavutamiseks on vajalik käimasolevate väljalangevust vähendavate poliitika täielik rakendumine ja täiendavate meetmete väljatöötamine. Eesmärgi saavutamiseks väheneb haridustee varaste katkestajate arv ligikaudu 12 100 inimese võrra võrreldes 2009. a tasemega.

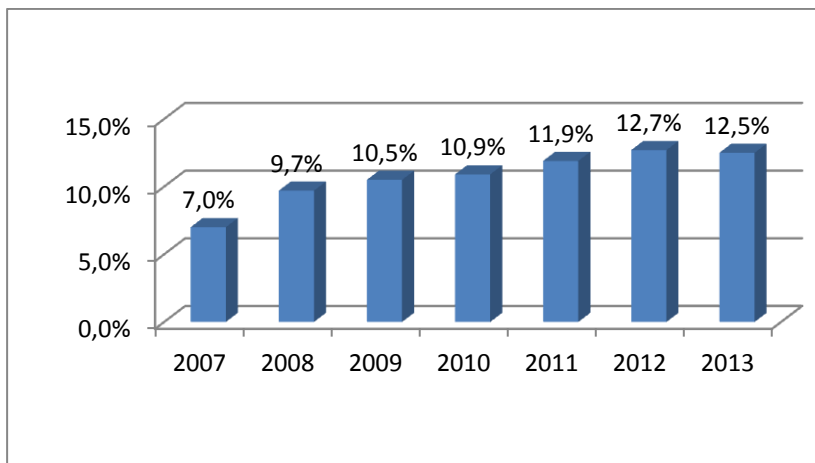
Joonis 2.3.1.2: Põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osakaal

Allikas: Statistikaamet

2013. a oli **koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis 9,9%** olles seega tunduvalt vähenenud võrreldes perioodi algusega. On alust eeldada, et näitaja saavutab konkurentsivõime kavas seatud sihttaseme aastaks 2020 (2015. sihttase on juba täidetud). Samas ei ole võimalik hinnata selles näitajas otseselt tõukefondide meetmete põhjustatud mõju ulatust. Saab aga eeldada, et mõju on olnud kindlasti positiivne.

Olulised on seejuures soolised erinevused: kui madala haridustasemega naised oli vaatlusaluses vanusegrupis 2013. a 6,1%, siis mehi oli ca kaks korda rohkem – 13,5%. Tähelepanuväärne on veel asjaolu, et 2020. aastaks väheneb 18–24-aastaste vanusegrupp võrreldes 2010. a drastiliselt – 40%. See seab veelgi suurema surve eesmärgile, et iga noor leiaks õppeprotsessis oma huvide- ja võimete kohase rakenduse.

Indikaator, mille jälgimist peetakse väga oluliseks ja mille muutumist mõjutavaid tegevusi laiendatakse, on osalemine elukestvas õppes¹². Eestis on **25–64-aastaste täiskasvanute osalemine elukestvas õppes** püsinud 2000–2007. a vahemikus 5,4–7%. 2008. a alates on osakaal jõudsalt tõusnud, jõudes 2011. a ligi 12%-ni ja jätkates kasvu. 2013. aastal osales **12,5%**, mis jääb napilt alla vaid 2012. a saavutatud kõigi aegade parimale tulemusele (12,7%) (vt joonis 2.3.1.3).

Joonis 2.3.1.3: Täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määr

Allikas: Statistikaamet. Seekord on ka varasemate aastate tulemused (alates 2000) korrigeeritud rahvaloenduse andmetest lähtuvalt.

Arvestades, et perioodi algusest alates on erinevates ESF-i otseselt täiskasvanute koolitamisele suunatud meetmetes olnud kokku üle 72 000 osaleja, võib kindlasti näha nii nende meetmete, aga ka muude ESFist rahastatud tegevuste positiivset mõju indikaatori paranemisele. Õppimisvõimaluste kättesaadavaks muutmisel on oluline roll olnud erinevatel ESFist rahastatavatel programmidel (nt programmid „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“, „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“, „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine“, „Kutsehariduse sisuline arendamine“, „Kutsehariduse populariseerimine“, „Keeleõppe arendamine“, „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ jne) ning projektidel, mis rohkemal või vähemal määral on kõik panustanud inimeste koolitamisega. ESF ressursside avanemine oli ajastatud parimale võimalikule hetkele – paljuski on just see toetus aidanud kompenseerida organisatsioonide kärbitud koolituskulusid kriisiaegadel ning võimaldanud inimestel end täiendada. Kiiremini on kasvanud just tööalastel täiendus- või ümberõppekursustel, tööalastel konverentsidel või seminaridel osalenute määr. Sealjuures **madala haridustasemega õppijate osalemine elukestvas õppes püsis mitu aastat kahe protsendi ringis, viimasel paaril aastal on selle rühma inimesed rohkem õppima hakanud (vastavalt 2012. a 4% ja 2013. a 4,6%)**. Millegipärast on aga 2013. aastal vähenenud mitte-eestlaste osalemine (2011. a 8,5%; 2012. a 9,7% ja 2013. a 8,3%). Siiski on kasv veel liiga väike selleks, et aidata meid järgi näiteks Põhjamaadele, kus elukestvas õppes osalemine ületab 20%. Samas osalevad täiendusõppes endiselt kõige rohkem kõrgharidusega inimesed, nooremad ja keskealised ning naised. Konkurentsivõime kava 'Eesti 2020' eesmärgiks on jõuda aastaks 2015 täiskasvanute osalemisega elukestvas õppes 15% tasemele ning 2020. on Eesti ambitsioonikaks eesmärgiks 20% täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra saavutamine. Elukestvas õppes osalejate protsendi tõstmine pole eesmärk omaette, selle läbi on võimalik suurendada elanike konkurentsivõimet tööturul, valmisolekut toimetulekuks elus, soodustada sotsiaalset integreeritust ja

¹² Elukestvas õppes osalemist mõõdetakse uuringuga koolis ja koolitusel osalemisena viimase 4 nädala jooksul (25–64-a).

kodanikkonna kujunemist ning liikuda tööealise elanikkonna optimaalsema rakendatuse suunas. Lisaks annab täiendusõpe tänaste demograafiliste trendide valguses võimaluse valmistada inimesi ettevõtluses vajalikuks struktuurimuutuseks. Ennetavate tegevuste ning koolitustega on oluline aidata kaasa inimeste paindlikkuse ja tööalase konkurentsivõime tõstmisele olukorras, kus majanduskasvu aeglustumine võib muuhulgas kaasa tuua ettevõtete sulgemisi ja ümberstruktureerimisi. Töötajate teadlik ettevalmistamine ka niisuguseks olukorraks annab võimaluse muuta selle kergemini talutavaks.

Eesmärgi saavutamise eelduseks on, et võrreldes tänasega rakendatakse täiendavaid sisulisi ja rahalisi meetmeid täiskasvanute elukestvas õppes osalemise suurendamiseks, eelkõige täiskasvanute täiend- ja ümberõppe võimaluste laiendamine ja rahastamise suurendamine ning ilma erialase hariduseta täiskasvanutele tasemeõppe pakkumine.

Suur osa Eesti tööjõust (vanusegruppis 25-64) on kas põhi- või üldkeskharidusega ning ei oma erialast haridust (kutse- või kõrgharidus). **Eri- ja kutsealase hariduseta inimeste rohkus** on endiselt väljakutse, nad moodustasid **2013. a 29,6% tööjõust**. Kõrgharidusega inimesi oli vanusegruppis 29,5% ning kutse- ja keskeriharidusega inimesi 40,9%. Murettekitavam on see, et erialase hariduseta inimeste osakaal on suurem just nooremates vanusegruppides. Kui 45–54-aastastest oli erialase hariduseta 28,3%, siis 25–34-aastastest ligi 30%. Kahel viimasel aastal on ka vanusegruppis 25-34 erialase hariduseta noorte osakaal hakanud õnneks siiski langema ja ka siin on tõenäoliselt olnud abi ESF meetmetest. EE2020 eesmärgi seadmisel on võetud arvesse käimasolevaid meetmeid haridustee katkestanutele tasemehariduse omandamiseks. Lisaks on arvestatud täiendavate meetmetega, mida tuleb lähiaastatel rakendada erialase haridusega täiskasvanute osakaalu tõstmiseks.

Ehkki antud näitaja ei sisaldu rakenduskavas, on seda läbi seire viimastel aastatel pidevalt ka tõukefondide meetmete kontekstis jälgitud. Kutsehariduse meetmetest panustavad selle näitaja paranemisse otsesemalt programmid „Kutsehariduse populariseerimine“ ning „KUTSE“, aga ka nt noorsootöö ja õppe- ja karjäärinõustamise meetmed. Teisalt panustab siia ka teine prioriteetne suund – T&A inimressursi arendamine – eelkõige läbi kõrghariduse meetmete. Samas võib öelda, et selle eesmärgi saavutamise panustavad suuremal või vähemal määral peaaegu kõik prioriteetsete suundade Elukestev õpe ja Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine tegevused.

Erialane haridus iseenesest ei ole aga väärtus, kui tööturg vastaval erialal tööjõudu ei vaja. Eestis on aastaid olnud probleemiks struktuurne tööpuudus: samaaegselt töötute võrdlemisi suure hulga on Eestis töökohti, mida ei suudeta täita, kuna tööturg ja haridussüsteem ei toeta teineteist piisaval määral. Selle üheks põhjuseks on inimeste hariduse mittevastavus tööturu nõuetele. Võrreldes 2009. aastaga on kutsehariduse lõpetajate olukord tööturul siiski paranenud. Kui 2008/09. õppeaasta lõpetajatest asus 6 kuu jooksul tööle vaid 54%, siis 2010/11. lõpetajatest juba 68,6% ning 2011/12 lõpetajatest 71,2%. Eesmärgiks on, et 2015. a kutseõppe lõpetajatest asub poole aasta jooksul tööle vähemalt 77% ja 2016. a 79%¹³.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni ja EL2020 strateegia eesmärkide täitmisel, peab oluliselt suurenema teadus- ja arendustegevuse ning kõrgharidussüsteemi võimekus. Euroopa Liit on seadnud oma eesmärgiks investeerida 3% SKP-st teadus- ja arendustegevusse ning luua paremad tingimused teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks. Kaasaegsete tehnoloogiate kasutuselevõtt traditsioonilistes majandussektorites ning majanduse ümberorienteerumine kõrg- ja kesk- kõrgtehnoloogilisele tööstusele ja teenindusele aitab saavutada tootlikkuse kasvu ning tagada lisandväärtuse suurenemise kogu majanduses. Selle eesmärgi saavutamise eeldab kõrgelt haritud inimeste olemasolu kõigis ametites – eriti vajalikud on kõrge kvalifikatsiooniga teadlased ja insenerid, kes suudavad luua ja edasi arendada teadmisi ja tehnoloogiaid ning on pädevad neid loovalt kasutama. Kõrgemat lisandväärtust loova majandusstruktuurini jõudmiseks peab seepärast lisaks elukestvale õppele suunatult arendama kõrgharidust ning teadus- ja arendustegevust.

Üldiselt toetavad rakenduskavast käesoleval aruandlusperioodil rakendatud meetmed ja tegevused otseselt nii Lissaboni ja EL2020 strateegiate eesmärgi kui ka RSKS-is toodud strateegilisi eesmärgi ning

¹³ Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava „TARK ja TEGUS RAHVAS“ 2014 – 2017 (2013)

on seotud teiste rakenduskavade ja strateegiatega, sh Läänemere strateegiaga. RSKS-i prioriteediks 2 on „T&A võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“. Nimetatud prioriteedi üks tegevusi on inimeste teadmiste ja oskuste arendamise intensiivistamine. Prioriteetses suunas on otseselt nimetatud eesmärgi täitmiseks suunatud programmide DoRa ja Mobilitas tegevused. RSKS eemärgi täitmist toetavad samuti doktorikoolide projektid ja kõrgkoolide ja ettevõtete koostööprojektid.

Eesti 2020 strateegia valdkondadest on prioriteetse suuna Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine meetmed kõige enam seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega: suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu, suurendada täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määra ja vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaalu. PS meetmed toetavad otseselt Eesti 2020 Valitsuse poliitika põhisuunda 10: Teaduse inimressursi arendamine ning inseneride ja tippspetsialistide juurdekasvu tagamine.

Selleks, et Eesti saaks võrdse partnerina panustada strateegiate eesmärkide täitmisesse, toetavad prioriteetse suuna meetmed rahvusvahelist koostööd. Meetme „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ tegevused panustavad rahvusvahelistumise ja koostöö, kõrghariduse kvaliteedi ning e-õppe arendamisele. Samuti panustavad rahvusvahelisse koostösse programmid Mobilitas ja DoRa ning meede Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine. Laiemalt panustavad kõik prioriteetse suuna meetmed vähesel või suuremal määral Eesti ja Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamise eesmärgi saavutamisse. Allolevas tabelis on toodud TA&I strateegia põhinäitajad, millesse prioriteetse suuna teaduse valdkonna tegevused rohkem või vähem panustavad.

Tabel 2.3.1.4: TA&I strateegia 2007-2013 olulisemad indikaatorid ja nende täitmise seis

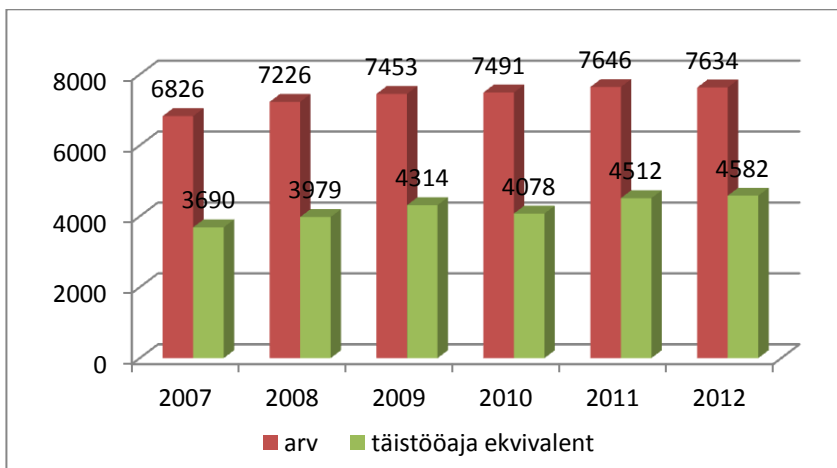
Näitaja	Baastase 2007	Täitmine 2012 seisuga	TA&I eesmärk 2010	TA&I eesmärk 2013	TA&I eesmärk 2014	EE2020 eesmärk 2015	EE2020 eesmärk 2020
T&A maht,% SKPst	1,08%	2,19%	1,9%		3,0%	2,0%	3,0%
sh erasektori T&A maht, % SKP-st	0,51%	1,26%	0,9%		1,6%		
sh avaliku sektori T&A maht,% SKPst	0,57%	0,93%	1,0%		1,4%		
Teadlaste ja inseneride arv 1000 töötaja kohta*	5,63	7,34		8			
Kõrgekvaliteediliste publikatsioonide arv	1068	1792 (2013. a)		1200			
Euroopa Patendiameti patenditaotluste arv miljoni elaniku kohta	21,02	44,25 (2011. a)	32,92 (2009)	45			
Ettevõtete innovatsiooni-investeeringud (% käibest)	3,8% (2005-2006)	2,4% (2009-2010)		2,5%			
Hõive kõrgtehnoloogilises ja kesk-kõrgtehnoloogilises tööstuses ja teeninduses (% koguhõivest)	6,44%	6,7%		11%			
Ettevõtete tootlikkus töötaja kohta EL keskmisest	66,6%	69,9%	72%	80%		73%	80%
Eesti positsioon "Innovation Union Scoreboard" edetabelis	18	13 (2013)		5.-10. koht			

* Kuna kõnealune indikaator on tugevasti sõltuv tööhõivest, siis majanduslanguse tingimuste on suur kasv saavutatud töötuse kasvu survel. Edasipidi kasutatakse täistööajaga teadlaste absoluutarv – vt allpool.

Paljud ülaltoodud näitajatest kattuvad ka RSKS-i eesmärkide ja indikaatoritega, seega panustab prioriteetne suund ühtlasi otseselt ka nendesse. Kõik näitajad liiguvad üldiselt soovitud suunas, välja arvatud ettevõtete innovatsiooniinvesteeringute osakaal. Ka ettevõtete tootlikkus töötaja kohta ei liigu paraku veel piisavas tempos, et oma sihttasemeni õigeaegselt jõuda.

T&A intensiivsus (maht SKPst) kasvas 2010. a 1,62 ja 2012. aastal juba 2,19%ni, ületades Euroopa Liidu 2,06-protsendilise keskmise. Majandussurutise tõttu T&A mahud 2009. a langesid, kuid kuna see toimus aeglasemalt, kui SKP langus, siis T&A intensiivsus kasvas. See kasv jätkus ka 2010. a, kuid nüüd juba T&A mahtude kasvu (kokku 18%) arvel, ning eriti just 2011. aastal. Silmapaistvalt kasvas ettevõtluse T&A maht. Ettevõtlussektori T&A kulutuste osatähtsus SKP-s on kasvanud 0,22%-lt 2002. aastal 1,26%-ni 2012. aasta andmetel, mis näitab, et riigi teaduskulutused on stimuleerinud ettevõtluse struktuurimuutusi. Riigi T&A kulutustest olulise osa on moodustanud investeeringud taristusse, mis katab varasemate perioodide investeerimisvajaku. Samas vajavad jätkuvalt lahendamist infrastruktuuri efektiivse ja jätkusuutliku kasutuse ning nende ettevõtlusele avatuse küsimused.

Oluline näitaja iseloomustamiseks nii prioriteetse suuna kui ka RSKS-i eesmärkide poole liikumist on Eesti **teadlaste ja inseneride arv** (nii koguarv kui ka täistööaja ekvivalent). Selle muutumist viimastel aastatel kirjeldab joonis 2.3.1.4.

Joonis 2.3.1.4: Eesti teadlaste ja inseneride arv 2007-2012

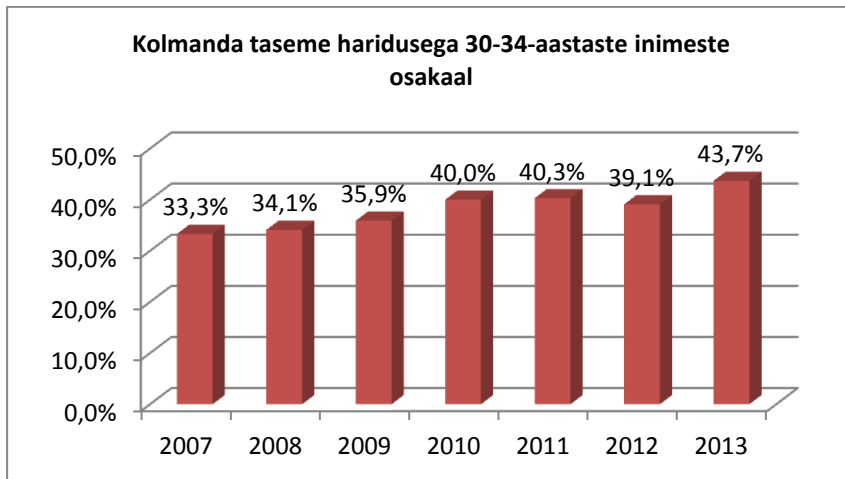
Allikas: Statistikaamet. 2013. a andmed selguvad juulis 2014.

Täistööajaga teadlaste ja inseneride arv tõusis aastatel 2000–2012 ca 1900 teadlase võrra, jõudes 4582-ni. Vaid 2010 a on täistööaja ekvivalent (TTE) veidi langenud, see langus tuli peamiselt kõrgharidussektorist. 2011. a on näitaja taas kasvanud – 4512 ja 2012. a 4582ni. Teadlaste ja inseneride koguarv on kogu aeg stabiilselt kasvanud ja vaid viimasel aastal jäänud sisuliselt samaks (vähenemine 12 tk). Tegelikult peab strateegia sihtide saavutamiseks teadlaste arv kasvama veelgi rohkem ning seda eelkõige ettevõtlussektoris. Mis puudutab teadlaste koguarvu kasvu seoseid prioriteetse suunaga, siis hetkel puuduvad piisavad andmed selleks, et väita, just nagu struktuurifondide meetmed võiks olla teadlaste arvu oluliselt kasvatanud. Samas on selge, et nt teadlaste konkurentsivõimelise palga tagamine on üheks oluliseks eelduseks teadlaste arvu kasvule ja seeläbi T&A ning innovatsiooni strateegia üldiste eesmärkide saavutamisele.

Eestis tehtava teadustöö kvaliteeti iseloomustav publikatsioonide arv on 2010.-2012. aastal varasemate aastatega sarnaselt näidanud kiiret kasvu. Kui Euroopa Liidus keskmiselt kasvab aastane publikatsioonide arv kiirusega 5% aastas, siis Eestil on keskmine kasv üle 10%. 2013. aasta esialgsete tulemuste kohaselt on seatud sihttase suurelt ületatud (1792, sihttase 1200).

Konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärk, millega soovitakse **suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu** aastaks 2020 40%-ni, on seniste andmete põhjal kättesaadav (vt joonis 2.3.1.5).

Joonis 2.3.1.5: Kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaal
Allikas: Statistikaamet

Võrreldes varasemate tasemetega toimus juba 2010. a tuntav kasv, kuna alates 2000. a on kõrgkooli lõpetajate arv hüppeliselt kasvanud (nn kõrgharidusbuum). Juba 2011. aasta andmete põhjal võisime öelda, et eesmärk on täidetud (40,3%) ning praeguseks on siht ületatud (43,7%, Euroopa Liidus keskmiselt oli vastav osakaal 36,6%). Edaspidi on oluline seda taset hoida ning tagada piisav arv kõrgkooli lõpetajaid, pidades samas väga oluliseks eesmärgiks ka antava kõrghariduse kvaliteeti. Eesmärgi täitmisele aitab mõnevõrra kaasa 2010. a käivitunud ESF-ist kaasrahastatav kõrghariduse katkestanute haridustee jätkamise programm TULE, mis kestab praeguseni. Noored, kes on 2020. aastal 30–34-aastased, on suures osas praeguseks oma haridusvalikud juba teinud. Nende õpingute edukusest sõltub, kas me võime ka aastal 2020 öelda, et vähemalt 40% meie 30–34-aastastest noortest on kõrgharidusega. Lõpetajate arvu kasv on mh oluline ka teise Eesti konkurentsivõime kavas sätestatud eesmärgi – eri- ja kutsealase hariduseta inimeste osakaalu vähendamine 25–64-aastaste vanusegrupis 2020. aastaks 30%-ni – saavutamiseks.

Kuna teadmispõhise ühiskonna areng eeldab jätkuvalt suuremat tähelepanu loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia (LTT) valdkondadele, on täiendavaks oluliseks lõpetamisega seotud indikaatoriks loodus- ja täppisteaduste ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkondade lõpetajate osakaal kõrghariduse tasemel, mis on vahepealse languse järel hakanud taas tõusma (2010. a 20,5%; 2011. a 21,1%; 2012. a 22,0%; 2013. a 24,6%). Prioriteetsete valdkondade määratlemine ja nendesse riigieelarveliste kohtade loomine ei ole siiski taganud nendes valdkondades veel piisavalt lõpetajaid. Samas on ka selle eesmärgi saavutamiseks prioriteetne suund võrdlemisi palju panustanud, nt läbi teaduse populariseerimise meetmete ja kõrghariduse kvaliteedi arendamise.

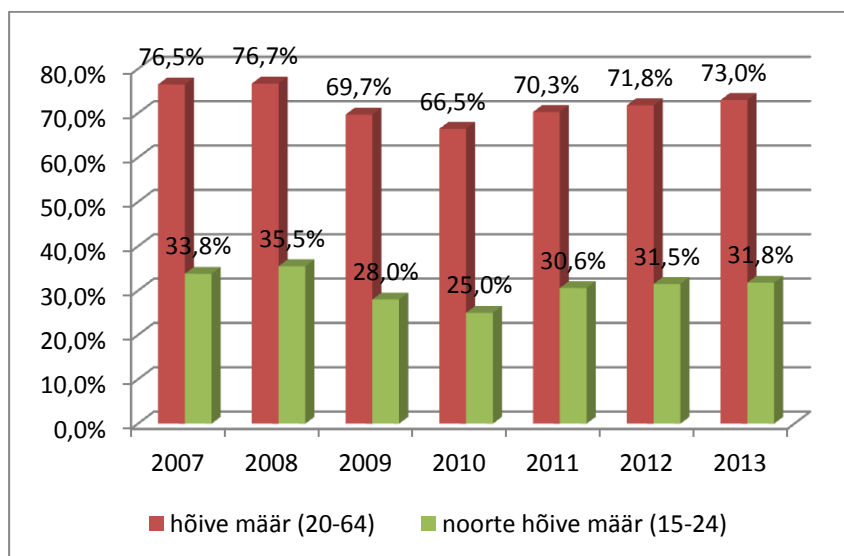
Euroopa majanduse teadmispõhiseks muutumise kontekstis edu saavutamiseks on vajalik ülikoolide teadustegevuse intensiivistamine, teadlaste järelkasvu tagamine, kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu olemasolu Eestis ning selle edukas rakendumine uutel tehnoloogiamahukatel tegevusaladel. Teadlased on prognoosinud, et ettevõtlus- ja avaliku sektori T&A arengu toetamiseks ning kõrghariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks vajab Eesti praegusega võrreldes mitu korda enam doktorikraadiga tippspetsialiste. Kahjuks pole kättesaadavad andmed selle kohta, kui palju kõrgharidusega ja doktorikraadiga inimesi on viimastel aastatel liikunud Eestist välja ning kui suur võiks seega olla tegelik juurdekasvu vajadus. Kindlasti on lisaks vajalik rakendada täiendavaid meetmeid doktorantide ja juhendajate valiku parandamiseks ja õpingute edukaks lõpetamiseks. Doktorite kiiremaks lõpetamiseks on vajalik jätkuvalt toetada doktorikoolide ja teaduse tippkeskuste tegevust. Kõrgelt kvalifitseeritud välisõppejõudude ja teadlaste Eestisse asumiseks tuleb muuta töö- ja elutingimused atraktiivsemaks: sageli on takistuseks olnud nii palgad, mis ei ole rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised, kui ka muud kandidaatide ringi piiravad reeglid. Oluline on soodustada õppejõudude mobiilsust selle erinevates vormides.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmed panustavad otseselt RSKS prioriteeti 1 „Haritud ja tegus rahvas“, toetades kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamist, tervislike valikute ja eluviiside soodustamist, hoolekandeteenuste arendamist, sotsiaalse kaasatuse suurendamist ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist.

Teiste RSKS prioriteetidega on seos kaudne, kuid siiski oluline. Näiteks RSKS prioriteedi 2 „Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ juures on oluline nii tööjõu kvalifikatsioon kui üldine tööjõu pakkumine ning ka käesoleva PS üheks eesmärgiks on kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine. Lisaks toetavad ettevõtluse arengut erinevad tööelu kvaliteedi arengule suunatud tegevused nagu töökeskkonna ja –suhete edendamine, töökeskkonnaalase teadlikkuse suurendamine ja tööpoliitika kujundamine. Ettevõtete tootlikkust ja konkurentsivõimet mõjutab samuti inimeste tervises seisund – füüsiliselt ja vaimselt terved ning oma eluga toimetulevad inimesed on ettevõtlikumad ja tootlikumad. Hoolekandeteenuste kättesaadavuse suurendamine aitab vähendada inimeste hoolduskoormust, mille läbi võimaldatakse tööhõives osaleda ka nendel inimestel, kes seda suure hoolduskoormuse tõttu teha ei saanud. Sotsiaal- ja hoolekandeteenuste kättesaadavuse suurendamine aitab kõrvaldada tööturul osalemise takistusi ja võimaldab seeläbi rohkematel inimestel panustada sisemajanduse koguprodukti tootmisesse. Prioriteet 5 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ juures panustatakse töövilimise ja sissetulekut omava elanikkonna ning töökohtade loomisele, mis on iga piirkonna oluliseks arengueelduseks. Avalike teenuste (sh tervishoiu- ja hoolekandeteenuste) kättesaadavus aitab sealjuures ära hoida inimeste siirdumise suurematesse keskustesse, mis mõjutab piirkondade arenguvõimalusi ja tekitab uusi väljakutseid. PS tegevused aitavad RSKSi eesmärkide saavutamisse nii otseselt kui ka kaudselt.

Euroopa majanduskasvu strateegiaga „Euroopa 2020“ ja selle eelkäija Lissaboni strateegiaga on prioriteetse suuna tegevustega tihedalt seotud. Lissaboni strateegia ehk kuni 2010. a kehtinud majanduskasvu ja tööhõive strateegia puhul panustasid PS viis meetet otseselt tööhõive suurendamise eesmärgi saavutamisse. Strateegias oli seatud kolm peamist tööturгу puuduvat eesmärki: tõsta 2010. a tööhõive määr 70%-ni, naiste tööhõive määr 60%-ni ja vanemaealiste tööhõive määr 50%-ni tööealisest elanikkonnast. Enim aitasid Lissaboni strateegia eesmärkide suunas püüdlemisele kaasa meetmete 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.3 tegevused (vt ptk 6.3). Uuendatud Euroopa majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ kontekstis on PS otseselt seotud kaasava majanduskasvu eesmärgiga, mille raames soovitakse 2020. a tõsta tööhõive määr 20–64-a elanike seas 75%-ni. PS toetab otseselt ka konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ seatud eesmärki tõsta tööhõive määr samas vanusegrupis 76%-ni. Tööhõive määra dünaamikast Eestis annab ülevaate joonis 2.3.1.6. Vt lisaks ka tööturu arengute analüüsi ptk 2.1.2 „Muutused tööturul“.

Joonis 2.3.1.6: Tööhõive määr (20-64a), sh noorte (15-24a) tööhõive määr
Allikas: Statistikaamet

Võrreldes 2010. aasta tööhõive tasemega ja arvestades rahvastiku vähenemise trendi on 76% eesmärgi saavutamiseks vaja täiendavalt hõivesse tuua ligikaudu 43 000 inimest vanuses 20-64 (arvestatud on asjaolu, et sel perioodil tööturult pensionile siirdujate põlvkonnad on suuremad kui uute tööturule sisenejate kohordid). 2015. aasta eesmärgi tase (72%) on 2013. a seisuga juba saavutatud. Paranemist näitab ka noorte tööhõive määr, kuid seda seni siiski mitte piisavas tempos.

Valdkondadest on PS meetmed kõige enam seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega: suhtelise vaesuse määra vähendamine läbi tööhõive suurendamise, pikaajalise töötuse määra vähendamine, noorte (15–24) töötuse määra vähendamine, tööjõus osalemise määra suurendamine (vanusegrupis 15–64). Poliitika põhisuundade osas toetatakse oluliselt suunda „Aktiivse tööturupoliitika mõju suurendamine ning rahastamise jätkusuutlikkus“, eelkõige läbi puuetega inimeste tööhõive suurendamise, vanemaealiste tööturul püsimist toetavate meetmete arendamise, lastega kodus olnud emade tööturule tagasipöördumise toetamise, soolise ebavõrdsuse vähendamise ning suunda „Tervena elatud eluaastate suurendamine läbi tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite edasise vähendamise ning läbi tervishoiutaristu arendamise.“ eelkõige läbi meetmete 1.3.2 ja 1.3.4 tegevuste, mis aitavad kaasa vigastuste ja vigastussurmade arvu ennetamisele ning tervislike valikute ja eluviiside soodustamisele. PS panustab vaesuse/sotsiaalse tõrjutuse vähendamisse läbi hoolekandeteenuste arendamise ja pakkumise ning kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise

Niisiis saab eeldada prioriteetse suuna tegevuste positiivset mõju hõivemäära suurenemisele, kuid peamiselt on kasv toimunud siiski paranenud sotsiaalmajandusliku situatsiooni tõttu peale kriisiaastaid. Samas on selge, et tänu ESF toetusele ja aktiivsetele tööturumeetmetele oli võimalik kriisi mõjusid leevendada ning sellest väljatulekut kiirendada.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Eesti viimase 10 aasta keskmine tootlikkuse reaalkasv on olnud kiirem kui Euroopas keskmiselt (ka 2009. a langust arvesse võttes). Samas on SKP inimese kohta EL15-ga võrdluses jätkuvalt madal, mille peamiseks põhjuseks on just suhteliselt madal tootlikkus (vt ka tabel 2.3.1.4, töövõljalikus hõivatud kohta). Probleemiks on seegi, et tootlikkus hõivatud kohta pole viimastel aastatel EL keskmisega võrreldes sisuliselt paranenud. Tootlikkuse madal tase on seotud nii väikese koguteguritootlikkuse kui kapitalimahukusega. Sisuliselt tähendab see, et ettevõtted on vähe investeerinud, kasutatakse palju inimressurssi, valmistatakse suhteliselt odavat toodangut ning osutatakse madala lisandväärtusega teenuseid. Kiire tööealise elanikkonna vähenemine ning Eesti SKP komponentide analüüs näitab seda, et tööealised elanikud sõltumata piirkonnast või soost peaksid olema 1) maksimaalselt hõivatud ning 2) seda võimalikult kõrge lisandväärtusega ettevõtmistes. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb jätkata ja edasi arendada senist poliitikat nii töötajate oskuste taseme tõstmiseks, tööjõu pakkumise suurendamiseks, erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks, ettevõtlust toetava rahvusvahelisel tasemel infrastruktuuri arendamiseks kui otseste välisinvesteeringute soodustamiseks (eriti ekspordipotentsiaaliga ja kõrgema lisandväärtusega valdkondades). Majanduse ja ühiskonna muutmisel teadmiste- ja tehnoloogiapõhisemaks on lisaks ressursside märgatavale suurendamisele hariduses ning teadus- ja arendustegevuses vaja samaaegselt kavandada nende sihipärane kasutamine. Uuenduslik ja innovaatiline ettevõtlus ning arendustegevust eeldavad projektid on pikaajalised, sageli riskantsed ning nende tulusust on keeruline prognoosida. Seetõttu ei ole kasumile orienteeritud erasektor alati piisavalt huvitatud nende riskide võtmisest ning teadus- ja arendustegevuse rahastamisest. Riik peab motiveerima eraettevõtete investeeringuid T&A-sse, uutesse tehnoloogiatesse ning inimressursi väljaõppesse läbi soodsa ettevõtluskliima loomise ja täiendavate investeeringute.

Prioriteetne suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ on otseselt seotud Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013 prioriteediga nr 2 „Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“, panustades otseselt seal planeeritud järgnevatessse tegevustesse: inimeste teadmiste ja oskuste arendamisse investeerimine, uute teadmiste, tehnoloogiate ning uuendusmeelsete lähenemiste loomise ja ärakasutamise soodustamine ning ettevõtete

tehnoloogilise ja arendusalase võimekuse suurendamine, kapitalile ligipääsu parandamine ja ettevõtlikkuse suurendamine, ettevõtete rahvusvahelistumise suurendamine, turismisektori arendamine.

Kuna prioriteetne suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ on otseselt suunatud inimressursi teadmiste, oskuste ja teadlikkuse tõstmisele, panustab see tugevalt ka Lissaboni tegevuskava eesmärkidesse nagu T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine, ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva ettevõtluskeskkonna arendamine ja tööjõu oskuste tõstmine.

Töötajate oskuste tõstmiseks ja arendamiseks on prioriteetses suunas mitu meedet, mis seda eesmärki täidavad. „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ suurendab ettevõtete juhtide ja töötajate juhtimis- ja tööalaseid teadmisi ning oskusi. „Arendustöötaja kaasamise toetus“ on seotud teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamise eesmärgiga.

Rakenduskava meetmed „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“, „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm“ ning TOTS panustavad Lissaboni strateegia ettevõtluse ja ettevõtlikust soosiva keskkonna arendamise ning ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmise eesmärkidesse. „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ ja „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ mõju väljendub eeskätt alustavale ettevõtjale stardikapitali võimaldamises, millega aidatakse kaasa ettevõtlusaktiivsuse kasvule. TOTS programmiga soovitakse tõsta ettevõtluse- ja innovatsiooniteadlikkust ning tekitada huvi ettevõtluse ja innovatsiooni vastu. Sellega panustatakse ettevõtlikkust soosiva keskkonna arendamisse, mille läbi suureneb ka rahvusvaheline konkurentsivõime. Kuna näiteks starditoetustega aidatakse kaasa ka uute töökohtade loomisele, siis toetab see prioriteetne suund ka selles osas Lissaboni tegevuskava eesmärke.

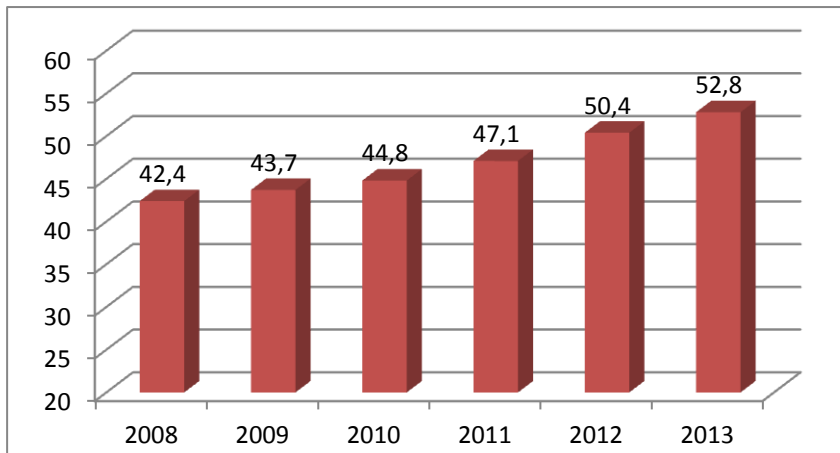
Suund panustab ka „Eesti 2020“ eesmärkidesse ja valitsuse poliitika põhisuundadesse. „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ on suunatud ettevõtte töötajaskonna tööalase kvalifikatsiooni tõstmisele ning nende paremale erialasele ettevalmistusele ning on otseselt seotud valitsuse poliitika põhisuunaga nr. 7 „Keskkonna loomine senisest suuremas mahus ekspordipotentsiaaliga ja suurema lisandväärtusega sektoritesse suunatud otseste välisinvesteeringute Eestisse toomiseks“. „Arendustöötaja kaasamise toetus“ võimaldab loomemajanduse ning insenerteaduse potentsiaali laiemat ärakasutamist töötlevas tööstuses ning on sellest tulenevalt üheks väljundiks põhisuunale nr. 9 „Loomemajanduse, IKT ja teiste võtmetehnoloogiate potentsiaali laiem kasutamine teiste sektorite lisandväärtuse tõstmisel“. Meede lubab toetust taotleda ka ekspordi turundusjuhtide värbamiseks, kes on võimelised tõstma ettevõtete müügi alast võimekust eksporditurgudel. Selle vajalikkusele on otseselt viidatud Eesti 2020 valitsuse poliitika põhisuunas nr. 7.

„Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“, toetades alustavate ja uute ettevõtete arengut, on tugevalt seotud valitsuse poliitika põhisuunaga nr. 6 „Ettevõtete pikaajalist rahvusvahelise konkurentsivõime kasvu soodustava poliitika kujundamine“. Kaudselt panustab suund ka Euroopa 2020 eesmärki: 75% elanikkonnast vanuses 20-64 aastat peab olema tööga hõivatud, sest ettevõtluse ja eriti ettevõtlusega alustamise soodustamine suurendab hõivatute arvu.

Eesmärkide poole liikumist ja mh prioriteetse suuna tegevuste tulemuslikkust iseloomustavaks täiendavaks mõjuindikaatoriks on ettevõtlusaktiivsuse näitaja, mida arvutab MKM Eesti Maksu- ja Tolliameti andmete põhjal ja mis näitab eesmärkide poole liikumise kiirust (vt joonis 2.3.1.7).

Ettevõtlusaktiivsus on olnud stabiilselt ning samas tempokalt kasvav kogu 2007-2013 perioodi jooksul – kriisiaastatel kasv küll aeglustus, kuid ei langenud sellegipoolest negatiivseks. Kui aastal 2006 oli 1000 elaniku kohta veel 36,3 realselt tegutsevat ettevõtjat (kel oli deklareerida käivet ning kes ei olnud likvideerimisel), siis aastaks 2013 on nimetatud näitaja kasvanud 52,8 ettevõtjani 1000 elaniku kohta. Kasv on seega olnud muljetavaldav – rohkem kui kolmandiku võrra. See näitab, et Eesti elanikud on muutunud ettevõtlikumaks ning üha suurem osa inimestest on palgatöö kõrval või asemel asunud realiseerima oma potentsiaali ettevõtjana. Kindlasti on soodustavaks teguriks mitmed olulised reformid vaadeldaval perioodil – ettevõtte elektrooniline registreerimine ja asutamine sisse makset tegemata on neist ilmselt olulisimad. Samas on riigi poolt EASi eestvedamisel panustatud märkimisväärselt ettevõtlusteadlikkuse kasvu – korraldatud on sadu üritusi, mis inspireerivad ettevõtjaks hakkama, on viidud läbi koolitusi oskuste ja teadmise parandamiseks jne. Piisab vaid märksõnadena välja tuua Ajujaht, ettevõtlusõpe, baaskoolitused

ja nõustamine, Ettevõtlusnädal. Samuti on starditoetuse ja stardilaenu käenduse abil lihtsustatud alustavate ettevõtjate ligipääsu kapitalile.

Joonis 2.3.1.7: Ettevõtlusaktiivsus – ettevõtete arv 1000 elaniku kohta

Allikas: Maksu- ja Tolliamet, MKM arvutused. Kajastab juriidilisi isikuid, kelle käive suurem nullist, ei lõpetanud tegevust vaadeldud aastal või varem.

Lisaks riigipoolsele abile on ettevõtlusaktiivsuse kasvule kaasa aidanud inimeste kindlustunde suurenemine makromajanduslikku stabiilsusesse. Tarbijate kindlustunde tõus ning kodumaine tarbimise taastumine (vt ka ptk 2.1.1 Ülevaade majandusarengutest) on alustavatele ettevõtetele eriti oluline, kuna uutel ettevõtetel napib tihti vahendeid välisurgudele sisenemiseks ning see muudab alustava ettevõtte kodumaisest tarimisest rohkem sõltuvaks. Kasvanud on ka eksportivate ettevõtjate arv, mis näitab, et lisaks väiksele koduturule on ettevõtjad aktiivsed ka lisavõimaluste otsimisel.

PS Suurem haldusvõimekus

Tõhus, avatud ja läbipaistev haldusorganisatsioon, asjatundlikud ja usaldusväärsed ametnikud ning võimekad partnerorganisatsioonid on Euroopa Liidu ja siseriiklike poliitikate ning programmide eduka kujundamise ja elluviimise aluseks, aidates sellega otseselt kaasa riigi konkurentsivõime kasvule ja jätkusuutlikule arengule. Käesoleval perioodil on vaja tõhustada avaliku sektori haldusvõimekust suurendavate ja arendavate strateegiate ning otsuste elluviimist nii keskvalitsuse, kohaliku omavalitsuse kui ka kolmanda sektori tasandil. See loob omakorda eeldused järgmise programmiperioodi eesmärkide tõhusaks elluviimiseks.

Suurem haldusvõimekus soodustab EL struktuurivahendite ja Eesti riigi ressursside tulemuslikku ning efektiivset kasutamist. Seetõttu panustab suurema haldusvõimekuse prioriteetne suund EL struktuurivahendite kõikide rakenduskavade edukasse elluviimisse ja Eesti konkurentsivõime kasvu ning jätkusuutlikku arengusse. Prioriteetse suuna raames välja töötatud meetmed aitasid kaudselt kaasa Lissaboni strateegia majanduskasvu ja tööhõive parandamise eesmärkide täitmisele. Strateegilise juhtimissuutlikkuse tõus võimaldab paremini läbi viia olukorra analüüsi ja edukamalt hinnata erinevate makromajanduslike ja fiskaalpoliitiliste otsuste mõju. Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkide elluviimist toetavad kaudselt kõik prioriteetse suuna tegevused, kindlasti on tegevused suunatud ka makromajandusliku stabiilsuse suurendamisele ning majanduses üldiselt soodsa keskkonna loomisele. Otsesemalt panustab PS seega Eesti 2020 valdkonda Jätkusuutlik ja kohanduv riik, mille fookuseks on peamiselt maksu- ja eelarvepoliitika ning lisaks valitsussektori enda arendamisega seotud tegevused.

RSKS-is panustab prioriteetne suund kõige otsesemalt prioriteeti 6 „Suurem haldusvõimekus“ ja aitab kaudselt teiste strateegiate ja arengukavade elluviimisele kaasa. Samuti toetab haldusvõimekuse suurendamine kõigi teiste RSKS prioriteetide elluviimist, sest kõigi riiklike tegevuste elluviijate haldusvõimekusest oleneb nende tegevuste tulemuslikkus ja tõhusus.

Haldusvõimekuse tõstmine on perioodil 2007-2013 üks Euroopa Sotsiaalfondi prioriteetidest, mis tuleneb osaliselt Lissaboni strateegiast ning on esile tõstetud ka Ühenduse strateegilistes suunistes.

Struktuurivahendite vahehindamine (2011. a detsember) tõi välja, et rakendussüsteem on toimiv ega kasuta liiga palju ressursse oma ülesannete täitmiseks. Võrreldes Läti, Leedu ja Soomega võib struktuurivahendite rakendamist Eestis pidada efektiivseks – nii administreeritava toetuse maht kui ka teostatud väljamaksete maht ühe täistööajaga töötaja kohta oli Eestis suurim. Samuti olid toetuse väljamaksed Euroopa Komisjonilt Eestile väga heal tasemel (1,7 korda kõrgem kui EL-i keskmine näitaja) ja Eesti asub vastava näitajaga liikmesriikide hulgas pidevalt esimeste hulgas. Positiivse asjaoluna tõstavad hindajad esile, et struktuurivahendite lihtsustamise raames on Eestis läbi viidud erinevaid analüüse ja õigusaktide muudatusi, et vähendada administratiivset koormust.

Valitsuse töö efektiivsust aitab mõõta IMD konkurentsivõime mõjuindikaator, mida mõõdetakse iga-aastaselt valitsussektori töö tulemuslikkuse indikaatorite suhtarvuna kuue kriteeriumi alusel. Indikaatori saavutustase näitab, et valitsuse töö efektiivsus on tõusnud ja seeläbi suurenenud ka konkurentsivõime. Prioriteetse suuna mõju on kindlasti indikaatori mõjutamisel olemas, kuid see on pigem kaudne. Näiteks läbi õigusloome lihtsustamise kahanevad ka piirangud ettevõtetele. Lisaks erinevad arendusprojektid ja uuringud on aidanud vähendada bürokraatiat ja muutnud riigivalitsemise läbipaistvamaks ja tõenduspõhisemaks. Eesti on neljandal kohal riikide arvestuses (vt ka ptk 6.5.1 ja joonis).

Eesti 2020 kesksete eesmärkide (tootlikkuse kiire kasv ja kõrge tööhõive tase) saavutamiseks tuleb jätkata ja edasi arendada senist poliitikat nii tulevaste kui praeguste töötajate oskuste taseme tõstmiseks, tööjõu pakkumise suurendamiseks, erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks, ettevõtlust toetava rahvusvahelisel tasemel infrastruktuuri arendamiseks kui otseste välisinvesteeringute soodustamiseks (eriti ekspordipotentsiaaliga ja kõrgema lisandväärtusega valdkondades). Üldiselt saab väita, et kõigi viie prioriteetse suuna tegevused ja meetmed on oluliselt panustanud ja endiselt panustamas Eesti strateegiliste eesmärkide (sh RSKS ja konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärkide) ja neid mõõtvate indikaatorite saavutamisse.

2.3.2 Panus ja seosed Euroopa Liidu Läänemere strateegiaga

2008-2009. aastal koostatud ja 2012. a uuendatud Läänemere strateegia (LMS) kolm üldist eesmärki on kaitsta Läänemerd, ühendada piirkond ja suurendada selle heaolu. Nende eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevused on jaotatud viieteistkümnesse poliitikavaldkonda.

Perioodil 2007-2013 on Euroopa Liidu struktuurivahendid üheks oluliseks rahastamisallikaks projektidele, mis võimaldavad LMS-i eesmärkide poole liikuda. Seetõttu täiendati rakenduskava muudatuste käigus 2010. a rakenduskava teksti LMS-i käsitleva alapeatükiga.

Inimressursi arendamise rakenduskava panustab strateegiasse läbi mitmete otseste ja kaudsete meetmete, sest inimressursi arengut toetavad tegevused omavad mõju nii elu- kui ka majanduskeskkonnale ning parandavad Eesti kui Läänemere äärsel riigi elukvaliteeti ning heaolu. IARK meetmed panustavad LMS-i eesmärkidesse läbi alltoodud prioriteetide ja meetmete.

PS Elukestev õpe

Otseselt LMS-i panustavaid tegevusi ei ole. Keskkonnahariduse arendamise meede panustab Läänemere strateegiasse kaudselt, sest ükski LMS valdkond ei ole otseselt suunatud keskkonnateadlikkuse tõstmisele üldiselt. Kaudne seos on valdkondadega 1-5, kuna teadlikkus keskkonnaprobleemidest loob eelduse ka keskkonnaseisundi parandamiseks. Samuti panustab meede kaudselt LMS valdkonda 12.

Panus lipuprojektidesse (*flagship projects*): hetkel ühtegi lipuprojekti läbi ESFi otseselt ei panustata. Võimalik on liitumine potentsiaalse lipuprojektiga „Learning for Life and Work in School – LLWS Baltic“ 2014. aastast, mille eesmärgiks on Läänemere maade koostöö varajase haridusest lahkumisega võitlemiseks ja noorte toetamiseks nende sisenemisel tööturule.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Prioriteetses suunas on kolm meetet, millel on otsene mõju LMS prioriteetsesse valdkonda 12.1 Haridus. Otseselt tegevustega panustavad meetmed on

- 1.2.2 Doktorioõppe ja rahvusvahelistumise edendamine („DoRa“);
- 1.2.3 Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine (Teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“);
- 1.2.4 Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine (alameetmed Doktorikoolid ning Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö).

Senised kogemused rahvusvahelisest koostööst on näidanud, et põhiline osa koostööst toimub just Läänemeremaadega, eriti Põhjamaadega, kellega on ülikoolidel juba varasemad sidemed ja tutvused.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ seos LMSga on kaudne ja tegevused seotud LMS heaolu suurendamise eemärgiga, kus PS meetmed 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.4 panustavad LMS prioriteetsete valdkondade „Haridus – innovaatilise hariduse ja noorsootegevuse arendamine“, „Tervishoid – inimeste tervise, sh selle sotsiaalsete aspektide parandamine ja edendamine“ ja „Väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted – ettevõtluse soodustamine ja VKEde kasvu tugevdamine“ tegevustesse.

Meetme 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ üheks olulisemaks sihtgrupiks on noored ning noortele kavandatud tegevuste ja projektide kaudu on mh eesmärgiks noorte tööpuuduse vähendamine. Seega toetatakse prioriteetse valdkonna „Haridus“ tegevust demograafiliste muutuste probleemi lahendamise ja noorte tööpuuduse vastu võitlemise.

Lisaks on meetmel 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ üheks toetatavaks tegevusteks ettevõtluskoolituse pakkumine ning ettevõtlustoetuse andmine, millel on kõige lähedasem mõju LMS eesmärkidele prioriteetsetes valdkonnas „Väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted“, eelkõige mis on seotud tegevusega tõhus toetus ettevõtlusele ja innovatsioonile.

Meede 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine“ tegeleb töökeskkonna parandamisega ning meede 1.3.4 „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamiseks ja tööelu kvaliteedi parandamiseks tervislikel põhjustel tööturul mitteaktiivsete inimeste osakaalu vähendamise ja tööturul tervislikel põhjustel väljalangemise ennetamisega ning seega panustavad need kaudselt prioriteetse valdkonna „Tervishoid“ tegevusse ennetada elustiiliga seotud mittenakkuslike haiguste levikut ning tagada hea sotsiaalne- ja töökeskkond.

Regulaarselt (ca 3 korda aastas) käib koos Läänemeremaade ESF koostöövõrgustik, milles osalevad kõigi Läänemere-äärsete EL riikide ESF korraldusasutuste või rakendusasutuste esindajad ning kus arutatakse ühiseid teemasid ning võimalikke koostöökohti ESFi projektide raames, sh Läänemere strateegia kontekstis. Võrgustikus osalesid 2013. aastal HTMi ja SoMi esindaja (kattes niiviisi 1., 2. ja 3. prioriteetset suunda). Toimus 3 kohtumist – Vilniuses (veebbruar), Stockholmis (aprill) ja Varssavis (sept). Pikemalt arutati haridussüsteemist väljalangevust ning koostöövõimalusi riikide vahel selle probleemiga tegelemiseks läbi võimalikus ühises lipuprojektis osalemise.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Otseselt panustatavaid meetmeid prioriteetsetes suunas ei ole. Kaudne seos võib olla „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetusel“ ning „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammil“ LMS poliitika valdkonna nr. 8 eemärgiga toetada noori ettevõtjaid. Samas on panus kaudne ja tinglik, sest meetmed ei ole suunatud noortele ettevõtjatele ning seega sõltub panus konkreetsest rahastatavast projektist. Küll aga suurendavad meetmed väikeettevõtjate ligipääsu kapitalile.

PS Suurem haldusvõimekus

Läänemere strateegiasse otseselt panustatavaid meetmeid prioriteetsetes suunas ei ole, kuid suuna tegevused aitavad läbi horisontaalsete tegevuste panustada strateegia eesmärkide saavutamisesse. Ühe näitena võib tuua programmi „Keskkonnajuhtimise põhimõtete parem rakendamine avalikus sektoris“, mille peamiseks eesmärgiks on keskkonnajuhtimise põhimõtete juurutamine ja keskkonnajuhtimissüsteemide kasutuselevõtt, mis kindlustaks säästva ja jätkusuutliku arengu printsiipide ning keskkonnahoidliku töökorralduse järjepideva ja süsteemse rakendamise avalikus sektoris.

Läänemere strateegia põhineb olulisel määral koostööl ning mitmetasandilisel valitsemisel. Prioriteetse suuna sihtgrupiks olevad erinevad tasandid ning läbi suuna tegevuste koostöövõimekusele panustamine aitavad seetõttu samuti kaudselt kaasa ka strateegia eesmärkide saavutamisele.

Hea näitena võiks siinkohal veel esile tuua stažeerimislaadsed tegevused (teadmiste ja kogemuste vahetamine välisriigi kolleegidega), mis toetavad piirkondlikku koostööd Läänemere piirkonnas, kuna sageli toimuvad stažeerimised just Läänemere piirkonnas asuvates riikides. See aitab edendada piirkondlikku koostööd läbi parimate praktikate levitamise, mis on väga oluline aspekt strateegia tulemuslikkuse seisukohast. Lisaks tehakse piirkondlikku koostööd ka erinevate programmide raames. Näiteks 2014. aastal on plaanis „Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamise ja korrastamise“ programmi raames läbi viia koostöös Soome riigiga analüüs ühtse riigivalitsemise ja e-valitsemise edendamise praktikate kohta rahvusvahelises võrdluses (analüüsi läbiviija OECD).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et ka 2013. aastal toetasid mitmed rakenduskavas aruandlusperioodil rakendatud meetmed ja tegevused otseselt nii Lissaboni strateegia ja Euroopa 2020 strateegia eesmärges kui ka RSKS-is toodud strateegilisi eesmärges ning on seotud teiste rakenduskavade ja strateegiatega, sh Läänemere strateegiaga. Avatud meetmed toetavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 9 lõikes 3 püstitatud eesmärgi: fondidest kaasrahastatud toetused on suunatud ELi konkurentsivõime edendamise ja töökohtade loomise prioriteetidele.

2.3.3 Panus ja seosed horisontaalsete teemadega

Infot horisontaalsete teemadega arvestamise kohta kogutakse enamasti taotlejatelt taotlemise käigus ning samuti projekti elluviimise käigus toetuse saajatelt RÜle esitatavates seirearuannetes. Taotlejad ja toetuse saajad annavad hinnangu, kuidas ja mil määral nende poolt elluviidavad projektid mõjutavad horisontaalseid teemasid. Projektide mõju horisontaalsetele teemadele seiratakse struktuuritoetuse registri kesksüsteemi (SFCS) kaudu, RÜ sisestab struktuurifondide operatiivsüsteemi (SFOS) projekti lõpparuannete alusel lõpetatud projektide kohta andmed, sh projekti mõju horisontaalsetele teemadele. Horisontaalsed teemad ei kuulu enamasti projektide valikukriteeriumite hulka.

Kvantitatiivse ülevaate lõpetatud projektide/programmide panusest erinevatesse horisontaalsetesse teemadesse annab tabel Lisas 7.

Rakenduskava raames ellu viidud projektid avaldavad **horisontaalsetest teemadest kõige enam positiivset mõju infoühiskonna edendamisele (ca 22,7% kõigist projektidest)**. Regionaalsele arengule, keskkonnahoiule ja võrdsete võimaluste edendamisele on positiivset mõju avaldanud mõnevõrra vähem rakenduskava raames lõpetatud projektidest (vastavalt 20,9%; 18,2% ja 19,8%). Natuke väiksem on mõju kodanikuühiskonna arengule panustamise osas – 16,7% projektidest. Üldistavalt võib tõdeda, et rakenduskava ükski prioriteetne suund ei avalda horisontaalsetele teemadele negatiivset mõju, aga ka positiivne mõju pole rakenduskava kokkuvõttes tervikuna ühelegi horisontaalsele teemale eriti suur. Protsentide sellist kujunemist mõjutab enim prioriteetne suund Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks, kuna selle raames on enim lõpetatud projekte, mis näitaja kujunemist kvantitatiivselt mõjutavad. Kuna nt esimese, teise ja viienda pr suuna lõppenud projekte/programme on vähe, peegeldavad hetkeandmed tabelis nende suundade mõju horisontaalsetele teemadele suhteliselt vähe. Järgnevalt antakse kvalitatiivne õllevaade horisontaalsetesse teemadesse panustamisest pr suundades.

Meetmete mõju võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste edendamisele

Enim mõju avaldavad PS-d **Elukestev õpe ja Pikk ja kvaliteetne tööelu**. Näiteks Noorsootöö kvaliteedi arendamise programmis on loodud noortele veebipõhine instrument, mille eesmärk on aidata tööturul ebasoodsamas olukorras oleval sihtrühmal (noored) väärtustada ja esile tuua mitteformaalses õppes omandatud teadmisi ja kogemusi, tagades neile seeläbi paremad võimalused tööturul hakkama saamiseks. Programmis „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ (lõpetatud) luuakse hariduslike erivajadustega lastele võrreldes tavalastega võrdsed võimalused võimetekohase hariduse omandamiseks. Programmi teenused on kättesaadavad kõigile elanikkonna gruppidele ja on kõigile võrdselt tasuta. Lisaks luuakse programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ abil eeldused võrdsete võimaluste tagamiseks, sh võimetekohase hariduse omandamiseks, hariduslike erivajadustega õpilastele. Kvaliteetse hariduse omandamine on eelduseks aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus. Programmi „KUTSE“ eesmärk on kutse- ja erialase kvalifikatsioonita ja madalama haridustasemega varem kutseõppes õpingud katkestanute

konkurentsivõime tõstmine läbi omandatud hariduse. Karjääriteenuste arendamise programmi raames pakutakse karjääriteenuseid sh karjääriinfo vahendamist ja -nõustamist partnerkeskustes ja viiakse karjääriõpet läbi õppeasutustes. „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ programmis loodi õppimisvõimalus madala haridustasemega ja madala sissetulekuga inimestele ning vähemusrahvaste esindajatele.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu raames edendatakse soolist võrdõiguslikkust otseselt meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“, mille eesmärgiks on soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja soolise diskrimineerimise vähenemine. Meetme raames viidi 2013. a enamus tegevusi ellu programmi raames. Programmi elluviijaks on SoMi soolise võrdõiguslikkuse osakond. Programmi tegevused toetavad soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamiseks ettenähtud strateegiate rakendamist Eestis – naiste ja meeste võrdse kohtlemise normide täitmist, erimeetmete väljatöötamist ja elluviimist soolisest ebavõrdsusest tulenevate tööturuprobleemide lahendamiseks ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia alaste teadmiste ja oskuste laialdasemat levitamist.

Meetmes „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ rakendatakse erinevaid aktiivseid tööturuteenuseid, mille üheks eesmärgiks on aidata tööturul ebasoodsamas olukorras olevatel sihtrühmadel väärtustada ja esile tuua erinevaid teadmisi ja kogemusi, tagades nendele paremad võimalused tööturul hakkamasaamiseks. Meetme „Tööelu kvaliteedi parandamine“ tegevused on suunatud võrdsete võimaluste loomisele tööturul toimetulekuks sõltumata emakeelest, rahvusest või vanusest. Programmi tegevused on otseselt suunatud poliitika kujundamise ja rakendamise teadmispõhisuse eelduste ja elluviimise pädevuse arendamisele ning teadlikkuse tõstmisele töösuhete paindlikkuse kujundamise võimalustest. Meetme „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“ tegevused on suunatud puuetega inimeste rehabilitatsioonisüsteemi arendamisele, toetades puuetega inimeste ja teiste erivajadustega inimeste võrdseid võimalusi, motivatsiooni ja hoiakuid iseseisva toimetulekuvõime suurendamiseks. Soodustatakse nende töötamist ja tööle asumist ning luuakse erivajadustega inimestele võimalused tunda end täisväärtusliku ühiskonna liikmena.

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisest, meeste ja naiste võrdõiguslikkusega seotud erimeetmetest ning muudest ESF läbivatest põhimõtetest annab ülevaate prioriteetse suuna Pikk ja kvaliteetne tööelu aruanne (peatükk 2.5.5.). Aruanne on kättesaadav RAI või Juhtministeeriumilt.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine eraldiseisvaid meetmeid vähemuste ja immigrantide osaluse suurendamiseks tööhõives ei ole kavandatud, teemaga arvestatakse kõikide meetmete tegevuste kavandamisel. Ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas puuetega inimeste integreerimisel on meetmes „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ kavandatud õppija toimetulekut toetavad tegevused.

Meetmete mõju keskkonnahoiule

Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ (PS **Elukestev õpe**) elluviimine omab kaudset positiivset mõju keskkonnaseisundi parandamisele, see saavutatakse keskkonnahoiu ja säästva arengu põhimõtete juurutamisega haridussüsteemis ja avalikkuses laiemalt ning selle kaudu elanikkonna väärtushinnangute ja käitumise muutmisega keskkonnasäästlikuks. Programmi „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil“ tegevuste elluviimine omab kaudset positiivset mõju keskkonnaseisundi parandamisele, mis saavutatakse elanikkonna ökosüsteemide ja elurikkuse alaste teadmiste suurendamise kaudu. Looduskaugemaid inimesi ärgitatakse oma teadmisi rikastama andmebaasi põhjal loodud köitva mobiilse rakenduse abil.

Mõju keskkonna edendamisele on avaldanud ka meetmete 1.1.7 ja 1.1.8 üld- ja kutsehariduse avatud taotlusvoorude projektid. Projektide raames on näiteks koolitatud loodusainete õpetajaid, kellele suunatud koolitused on käsitletud keskkonnahoiu võimalusi. Samuti on pakutud õpilastele loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna õpet, läbi mille on suurendatud loodusetundmist ja arendatud sotsiaalsete, tehnoloogiliste ja looduslike protsesside mõistmist

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks – „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ raames omistati 2013. aastal keskkonnamärgis Roheline Võti kolmele uuele majutusettevõttele ja kokku on Rohelise Võtmega liitunud 24 ettevõtet, kes hoolivad ümbritsevast keskkonnast, soovivad vähendada enda tegevusega seotud keskkonnamõjusid ning saada ka sellekohast tunnustust. Roheline Võti omistatakse

ettevõttele korraga kaheks aastaks, misjärel tuleb esitada uus taotlus märgise pikendamiseks ja sekretariaat viib läbi uue kontrollkülastuse.

Keskonnajuhtimise põhimõtete juurutamine ja keskkonnajuhtimissüsteemide kasutuselevõtt avalikus sektoris (PS **Suurem haldusvõimekus**) aitab kaasa järjepidevale keskkonnahoidlikule töökorraldusele ja avaldab mingil määral mõju ka keskkonnahoiule.

Meetmete mõju infoühiskonnale

Inimressursi arendamise rakenduskava kontekstis on just **Elukestva õppe** prioriteetne suund enim panustanud infoühiskonna arengusse. Seda toetab 12 programmi: „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ panustab infoühiskonna arengusse veebipõhise avatud andmebaasi www.mitteformaalne.ee loomise ning seeläbi Eesti noortevaldkonna koolituste (virtuaalne koolituskalender) ja õppematerjalide kättesaadavuste suurendamise kaudu. „Karjääriteenuste arendamise programmi“ tegevuste raames arendatakse ja täiendatakse pidevalt karjääriplaneerimist toetavat veebilehte www.rajaleidja.ee, mis on abivahend ja infoallikas karjäärispetsialistidele, noortele, lapsevanematele ja täiskasvanutele. Keeleõppe arendamise programmis levitatakse, kogutakse ja edastatakse elektrooniliselt võimalikult palju infot, kasutades toetuse saaja võrgulehekülge ning e-infokirju. Valminud õppematerjalid on kättesaadavad võrgulehel www.kutsekeel.ee. Programmi „Kutsehariduse populariseerimine“ raames antakse välja elektroonilist ja paber kandjal Kutsehariduse uudiskirja. 2011. a valmis veebileht www.kutseharidus.ee, mille vahendusel saavad huvilised igakülgset informatsiooni kutseõppe võimaluste kohta. Veebilehte reklaamitakse ja jooksvat infot kutsehariduse uudiste kohta jagatakse Facebookis. Programmi „E-õppe arendamine kutsehariduses“ tegevused on otseselt suunatud infoühiskonna edendamisele arendades e-õpet kutsehariduses. Õpetajate e-õppealastel koolitustel osalemine aitab kaasa IKT vahendite laiemale kasutamisele õppeprotsessis, muutes selle loomulikuks osaks õpetamisel. IKT vahendite juurutamine ja kasutamine õppeprotsessis suurendab õpilaste IT alaseid oskusi ja teadmisi ning muudab õppe õppijatele huvitavamaks. Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste õppevara arendamise programmi elluviimise käigus arendatakse portaali www.hev.edu.ee. Portaal on mõeldud nii programmi sihtgrupile kui ka laiemale avalikkusele kasutamiseks. Kõik programmi jooksul välja antud õppevarad on portaalis kätte saadavad ja alla laetavad elektroonilisel kujul. Programmis „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ töötatakse välja üldharidussüsteemi õppeasutuste sisehindamist toetavate veebipõhiselt täidetavad rahuloluküsimustikud õppeasutuste sisehindamise kvaliteedi tõstmiseks ning huvigruppide kaasamiseks. Samuti luuakse võimalused eksamite elektrooniliseks läbiviimiseks, arendatakse elektroonilist eksamite infosüsteemi, luuakse huvigruppidele juurdepääs näidisülesannetele elektroonilises ülesandepangas. Programmi „Õppiv Tiiger 2008-2013“ koolitused on olemuselt e-kursused – suurem osa materjalidest asuvad Internetis ja sihtgruppi koolitatakse neid kasutama. Programmi „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ käigus on loodud veebikeskkond, mis võimaldab kaasaegsel lapsevanemal efektiivselt pöörduda keskusse teenuste saamiseks. Kvalifitseeritud nõustajad vahendavad pedagoogidele, lapsevanematele ja lastele asja- ja ajakohast informatsiooni veebikeskkonna kaudu ning valdavad kaasaegseid IT- meetodikaid. Veebikeskkond „Nõustaja 1“ võimaldab koguda statistikat osutatavate teenuste ning spetsialistide löikes. Programmi „PIAAC-Eesti“ raames läbiviidavas uuringus kasutatakse aktiivselt infotehnoloogilisi vahendeid, uuringu tulemusena valmib mahukas andmebaas.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu programmides kui ka avatud taotlusvoorudes töötatakse välja võimalusi e-õppeks, e-nõustamiseks ning infotehnoloogiliste vahendite arendamiseks, mis võimaldab laiemale avalikkusele juurdepääsu digitaalsele teabele sõltumata nende elukohast.

Meetmes „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ koolitati sihtgruppi liikmeid infotehnoloogia vallas (arvutikursused erinevatel tasemetel, erinevad programmitöötused), suurenes e-keskkonnas õppematerjalide ja erinevate e-käsiraamatute kättesaadavus. E-õppealastel koolitustel osalemine aitab sihtgruppi kaasata info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite laiemasse kasutamisse, muutes selle õppeprotsessi üheks loomulikuks osaks. Samuti ärgitatakse sihtgruppi kasutama interneti võimalusi suhtlemis-, õppimis- ja töövahendina ning muu vajaliku info hankimiseks.

Meetme "Tööelu kvaliteedi parandamine" tegevuste raames töötatakse välja, arendatakse ja täiendatakse uusi elektroonilisi teabeedastuskanaleid, mille kaudu võimaldatakse parem ligipääs tööandjatele ja töötajatele ning täiendatakse nende IT-alaseid teadmisi ja harjumusi elektroonilise infomaterjali kasutamiseks. Samuti jätkati Tööinspektsiooni infotelefoni teenuse pakkumist.

Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ terviseprofiilide koostamise toetamiseks on loodud tervisestatistika ja –uuringute elektrooniline esitlussüsteem, mis võimaldab infotehnoloogiliste vahendite abil kohalike omavalitsuste ning maakondade juhtidel ja töötajatel ning teistel tervisedenduslikke tegevusi planeerivatel ja korraldavatel inimestel tugineda relevantsele infole ning tõendusele. Samuti arendati välja sõltuvushäiretega ja HIV-positiivsetele inimestele nõustamis- ja rehabilitatsiooniteenuseid osutavatele organisatsioonidele suunatud foorumi vormis internetipõhine keskkond.

Meetme „Soolise võrdõigussuse edendamine“ programmi raames välja töötatud teabematerjalid avaldatakse elektrooniliselt. Info nende materjalide kättesaadavuse kohta edastatakse elektrooniliselt ning elektrooniliste materjalide kättesaadavust parandatakse läbi materjalide uuendamise ning veebilehtede täiendamise.

Mõju kodanikuühiskonna arengule

PS Elukestev õpe programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ ühe koolitusprioriteedina on aastani 2013 sätestatud „Noorte osalus“. Noorte osaluse all mõistetakse noorte aktiivset või passiivset sekkumist ühiskonna protsessidesse ning nende mõju ühiskonnas vastuvõetavatele otsustele. Karjääriteenuste arendamise programmi raames loodud karjääriteenuste koostöökogu ühendab erinevaid osapooli, kes mõistavad karjääriteenuste süsteemi vajalikkust ning toetavad selle väljatöötamist ja edasiarendamist – koostöökogu on erinevate osapoolte võimalus arendada elukestvalt kättesaadavaid karjääriteenuseid ühtselt toimivaks ja koordineeritud süsteemiks. „Keeleõppe arendamise“ programmi raames toimuv koostöö erinevate koolide ja asutuste vahel soodustab kodanikutunde tekkimist ja kodanikuühiskonna arendamist. Keeleõppe tegevustesse kaasamise kaudu toetab programm erinevate sihtrühmade, kodanikeühenduste võimet panustada ühiskonna arendamisse läbi koostöö ja otsustusprotsessides osalemise. „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ programmis oli 13% korraldatud koolitustest suunatud õppijate sotsiaalse ja kodanikukompetentsi arengule ning 14% algatusvõime ja ettevõtlikkuse arengule. Koolituste tulemusena tekkis koostöövõrgustikke. Näiteks Kose O.T.T, mittejuriidiline kodanike ühendus, mis organiseerib kaubavahetust tootjate ja tarbijate vahel ilma vahendustegevuse ja -tasuta.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu meetme „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ raames jätkatakse tegevustega, mis aitavad kaasa ühiskonda integreerumisele. Viiakse läbi teemakohaseid teabepäevi, luuakse võimalusi heade praktikate ja ideede vahetamiseks (ümarlauad). Selliste tegevusega toetatakse vabaühenduste arengut ning aidatakse kaasa sotsiaalsete probleemide leevendamisele.

Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ programmi raames toimunud paikkondlike terviseprofiilide ja tegevuskavade koostamisse olid lisaks kohalikele omavalitsustele kaasatud ka vastava paikkonna kolmanda sektori esindajad.

Prioriteetses suunas Suurem haldusvõimekus on sotsiaalpartnerite võimekuse tõstmiseks ja kaasamiseks kasutusele võetud erimeetmed, mille raames toetatakse nii töövõtjate kui ka tööandjate esindajaid. Konkreetne osa ESFi vahenditest on eraldatud sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamisele, mis hõlmab koolitust, võrgustike loomist ja sotsiaalse dialoogi arendamist ning aitab mingil määral kaasa ka tööturu osapoolte ühisele tegevusele. Programme „Eesti ettevõtlusorganisatsioonide võimekuse tõstmine“ ja „Ametiühingute haldusvõimekuse tõstmine“ viivad ellu sotsiaalpartnerid ise. Lisaks toetatakse partnerlust „Tarkade otsuste fondist“ erinevate rakendatavate projektide raames, mida viivad ellu samuti sotsiaalpartnerid ise, olles abikõlblikud toetuse saajad. Oluline on rõhutada, et abikõlblikeks toetuse saajateks on need sotsiaalpartnerid, kes esindavad tööandjaid ja töövõtjaid või kes on riigile oluliseks partneriks sotsiaaldialoogide pidamisel (n: MTÜde katusorganisatsioonid). Lisaks on võimalik partnereid kaasata ka riigi- ja KOV asutuste poolt läbiviidavatele koolitustele. Kaasamist tehakse üha enam ning see on riigi- ja KOV asutuste poolt muutunud süsteemsemaks. Ajavahemikul 2012-2013 on „Keskse koolituse“ programmi tegevuste alt läbi viidud kaasamise koolitusi nii mittetulundusühingute ja sihtasutuste esindusorganisatsioonide kui ka tööandjate ja töövõtjate esindusorganisatsioonide töötajatele.

2013. aastal on lõppenud programm „Kodanikeühenduste riikliku rahastamise korrastamise programm“. Programmi üldesmärgiks oli luua kodanikuühenduste riikliku rahastamise terviklik süsteem (riigi- ja kohaliku omavalitsuse tasandil) ning seeläbi tugevdada kodanikuühiskonda, aidates kaasa kodanikuühenduste jätkusuutlikkuse ja institutsionaalse võimekuse kasvule. Programmi tulemusena on ministeeriumide ja KOV üksuste rahastamisotsused valdavalt seostatud nende strateegiliste eesmärkide seadmise, juhtimise ja elluviimisega ning kodanikuühiskonna arengu toetamiseks algatatud riiklikud rahastamisprogrammid on läbimõeldud, vajadustest lähtuvad ning omavahel süsteemselt seotud. Programmi peamiseks väljundiks oli SA Poliitikauuringute Keskus Praxis koostatud „Kodanikuühenduste rahastamise juhendmaterjal“, mis toetab läbipaistvat, ligipääsetavat, avalikke huve kaitsvat ja kodanikuühenduste võimekusele kaasa aitavat rahastamist.

Mõju regionaalsele arengule

Regionaalselt (vt lisa 2) on toetuse saajatena kõik maakonnad esindatud, kuid maakondliku jaotuse järgi jagunevad võetud kohustused ja väljamaksed võrdlemisi ebaühtlaselt (vt lisa 2, rakendamine maakondade lõikes). Kohustuste osas absoluutsummana on 73% kõigist kohustustest üleriigiliste programmide ja projektide all (samas kõigist rahuldatud taotlustest moodustab see ca 9%). Väljamaksetest on üleriigilisi/maakondadevahelisi 73,2% kogusummast. Järgneb Harjumaa (vastavalt 19,5% kohustustest ja 19% väljamaksetest), seejärel suure vahega Tartumaa (2,2%) ning ülejäänud maakonnad. See tuleneb sellest, et rakenduskavas on palju laiemat üleriigilist mõju programme ja tegevusi, mida viiakse ellu põhiliselt keskkustes. Inimese kohta väljamaksete arvestuses (aluseks statistikaameti andmed maakodade elanike kohta) on suurima summaga elaniku kohta taas Harjumaa (üle 133 välja makstud eurot), seejärel Hiiumaa (65 EUR), Tartumaa (55 EUR), Saaremaa (46 EUR), Ida-Virumaa (36 EUR inimese kohta). Kõige väiksem väljamakstud abikõlblik summa inimese kohta on Põlvamaal – 14,9 EUR. Ei või aga unustada, et 73% kinnitatud toetusmahust on riigiülene või maakondadevaheline ja seega puudub täpne ülevaade tegelikust toetusmahu jaotusest piirkondade lõikes.

Regionaalset arengut toetavad mitmed **PS Elukestev õpe** programmid. Võib öelda, et enim avaldavad selle prioriteetse suuna projektid ja programmid mõju just tasakaalustatud regionaalarengule.

Noorsootöö kvaliteedi arendamise programm tagab ka vähemarenenud piirkondades elavatele inimestele võrdsed võimalused noorsootöötajate täienduskoolituses osalemiseks (koolitusel osalejatele tagatakse soovi korral majutusvõimalus). Programmi tegevussuund „Noorte arengu toetamine, konkurentsivõime suurendamine ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamine kvaliteetse noorsootöö korraldamise“ toetab noorsootöö teenuste kättesaadavust piirkondades, kus noorte ligipääs teenustele on takistatud. Karjääriteenuste arendamise programmi kaudu karjääriteenuste osutamine maakondlikes teavitamis- ja nõustamiskeskustes ning koolides võimaldab inimestel teha iseseisvaid ja teadlikke valikuid õppe- ja tööelu kavandamisel. Regionaalse arengu (nii selle majandusliku, kultuurilise ja muu arengu) seisukohalt on ülioluline, et inimressurss oleks optimaalselt tõhusaima rakenduse leidnud. Programmi „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ vahendusel on õppenõustamisteenus kättesaadav 15 maakonnas ja Tallinnas, teenuse osutamiseks on loodud piirkondades uusi töökohti. Õppenõustamisteenuste kättesaadavus maakondades ja vajadusel kohapeal valdades tõstab maapiirkonna kui elukeskkonna konkurentsivõimet. Programmi „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste õppurite ning avaliku sektori töötajate keeleõppe tegevused soodustavad erinevates eri keelekeskkondadega piirkondades asuvate koolide ja asutuste omavahelist koostööd, kogemuste vahetamist ja kontaktide loomist kolleegidega. Programmi „Kutsehariduse populariseerimine“ raames tutvustatakse kutseõpet ja õppimisvõimalusi kutseõppeasutustes, mille maine paranemine avaldab positiivset mõju regionaalsele arengule. Paljud kutseõppeasutused asuvad maapiirkondades ja maakonnakeskustes, olles antud kohas nii oluliseks tööandjaks kui ka laiemas mõttes regionaalseks kogukonna arendajaks. Programmi „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ raames pakutakse kodulähedase koolituse kaudu kõikidele inimestele isiklikku arenguvõimalust olenemata eelnevast õppimiskogemusest, haridustasemest, majanduslikust vm võimalustest. Programmis „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ pakutakse samuti koolitusi kõikides maakondades. Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ elluviimine ühtlustab Eestis regiooniti keskkonnaharidust andvate spetsialistide erialast väljaõpet ja ühtlustab seeläbi nende tööturul toimetuleku võimekust kogu riigi lõikes, sealhulgas pööratakse tähelepanu

venekeelsele sihtrühmale, et kaasata see ühtsesse inforuumi, kus ta saab osa kogemuste jagamisest, parimatest praktikatest jne. Aruandlusperioodil anti välja kolm numbrit keskkonnahariduslehte (eesti ja vene keeles), mis ühtlustab valdkondlikku inforuumi üle Eesti. Maakondades toimusid keskkonnahariduse maakondlikud ümarlauad (23 arutelu), infopäevad (15) ja 9 regionaalset keskkonnahariduse konverentsi.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Positiivse näitena regionaalse arengu positiivsest mõjust võib välja tuua meetme „Kohandumine teadmispõhise majandusega“ teaduse populariseerimise alameetme „Teeme“ projekti „Tehnoloogia- ja inseneriteaduste populariseerimine Kadrina Keskkooli ja Lääne-Virumaa õpilaste ja noorte seas“. Projekti juhtis Kadrina Vallavalitsus ja tegevusi viis ellu Kadrina Keskkool. Projekti tegevuste raames on muutunud Kadrina piirkond atraktiivsemaks, mistõttu on õpilasi asunud Kadrina Keskkooli õppima üle Lääne-Virumaa, aga ka Järvamaalt ja Ida-Virumaalt.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu. Aruandeperioodil jätkatakse koostööd nii maakondade tasandil kui ka kohalike omavalitsustega. Meetme „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ projektides kavandatud piirkondlike kaugtöökeskuste tegevus toetab regionaalset arengut, aitab tuua maapiirkondadesse kõrgemalt tasustatud ja paremat kvalifikatsiooni nõudvat tööd, loob vajaduse teiste teenuste järgi, mis omakorda suurendab madalama kvalifikatsiooniga inimeste tööhõivet. Töötamise võimaluste ja ettevõtluse mitmekesistamine maapiirkondades vähendab tööealiste inimeste liikumist tõmbekeskustesse tasakaalustades maapiirkondade tööhõivet ning aitab kaasa piirkonna sotsiaal-majanduslikule arengule. Meetme „Töölisaamist toetavad hoolekandemeetmed“ programmide tegevused on mõeldud sotsiaalse sektori tugevdamiseks ja avaldavad enim mõju just väljaspool Tallinna asuvatele piirkondadele. Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ programmi üks suund oli otseselt suunatud kohalike omavalitsuste ja maavalitsuste võimendamisele, nende suutlikkuse suurendamisele elanikkonna terviseseisundi hindamisel ja parandamisel, terviseedenduslike meetmete kavandamisel ja elluviimisel ning projektide planeerimisel, rahastamisel ja juhtimisel laiemalt. Programmi raames väljatöötatud koolitusmaterjalide ja läbiviidud koolituste tulemusena tõuseb maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste töötajate paikkonna terviseedenduse alane kompetentsus kogu Eestis. Meetme „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ programmi teavitustegevus on suunatud erinevatesse maakondadesse, suurendatakse äärealade inimeste teadlikkust soolistest stereotüüpidest ning nende piiravast mõjust hariduse ning tööelu valikutele.

Rahvusvaheline koostöö ESF-is

ESF rahvusvahelisse koostöösse panustavad enim PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine meetme 1.2.4 Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine Doktorikoolide alameede ning Koostöö alameede (vastavalt meetme tingimustele tuli alameetmete projektidel kaasata vähemalt üks välispartner, kaasamise aluseks on koostööleping partnerriigi ülikooliga). Tegevusteks on Doktorikoolide alameetmes doktoriõppekavade raames uute ainekursuste väljatöötamise ning nende rakendamisega seotud tegevused, mida viiakse läbi doktorikooli partneritevahelises koostöös. Koostöö alameetmes õppetöö rahvusvahelise mõõtme tugevdamine uutele või kaasajastatud õppekavadele ja nendega seotud täiendusõppe õppekavadele välisüliõpilaste kaasamise kaudu. Samuti panustavad rahvusvahelisse koostöösse sama prioriteetse suuna meetmes 1.2.2 Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamise programm „DoRa“ ning meetmes 1.2.3, T&A ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelarendamine, teadlasmobiilsuse programm Mobilitas.

Muudes IARK prioriteetsetes suundades ei ole otseselt rahvusvahelisele koostööle suunatud meetmeid. Osades meetmetes on rahvusvaheline koostöö siiski lubatud ning projektid on seda võimalust ka kasutanud (eriti pr suunas 3 Pikk ja kvaliteetne tööelu). Peamiseks koostöövormiks on õppeviisidid, teadmiste vahetamine ning kogemuste jagamine. Kõige enam tehakse koostööd Läänemere piirkonna riikidega, eriti Põhjamaadega. Samas on koostööpartnereid veel Hollandist, Suurbritanniast, Norrast, Saksamaalt, Leedust, Lätist, Austriast ning ka Hispaaniast jt.

Immigrantidele suunatud meetmed

IARK prioriteetsetes suundades ei ole eraldi immigrantide tööhõivele ja nende sotsiaalsele lõimumisele suunatud meetmeid, kuid teemaga arvestatakse kõikide meetmete tegevuste kavandamisel.

2.3.4 ESF tegevustes osalevate isikute seire

Käesolevas alapeatükis esitatakse isikute seire andmed (vastavalt määruse (EÜ) 1828/2006 lisale XXIII), kes on saanud otseselt kasu ESFi toetusest. Andmed osalenute kohta on kogutud vastavalt määruses ettenähtud vormile prioriteetsete suundade kaupa ning koondatud seejärel kogu rakenduskava peale kokku (vt tabel 2.3.4).

Andmed näitavad isikute osalemist osalemiskordade järgi (mitte indiviidide arvu järgi), mistõttu kasusaajate koguarv on suurem, kui reaalsete isikute arv, kuna on mingi hulk neid inimesi, kes on saanud kasu mitmest meermest või ka samast meetmest mitu korda. Kui suure hulga korduvosalemised aga koguarvust moodustavad, ei ole olemasolevate andmete põhjal võimalik hinnata.

Tabel 2.3.4: ESF tegevustest otseselt kasu saanud isikud 2013. aastal

Osalejate arv aastas	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		varem alustanud / ülekantavad		% koguarvust
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	183 798	111 421 (61%)	184 041	113 222 (62%)	-650	2675	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul							
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)	66 085	46 382 (70%)	66 046	46 842	-39	460	36,0%
füüsilisest isikust ettevõtjad	689	461 (67%)	749	480	60	19	0,4%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	4462	2741 (61%)	4247	2740	-215	-1	2,4%
pikaajaliselt töötud	964	634 (66%)	1169	737	205	103	0,5%
mitteaktiivsed isikud	113 251	62298 (55%)	113 748	63 640	-396	2216	61,6%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	110 228	60 875 (55%)	111 358	61 020	1130	145	60,0%
Osalejate liigitus vanuse järgi							
noored (15–24 aastased)	116 171	64 446 (55%)	117 084	63 612	913	-834	63,2%
vanemaealised (55–64 aastased)	17 126	11 015 (64%)	17 385	9037	259	-1978	9,3%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa							
rahvusvähemused	10 060	5212 (52%)	11 062	6264	1002	1052	5,5%
immigrandid	258	114 (44%)	332	156	74	42	0,1%
puuetega inimesed	1158	622 (54%)	1273	724	115	102	0,6%
muud tõrjutud isikud	6241	2834 (45%)	4469	2343	-1772	-491	3,4%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi							
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDI järgi 1. ja 2. aste)	101 258	54 328 (54%)	101 780	54 503	522	175	55,1%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDI järgi 3. aste)	16 157	8873 (55%)	17 325	9571	1168	698	8,8%

teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	10 606	6388 (60%)	11 793	6612	1187	224	5,8%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	55 777	40 958 (73%)	52 250	42 536	-3527	1578	30,3%

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded 2013, juhtministeeriumi arvutused

Sel aruandlusperioodil oli osalejaid kokku 183 798. Võrreldes 2012. aastaga on koguarv märkimisväärselt kahanenud (2012. a oli kokku 262 059 osalejat). Otseste kasusaajate arv on vähenenud kõigis prioriteetsetes suundades, kuid prioriteetses suunas „Elukestev õpe“ oli vähenemine proportsionaalselt väiksem. Sellest tulenevalt on muutunud ka kogutabelis mõnede rühmade osakaalud (eelkõige noored, mitteaktiivsed ja madala haridustasemega isikud). Osalejate arvu vähenemise põhjuseks on perioodi lõpu lähenemisega seotud projektide ja programmide järk-järgulised lõppemised.

Tabeli viimases veerus on arvatud vastava alaliigituse alustanute osakaal kõigist aasta jooksul alustanutest. Nagu näha, on otseste kasusaajate hulgas töötavaid inimesi (36%, 2012. a 41%) ja mitteaktiivseid (62%, 2012. a 50%) tunduvalt rohkem, kui töötuid (2,4%, 2012. a 8,8%). Sealjuures on töötute (sh pikaajaliste) protsent vähenenud ja mitteaktiivsete oma suurenenud tänu kolmanda pr suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ osalejate koguarvu suurele vähenemisele aruandlusaastal ning „Elukestva õppe“ suuna osakaalu suhtelisele suurenemisele. Kõrge on endiselt ka töötavate inimeste osakaal, kuna lõviosa mitme suuna tegevustest on suunatud just nendele (õpetajad, spetsialistid, ametnikud jne).

Teatavat soolist kallutatust näitab naiste suurem osakaal kõigist ESF tegevustes osalenutest, mis oli 2012. a 60% (eelmisel aastal 63%), see trend on olnud jätkuv läbi aastate, naised on traditsiooniliselt aktiivsemad osalejad erinevates ESF tegevustes. Kaasatud on rahvusvähemused (5,5%, 2012. a 9,8%, peamiselt prioriteetses suundades „Elukestev õpe“, „T&A inimressursi arendamine“ ja „Pikk ja kvaliteetne tööelu“) ning vanemaealised inimesed (9,3%, 2012. a 6,2%). Tuntavalt on suurenenud noorte (ca 63%, 2012. a 46%, 2011. a 43%) ja madalama haridustasemega (põhiharidusega või alla selle) kasusaanute osakaal – 55% varasema 43% asemel. Suures osas põhjustab seda karjääriteenuste osutamine suurele hulgale õpilastele prioriteetses suunas „Elukestev õpe“, samas võimendab seda teiste prioriteetsete suundade osalejate arvu suhteline vähenemine. Paralleelselt on vähenenud kolmanda taseme haridusega osalejate osakaal (30% varasema 34% asemel). Kuna puuetega inimesed, immigrandid ja muud tõrjutud on otseseks sihtrühmaks vaid teatud spetsiifilistes meetmetes (põhiliselt prioriteetses suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“), on ka nende hulk kogupildi suhtes väike.

Andmeid vaadeldes tuleb arvestada, et tabel sisaldab vaid isikuid, kelle kohta on õnnestunud (peamiselt tagasisidelehtede abil) infot saada ning seetõttu kõik tegelikud kasusaajad ei kajastu siin tabelis, kuna osade kohta ei saa tegevuste iseloomu tõttu andmeid koguda. Nende hulka kuuluvad näiteks isikud, kes on osalenud konverentsidel, teabepäevadel või messidel, mille raames ei ole võimalik seireandmeid küsida. Teatud hulk osalejaid (RÜ poolt täpsustamata) ei kajastu ka suundades „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ ning „Suurem haldusvõimekus“, sest osad toetuse saajad ei järgi alati täitmise loogikat ja jätavad mõnedel juhtudel osalejate liigituste lõikes andmed märkimata. Samal ajal sisaldavad osade teenuste (nt karjääriteenuste programmis) osutamise andmed nõ korduvteenindust, st statistikas loetakse mitu korda nõustajaga kohtumist mitmeks osalemiseks. Seega tuleks neisse andmetesse suhtuda teatava reservatsiooniga, ehkki üldine pilt on hinnanguliselt suhteliselt tõepärane.

Andmed ESF tegevustes osalenute kohta prioriteetsete suundade lõikes on toodud suundade elluviimise peatükis eraldi tabelitena koos selgitustega.

3 JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT

Käesolev peatükk kirjeldab abi rakendamise kontrollitegevuses toimunud peamisi arenguid aruandeaastal. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) toimimine on abi vahendamise õiguse ehk akrediteeringu aluseks. JKS on kehtestatud asutustes protseduuride ja töökordade kaudu. Olulisemad muudatused JKS-s asutuste kaupa on kirjeldatud ptk-s 3.1.

JKS üheks osaks on rakendusüksuste, -asutuste, korraldusasutuse ning makseasutuse poolne järelevalvetegevus. Järelevalvetegevust on detailsemalt kirjeldatud ptk-s 3.2. Kontrollitegevuse kvaliteedile annavad tagasisidet auditeeriva asutuse (AA) poolt läbiviidavad süsteemi- ja projektauditid. Põhjalikumalt on nii projektide kui asutuste JKS-iga seotud auditeid kirjeldatud peatükis 3.3. JKS, järelevalve ja auditite tulemusel tuvastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud ptk-s 3.4.

Struktuurivahendite järelevalve on lähtuvalt Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste seadusest oma ülesehituselt 3-tasandiline: rakendusüksuse järelevalve taotlejate /toetuse saajate üle, rakendusasutuse järelevalve rakendusüksuse üle ja korraldusasutuse kui kogu protsessi eest vastutaja järelevalve rakendusasutuse ja rakendusüksuse üle. Lisaks korraldusasutusele kontrollib makseasutus pisteliselt rakendusüksuste tööd selleks, et veenduda, et deklareeritud kulud on abikõlblikud. Järelevalve toimub läbi mitmete tegevuste, ennekõike aga dokumentide ning kohapealsete kontrollide abil. KA koostab kaks korda aastas kontrolliplaani, märkides ära, millised kontrollid peaks teostama rakendusasutus ning millised korraldusasutus ise.

3.1 Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides

PS Elukestev õpe

RÜ (SA Innove) uuendas ja täpsustas 2013. a mõningaid peamisi rakendusüksuse igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- SA Innove juhatus 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/5 „Perioodi 2007-2013 rakenduskavade alusel rahastatud projektide ja programmide toetuse väljamaksmiseks vormide kinnitamine“ kinnitati muudatused väljamakse, ettemakse ja ettemakse taotluse aruande vormides.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/5 „Struktuurivahendite rakendamisega seotud seirearuannete menetlemise korra“ muutmine“ kinnitati muudatused projekti/programmi aruande kontroll-lehel.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/3 ja 01.08.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/162 „Toetuse kasutamise järelevalve korra“ muutmine“ kinnitati muudatused toetuse kasutamise järelevalve korras.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/2 ja 02.08.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/161 „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise korra“ muutmine“ kinnitati muudatused väljamaksete menetlemise korras.

Muudatuste tegemisel väljamaksete taotluse/ettemakse taotluse aruande kontroll-lehel, riigihangete kontroll-lehel ja riigihangete kontrolli juhendis ning järelevalve korras arvestati JKS auditites 2012. aastal toodud tähelepanekutega.

Meetme „Keskonnahariduse arendamine“ RAs (KKM) ei ole aruandeperioodil muudetud JKSe.

RÜs (KIK) kehtestati hangete kontrolli kontroll-leht järelevalvespetsialistile, uuendati väljamaksetaotluste menetlemise protseduuri, kehtestati paikvaatluse täiendatud kontroll-leht, uuendati lõpetatud projektide järelkontrolli protseduuri.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

RÜ (SA Archimedes) uuendas ja täpsustas 2013. a mõningaid peamisi rakendusüksuse igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- täiendati riigihangete kontrolli juhendit seoses hangete kontrolli läbiviijate lisandumisega (2013. aastal alustas rakendusüksuses tööd järelevalveametnik hangete alal);
- väljamaksetaotluste menetlemise lihtsustatud korda täiendati valimiga kontrollitavate väljamaksetaotluste menetlusprotseduure käitumisjuhiseid juhuks, kui kontrolli käigus avastatakse vigu. Sellega seoses täiendati ka väljamaksetaotluste I ja II taseme kontroll-lehti;

- järelevalve teostamise korda lisati projektide ja programmide järelkontrollide valimi koostamise meetodika;
- seoses rahandusministri 28. veebruari 2007. a määruse nr 14 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtsajad ja kord ning aruannete vormid“ muutmiselega tunnistati finantsaruandluse esitamise korras kehtetuks kvartaalsete kuluaruannete esitamise regulatsioon.

Programmide eesmärkide saavutamise üle teostab järelevalvet RA (sisuosakonnad ja tõukefondide osakond). HTM sisuosakonnad, kes ühtlasi on programmide väljatöötajad kontrollivad ka programmide eesmärkide saavutamist. Seda tehakse kord aastas programmi elluvijate esitatud aastaaruannete kooskõlastamisel.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Aruandeaastal RA juhtimis- ja kontrollisüsteemides analoogselt eelnevate aastatega põhimõttelisi muudatusi toimunud ei ole.

Lähtuvalt KA juhise RAdele järelevalve teostamisel RÜde üle ajakohastati 2013. pr suuna RÜ üle järelevalve teostamise protseduurireegel (kinnitatud kantsleri 23.05.2013 käskkirjaga nr 16).

RÜ tasandil toimus mitmeid olulisi JKS muudatusi seoses struktuurimuudatustega, millega kaotati maksete talitus ja väljamaksete kontroll viidi üle ühetasandilisele kontrollile ning JKS auditis ja sertifitseerimisaruandes tehtud ettepanekutega:

- SA Innove juhatuse 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/5 „Perioodi 2007-2013 rakenduskavade alusel rahastatud projektide ja programmide toetuse väljamaksmiseks vormide kinnitamine“ muudeti väljamakse, ettemakse ja ettemakse taotluse aruande vorme.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/4 „Struktuurivahendite rakendamise seotud seirearuannete menetlemise korra“ muutmine“ muudeti projekti/programmi aruande kontroll-lehte (muudatuse vajadus oli seotud eelkõige kontroll-lehel olevate küsimuste selgemaks ja paremini mõistetavaks muutmiselega).
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/3 „Toetuse kasutamise järelevalve korra“ muutmine“ muudeti toetuse kasutamise järelevalve korda (JKS auditi tähelepanek muuta kontroll-lehte ja täiendada ERDF tüüpi kulude detailsemate kontrollküsimustega). Seoses kontrolliprotsesside ülevaatamisega ja järelevalve valimipõhise VMT kontroll-lehe täiendamisega muudeti veel 01.08.2013 toetuse kasutamise järelevalve korda.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/2 „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise korra“ muutmine“ muudeti väljamaksete menetlemise korda. 02.08.2013 kinnitati käskkirjaga nr 1.1-4/161 muudatused väljamaksete menetlemise korras, mis oli seotud HMS §-st 10 tuleneva erapooletuse nõude sisseviimisega VMT kontroll-lehte.
- 2013. a lõpus reguleeriti seoses Riigikassa tööajaga SA Innove juhatuse 16.12.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/248 „Väljamaksete menetlemine“ väljamaksete menetlemist, millega RÜ menetluses olevad väljamaksetaotlused makstakse TS-tele välja ilma abikõlblikkuse kontrolli läbi viimata. RÜ kohustub abikõlblikkuse kontrolli läbi viima hiljemalt 31.01.2014. a.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Rakendusasutuses (MKM) muudeti struktuurivahendite rakendamise protseduure ühe korra. Sisulisi muudatusi ei tehtud.

RÜs (SA KredEx) aruandeperioodil ei toimunud olulisi muudatusi rakendussüsteemis ning seetõttu puudus vajadus juhtimis- ja kontrollisüsteemi kirjelduse muutmiseks.

Muudatused RÜ (EAS) juhtimis- ja kontrollisüsteemis:

- 1) Kliendipõhisest lähenemisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel ja hindamiskomisjonide ülesehituses ettevõtluse, innovatsiooni ja ekspordi valdkonnas;
- 2) Hindamiskomisjonide põhimõtete muudatus;
- 3) Otsustusprotsessi detsentraliseerimisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel;
- 4) Juristide kaasamine menetlusprotsessi;
- 5) Toetuse saajate hangete kontrolli tsentraliseerimine regionaalarengukeskusesse.

Täpsema kirjelduse üldnimetatud muudatuste kohta leiab PS aruandest.

2013.a. muudeti EASis ka **paikvaatluste** protsessi (lisaks järelevalve spetsialistidele viivad edaspidi paikvaatlusi läbi ka kliendihaldurid, konsultandid ja koordinaatorid) ja paikvaatluste valimite moodustamise põhimõtteid.

Taotluste menetlemise protsessi lisati **tagasinõuete eksperdi** roll. Kliendihaldur, konsultant või hangete ekspertiisi teostav töötaja suunab projekti elluviimise käigus tuvastatud rikkumise menetlemise tagasinõuete eksperdile, kes analüüsib rikkumist ning vajadusel koostab tagasinõudega seotud otsuse eelnõu. Samuti on tagasinõuete eksperdi ülesanne jälgida tagastuste tähtaegset laekumist ning mittelaekumise korral nõude edasine menetlemine.

Tulenevalt erinevate kontrollide ja auditite järeldustest on muudetud nii kontroll-lehti kui rakendusdokumente. Lisaks eelpoolmainitud muudatustele kujundati ümber senine järelevalve üksus, alates 2013.a. augustist hõlmab **järelevalve ja riskijuhtimise üksus** endas ka riskijuhtimise, sisekontrolli ja probleemsete projektide käsitlemise funktsiooni.

PS Suurem haldusvõimekus

Aruandlusperioodil ei ole protseduure uuendatud, küll on aga ettevalmistusi tehtud tööprotseduuride muutmiseks (n: kuluaruande kontrollimise protsessi tühistamine, ametinimetuste vastavuse muutmise jne.). Samuti kehtestati ühtne riigihangete kontroll-leht, mille uuendatud versioon on RÜs kasutusele võetud 18.11.2013-a.

PS-d Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

2013. a muudatusi juhtimis- ja kontrollisüsteemides ei toimunud.

3.2 Järelevalve

Alljärgnevalt on kirjeldatud olulisemad leiud, üldistused kitsaskohtadest ja arengud järelevalvetegevuses asutuste (tasandite) kaupa aruandeaastal. Järelevalve tulemusel avastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud koos auditist tulenevate leidudega eraldi peatükis 3.4.

3.2.1 Korraldusasutuse ja makseasutuse järelevalve rakendusüksuse üle

Korraldusasutuse 2013. a I poolaasta kontrolliplaanis oli neli temaatilist kontrolli: **riigihangete kontrolliprotseduur ja riigihanke vastavus riigihangete seadusele**, projektist saadava **tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontroll**, **kulude abikõlblikkus** (lihtsustatud kulud) ning toetuse saajate teavitamine toetusega kaasnevatest nõuetest.

2013. a II poolaasta kontrolliplaanis oli IARKi raames **kulude abikõlblikkus**. Lisaks jätkus teisel poolaastal juba 2013. I poolaastal alanud tulu teenimise kontrollimine.

- a) **Riigihangete** vastavust riigihangete seadusele (RHS) kontrolliti **Archimedese** rakendusüksuses (kontrolliga alustati 2012. a), mille tulemusena tuvastati enim kvalifitseerimistingimustega seotud puudusi. Kontrollitud hangete osas tehti ettepanek alustada tagasinõude menetlus. Riigihangete vastavust RHS-ile kontrolliti ka **KredExis** ja **Rahandusministeeriumis**. Mõlema kontrolli käigus tuvastati, et hankija ei ole kontrollinud maksuvõla puudumist. Samuti leiti mõlema asutuse kontrolli käigus, et hankedokumentides ei sisaldu kogu RHS-is nõutud teave, aruanded ei ole esitatud tähtaegselt ning rikutud on teavitamisreegleid. Kahel juhul leiti RM projektis ebaselgeid kvalifitseerimistingimusi, ühel juhul ei leitud tõendeid isikute registreerimise ja dokumentide edastamise kohta. **Väljatoodud tähelepanekud ei anna alust kahelda kontrollitud asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimivuses.**
- b) Projektist saadava **tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontrolliga** alustati märtsis 2013 ning kontrollitegevused lõpetati detsembris. Kontrolliti **KredExi**, **Archimedese**, **KIKi**, **Rahandusministeeriumi**, **Sotsiaalministeeriumi**, **EASi ning Innove protseduure**. KredExi kontrollid lõppesid märkusteta. Teistes asutustes tehti kontrollide tulemusel kokku mitmeid tähelepanekuid, millest olulisemana soovitati teostada pistelist projektide kontrolli (KIK, Innove, EAS, Archimedes), täiendada aruande vorme ja kontroll-lehti tulu teenimist puudutavate

küsimustega, võtta kasutusele EK metoodika kohased finantsanalüüsi kontroll-koha ning teavitada toetuse saajat projekti lõppedes ülesjäävatest tuluga seotud kohustustest. Tulu teenimise kontrolli käigus tehtud soovitude järeltegevuste tähtaeg on 2014 I poolaasta.

- c) **Lihtsustatud kulude abikõlblikkust** kontrolliti **Archimedese** ja **Innove** rakendusüksuses, kontrolli tulemusel puudusi ei tuvastatud.
- d) **Toetuse saajate teavitamist toetusega kaasnevatest nõuetest kontrolliti EAS, Innove ning Archimedese** rakendusüksustes. Kontrolli tulemusel veenduti, et kõik kontrollitud rakendusüksused täidavad minimaalseid teavitamisega seotud nõudeid, kuid informatsiooni tuleks pakkuda erinevatel viisidel (õigusaktide kõrval lihtsalt lahti seletada), mis võimaldaks nõuetest sisuliselt aru saada. **Täiendavaid kontrollitegevusi ei ole vaja teha**, küll aga on soovitav suunata rakendusüksusi õeldes, milline on teavitamise hea tava.
- e) **Projektide menetlemise ja hindamise protseduure** kontrolliti **EAS-is, Innoves ja Archimedeses**. EAS-i kontrolli tulemused ei olnud 2013. a lõpuks veel selgunud. Kontrolli käigus testiti valimi alusel ka projekte. **Archimedeses** tehti soovitusi **kontrollijälje tagamise ja tähtaegadest kinnipidamise osas**. **Innove** soovitati parandada **SFOSi andmekvaliteeti**.
- f) **Kulude abikõlblikkuse kontrollimise** delegeeris KA 2013. a II poolaastal rakendusasutusele. Kontrollid viidi läbi **EAS-is (nii SiM kui MKM poolt), Archimedeses, Innoves (nii HTM kui SoM poolt)** ja KIKis. Kontrolliti kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimist, testiti pisteliselt kulude abikõlblikkust ja rakendusüksuse kontroll-lehti veendumaks RÜ protseduuride järgimises. Kontroll hõlmas osades asutustes ka riigihangete õiguspärasuse kontrolli. Enim tuvastati probleeme dokumentide formaalse kontrolli etapis: mitme projekti puhul esines **vigu VMTde vormistamisel või ei olnud kõiki vajalikke dokumente esitatud**. Probleeme esines ka **RÜ kontrolli kvaliteediga** ning tuvastati **puudusi personalikulude arvestamisel, kulu- ja tasumist tõendavate dokumentide kontrollis ning tegevuste ja kulude abikõlblikkusega seoses**.

Makseasutus viis 2013. aastal läbi igapäevaseid maksete ja finantskorrektsioonide kontrolle SFOSi info baasil. Olulise lisamahu väljamaksete kontrollis andis Sotsiaalministeeriumi maksete siseriiklik osaline peatamine.

3.2.2 Korraldusasutuse järelevalve rakendusasutuse üle

2013. aastal jätkas KA aasta varem alustatud kontrollisüsteemi rakendamist, mille kohaselt ühte osa kontrollidest koordineerib KA ise, valides välja kontrolli teema ning sõnastades konkreetse kontrolli eesmärgi ning teise osa kontrollidest planeerivad RA-d, võttes arvesse KA poolt keskselt koordineeritud kontrollide plaani ning oma RÜ-de- ja meetmetespetsiifilisi vajadusi. Nii KA poolt koordineeritud kui RA omakontrollide tulemused koondatakse KA-sse, et tagada keskne ülevaade kontrolli tulemustest ning jälgida järeltegevuste elluviimist.

3.2.3 Muud olulised tegevused

2013. a muutis KA kahte juhendit. Aprillis tehti kaks muudatust juhendisse RAdele järelevalve teostamiseks RÜde üle. Esimene muudatus puudutab koordineeritud kontrollide järeltegevuste seisülekontrollimist KA poolt kaks korda aastas. Teiseks eemaldati kontrollitavate protsesside nimekirjast kuluaruannete koostamise kontroll, kuna seda kontrolli viib läbi makseasutus ning RA-d ei pea seda kontrolli täiendavalt tegema.

Novembris muutis KA juhendit „Järelevalve üldjuhend: väljamakse taotluse kontrolli ning paikvaatluse miinimumnõuded ja hea tava“. Muudatused puudutasid personalikulude kontrolli aspekte, lisati järelkontrollide minimaalsed nõuded, uuendati tulu teenivate projektide peatükki ning täiendati ja täpsustati riigihangete kontroll-lehte.

3.2.4 RÜ-de ja RA-de järelevalvetegevused

Kokkuvõttev ülevaade paikvaatluste katvusest prioriteetsete suundade lõikes tabelina on toodud lisa 5. Alljärgnevalt ülevaade prioriteetsete suundade kaupa.

PS Elukestev õpe

Igat projekti, mille saadav toetus on vähemalt 130 000 eurot, ja igat programmi kontrollitakse paikvaatlusel ühe korra selle abikõlblikkuse perioodi jooksul. Juhul, kui sellist projekti/programmi pole varem paikvaatlusel kontrollitud, lisatakse see paikvaatluse plaani hiljemalt 6 kuud enne abikõlblikkuse perioodi lõppu või kui abikõlblikkuse periood on lühem kui 2 aastat, siis hiljemalt 3 kuud enne abikõlblikkuse perioodi lõppu. Projekte, mille toetuse osa on alla 130 000 euro, kontrollitakse paikvaatlusel juhuvalimi alusel. Juhuvaim koostatakse SA Innove poolt rakendatavate meetmete kõigist projektidest, mille abikõlblikkuse periood pole lõppenud ja mida varem ei ole paikvaatlusel kontrollitud, arvestades, et kord kvartalis kontrollitakse vähemalt 3 projekti. Koostatud juhuvalim lisatakse sellega seotud paikvaatluse plaanile.

KIK-s on järelevalve toetuse saaja üle kaheastmeline (projektikoordinaator ja järelevalve üksus). Projektikoordinaator teostab toetuse saaja tegevuse üle pidevat järelevalvet, kontrollib kõiki hankeid ja väljamakseid. Järelevalve üksus kontrollib eelkõige kõrgema riskiga hankeid, väljamakseid ja teostab kõrgema riskiga projektide paikvaatlusi.

2013. aastal on teostatud prioriteetses suunas kokku 17 paikvaatlust 10 projektile ja 5 programmile (sh meetme 1.1.2 osas teostatud 1 paikvaatlus, meetme 1.1.3 osas 3 paikvaatlust, meetme 1.1.4 osas 1 paikvaatlus, meetme 1.1.6 osas 2 paikvaatlust, meetme 1.1.7 osas 5 paikvaatlust ja meetme 1.1.8 osas 5 paikvaatlust).

Paikvaatluste käigus tehti 6-l korral tähelepanekuid, so. 35% teostatud paikvaatlustest.

Vastavalt tabelile lisa 5 on kumulatiivselt prioriteetses suunas meetmetes 1.1.1-1.1.9 paikvaadeldud projektide/programmide osakaal kõikidest projektidest 60% ja paikvaatlusega on kaetud 40% (2012 oli viimane näitaja 15%) projektides tehtud abikõlblike kulude maksumusest (EL osalus).

Enamlevinud vead ja leiud: tähelepanekuid on tehtud seoses **dokumentide eristamisega muudest asutuse dokumentidest**. Dokumentid asusid asutuse teiste dokumentide vahel ja puudus kindlus, et seoses projektiga seotud dokumentide pikemaajalise säilitustähtajaga on tagatud nende säilimine.

Kahel korral on tehtud tähelepanekuid sihtgrupi **registreerimislehtede ebakorrektsuse** kohta (puudusid iga koolituspäeva kohta sihtgrupi allkirjad ja osalejate arv ei ühtinud kuludokumentil kajastatud osalejate arvuga).

Toetuse saajad esitasid 2013. aastal RÜ tegevuse peale kaks vaiet, millest üks RA poolt rahuldati ning üks jäeti rahuldamata (vt lisa 6).

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

RA teostab järelevalvet RÜ tegevuste üle paikvaatluste käigus ning *desk-based* meetodil. Perioodiliste järelevalvetena teeb RA kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruannete kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimub SFOSi põhjal, kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimub SFCSis koostatud aruande põhjal. Tagasimaksete aruande analüüs annab sisendi järelevalve tegevusteks. Lisaks perioodilisele järelevalvele teeb RA valimi põhised ning riskidest tulenevat järelevalvet. Aruande aastal teostas RA antud prioriteetse suuna raames ainult KA koordineerimisel tellitud kontrollid. Vastavalt järelevalveplaanile kontrolliti toetuse saajate teavitamist toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest ning kulude abikõlblikkust ja väljamaksete protsessi toimimist. Järelevalvet teostati vastavalt KA juhenditele ja kontroll-lehtedele. Kontrolli tulemusena RA probleeme ei tuvastanud. Läbi viidud järelevalvete tulemusena võib RÜ JKSi kontrollitud tööloikude osas hinnata toimivaks.

31.12.2013 seisuga on RÜ rakendatavates meetmetes prioriteetses suunas aktsepteeritud või lõpetatud kokku 92 projekti ja programmi, millest 20-s projektis on läbi viidud paikvaatlus (22%, vt lisa 5). Dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal on **enamlevinud vigadeks tööjõukulude arvestamisega seotud kulud**. Samad vead on seotud ka toetuse tagasinõuetega (vt tabel 3.4). Enamlevinud vead on ka **projekti kulude eristamine toetuse saaja raamatupidamises, tähelepanematuses tingitud vead ning**

hinnavõrdluse teostamata jätmise või puudused riigihankemenetluse läbiviimisel, juhul kui toetuse saaja oli selleks kohustatud.

Tuvastatud puuduste arv võrreldes eelmiste aruandeaastatega on mõnevõrra suurenenud, mida võib põhjendada RÜ poolse tõhustatud riigihangete kontrolliga. TS nõustamisel on peamisteks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega, kodulehele paigutatud teave ning samuti on toetuse saajatele jagatud informatsiooni KA koolituste kohta (näit. riigihangete läbiviimine).

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

RA viis 2013. a RÜ üle läbi viis kontrollitegevust. Ühe kontrollitegevuse (vaiete analüüs) osas toimub see jooksvalt vastavalt küsimuste ning probleemide tekkimisele. Kokkuvõttev hinnang RÜ tööle nagu ka varasematel aastatel on hea. RÜ aruandluse kontrolli käigus leiti väikeseid sisulisi ja vormilisi puudusi, suuremaid eksimusi ei tuvastatud. Samas on paranenud aruannete sisuline kvaliteet.

Kulude abikõlblikkuse kontrollide, millest üks toimus RA algatusel (9.04.2013. a) ja teine KA tellimisel (14.10.2013. a), raames samuti olulisi puudusi ei tuvastatud. Vaid KA tellimisel tehtud kontrolli käigus toodi välja tähelepanekuid seoses VMTde vormistamisega, väljamakse teostamiseks vajalike andmete sisestamisega SFOS-i (võrreldes alusdokumentatsiooniga), kulude mõistlikkusega ja RÜ-poolse VMTde ja sellega seotud dokumentide kontrolliga. Toetuse saamisega kaasnevatest tingimustest teavitamise ja sellekohase nõustamise kontrolliga 24.05.2013. a, mis viidi perioodil 2007–2013. a läbi esmakordselt, sai RA kinnitust, et RÜ on minimaalsed nõuded täitnud.

RÜ tasandil viidi 2013. a PSs läbi kokku 45 paikvaatlust 40 projektile ja kahele programmile. Fookusesse võeti projektid, mille eelarveliste vahendite kasutus oli suurem kui 130 000 eurot, millele lisandus valimipõhiselt valitud väiksemahulisemad projektid (4). Võrreldes 2012. a vähenes suuna paikvaatluste maht 18%. Mahu vähenemise tingis rakendatavate projektide lõppemine.

Paikvaatluste tulemusel ei tuvastatud 22 korral (49% paikvaatlustest) ühtegi puudust. 23 korral tehti tähelepanekuid, kasv tuleneb just vähese tähtsusega tähelepanekute tõusutrendi arvelt, kuna tähelepanekute hulka arvestati ka need juhtumid, kus TS ei leidnud paikvaatluse käigus vajalikke dokumente ning esitas need etteantud tähtjaks. Meetmes 1.3.3 oli tähelepanekuid 54% juhtudest ja meetmes 1.3.1 45% juhtudest.

Positiivse tulemusena võib rõhutada, et 2013. a ei ole tähelepanekuid seoses meetmete määrustest tuleneva kohustusega teenuste või asjade ostmisel pakkumisi alates 3 200 eurost võrrelda. Olulisemad tähelepanekud tegi RÜ projekti **dokumentatsiooni säilitamise tagamise** kohta. Kuuel korral juhiti tähelepanu, et **teavitusnõuded ei ole täidetud või nõuded ei ole korrektselt täidetud**. Oli ka juhtumeid, kus tööajatabelites oli projektiga seotud tööülesanded liiga üldsõnaliselt kajastatud, mistõttu puudus RÜ-l kindlus, et kõik projektis kajastatud tööd olid projekti jaoks vajalikud.

Paikvaatluse tulemusel algatati vaid kaks tagasinõude menetlust, mille põhjuseks oli projekti tarbeks soetatud inventari mittesihipärane kasutamine. Võrreldes 2012. a vähenes paikvaatluste tulemusel tuvastatud puudustest tingitud tagasinõude summa 44%.

Vastavalt tabelile (lisa 5) on kumulatiivselt prioriteetses suunas paikvaadeldud projektide/programmide osakaal kõikidest projektidest 55% ja paikvaatlusega on kaetud 67% projektides tehtud abikõlblike kulude maksumusest (EL osalus).

Dokumentide kontrolli tulemused näitavad, et **TS eksivad enim abikõlblikkuse reeglite, meetme määruses sätestatud kitsenduste vastu või tehtud kulude tõendusmaterjalid ei ole nõuetekohased** (29%). Võrdselt on dokumentide kontrolli käigus (keskmiselt 20%) tuvastatud vigu sõidukulude arvestamisel, eelarve kulukohtade ning määrusest tulenevate lubatud määrade ületamisel (puudulik eelarve jälgimine) või esitatud kulud ei ole seotud projekti tegevustega. 16% dokumendikontrolli juhtudest moodustavad vead seoses tööjookulude arvestusega.

Aruandeaastal esitati RÜle kaks vaiet, mis olid otseselt seotud meetme 1.3.1 avatud taotlusvooru hindamiste tulemuste vaidlustamisega. Vaidlustati ekspertide poolt konsensushindena alla positiivset lävendit (45 punkti) antud hinded. RA vaatas vaided läbi ja otsustas neid mitte rahuldada, sest taotluste rahuldamata jätmise otsused olid formaalselt ja sisuliselt õiguspärased ning RÜ oli õigustatud tegema taotluse rahuldamata jätmise otsuseid vastavalt ekspertide hinnetele. Samuti oli otsuse tegemisel korrektselt järgitud menetlusreegleid.

Vaiete arv võrreldes 2012. a on vähenenud 80%, mida võib pidada RÜ-poolse töö tulemuseks (riskide maandamine läbi nõustamis- ja koolitustegevuste), kuid oma osa on selles ka avatud taotlusvoorude vähenemisel.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

2013. aastal viidi EASi järelevalve üksuse poolt prioriteetse alasuuna meetmetes läbi 20 paikvaatlust. Võrreldes 2012. a on paikvaatluste arv vähenenud, kuna meetmes „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ ja „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ lõppesid projektid 2012. Hinnang „üldjoontes korrektne“ anti 8 projektile, s.o 40% kontrollitud projektidest. Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“. Paikvaatlusel avastati **enim vigu projektiga seotud dokumentide mitteeristamisel**. Probleemseid projekte oli rohkem meetmes „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“.

Järelokontrolle viidi meetme „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ osas läbi 18. Hinnang „üldjoontes korrektne“ anti 4 projektile, s.o 22% kontrollitud projektidest. Hinnang „ebakorrektne“ anti 3 projektile. Kahel juhul on toetuse tagasinõudmise otsus koostamisel ning ühel projektil kaalub EAS loobuda toetuse tagasinõudmisest. Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“.

MKM teostas 2013. aastal perioodilise järelevalve tegevusena 6 paikvaatlust programmides „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm“ ning „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi (TOTS)“ viies alamprogrammis (Loomemajandus; Turundus; Eksport; Ettevõtete võimekus; Innovatsioon). Mainitud paikvaatluste käigus tehti kokku 5 tähelepanekut, „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ osas **kolm tähelepanekut seoses hankereeglite rikkumisega**. Potentsiaalne abikõlbmatu kulu on 19 217,54 eurot. Nimetatud rikkumistega seotud tagasinõude otsused tehakse 2014 aastal. Kahe TOTS alamprogrammi, (Loomemajandus ja Turundus), osas tehti üks finantsmõjuta tähelepanek. Lisaks tehti kaks tagasinõuet TOTS alamprogrammides 2012. a paikvaatlustega avastatud rikkumiste osas, summas 209,24 eurot.

Kumulatiivselt on prioriteetsetes suunas paikvaadeldud projektide/programmide osakaal kõikidest projektidest 12%, kuid paikvaatlusega on kaetud 43% projektides tehtud abikõlblike kulude maksumusest. Seoses KA poolt koordineeritud kontrollidega RÜ üle on prioriteetse suuna meetmed valimisse sattunud kahel korral järgmistele kontrollide raames:

1. Toetuse saajate teavitamise kontroll toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest, mille eesmärgiks oli saada ülevaade, kuidas RÜ teavitab potentsiaalseid abisaajaid ja toetuse saajaid toetusega kaasnevatest tingimustest ja nõuetest ning kontrollida, kas RÜ on minimaalsed nõuded täitnud. Valimisse sattus meede „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“. Kontrolli raames tähelepanekuid ei tehtud.
2. Kulude abikõlblikkuse kontroll, mille eesmärgiks oli teostada järelevalvet kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimise üle, kontrollides selleks väljamaksetaotlusi (VMT) ning testides nendes pisteliselt kulude abikõlblikkust ja RÜ kontroll-lehti veendumaks, kuidas RÜ oma protseduuri järgib. Prioriteetse suuna meetmetest sattus valimisse „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm“. Kontrolli käigus tehti 1 tähelepanek, mis ei omanud finantsmõju. Võttes arvesse ERFi ja ESFi programmide tähelepanekuid teostas MKM kontrolli, mille eesmärgiks oli hinnangu andmine struktuuritoetuste kasutamise reeglipärasusele SA Kredexi poolt rakendatavate finantsinstrumentide raames ning RÜ protseduuride vastavusele Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadusele. Lisaks kontrolliti halduslepingus ja programmis ning RÜ protseduurides ja SA KredExi teenuse tingimustes sätestatu järgimist ning seda, kas RÜ protseduurid tagavad riigiabi reeglite järgimise. Prioriteetse suuna meetmetest sattus valimisse Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm. Kontrolli käigus tehti kokku 16 tähelepanekut, millest ükski ei omanud finantsmõju. Vaideid 2013. a ei olnud.

PS Suurem haldusvõimekus

RÜ on 2013. aasta lõpu seisuga teostanud paikvaatlust 81-le projektile (sh programmid), mis moodustab 21% kõikidest heakskiidetud projektidest. Sealjuures on kaetud 26% kogu suuna meetmete abikõlblike kulude maksumusest.

Paikvaatluste raames on 2013. a seisuga kokku tehtud 24 ettekirjutust, rikkumisi on tuvastatud seega 32% juhtudest. Finantskorrektsiooni otsuse vormistamiseni on viinud üks paikvaatluse raames tuvastatud rikkumine, mis ilmnis kohapealse kuludokumentide kontrolli käigus. RÜ tuvastas, et toetuse saaja ei olnud

teenuse tellimisel võtnud kolme võrreldavat pakkumust, kui meetme määruse järgi lasus selleks kohustus. Alates 2012. aastast on RÜ enam tähelepanu pööranud tegevuste kontrollile veendumaks, et projekte ja programme viiakse ellu vastavalt planeeritule. Kuludokumentide kontroll toimub väljamaksete raames.

Võrreldes eelneva aastaga on rikkumiste esinemise sagedus langenud. Kui 2012. aastal läbi viidud 30-st paikvaatlusest tuvastati rikkumisi 13-l ehk 43% juhtudest, siis 2013. aastal läbi viidud 22-st paikvaatlusest tuvastati puudusi vaid kolmel ehk 14% juhtudest. **Enamik paikvaatluste käigus tehtud ettekirjutusi on seotud sihtgrupi planeeritust vähesema osalusega koolitustegevuses** (ligikaudu 1/3 ettekirjutustest) ning **projekti dokumentide nõuetekohase säilitamise ja eristamisega asutuse muudest dokumentidest ning kulude eristamisega** (1/3 ettekirjutustest). Vähem, kuid siiski korduvalt on esinenud osalejate mittekorrektset registreerimist koolitustel ning rikkumisi teavitamisnõuete täitmisel.

Arvestades, et kõikidest rikkumistest vaid üks on viinud finantskorrektsiooni otsuse vormistamiseni, võib tuvastatud puudusi hinnata pigem väiksemateks rikkumisteks. RÜ on finantskorrektsioonide tegemise ennetamiseks järginud põhimõtet, kus kohapealne kontroll viiakse võimalusel läbi projekti tegevuste elluviimise algaasis (nt on tegevuste elluviimise algaasis juhitud toetuse saaja tähelepanu sellele, et võetaks kasutusele täiendavaid meetmeid osalusaktiivsuse tõstmiseks koolitustel või tagataks dokumentide ja kulude eristamine jne).

Lisaks eelnevale on teostatud kaks programmide elluviijatele ja nende süsteemide vastavusele suunatud kontrolli programme „Eelduste loomine avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks infotehnoloogia ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite abil“ ning „Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine“ raames.

Aruandlusperioodil on KA teostanud projektist saadava tulu mahaarvamise korra nõuete täitmise kontrolli. Kontrolli raames tehti RÜ-le üks tähelepanek ja anti üks soovitus peamiselt seoses seirearuande kontrollimisega seotud kontroll-jälje parandamisega. Tähelepanekuga tehti ettepanek täiustada lõpparuande vormi ja lisada lõpparuande kontrollimiseks kontroll-lehele tulu teenimist puudutav küsimus, millega tagatakse saadud tulu mahaarvamine. RÜ arvestab esitatud tähelepanekuga ja täiendab kontroll-lehte.

2013. aastal RÜ tegevuse peale ühtegi vaiet esitatud ei ole.

PS-d Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames on 31.12.2013. a seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide toetuse saajate juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi 18 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist on paikvaadeldud 12 projekti, mis moodustab 67% kõikidest projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 100% kinnitatud projektide eelarvetest (vt lisa 5).

HTA 90st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest on kontrollitud 85 projekti, mis moodustab 94% kõikidest HTA projektidest. Üksikud **tähelepanekud tehti dokumentide sisestamise korrektsusele**, et rakendusüksusele esitatav kuludokumentide nimekiri (arve number ja kuupäev) oleks vastavuses originaaldokumentidega.

Kokkuvõttes võib järelevalve tulemustele tuginedes väita, et **üldiselt süsteemid toimivad** ja ehkki tähelepanekuid on, on valdav enamus neist kergemat laadi. Probleemseimate teemadena saab välja tuua **projekti dokumentide nõuetekohase säilitamise ja eristamise asutuse muudest dokumentidest ning kulude eristamise toetuse saaja raamatupidamises**. Erinevalt mõni aasta varasemast ei ole enam suure probleemina nimetatud riigihangete temaatikat (va prioriteetne suund 2 ja 4), samuti on vähe tähelepanekuid seoses teavitamisnõuete täitmisega.

3.3 Auditid

Kindluse saamiseks kulude abikõlblikkuses ja asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimimises toimuvad projektide ja JKS auditid. Auditeeriv asutus (AA) on Rahandusministeeriumi Finantskontrolli osakond, kes võib oma toiminguid delegeerida RAde ja RÜde audiitoritele või osta ka teenust välisaudiitorilt. Projektauditite soovitude ja järeltegevuste elluviimist järelevalvab AA, JKS auditite järeltegevuste elluviimist järelevalvab KA.

3.3.1 Projektauditid

Auditeeriva asutuse (AA) 2013. aasta projektauditi valimis¹⁴ oli kokku 64 projekti summas **219 328 226,04 eurot. See moodustab 2012. aastal EK-le deklareeritud kuludest 30,39%.**

Auditite tulemusena tehti referentsperioodile finantsmõju omavaid tähelepanekuid **23** projekti osas (36% auditeeritud projektidest). 64-st projektauditist 44 viis läbi AA ning 20 AA koostööpartnerid. Projektauditite tulemusena tehti 62 olulist tähelepanekut (neist 50 referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut kogusummas 695 385,95 eurot). Kõige rohkem tehti hangetega seotud tähelepanekuid (33 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (59% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

Läbiviidud projektauditite tulemusena tuvastati referentsperioodil mitteabikõlblike kulusid kokku summas **695 385,95 eurot** ehk **0,32%** auditeeritud kulude kogumahust. Mitteabikõlblike kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 1 241 655,74 eurot.

Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, on võimalik 80% kindlustunde määraga öelda, et **kõige tõenäolisem viga (most likely error)** üldkogumis ei ületa 3 304 857,99 eurot (**0,46%** üldkogumist).

Tabel 3.3.1: Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Inimressursi arendamise rakenduskava (ESF) ¹⁵	23 507 786,15	243 976,47	743 622,80
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	433 444,36	322,35	0,00

Allikas: AA 2013

AA auditeeris **IARKis 6 projekti (v.a. TA suund) summas 23,5 mln eurot, s.o 10,7 % kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblike kulusid** referentsperioodil leiti **243 976,47 euro** ulatuses, mis teeb IARK veamääraks 1,04% (võrdluseks: EARK veamäär 0,34% ja MARK veamäär 0,1%). Kõigist projektauditite tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustavad IARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 35,1%. Kokku tehti 8 olulist tähelepanekut. Kõige suurema finantsmõjuga on **riigiabi reeglite rikkumisega seotud tähelepanek (203 156,90 eurot)**. Tähelepaneku sisuks oli, et palgatoetuse andmisel ei kontrollita riigiabi ergutava mõju nõude täitmist. Ülejäänud olulistest tähelepanekutest 6 on seotud struktuuritoetuse mitte-eesmärgipärase kasutamise ja 1 on seotud riigihangete reeglite rikkumisega.

Võrreldes 2012. aastaga ei ole nende projektide osakaal, milles on tehtud finantsmõju omavaid tähelepanekuid oluliselt muutunud (2013. a 36%, 2012. a 31%).

2013. a tehti kokku 50 finantsmõjuga tähelepanekut referentsperioodile, 2012. a oli finantsmõjuga tähelepanekuid 45. Arvestades asjaolu, et 2013. a auditeeritud projektide arv oli väiksem kui eelmisel aastal, kuid referentsperioodile finantsmõju omavate tähelepanekute arv suurem kui eelmisel aastal, siis selgub, et vigade esinemise sagedus on tõusnud. Samas on vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega langenud ning ulatub üle 2% kuuel projektil (9 % auditeeritud projektidest).

Kõrge vea määraga on need projektid, kus tuvastati vead riigiabi reeglite rikkumisel (1 tähelepanek), struktuuritoetuse eesmärgipärasel kasutamisel (2 tähelepanekut) või riigihangete läbiviimisel (14 tähelepanekut).

Projektauditite tulemuste ülevaade rakendusüksuste kaupa on toodud aruande lisa (vt lisa 10 tabelid).

¹⁴ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise metoodikat (rahaühikupõhine meetod)

¹⁵ CCI number: 2007EE051PO001.

Arvestades projektauditite 2013. a tulemusi on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

Detailne informatsioon projektaudititest on AA 2013. a auditeerimise aastaaruandes (leitav Rahandusministeeriumi kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

3.3.2 JKS auditid

Aruandlusperioodil viis AA läbi JKS auditi või muu sarnase töövõtu¹⁶ neljas struktuuritoetuse rakendamisega seotud asutuses: EAS-is, SOM-is, TJA-s ja RM-is. Nende auditite hulgas on kaks JKS auditi järelauditit (KA järelaudit ja MA järelaudit), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal.

Kokku viis AA läbi 9 erinevat JKS auditit või muud sarnast töövõttu.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate juhtimis- ja kontrollisüsteeme hinnati järgmiselt:

- Korraldusasutus (seotud rakenduskavad: **IARK, EARK, MARK**)
  - JKS järelaudit (lõpparuanne nr II-117-J/2013) – kategooria II
  - JKK hindamise toimingute kokkuvõte (II-146/2013), milles käsitletakse olukorda, kus sertifitseerimisasutuse ülesandeid täidetakse korraldusasutuse koosseisus – AA sai piisava kindlustunde, et sertifitseerimisasutuse funktsioonid saavad KA koosseisus asjakohaselt täidetud ning KA enda ülesannete täitmine ei saa kahjustatud.
- Makseasutus (seotud rakenduskavad: **IARK, EARK, MARK**)
  - JKS järelaudit (lõpparuanne nr I-110/2010-J2/2012) – kategooria I
- Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (seotud rakenduskavad: **IARK, EARK, MARK**)
  - Kuludokumentide valimipõhise kontrolli JKS audit (lõpparuanne II-148/2013) – kategooria II
  - JKKs toodud muudatuste ja ümberkorralduste JKS audit (lõpparuanne I-117/2013) – kategooria I
  - JKS tõhususe hindamise toimingute kokkuvõte riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrollis tuvastatud võimalike rikkumistega seotud juhtumite lahendamisel (N-3/2013) – kategooria II

Analüüsid eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, on need **põhinõuete osas** kokkuvõetavad järgmiselt:

- **Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia toetuse saajatele juhiste andmiseks**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid**
Hangete läbiviimise kontrollimine ühes RÜ-s (SOM) ei olnud veel piisavalt tõhus. Tuvastati puudusi hankelepingu muudatuste, tellija reservi kasutamise, riigihangete osadeks jagamise ja pakkujate kvalifitseerimisel kehtestatud käibenõude proportsionaalsuse hindamisel hanke objekti suhtes. Ühes RÜ-s (EAS) vajas täiendamist kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev meetodika. Lisaks vajas täiendamist valimipõhise kontrolli dokumenteerimine ja kontroll-jälg. KA-l puudus piisav ülevaade rakendusasutustelt tellitud kontrollide järeltegevustest.
- **Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg**
Puuduseid ei tuvastatud.
- **Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem**
KA ei olnud 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOS-is.
- **Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu**

¹⁶ Toimingud neljas asutuses (SOM, EAS, TJA ja RM-KA).

Ühes RÜ-s (EAS) ei oldud tuvastatud kõiki tegevusi, mille puhul ei ole riigiabi ergutava mõju nõuet järgitud.

Analüüsid peamisi 2013. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid on AA hinnangul endiselt **peamiseks probleemseks valdkonnaks riigihangete kontroll**. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust – näiteks hankelepingute muutmise vajadus, tellija reservi kasutamine, riigihangete osadeks jagamine ja asjakohaste kvalifitseerimistingimuste kehtestamine. Samas, võrreldes eelnevate aastatega on riigihangete rikkumiste mõju olnud väiksem.

JKS auditite tulemusena tuvastati finantsmõju omavaid probleeme, mis tulenesid **hangete kontrolli puudlikkusest (SOM)** ja järelkontrollis tuvastatud **rikkumiste puudulikust lahendamisest (EAS)**.

2013. a JKS auditite tulemusel ei ole mitte ühelgi RÜ-l mitte ühegi põhinõude löikes antud hinnanguks kategooriat III (ehk kindlustunne vastab madalale tasemele).

Analüüsi tulemusena andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKS-ile:

Üldkokkuvõttes on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne).

Vastavalt Euroopa Komisjoni õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 31.12.2013 Euroopa Komisjonile auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*).

JKS auditid prioriteetsete suundade kaupa:

PS1 – 2013. aastal RÜs (SA Innove) juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditeid läbi ei viidud.

PS2 – AA alustas RÜs (SA Archimedes) 2013. a neljandas kvartalis auditit, mille eesmärgiks oli kontrollida RÜ juhtimis- ja kontrollisüsteeme riigihangete õiguspärasuse kontrollimisel. Auditi lõpparuanne edastatakse RÜle 2014. a.

PS3 – 2013. aastal JKS auditeid ei toimunud.

PS4 – EASis viidi 2013.a läbi kolm JKS-i auditit. Selle tulemusel tehti kokku 3 tähelepanekut (olulist). EAS on käesolevaks hetkeks auditi soovitusel suures osas ellu rakendanud või ellu rakendamas. Olulised tähelepanekud ja maandamistegevused on toodud aruande lisa 10 (RA/RÜ kirjeldus järeltegevuste elluviimise osas).

1. EASi juhtimis- ja kontrollisüsteemi tõhusus riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrollis tuvastatud võimalike juhtumite lahendamisel. Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria). Auditi tähelepanekud (1 oluline):

- Rakendusüksus ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud järgitud riigiabi ergutava mõju nõuet, ühes projektis ei ole käesolevaks ajaks koostatud tagasinõude otsust ning kahes projektis on tagasinõude otsuses vaja korrigeerida intresside arvestust. Täiendavalt on tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid.

2. EASi juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduses toodud muudatuste ja ümberkorralduste juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit. Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib hästi (I kategooria).

3. EASi kui rakendusüksuse poolt teostatavate kuludokumentide valimipõhise kontrolli juhtimis- ja kontrollisüsteemi audit. Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria). Auditi tähelepanekud (2 olulist):

- Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev meetodika ei ole asjakohane;
- Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrollijalg.

KredExis ja MKMis aruandeaastal JKS auditeid läbi ei viidud.

PS5 – 2013. aastal prioriteetses suunas JKS auditeid ei toimunud.

3.4 Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded

Kokku on 2013. aastal rakenduskavas tuvastatud 26 rikkumist summas 511 596 eurot (0,13% rakenduskava eelarve EL toetusest). Vt ka aruande lisa 11, kus on kajastatud kõik perioodi rikkumised.

Kumulatiivselt on aga rikkumisi tuvastatud 108 (summas 2,49 mln eurot ehk 0,6% rakenduskava eelarve EL toetusest). **Enim rikkumisi oli seotud hangetega ning mitteabikõlblike kuludega.** Võrreldes 2012. aastaga avastati 2013. aastal 2 rikkumist rohkem, kuid nende finantsmõju jäi enam kui kaks korda alla 2012. aastale. Lisandus üks suur tagasinõue prioriteetses suunas Elukestev õpe (vt allpool).

Enim rikkumisi on endiselt olnud prioriteetses suunas „**Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks**“, seoses EAS-iga. 2013. aastal registreeriti järelevalve ja riskijuhtimise üksuse poolt prioriteetse alasuuna meetmetes rikkumisena 15 projekti. Rikkumised on seotud alustava ettevõtja stardija kasvutoetusega (9 tk), teadmiste ja oskuste arendamise toetusega (5 tk) ning ettevõtlus- ja innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi toetusega (1 tk). Aruandeaasta jooksul ei olnud meetmes „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm“ rikkumisi ja tagasinõudeid. Tagasinõutud toetus kokku on 403 149,70 eurot.

EAS pakub alates 2011. a. maikuust võimalust vaadata läbi kliendi koostatud hankedokumentid enne hankemenetlusega alustamist, samuti soovitatakse saata EAS-i hindamiseks hankemenetluse dokumentatsioon enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Hankelepingu alusel tehtud kulude abikõlblikkuse hindamiseks viib EAS läbi riigihanke põhjaliku kontrolli, milles hinnatakse vastavust nii riigihangete seadusele kui ka korraldusasetuse tõlgendustele, kaasates vajadusel eksperte ja juriste. Sellise hangete süvakontrolli tulemusena on võimalik ära hoida suures mahus hangetega seotud võimalikke rikkumisi, millega seotud finantsantsioonid on suhteliselt suured (kuni 25% rikkumisega seotud hanke mahust). Kuna EAS alustas hangete süvakontrolliga alates 2011.a. keskpaigast, on see kahjuks toonud 2009-2011.a. keskpaigani läbiviidud hangete osas tagantjärei kontrollides kaasa suhteliselt suures mahus tuvastatud hangete rikkumisi ja sellega seonduvalt ka suures mahus toetuse tagasinõudmisi.

2013. aastal koostati prioriteetses suunas „**Elukestev õpe**“ 14 tagasinõude otsust ja 1 ettemakse aruandes kajastatud kulude väljamaksmisest keeldumise otsus. Tagasi küsiti toetust summas 240 021,08 eurot (EL toetus), mis moodustab kumulatiivselt kogu prioriteetse suuna tagasinõutud toetusest 94,64%. Tagasinõuete arv on võrreldes 2012. aastaga vähenenud, kuid otsuste alusel tagasinõutud summa on oluliselt suurem (2011. a tehti prioriteetses suunas RÜ poolt 8 tagasinõude otsust summas 3216,35 eurot ja 2012. a tehti 17 tagasinõude otsust ja tagasi küsiti toetust summas 9608,66 eurot). Rikkumisi tuvastati enim dokumentide kontrolli käigus. **Meetme 1.1.6 „Täiskasvanuhariduse arendamine“ osas tuvastati olulise finantskahjuga rikkumine** auditi järeletegevuste raames. Programmis „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ (1.1.0601.09-0004) hüvitati täiskasvanute tööalase koolituse kursuste kulusid kontakttunni alusel, mis on kehtestatud ministri käskkirjaga. Antud kontakttunni maksumuse arvutamise alused ei ole mh auditi hinnangul põhjendatud, kuna kursuse kontakttunni kogumaksumuse kujunemisel on kasutatud nii riigi keskmise tasemekoolituse eriala koefitsienti kui ka täiendavaid erialapõhiseid koefitsiente, kui kursus sisaldab praktikat või praktilist tööd. Septembris 2013. a BDA Consulting poolt teostatud programmi täiskasvanute tööalase koolituse tegelike kulude analüüsi alusel saab üldistades öelda, et tegelikud kulud on olnud väiksemad, kui programmis kontakttunni alusel makstud kulud. Sellest tulenevalt on toetuse saaja rikkunud oma kohustust tagada kulude põhjendatus. Tagasinõutud toetus (ESF) 225 757,48 eurot.

Prioriteetses suunas **Pikk ja kvaliteetne tööelu** koostati 2013. a 20 tagasinõude otsust, mis on võrreldes 2012. aastaga kolm enam. Tagasi küsiti EL toetust summas 48 438,11 eurot, mis moodustab kumulatiivselt kogu PS tagasinõutud toetusest 58,4%. Rikkumisi tuvastati enim dokumentide kontrolli käigus (18). Aruandeperioodil ei toimunud rikkumisi, mis oleks nõudnud ettekirjutusi, kõigi tuvastatud rikkumiste korral algatati tagasinõude menetlus.

Suuremamahulisi tagasinõudeid kaasa toonud rikkumised toimusid meetmes 1.3.1 (tuvastatud mitteabikõlblikud kulud seoses ettevõtlusega alustamise toetusega kokku EL toetus summas 24 031,06 eurot) ja 1.3.2 (tööajatabelid ei kajasta reaalselt tehtud tööd, tagasinõutud EL toetus summas 17 224,44 eurot). Ülejäänud kolmes meetmes toimunud rikkumiste finantsmõju oli suhteliselt väike.

Rikkumiste iseloomu arvestades meetmete lõikes erisusi välja ei joonistu. Läbivalt võib kõikide meetmete puhul täheldada enim puudusi just töötajate puhkusetasude arvestuses ja personali kui ka sihtgrupi

sõidukulude arvestuses. Samas tuleb rõhutada, et enamikel juhtudel on tegemist olnud väiksema arvestusveaga, kus eksimused on jäänud marginaalseteks.

Oma olemuselt on rikkumiste sisu olnud aastate jooksul sarnane, tulenedes nii mitteabikõlblikest kuludest kui ka hangete tegemise tingimuste mittekorrektsest järgimisest.

Tagasinõutud toetusest annab prioriteetsete suundade kaupa ülevaate tabel 3.4.

Tabel 3.4: Tagasinõutud toetus, kumulatiivsed summad seisuga 31.12.2013

Prioriteetne suund	Fond	Tagasinõutud toetus
1.1 Elukestev õpe	ESF	251 254,64
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	ESF	37 513,46
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	ESF	82 951,21
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	ESF	403 149,70
1.5 Suurem haldusvõimekus	ESF	48 718,27
1.6 Horisontaalne tehniline abi	ESF	234,22
KOKKU	ESF	823 821,50

Allikas: SFCS (PR08), 19.05.2014. Tabelis toodud numbrid on koos mitteabikõlblike summade tagastustega, kui otsus tehti aruandeperioodil, kuid laekumine tuli hiljem (peale 31.12.13).

Lisaks rikkumistele esines peaaegu kõigis ESFi prioriteetsetes suundades ka rikkumistega mitteseotud vahatahtlike tagastusi – kumulatiivselt summas 1,62 miljonit eurot. Sellest enim suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ – 1,55 miljonit eurot, millest 1,52 miljonit eurot on vabatahtliku tagastusena teostanud Eesti Töötukassa. Prioriteetsetes suunas „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ on vaadeldava perioodi jooksul tagastatud toetust vabatahtlikult kokku summas 16 103,68 eurot, tegemist on olnud TS tähelepanuvigadega abikõlblike kulude arvestamisel.

Lisainfot struktuurivahendite kasutamisega seotud rikkumiste kohta leiab veebilehelt: <http://www.fin.ee/toetustega-seotud-rikkumised>, Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite kasutamisel avastatud rikkumised (2007-2013 IV kv).

4 SEIRE JA HINDAMINE

Käesolev peatükk annab ülevaate aruandlusperioodil toimunud seire ja hindamise tegevustest. Esmalt lühiülevaade KA tasandil läbi viidud arendustegevustest, seejärel IARK seire 2013. a kokkuvõte. Eraldi alapeatükk annab ülevaate aruandlusperioodi hindamistest ja nende järeltegevustest.

4.1 KA seiretegevused

2013. aastal jätkas KA seirekohtumisi teiste valitsemisaladega ning eelarve ja välisvahendite koondaruande koostamist ja Vabariigi Valitsusele esitamist. Aruandega teavitatakse Valitsuskabinetti rakendamise hetkeseisust ja probleemidest/kordaminekutest ning vajadusel tehakse valitsusele ettepanekuid plaanide muutmiseks.

Lisaks KA poolt korraldatud seirekohtumistele ja IARK seirekomisjoni koosolekule toimus 2013. aastal üks aastakoosolek EKga (novembris), mille peamised aruteluteemad lisaks üldisele rakendamise hetkeseisule puudutasid strateegilisi aspekte, käesoleva perioodi sulgemise ettevalmistust, ühikuhindade rakendamist, lihtsustatud kulude temaatikat ja perioodi 2014-2020 ettevalmistust. Tulenevalt EK aastakoosolekul tehtud soovitusel pööras KA 2013. aastal suuremat tähelepanu rakenduskavade seirearuannete kvaliteedi parandamisele. 2013. a lõpus uuendas ja täiendas KA olemasolevate seirearuannete vorme ja juhendeid, mis peaks tõstma 2013. aasta seirearuannete kvaliteeti ja analüütilist taset.

4.2 Rakenduskava seire

Inimressursi arendamise rakenduskava seirekomisjoni korraline koosolek toimus 2013. a 14. juunil Tartus Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis. Koosolekul anti ülevaade kõigi prioriteetsete suundade 2012. a seire aastaaruannetest, meetmete rakendamise hetkeseisust ja plaanidest 2013. aastaks, juhtministeerium tegi lühikokkuvõtte rakenduskava 2012. a kommunikatsioonitegevustest. Korraldusamet andis seirekomisjoni liikmetele ülevaate struktuurivahendite 2014-2020 perioodi planeerimisest ja selle eelhindamise peamistest tulemustest. Rakenduskava 2012. aasta seirearuanne kinnitati ühehäälselt.

Lisaks tegi Poliitikauuringute Keskus Praxis ettekande 2013. a märtsis lõppenud üldhariduse ja noorsootöö valdkonna ESF meetmete vahehindamise tulemustest, mille seirekomisjon võttis teadmiseks. Info hindamise peamistest tulemustest sisaldub seirearuandes (ptk 4.3) ning hindamisaruanne on lugemiseks kättesaadav HTMi ja struktuurifondide kodulehel.

Seirekomisjoni poolt koosolekul täiendavaid seisukohti ei võetud ega ettepanekuid ei tehtud, koosoleku protokoll ning muud materjalid on kättesaadavad juhtministeeriumilt.

EK esindaja nentis, et oluline on indikaatorite ja nende sihttasemete täitmise küsimus. See (üle- ja alatäitmine) on õppetund meile kõigile ning ei ole sugugi ainult Eesti probleem. Saame sellest lähtuvalt tulevastes programmides loodetavasti kavandada paremaid indikaatoreid. EK on täiesti teadlik, et seatud indikaatorid ei suuda kunagi „rääkida kogu lugu.“ Käesoleva perioodi aruandluses on oluline lahti seletada, miks üks või teine indikaator on ala- või ületäidetud. Sageli on selleks väga mõistetavad põhjused.

KA esindaja mainis, et perioodi lõpupoole võiks lisada veidi rohkem analüütilist informatsiooni indikaatorite saavutusastemete tausta kohta, prioriteetsete suundade mõjust valdkondadele. Koosoleku ettekannete puhul on teretulnud, kui antakse edasi täiendavat huvitavat infot, mida aruande tekstist ei leia.

Lisaks koosolekutel jagatavale infole annab juhtministeerium alates 2009. aastast jooksvalt välja seire ja hindamiste ülevaatlikku infokirja, mis saadetakse kõigile seirekomisjoni liikmetele, asendusliikmetele ja vaatlejatele kaks-kolm korda aastas (koosolekute vahelisel ajal). Ka toimuvad regulaarsed kohtumised RA-de ja KA vahel ning vastavalt vajadusele RAde ja RÜde vahel, kus muuhulgas arutatakse seireteemasid. Alljärgnevalt on toodud ülevaade 2013. a seiretegevustest prioriteetsetes suundades.

PS Elukestev õpe

Aruandlusperioodil toimus juhtkomisjoni koosolek 3. aprillil 2013. a (aruandekoosolek).

Haridus- ja Teadusministeerium jälgib pidevalt meetmete eesmärkide täitmist ja indikaatorite saavutamist. Kord kuus koondab RA meetmete finantsülevaated ja esitab ülevaate välisvahendite kasutamisest RA juhtkonnale. Keskkonnahariduse meetet seiratakse RA-s (KKM) ja RÜ-s (KIK) regulaarselt. RÜ-s toimuvad kvartaalsed projektide ülevaated, kus projektide hetkeseisu analüüsitakse põhjalikumalt, jagades projektid rakendamise edukuse alusel nn valgusfoori meetodil kolme gruppi - "rohelised", "kollased" ja "punased". Nn "punaste" projektide hetkeseisu analüüsitakse RÜ-s igakuiselt. Vajadusel toimuvad kohtumised RA, RÜ ja toetuse saaja esindajate vahel. RA jälgib programmi edenemist programmi nõukojas osalemise kaudu.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Aruandeaastal toimus üks juhtkomisjoni koosolek 3. aprillil 2013. a. (aruandekoosolek). Koosolekul kinnitati 2012. a seirearuanne. Toetuse saaja esitab vähemalt kord aastas aruande rakendusüksusele, kes koondab aastaaruannetest koondi ja esitab rakendusasutusele. Vähemalt kord aastas esitab RA prioriteetse suuna aruande juhtkomisjoni heaks kiitmiseks ning sellele järgnevalt esitatakse aastaaruanded vastavate suundade juhtministeeriumile rakenduskavade aastaaruannete koostamiseks.

Täiendavalt jälgib rakendusasutus meetmete edenemise finantsprogressi tulemuste saavutamist. Kord kuus koondab RA meetmete finantsülevaated ja esitab ülevaate välisvahendite kasutamisest RA juhtkonnale.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS jooksvaks seireks on RÜs kinnitatud protseduurid, mille alusel kontrollitakse programmide ja projektide vahe- ja lõpparuandeid. Programmitingimustes sätestatakse seirearuannete esitamise sagedus ning projektide seirearuannete esitamise sagedus sätestatakse taotluse rahuldamise otsustes.

RÜ-le esitatakse programmide puhul aruandeid sagedusega kaks korda aastas. Projektid esitavad sisutegevuste kohta aruandeid üks kord aastas, tähtajaga 20. jaanuar ja isikupõhist seiret jooksva aasta 20. juuliks. Lühiajalise kestusega projektid esitavad (lühem kui üks aasta) vaid projekti lõpparuande. Aruanded koondavad informatsiooni nii planeeritud tegevuste läbiviimise, probleemide maandamistegevuste kui ka eraldatud toetuse sihipärase kasutamise kohta. Üldjuhul esitatakse seirearuanded õigeaegselt ja esitatud seirearuannetes kajastatud informatsioon on korrektne.

Lisaks jooksvale seirele ja seirekomisjoni koosolekutele teisi regulaarseid seire mehhanisme suunas ei ole. Vastavalt vajadusele toimuvad kord (või kaks) aastas RA-RÜ rakenduskohtumised ning RA-RÜ-TS (programmide) rakenduskohtumised.

3. aprillil 2013. a toimus PS seirekomisjoni koosolek, kus kinnitati 2012. a suuna seirearuanne. 27.11.2013. a toimus Euroopa Komisjoniga (EK) IARK aastakohtumine. Riigipõhiste soovitude kohaselt peaks Eesti sotsiaalvaldkonnas parandama sotsiaalteenuste osutamist, sh lastehoiu teenuse kättesaadavust. Samuti on oluline tugevdada aktiveerimise meetmeid, et hõlbustada pikaajaliste töötute ja töövõimetuspensionäride tööturule naasmist. Luua kooskõlastatud meetmed (tööturumeetmed ning majandusarengut soodustavad meetmed) suure tööpuudusega piirkondades. Suunata meetmeid noorte tööpuuduse leevendamiseks, pikaajalise töötuse probleemi lahendamiseks ning madala kvalifikatsiooniga inimeste kvalifikatsiooni suurendamiseks. EK soovitas Eestil kaaluda võimalust rakenduskeemi osas, et suunata madala kvalifikatsiooniga töötuid koolitustele kutsekoolidesse ilma selleks riigihanget korraldamata

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Aruandeperioodil toimus üks prioriteetsete suundade juhtkomisjoni kirjalik hääletus, mille käigus kinnitati 2012. aasta seirearuanded. Suuna juhtkomisjonis ning seirekomisjonis ettepanekuid meetmete rakendamisele ei tehtud.

Meetmete jooksvaks seireks toimuvad RA ja RÜde vahel regulaarsed kvartaalsed kohtumised, kus arutatakse eelneva kvartali tegevust ja tulemusi ning vajadusel võimalikke muudatusi tulevikuks. EASi ja RA vahel toimuvad vastavalt vajadusele juhtgrupi kohtumised, kus arutatakse päevakajalisi probleeme ja

võimalikke muudatusi meetmetes. Iga kvartali järgselt tehakse ka ülevaade meetmete ja projektide sisulisest ja finantsprogressist.

PS Suurem haldusvõimekus

Aruandeperioodil on RÜ sisuliselt seiranud programmide rakendamist, mille tulemusena on 2013 IV kvartalis ette valmistatud kolme programmi muudatuse eelnõud. Programmide muutmise aluseks on sisuline seire, hindamaks senise rakendamise tõhusust, püstitatud eesmärkide täitmist ja ajagraafikus püsivust nii tegevuste läbiviimise kui finantsprogressi osas. Samuti on RÜ analüüsinud tekkivaid võimalikke jääke ja nende kasutamise võimaluse, et programmiperioodi lõpuks tekiks võimalikult vähe jääke.

Aruandlusperioodil toimus üks prioriteetse suuna juhtkomisjoni koosolek (seirearuande kinnitamine) ning kolmel korral elektrooniline koosolek (peamiselt seotud programmide muutmisega). Olulised ettepanekud, mida komisjoni liikmed on teinud, on puudutanud eelkõige täiendavate programmide toetamist. Aastal 2013 on kinnitatud uus programm „Eelduste loomine avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks IKT vahendite abil“, samuti on antud põhimõtteline heakskiit kohalike omavalitsuste arendamisega seotud tegevuste toetamise osas (aruandlusperioodi lõpuks sai programmi uuenenud eelnõu ka ette valmistatud). Lisaks menetleti juhtkomisjoni tasandil mitmeid programmide muudatusi.

Juhtkomisjon on hinnanud üldist suuna rakendamist heaks ja otseseid probleeme ei ole täheldatud.

Aruandlusperioodil **rakenduskava muudatusi** algatatud ei ole.

4.3 Läbiviidud hindamised ja uuringud

Hindamiste tööplaani on kinnitatud Rahandusministeeriumi kokkukutsutud hindamiste juhtkomisjoni poolt ning see vaadatakse iga-aastaselt üle ning täiendatakse vastavalt vajadusele uute hindamistega. Järgnevalt antakse ülevaade aruandlusaastal toimunud hindamistest.

2013. aastal valmisid Rahandusministeeriumi tellitud **perioodi 2014-2020 EL vahendite kasutamise eelhindamise ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise** (KSH) lõpparuanded.

Eelhindamise objektideks oli Euroopa Komisjoni ja Eesti vahel sõlmitud partnerlusleppe (PL) ja ühtekuuluvusfondide (ESF, ERF, ÜF) rakenduskava eelnõude versioonid 12. juuli 2013. aasta seisuga ning neid selgitavad ja avavad lisadokumendid (meetmelehed, meetmete rahastamiskava jms). Eelhindamise eesmärk oli suunata ja parendada strateegiadokumentide kvaliteeti sõltumatu hindaja objektiivsete hinnangute ja soovitusetega. Hindamise tulemusena võib väita, et partnerlusleppe üldeesmärgid ja prioriteetsete suundade alaeesmärgid toetavad laias laastus „Euroopa 2020“ eesmärkide saavutamist. Prioriteetsed suunad aitavad kaasa kõikide temaatiliste eesmärkide täitmisele. Kuigi seda võiks pidada tugevaks küljeks, peitub selles samal ajal ka teatud nõrkus. Nimelt ei ole keskendutud teatud prioriteetsematele temaatilistele eesmärkidele: rahalised vahendid on eesmärkide kaupa laiali jaotatud ja ühegi temaatilise eesmärgi puhul ei suudeta seega saavutada nii palju mõju, kui oleks võimalik olnud suurema fookuseerituse puhul.

Eelhindamise ja KSH soovitusete põhjal viidi sisse vajalikud täiendused perioodi 2014-2020 EL vahendite kasutamise partnerlusleppesse ja ÜKP fondide rakenduskavasse. Lõplikud hindamisaruanded esitatakse koos partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga Euroopa Komisjonile. Hindamisaruanded on leitavad struktuurivahendite kodulehelt – <http://www.struktuurifondid.ee/hindamine/>

Hindamised prioriteetsetes suundades

2013. a märtsis lõppes prioriteetse suuna Elukestev õpe **üldhariduse ja noorsootöö meetmete vahehindamine**, mille läbiviijaks oli Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Vahehindamine keskendus kolme üldhariduse ja noorsootööd puudutava meetme – 1.1.2 „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“, 1.1.3 „Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine“ ja 1.1.7 „Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine“ – hindamisele. Täpsemalt hõlmas hindamine viite programmi ja kahte avatud taotlusvooru. Eesmärk oli anda hinnang meetmete asjakohasusele ja kooskõlale, tõhususele, tulemuslikkusele ning jätkusuutlikkusele. Lisaks oli

hindajate ülesandeks tuua välja nimetatud küsimustes tuvastatud puudujääke ning osutada edaspidi enim tähelepanu vajavatele teemadele. Analüüsi teostamisel tugineti meetmete kohta olemasolevatele erinevatele andmeallikatele (meetmeid reguleerivad dokumendid, valdkondlikud analüüsid ja arengukavad, andmebaasid, teostatud uuringud, statistika jne). Lisaks dokumentidest kogutud teabele teostati hindamise raames 40 intervjuud valdkonna poliitikakujundajate, ekspertide ja kasusaajatega, et täiendada dokumentidest saadud infot värskema valdkondliku teabe ja hinnangutega. Hindamisaruanne on leitav aadressil: http://www.struktuurifondid.ee/public/inimressursi_arendamise_rakenduskava_uldhar.pdf

Kokkuvõte ja järeldused.

Meetmete omavahelist koosõla ja täiendavust hinnates võib öelda, et hinnatavad meetmed on omavahel üldiselt heas kooskõlas ning nende kavandamisel on tegevuste täiendavust silmas peetud. Seejuures on selged meetmetevahelised seosed tuvastatavad eelkõige IARK eesmärkide siseselt, kuid selgeid seoseid on näha ka üldisemalt IARKi elukestva õppe suuna sees. Positiivne on, et enamiku meetmete puhul on võimalik välja tuua mitmekesiseid seoseid erinevate meetmega.

Hinnatavad meetmed olid nii oma sisult kui mahult väga erinevad ning olid suunatud konkreetse valdkonna probleemide lahendamisele. Analüüs näitas ka, et hinnatavate (ala)meetmete asjakohasus, tõhusus, tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus varieerub kohati suurel määral, mistõttu on raske kõigi hinnatud seitsme (ala)meetme tulemuste põhjal vahehindamise tulemusi kokkuvõtvalt üldistada. Iga hinnatud programmi või avatud taotlusvooru hindamise tulemused on esitatud vastavat (ala)meetet käsitletud peatüki lõpus koos spetsiifiliste soovitustega (vt hindamisaruanne).

Vaatamata hinnatud programmide ja avatud taotlusvoorudele mitmekesisusele, ilmnisid mõned läbivad küsimused, millele saab kokkuvõtvalt tähelepanu juhtida, et uute struktuurifondide meetmete kavandamisel oleks neid võimalik silmas pidada.

- I. Kuigi enamasti hinnatavate meetmete asjakohasuse ja koosõla osas suuri puudujääke ei tuvastatud, vajaks edaspidi meetmete sekkumise loogika analüüs ja dokumenteerimine suuremat tähelepanu ja süsteemsemat lähenemist. Analüüs tõi eelkõige esile, et kohati jäi ebaselgeks, milliste probleemide lahendamisele on tegevused suunatud (ja millistele mitte). Probleemkirjelduse hägusus aga raskendab omakorda teostatavate tegevuste asjakohasuse hindamist (miks sekkumistegevusi tehakse?) Seega tuleks edaspidi asjakohastes dokumentides fikseerida probleemid, mille lahendamisele on meetmed suunatud (probleemipuu koostamine) ning vastavalt seada eesmärgid-alaeesmärgid ja kavandada tegevused probleemide lahendamiseks. Eelkõige vajaks tugevdamist probleemianalüüs, tuginedes vastavatele tõendusmaterjalidele, ning selle seostamine kavandatud tegevustega. Probleemianalüüs võiks selguse huvides olla dokumenteeritud meetmeid reguleerivates dokumentides, kuid võib olla vastava viite esitamise korral välja toodud ka mujal.
- II. Teiseks tõstatus hindamises läbivalt indikaatorite teema. Varasemalt „Perioodi 2007–2013 struktuurivahendite vahehindamises“¹⁷ tuvastatud indikaatorite probleemid (indikaatorite formuleerimise ebatäpsus, hägune seos tulemuslikkusega, väljunditele keskendumine) olid omased ka siin hinnatud (ala)meetmetele. Seega vajaks edaspidi meetmete seireks kasutatavate indikaatorite küsimus suuremat läbimõtlemist, et indikaatorite kaudu selgemalt ja mitmekülgsemalt meetmete rakendamise edukust ning eesmärkide saavutamise suunas liikumist jälgida.
- III. Mitmel juhul osutas hindamine sellele, et (ala)meetmete jätkusuutlikkus ei ole tegevuste lõppedes tagatud. Kuigi mitmete hinnatud (ala)meetmete puhul on nende iseloomust tulenevalt suhteliselt suur tõenäosus, et teatud laadi toetust jätkatakse uuel struktuurifondide rahastamisperioodil, ei saa tähelepanuta jätta, et mitmel juhul ei olnud jätkusuutlikkuse küsimus piisavalt läbi mõeldud. Mitmel programmi puhul oli suhteliselt suur tegevuste maht suunatud teenuste osutamisele, mille katkemine alternatiivsete rahastusallikate mitteleidmise

¹⁷ CPD OÜ & Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE. 2011. Perioodi 2007–2013 struktuurivahendite vahehindamine

tõttu ohustaks valdkonna poliitikaeesmärkide saavutamist. Seega tuleks uute meetmete kavandamisel veelgi enam jätkusuutlikkuse küsimusi analüüsida ja kaaluda.

Üldhariduse ja noorsootöö meetmete hindamistulemuste täielik kokkuvõte ning järeltegevuste ülevaade seisuga november 2013 on kättesaadav HTM tõukefondide osakonnast. Enamik soovitusi puudutavad uue perioodi meetmete rakendamise ettevalmistamist, kuid ka mitmete käimasoleva perioodi meetmeid puudutavate soovitustega on juba arvestatud.

Prioriteetses suunas Pikk ja kvaliteetne tööelu viidi 2013. a läbi **meetme 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ hindamine**, mille tegi Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE. Hindamise eesmärgiks oli välja selgitada, kuid võrd on meetme raames elluviidud tegevused kooskõlas meetmele, rakenduskavale ning programmidele ja toetust saanud projektidele seatud eesmärkidega, kuid võrd mõõdavad indikaatorid eesmärkide poole liikumist, kuid võrd on tegevused aidanud kaasa eesmärkide saavutamisele, kas tegevusi on ellu viidud tõhusalt ning kuid võrd on tagatud saavutatud tulemuste jätkusuutlikkus.

Hindamine hõlmas kahte programmi (programm „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008–2010“ ja raamprogramm „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2011–2013“) ning meetme avatud taotlusvoorudest rahastatud projekte (kokku 12). Vahehindamine hõlmas perioodil 01.01.2008–31.12.2012. a lõppenud tegevusi.

Kokkuvõte ja järeldused

Hindamise tulemusena selgub, et soolise võrdõiguslikkuse (SV) edendamise meede tervikuna on olnud asjakohane, mõõdukalt tulemuslik, mõõdukalt tõhus ja jätkusuutlik. Tegevused on omavahel kooskõlas, tegevuste efekt teistele tegevustele on kas neutraalne või positiivne. Algsperioodil ilmsid 2008–2010 programmi elluviimisel mitmed kitsaskohad. Programmi tegelik eelarve kujunes planeeritud ligi kolmandiku võrra kõrgemaks. Indikaatorite sihttasemed seati liialt ambitsioonikad. Tulemuslikkust on vähendanud see, et osa tegevustest on nõ ajast ees, kuna SV alane teadlikkus ei ole Eesti ühiskonnas veel sellisel arengutasemel, mis võimaldaks nendel tegevustel eesmärgiks seatult rakenduda.

Tööalane SV ei ole ühiskonnas meetme elluviimise perioodi jooksul oluliselt edenenud. Samas on SV alane diskussioon ühiskonnas muutunud aktiivsemaks ja sisukamaks. Sellele on kaasa aidanud mitmed meetmes elluviidud tegevused, millest edukaimad on üleriigilised uuringud, eeskätt soolise palgalõhe uuring ja SV monitooring. Need on loonud aluse tõenduspõhisele lähenemisele SV temaatika käsitlemisel ühiskonnas, laialdaselt kasutatavad ning viinud ka konkreetsete poliitiliste sammude astumiseni SV edendamiseks. Soolise palgalõhe uuringule järgnesid meetmest rahastatud rahvusvaheline konverents ning maakondlikud seminarid. Need tegevused viisid meeste ja naiste palgalõhe vähendamise tegevuskava väljatöötamiseni, mis kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt 2012. a.

Oluliselt on suurenenud SV soosiva suhtumise väljendamine, kuid reaalne SV olukord ettevõtetes ei ole muutunud. Tööandjate huvi SV teemadega oma ettevõttes tegeleda on tagasihoidlik, kuna ei tunnetata, et tegu oleks probleemiga ning ei nähta, millist kasu see ettevõttele tooks.

Leiti, et 2008.–2010. a. programm tervikuna oli asjakohane ja tulemuslik. Tulemuslikkust vähendab küll üksikute tegevuste ebaõnnestumine (eriti tööandjate kui tööalase SV edendamise seisukohast kõige kriitilisema sihtrühmaga) ning osa planeeritud tegevuste mittedobitumine sel perioodil SV teadlikkuse olukorraga Eestis (teavitust vajaduse faas), kuid just eelkõige suurte uuringute ning meediakampaania ja trükiste toel saavutati oluline edasimineku SV alastes teadmistes (tulemuslik töö) ning loodi baas järgnevatel tegevusteks (jätkusuutlik töö).

2011.–2013. a. programmi tervikuna polnud võimalik hinnata, sest suur osa tegevustest on elluviimise faasis. Programm tugineb eelmise programmi tegevuste tulemustele ja rakendab neid (eriti uuringute tulemusi koolitustel). Siiski võib tendentsina esile tuua, et kui hinnatavate tegevuste hulgas domineerivad koolitused ja seminarid, siis juhul, kui need oluks planeeritud korduma, st süsteemselt ja pikaajaliselt oluliste sihtrühmadega tegelema, tõstnuks see programmi kui terviku jätkusuutlikkuse hinnangut. Võrreldes eelmise programmiga on oluliselt paranenud ressursside planeerimine.

Kuna hinnangud projektidele on erinevad, siis avatud taotlusvoorule tervikuna oli hinnangut keeruline anda ja seda takistab veelgi see, et projektide indikaatorid olid enamasti väljundipõhised. AT on tervikuna olnud asjakohane. Kuna meediakampaaniat „Tilliga ja tillita” on hästi märgatud ja seda on ka järgnevatel aastatel regulaarselt läbi viidud, koolitused on enamuses õnnestunud ja välja on antud potentsiaalselt (ehkki väikeses ringis) mõjukas kogumik SV kohta tööelus, siis need õnnestumised kaaluvad üles ebaõnnestunud tegevuste negatiivsed hinnangud. Seega võib AT tervikuna pidada pigem tulemuslikuks ja jätkusuutlikuks. Tegevused on valdavalt olnud tõhusad.

Väga edukas on SV edendamise meede olnud üleriiklike uuringutega, samuti valdkondlike kogumike koostamisel tehtud uurimistööga teabe hankimisel SV olukorra kohta Eestis ja SV meediakampaaniate abil teadlikkuse tõstmisel SV kohta. Leiti, et teadlikkus SV-st on Eestis oluliselt paranenud, aga seda tööd peab ka jätkama, kuna eelkõige just SV saadavat kasu praegu veel enamjaolt ei tunnetata. Vähem edukad on olnud koolitused, mis aga võib tuleneda ka sellest, et koolitusi alustati ajal, mil SV küsimused ja olukord ei olnud veel ühiskonnas piisavalt teadvustunud.

Meetme 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ hindamise raames tehti ka mitmeid soovitusi:

- planeerimisvigade riski maandamiseks on otstarbekas konsulteerida meetme tegevuste planeerimisetapis ekspertidega ning selgitada välja sihtgrupi hoiakud ja ootused, samuti teha riskianalüüs;
- tööandjate huvi osaleda tööalases SV võrgustikus ning koolitustel on vähene, seega võiks nende tegevuste puhul kaaluda ühendamist teiste sarnaste tegevustega: täna mittetoimiva võrgustiku liitmist mõne olemasoleva eduka tööandjaid ühendava võrgustikuga ning SV teema käsitlemist ühe osana tööandjatele suunatud koolitustel;
- tööalase soolise võrdõiguslikkuse edenemiseks on oluline teemaga kindlasti riiklikult koordineeritult ja süsteemselt planeeritult ka pärast meetme lõppemist edasi tegeleda;
- oluline on info koondamine ja selle ajakohasuse tagamine;
- kasutada väljundindikaatorite kõrval ka tulemusindikaatoreid ning tagada, et oleksid olemas indikaatorid, mis mõõdaksid kõikide seatud eesmärkide suunas liikumist;
- projektides tuleks finantsaruandluse kontrolli kõrval juurutada ka sisuline kontroll;
- avatud taotlusvoorudes on oluline kehtestada taotlejatele valdkonnapädevuse nõuded;
- kõik olulised koosolekud, kus arutatakse meetme tegevusi (nii väljatöötamist kui elluviimist), tuleks dokumenteerida.

Soovituste analüüsimise ning selle põhjal järeltegevuste kavandamise ja elluviimisega planeeritakse alustada mais 2014. a.

Teistes prioriteetsetes suundades aruandlusperioodil ühtegi hindamist läbi ei viidud.

5. KOMMUNIKATSIOON

Tabel 5.1: Teave ja avalikustamise indikaatorid

Näitaja (tegevus)		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007 ... 2012	2013	2014	2015	Kokku
Eesmärk: ESFist, ESFi ja Eesti riigi koosrahastusest ning ühtekuuluvuspoliitikast teadlikkuse tõus												
1. Väljundinäitajad												
1.1. Teavituse üritused (sh programmiperioodi avakampaania üritused 2007)	Saavutus	17	13	38	25	39	22	152	14	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	35	20	50	61	...	...	...
	Esialgne olukord	0	17	30	68	93	132	...	154	...	...	...
1.2. Artiklid (sh programmiperioodi avakampaania artiklid 2007)	Saavutus	9	20	10	6	59	26	117	75	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	50	30	20	35	...	...	...
	Esialgne olukord	0	9	29	39	45	104	...	130	...	...	...
1.3. Trükkised (juhend, erileht, voldik, kalender, kommunikatsiooni käsiraamat)	Saavutus	0	22	3	5	0	2	32	6	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	0	2	25	...	...	...	...
	Esialgne olukord	0	0	22	25	30	30	...	32	...	...	...
1.4. Televisioonsaated, -klipid	Saavutus	0	0	36	37	23	8	104	...	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	30	6	90	...	...	...	...
	Esialgne olukord	0	0	0	36	73	96	...	104	...	...	...
1.5. Raadiosaated, -klipid	Saavutus	0	0	0	0	6	4	6	...	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	9	5	12	...	...	...	...
	Esialgne olukord	0	0	0	0	0	6	...	10	...	...	...
1.6. Pressiteated (sh programmiperioodi avakampaania pressiteated 2007)	Saavutus	13	36	31	38	40	50	218	29	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	40	40	60	65	...	...	...
	Esialgne olukord	0	13	49	80	128	168	...	218	...	...	...
1.7. Ametlikud teated	Saavutus	...	16	9	31	5	15	76	19	...	...	...
	Eesmärk	...	...	...	...	5	10	50	...	...	...	...
	Esialgne olukord	...	...	16	25	56	61	...	76	...	...	...
1.8. Pressikonverentsid (sh programmiperioodi avakampaania pressikonverentsid 2007)	Saavutus	2	1	2	2	2	0	9	0	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	1	1	6	6	...	...	...
	Esialgne olukord	0	2	3	5	7	9	...	9	...	...	...
1.9. ESFi kaksiklogo kleeibised	Saavutus	...	...	...	25950	0	0	25950	...	...	...	...
	Eesmärk	...	...	...	...	...	0	25000	...	...	...	...
	Esialgne olukord	...	...	...	...	25950	25050	...	25950	...	...	...
1.10. ESFi reklaammaterjalid (pliiaatsid, pastakad, kilekaaned, mälupulgad jt)	Saavutus	10500	14000	2700	270	210	552	28232	...	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	100	200	25000	35000	...	...	...
	Esialgne olukord	0	10500	24500	27200	27470	27680	...	28232	...	...	...
1.11. Internet: ESF/Inimressursi arendamise rakenduskava linkide arv	Saavutus	5	5	7	11	11	12	11	4	...	...	...
	Eesmärk	-	...	...	...	10	11	10	10	...	...	...
	Esialgne olukord	0	5	5	7	11	11	...	23	...	...	...

Allikas: JM, RA, RÜ.

5.1 Näited

Inimressursi arendamise rakenduskava ja Euroopa Sotsiaalfondi 2013. aasta kommunikatsioon keskendus: (1) JMil ja RAdel fondist (kaas)rahastatud tegevustest ja toetustest, ESFi eesmärkidest ja kasust teavitamisele; (2) RÜdel taotlusvoorudest ja rakendamise seotud reeglitest informeerimisele. KA kommuniqueeris struktuuritoetusi üldiselt.

Aasta peaüritusena jätkus Euroopa Sotsiaalfondist toetatud tegevuste, inimestele ja ühiskonnale saadava kasu ning ESFi üldeesmärkide kajastamine televisioonis. JMi tellimisel (koostöös RAde ja RÜdega) edastati 2013. aastal kümme (10) saatelõiku (Kanal 2, eestikeelne) ESFi toetatud eri prioriteetsete suundade tegevustest, sh teadusaasta eri üritustest, kutsevõistlustest (auditoorium kordusedastustega vähemalt 150 000 vaatajat).

ELi lipp on heisatud korraldusasutuse hoone ees kõigil päevadel kogu aasta jooksul. Euroopa päeval heiskavad lipu ka JM ja RAde.

Teised teavitustegevused. Ka 2013. a korraldasid RÜd koostöös RA-dega infopäevi potentsiaalsetele taotlejatele, taotlejatele ja toetuse saajatele, kus tutvustati taotlemise võimalusi ja tingimusi ning abikõlblikkuse, raamatupidamise, riigihangete, teavitamise jt toetuse taotlemise ning programmide ja projektide rakendamisega seotud teemasid.

Esimese prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ tegevustest leidsid enim kajastust noorte kutsevõistlused - olulise meedikajastuse sai juulis 2013 Leipzgis toimunud WorldSkills võistlus, kokku kajastasid erinevad meediakanalid seda 46 korral. Olulisemad olid TV 3, kus võistlust näidati uudistes ja eetris oli WorldSkills erisaade „Meistrid kutsehariduse olümpial“ ja Delfi, kus tutvustati kõiki Eesti meeskonna võistlejaid. Korduvalt kajastati teemat ka Maalehes, Eesti Päevalehes ja Raadio 2-s, lisaks ka maakondlikes lehtedes. JMi ja 2. prioriteetse suuna RA (HTM) ESFi kaasrahastatud üritustest osutus väga edukaks programmi Eduko raames koostöös Eesti Rahvusringhäälinguga valminud tele- ja raadiosaadete sari „Üheksandikud“ (<http://etv.err.ee/index.php?0568369#.UyviJCYiiM8>). Suure publikuhuvi pälvinud saatesari osutas õpetajakoolituse vajalikkusele, oskusele luua õpilastel huvi õppimise vastu, lõi laiema tausta erinevatele ESFi poolt kaasrahastatud üldharidust edendavatele projektidele, mida saatesarjas samuti edukalt tutvustati. Sarnaselt eelnevate aastatega kajastati aktiivselt selliseid ettevõtmisi nagu Teadlaste Öö ja Robotex.

3. prioriteetse suuna RA (SoM) kommunikatsioonitegevuste seas olid olulised infopäevad, kus kasvas võrreldes eelmise aastaga osalenute hulk ning avatud taotlusvoorudesse laekunud toetuse taotluste arv. Samuti kasvas SA Innove kodulehekülje struktuuritoetuste osa külastatavus (kasv võrreldes eelmise aastaga 5%) ning lisandus rohkesti huvilisi Innove struktuuritoetuste infolisti (listis ca 1 700 liiget). Samuti kasvas RA ESFi lehekülje külastajate arv (www.sm.ee/esf2007).

Veeb. ESFi üldinformatsioon ja Inimressursi arendamise rakenduskava on avaldatud HTMi ESFi veebis (<http://www.hm.ee/index.php?049512>) ning koos teiste fondide üldtutvustusega on avaldatud ESFi ellurakendamise teave KA veebis (www.struktuurifondid.ee).

Koostöö. Nagu varasematelgi aastatel, on JMi ja RAde ametnikud edastanud ESFi toetuste ja Eestile kasu kohta teavet ka sotsiaalpartnerite ning ühenduste (nt Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingu) korraldatud üritustel.

Teavitajate koosolekud. Rakenduskava ESFi-kommunikatsioonispetsialistide arutelud, nii vertikaalse (KA, RAde, RÜd) kui ka horisontaalse (RAde), on toimunud KA korraldatud ESFi kommunikatsiooni koosolekute raames. ESFi kommunikatsiooni infovahetus ja Euroopa Komisjoni ESFi kommunikatsioonispetsialistide koosolekute informatsioon jms teave edastatakse ESFi teavitajate e-listi kaudu.

Meediaülevaade ja -analüüs. 2013. aastal oli ESFi toetatud tegevuste kajastusi ajakirjanduses 850 ja mõningast langust eelmise aastaga võib seletada paljude projektide lõppemisega. Käsitlused on, nagu varasematelgi aastatel, valdavalt neutraalsed või positiivsed ning neis on lisatud ka küllalt sageli kasu ühiskonnale ELi ühtekuuluvuspoliitika kontekstis. Sagedasemat kajastust pälvinud ESFi toetatud valdkonnad olid: täiendkoolitused (eri sihtrühmadele), ettevõtlus, noorte haridus- ja töövõimalused ning tööelu- ja hõive (meediamonitoring ja -analüüsi teostas ETA Uudistetalituse OÜ).

Kommunikatsioonitegevuste eelarve. Inimressursi arendamise rakenduskava aastaeelarve on jäänud varasema tasemele, orienteeruvalt kakssada tuhat eurot. ESFi administreerivate asutuste ja toetusesaajate koostöös on olnud võimalik kulud optimeerida.

5.2 Hinnang

2012. aastal valmis Euroopa Sotsiaalfondi veeb, mis on üldsuse informeerimiseks koolitustest, eri toetustest ja ESFi üldeesmärkide teavitamiseks: <http://www.esf.ee/> ESFist toetatud tegevuste kajastamine ajakirjanduses langes 2012. aastal võrreldes eelneva aastaga. Ajakirjanduse tähelepanu on enim pälvinud sarnaselt eelnevate aastatega elukestva õppe, tööturu ja ettevõtluse teemad.

EL 2020 strateegia eesmärkide saavutamiseks oli 2013. aasta kommunikatsiooni eesmärk: (1) ESFi kaasrahastatud õppimisvõimalustest ja ettevõtluse arendamise võimalustest ning sellega saavutatava edu ja kasu (inimestele ja ühiskonnale) kajastamine; (2) teadusaasta järgselt jätkata teaduse ning eelkõige loodus- ja tehnoloogiahariduse populariseerimist ESFi toetatud tegevuste näitel. Arvestades aktiivset osalust nii eri koolitustel kui ka teadusürituste populaarsuse kasvu ja meediakajastuste hulka, võib 2013. aasta kommunikatsioonitegevused lugeda edukaks. Samuti näitavad meediakajastused, et Eesti elanikud hindavad Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastusel loodud õppimisvõimalusi, ettevõtlusele lisarahastuse võimaldamist ning kriisijärgse tööhõive taastumist ja majanduse konkurentsivõime paranemist.

RÜde (koostöös RAdega) korraldatavatele infopäevadel, kus sihtrühmaks on potentsiaalsed taotlejad, taotlejad ja rakendajad, on olnud aktiivne osalus ning infopäevade ja -seminaride teabeedastust ja omavahelise infovahetuse võimalust hinnatakse kõrgelt. Samuti on olnud püsivalt kõrge projektitaotluste esitamine ESFi avatud taotlusvoorudes.

6 PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

Järgnevates alapeatükkides kajastatakse rakenduskava elluviimist prioriteetsete suundade kaupa. Välja tuuakse esmalt suundade lühikirjeldus koos sisalduvate meetmete ja nende mahuga, seejärel seatud eesmärkide täitmine (võttes arvesse nii rakenduskava indikaatorite täitmist kui ka suuna finantstulemusi – väljamaksed, projektidega kaetus), ESF tegevustes osalenud isikute seireandmed, vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused pr suunas ning lõpetuseks RA ja RÜ hinnangud suuna rakendamisele tervikuna.

6.1 Elukestev õpe

Prioriteetset suunda Elukestev õpe rakendatakse kokku üheksa meetme kaudu. Neist kaheksa rakendusüksuseks on SA Innove ja ühe rakendusüksuseks on Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK). Avatud on kõik meetmed, kõikide meetmete tegevused on käimas (meetmes 1.1.8 lõpetati kõik tegevused 2013. aastal). Antud PS moodustab oma kogueelarvega (68 679 947 eurot) ligikaudu 15% IARK-i kogueelarvest.

Tabel 6.1: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.1.1 Kutsekvalifikatsioonisüsteemi arendamine	Programm	19.03.2008	2 627 152
1.1.2 Noorsootöö kvaliteedi arendamine	Programm	30.06.2008	4 002 022
1.1.3 Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine	2 programmi	3.07.2008; 10.07.2008	6 046 309
1.1.4 Keeleõppe arendamine	2 programmi	19.03.2008; 10.01.2011	5 667 876
1.1.5 Kutseõppe sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine	3 programmi	4.06.2008, 28.05.2008 29.04.2008	10 613 728
1.1.6 Täiskasvanuhariduse arendamine	5 programmi	6.02.2009 20.06.2008 9.06.2008 16.02.2010 9.02.2010	14 880 922
1.1.7 Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine	4 programmi ja kaks avatud taotlusvoor	10.07.2008 3.07.2008 23.09.2008 9.01.2009 16.04.2009 26.04.2011	7 917 334
1.1.8 Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine	Avatud taotlusvoor	15.07.2010	3 176 329
1.1.9 Keskkonnahariduse arendamine (RÜ KIK)	2 programmi	12.01.2011, 23.12.2013	3 195 580
Vabad vahendid*			250 703

* Mitmete programmide abikõlblikkuse perioode on pikendatud, osaliselt programmi sisemiste vahendite arvelt ning osaliselt vahendeid suuna-siseselt ümber jagades, samuti on toimunud tagasinõudeid, mille tõttu on hetkel tekkinud juurde kohustustega katmata vahendeid. Vt ka finantsprogressi teave 6.1.2.

6.1.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimetele ja vajadustele.
2. Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ja vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele.

Allpool on prioriteetse suuna Elukestev õpe eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määrad (%) aastate lõikes. Indikaatorite info tugineb programmide ja projektide elluviijate poolt esitatud 2013. aasta aruannetes kajastatud andmetele. Programmide ja projektide elluviijad esitavad RÜ-le informatsiooni indikaatorite saavutamise kohta vähemalt kord aastas. Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades elluviijate ja toetuse saajate aastaaruannetest saadava sisendi. Inimressursi arendamise rakenduskavas ei ole kinnitatud aruandes käsitletava keskkonnahariduse meetme suhtes eraldi indikaatoreid.

Tabel 6.1.1: Prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 1 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltase)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele									
Väljundindikaator: Täiskasvanute koolitust pakkuvate kutseõppeasutuste ja vabahariduslike koolituskeskuste arv (kokku)	Saavutustase eesmärgist %	0%	87%	100%	100%	100%	100%	100%	Programmide „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ (43) ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ (35) 2013. aasta aruanded. Aastate 2008-2012 andmeid on korrigeeritud toetuse saaja poolt.
	Saavutustase	0	67	89	88	86	84	78	
	Eesmärk (sihttase)	>75	>75	>75	>75 (>75)	>75	> 75	> 75	
	Esialgne tase	64	0	67	89	88	86	84	
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud täiskasvanud inimeste ¹⁸ arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	-	6%	24%	50%	73%	92%	99%	Programmide „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ (33 892) ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ (32 771) 2013. aasta aruanded, meetme 1.1.8 saavutusmäär kesksüsteemi alusel (5547).
	Saavutustase	-	4314	17 252	36 560	53 514	67 007	72 210	
	Eesmärk	73 000	73 000	73 000	73 000 (40 000)	73 000	73 000	73 000	
	Esialgne tase	11 505	-	4314	17 252	36 560	53 514	67 007	
Mõjuindikaator: Täiskasvanud elanike (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr	Saavutustase eesmärgist %	61%	84%	91%	95%	103%	110%	109%	STAT (19.03.2014). 2007.- 2012. a andmeid on korrigeeritud uuendatud rahvaarvu põhjal
	Saavutustase	7,0%	9,7%*	10,5%*	10,9%	11,9%*	12,7%*	12,5%	

¹⁸ Siin ja edaspidi: indikaatorite sõnastus ja mõõtmisviis rakenduskava muudatuste kohaselt. Seetõttu erinevad indikaatorid kohati varasemate aastate aruannetest

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne **2013**

	Eesmärk	11,5%	11,5%	11,5%	11,5% (10%)	11,5%	11,5%	11,5%	
	Esialgne tase	6,5%	7,0%	9,7%	10,5%	10,9%	11,9%	12,7%	
Väljundindikaator: Moderniseeritud nõuete järgi välja töötatud kutsestandardid (kumulatiivselt) ¹⁹	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	33%	20%	40%	100%	Programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ 2013. aasta aruanne. 2013. aasta lõpus kaotasid kehtivuse kõik vanas vormis koostatud kutsestandardid. Seega on kõik kehtivad standardid välja töötatud moderniseeritud nõuete järgi ja 2013. aasta lõpuks on indikaator 100% täidetud.
	Saavutustase	5	33	40	101 (33%)	144 (20%*)	285 (40%)	401	
	Eesmärk	100%	100%	100%	100% (33%)	100%	100% (705)	100%	
	Esialgne tase	0	5	33	40	101 (33%)	48%	40%	
Tulemusindikaator: Inimeste arv, kelle kvalifikatsiooni on tunnustatud uuendatud nõuete järgi (uute kutsetunnistuste arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	47%	115%	130%	186%	Programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	0	0	0	14 169	34 600*	39 000	55 800	
	Eesmärk	30 000	30 000	30 000	30 000 (10 000)	30 000	30 000	30 000	
	Esialgne tase	0	0	0	0	14 169	34 600	39 000	
Väljundindikaator: Noorsootöötajatele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	2%	18%	39%	67%	92%	108%	Programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	0	5	45	97	167	229	271	
	Eesmärk	250	250	250	250 (100)	250	250	250	
	Esialgne tase	0	0	5	45	97	167	229	
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud noorsootöötajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	2%	25%	62%	109%	149%	174%	Programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	0	70	1011	2469	4349	5952	6978	
	Eesmärk	4000	4000	4000	4000 (1600)	4000	4000	4000	
	Esialgne tase	0	0	70	1011	2469	4349	5952	
Väljundindikaator: Mitte-eestlastele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	9%	60%	221%	223%	296%	296%	Programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ lõpparuanne (199) ja „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ 2013. a aruanne (67)
	Saavutustase	0	8	54	199	201	266	266	
	Eesmärk	90	90	90	90 (45)	90	90	90	
	Esialgne tase	0	0	8	54	199	201	266	

¹⁹ Kuna indikaatorit on rakenduskava muudatustega muudetud, siis peab saavutustase edaspidi olema näidatud osakaaluna kutsestandardite koguarvust.

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne **2013**

Tulemusindikaator: Koolituse läbinud mitte-eestlaste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	4%	22%	55%	56%	83%	113%	Programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ lõpparuanne (2065) ja „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ 2013. aasta aruanne (2189).
	Saavutustase	0	155	815	2065	2106	3121	4254	
	Eesmärk	3750	3750	3750	3750 (1870)	3750	3750	3750	
	Esialgne tase	0	0	155	815	2065	2106	3121	
Mõjuindikaator: Mitte-eestlaste (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr	Saavutustase eesmärgist %	47%	70%	77%	85%	85%	97%	83%	STAT (19.03.2014). 2007.- 2012. a andmeid on korrigeeritud uuendatud rahvaarvu põhjal
	Saavutustase	4,7%	7%	7,7%	8,5%	8,5%	9,7%	8,3%	
	Eesmärk	10%	10%	10%	10% (7,5%)	10%	10%	10%	
	Esialgne tase	4,1%	4,7%	7%	7,7%	8,5%	8,5%	9,7%	
Eesmärk 2: Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele									
Väljundindikaator: Koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr (% kõigi kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate koguarvust ühe õppeaasta jooksul) ²⁰	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	-	100%	74%	66%	Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ 2013. a aruanne: koguarv 499 on isikute lõikes. 2012/2013 töötas kutseõppeasutustes 2200 õpetajat (EHIS). Aastatel 2009 ja 2010 panustas indikaatorisse ka programm „Kutsehariduse populariseerimine“ (87).
	Saavutustase	0	50	1763	1017	40% (872 in)	26% (572 in)	23% (499 in)	
	Eesmärk (ühe õppeaasta kohta)	>35%	>35%	>35%	>35% (>35%)	>35%	>35%	>35%	
	Esialgne tase	0	0	50	1763	1017	40%	26%	
Tulemusindikaator: Läbitud koolitust vajalikuks ja kasulikuks hinnanud õpetajate osakaal koolitustel osalenutest	Saavutustase eesmärgist %	0%	104%	110%	111%	111%	103%	104%	Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ 2013. a aruanne. Indikaator esitatakse igaaastaste andmete põhjal.
	Saavutustase	0%	94%	98,6%	99,9%	99,7%	92,9%	93,8%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (80%)	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0	0	94%	98,6%	99,9%	99,7%	92,9%	
Väljundindikaator: Rakenduskava raames välja töötatud HEV õpilastele suunatud õppematerjalide arv, mis vastavad riikliku õppekava nõuetele	Saavutustase eesmärgist %	-	3%	10%	20%	60%	93%	113%	Programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	-	1	3	6	18	28	34	
	Eesmärk	30	30	30	30 (15)	30	30	30	
	Esialgne tase	5	-	1	3	6	18	28	

²⁰ Kuna indikaatorit on rakenduskavas muudetud, siis saavutustase peab edaspidi olema näidatud protsendina õpetajate koguarvust.

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne **2013**

Tulemusindikaator: Päevases õppevormis individuaalse õppekava alusel õppivate õpilaste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	80%	80%	60%	82%	78%	Programmi „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ lõpparuanne
	Saavutustase	0	0	4%	4%	2,9%	4,1%	3,9%	
	Eesmärk	5%	5%	5%	5% (3%)	5%	5%	5%	
	Esialgne tase	0	0	0	4%	4%	2,9%	4,1%	
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate õpetajate arv (üldharidus)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	387%	807%	970%	1250%	Programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014“ 2013. a aruanne (944) ning meetme 1.1.7.5 (9 865) ja 1.1.7.6 (1695) saavutusmäär kesksüsteemi andmetel seisuga 31.12.13.
	Saavutustase	0	0	0	3869	8072	9703	12 504	
	Eesmärk	1000	1000	1000	1000 (400)	1000	1000	1000	
	Esialgne tase	0	0	0	0	3869	8072	9703	
Tulemusindikaator: Protsent õpetajatest, kes vastavad kvalifikatsiooninõuetele ²¹	Saavutustase eesmärgist %	-	-	95%	96%	96%	95%	92%	STAT/EHIS, TTR (10.11.2013) võetud programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“ 2013. aasta aruandest.
	Saavutustase	90%	91%	90%	91,3%	91,1%	90,6%	87%	
	Eesmärk	>95%	>95%	>95%	>95% (95%)	>95%	>95%	>95%	
	Esialgne tase	89,5%	90%	91%	90%	91,3%	91,1%	90,6%	
Väljundindikaator: Koolitatud nõunike arv	Saavutustase eesmärgist %	50%	50%	50%	65%	103%	103%	112%	Programmi „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	100	100	100	130	206	206	223	
	Eesmärk	200	200	200	200 (150)	200	200	200	
	Esialgne tase	100	100	100	100	130	206	206	
Tulemusindikaator: Süsteemselt asutuse kvaliteeti hindavate õppeasutuste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	134%	194%	194%	196%	Programmi „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	0%	0%	0%	67%	97%	97%	98%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (30%)	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	5%	0%	0%	0%	67%	97%	97%	
Väljundindikaator: Koolitatud pedagoogide arv IKT valdkonnas	Saavutustase eesmärgist %	0%	13%	34%	55%	76%	97%	114%	Programmi „Õppiv Tiiger 2008-2013“ 2013. aasta aruanne.
	Saavutustase	0	1615	4137	6553	9168	11 586	13 703	
	Eesmärk	12 000	12 000	12 000	12 000 (8000)	12 000	12 000	12 000	
	Esialgne tase	0	0	1615	4137	6553	9168	11 586	

²¹ Näitab kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate ametikohtade osakaalu kõigist õpetaja ametikohtadest.

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

Tulemusindikaator: IKT-d aktiivselt tundides ja koolitustel kasutavate ning elektroonilisi õppematerjale koostavate õpetajate osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	29%	43%	71%	-	137%	137%	Programmi „Õppiv Tiiger 2008-2013“ 2013. aasta aruanne. 2011. aastal ei toimunud uuringut, mis oleks mõõtnud antud tulemusindikaatori saavutustaset.
	Saavutustase	0%	10%	15%	25%	N/A	48%	48%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (25%)	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	0%	0%	10%	15%	25%	N/A	48%	
Mõjuindikaator: Koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis	Saavutustase eesmärgist %	55%	56%	58%	72%	76%	78%	81%	STAT (19.03.2014) 2007.- 2012. a andmed on korrigeeritud (uue rahvaarvu järgi ümberarvutatud 21.02.2014). Vt tööjõu-uuringu ümberarvutuste meetodikast http://www.stat.ee/76254
	Saavutustase	14,6%	14,4%	13,9%	11,1%	10,5%	10,2%	9,9%	
	Eesmärk	8%	8%	8%	8% (10%)	8%	8%	8%	
	Esialgne tase	13,2%	14,6%	14,4%	13,9%	11,1%	10,5%	10,2%	
Mõjuindikaator: Vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24a vanusegrupis	Saavutustase eesmärgist %	97%	98%	98%	99%	99%	97%	100,2%	STAT (19.03.2014) 2007.- 2012. a andmed on korrigeeritud (uue rahvaarvu järgi ümberarvutatud). Vt ümberarvutuste meetodikast http://www.stat.ee/76254
	Saavutustase	81,1%	81,9%	82,3%	83,9%	83,1%	81,6%	84,2%	
	Eesmärk	84%	84%	84%	84% (83%)	84%	84%	84%	
	Esialgne tase	83,0%	81,1%	82%	81,9%	83,4%	83%	81,6%	

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne 2013 (programmide ja projektide seirearuanded, STAT ja EHIS, 26.03.2014).

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks veel teada või pole kättesaadavad.

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetses suunas „Elukestev õpe“ on püstitatud kaks eesmärki, mida viiakse ellu läbi 9 tegevuse ja tegevuste edenemist seiratakse 22 indikaatoriga.

Nimetatud indikaatoritest on 2013. a lõpuks 16 oma eesmärgi ületanud, viis (5) indikaatorit on saavutanud eesmärgist rohkem kui 75% ja üks indikaator 66% („koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr õpetajate ja kutseõpetajate koguarvust ühe õppeaasta jooksul“, olles samas nõ jooksvalt muutuv indikaator, mis on oma sihttaseme varem saavutanud). Seega saab öelda, et enamik indikaatoreid on hästi või väga hästi täidetud.

Esimene eesmärk on „**Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadusele**“. Selle eesmärgi saavutamiseks rakendatakse nelja tegevust.

1. Tegevuse „Töötavate täiskasvanute konkurentsivõime tõstmine“ eesmärkide eluviimisesse panustavad peamiselt programmid „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“. Mõningal määral panustavad sinna ka meetme 1.1.8 „Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine“ projektid. Väljundindikaatori „täiskasvanute koolitust pakkuvate kutseõppeasutuste ja vabahariduslike koolituskeskuste arv“ saavutustase on 2013. aastal varasematest aastatest mõnevõrra väiksem seoses vabahariduslike koolituse pakkuvate keskuste vähemaktiivse osalemisega programmide viimastel aastatel (2013. aastal toimus õpe 43-s koolituskeskuses ja 35-s kutseõppeasutuses). Tulemusindikaatori „Koolituse edukalt läbinud töötavate täiskasvanud inimeste arv“ sihttase on seisuga 31.12.13 täidetud 99%.

2. Tegevust „Kompetentsipõhise riikliku kvalifikatsioonisüsteemi arendamine ja rakendamine“ viiakse ellu programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ kaudu. 2013. aasta lõpuks on moderniseeritud nõuete järgi välja töötatud kutsestandardite 401, mis on samaväärne registris olevate standardite koguarvuga ehk indikaator on 100% täidetud. Kutsestandardite arv mõnevõrra vähenes, sest 2013. aasta lõpus kaotasid kehtivuse kõik vanas vormis koostatud kutsestandardid. Tulemusindikaatori „Inimeste arv, kelle kvalifikatsiooni on tunnustatud uuendatud nõuete järgi“ sihttase 30 000 inimest ületati juba 2011. aastal. Indikaatori ületäitmine on tingitud sellest, et programmi juhtühikute otsuse kohaselt loetakse kõik kutsetunnistused, mis kannavad uue kvalifikatsiooniraamistiku tasemenumbrit, uuendatud nõuete järgi väljastatuks.

3. Tegevust „Noorsootöötajate täienduskoolitus“ rakendatakse programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ kaudu. Rakenduskavas sätestatud indikaatorid on täidetud. Programmi indikaatori „noorsootöötajatele suunatud koolituste arv“ sihttase on täidetud 108% (271 koolitust), indikaatori „Koolituse edukalt läbinud noorsootöötajate arv“ sihttase on täidetud 174% (6978 inimest). Indikaatori ületamine on tingitud järgmistest aspektidest: esiteks on tulemusindikaator „Koolituse edukalt läbinud noorsootöötajate arv“ ületatud tänu koolituste kava põhjalikule ettevalmistusele ja laialdasele avalikustamisele, pidades silmas valdkonna ja sihtrühma vajadusi. Põhjalikku ettevalmistust näitab koolitustel osalejate suur huvi koolitustel osalemiseks. Teiseks on sihtrühma suuremat kaasatust soodustanud programmi raames kavandatud koolituste läbiviijate paindlikkus, mis on võimaldanud koolitusel osaleda esialgselt suuremal arvul noortega töötavatel spetsialistidel.

4. Tegevust „Mitte-eestlaste konkurentsivõime tõstmine“ viiakse ellu programmide „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ ja „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ abil. Mõlema programmi tulemusel on väljundindikaatori „mitte-eestlastele suunatud koolituste arv“ sihttase kolmekordselt ületatud. Nimetatud koolitused on olnud programmi sihtgrupi seas oodatust populaarsemad ning kuna ka vahendeid suudeti efektiivsemalt kasutada, on olnud võimalik koolitada rohkem inimesi. Indikaatori „Koolituse läbinud mitte-eestlaste arv“ sihttase sai 2013. aastal samuti ületatud.

Rakenduskavas on eesmärgi 1 täitmise hindamiseks täiendavalt kaks mõjuindikaatorit, mille täitmisele panustavad erinevad programmid ja mille täitmise andmeid esitatakse kogutava riikliku statistika põhjal. Nendeks on: „**täiskasvanud elanike (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr**“ ja „**mitte-eestlaste (25-64.a) elukestvas õppes osalemise määr**“. Täiskasvanud elanikkonna elukestvas õppes osalemise

määr on aastaga veidi langenud (12,5%), kuid siiski kõrgem kui esialgselt kavandatud eesmärk 11,5%. Teine mõjuindikaatori "mitte-eestlaste (25-64.a) elukestvas õppes osalemise määr" saavutustase on samuti veidi madalam kui varasematel aastatel. Selle üks kaudne põhjus võib olla seotud ESF programmi „Keeleõppe arendamine“ koolituste vähenemisega, kuid see on siiski vaid väike osa.

Teist eesmärki „**Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgetasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele**“ viiakse ellu viie tegevusega.

1. Tegevuse „Kutseõpetajate konkurentsivõime tõstmine“ väljundindikaatori „koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr“ täitmisel on panustanud programmid „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ ja „Kutsehariduse populariseerimine“. Programm „Kutsehariduse populariseerimine“ rakendub plaanipäraselt ja indikaatorite täitmine on hea, koolitustegevus lõppes 2010. aastal ning 2011 ja 2012. aastal indikaatori täitmist enam ei toimunud. Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ raames osales 2013. aastal täienduskoolitustel 499 kutseõpetajat ehk ca 23% kõigist kutseõpetajatest (mis ületab siiski algselt planeeritud 450 kutseõpetajat aastas).

2. Tegevus „Erivajadustega õpilaste toetusüsteemide arendamine“ rakendub läbi programmide „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ ja „Õppenõustamissüsteemi arendamine“. Programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ poolt täidetava rakenduskava väljundindikaator „Välja töötatud HEV õpilastele suunatud õppematerjalide arv, mis vastavad riikliku õppekava nõuetele“ on 2013. aasta lõpuks ületatud. Planeeritud 30 õppematerjali asemel töötati välja 34 õppematerjali, millest 6 töötati välja 2013. aastal. 2012/2013. õppeaastal õppis individuaalse õppekava alusel 3,9% päevases õppevormis õppivatest õpilastest.

Tegevust „Üldhariduskooli õpetajate kvalifikatsiooni tõstmine“ viiakse ellu programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“ kaudu ja avatud taotlusvoorude „Kaasav, mitmekesine ja turvaline üldharidus“ (meede 1.1.7.5) ning „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“ (meede 1.1.7.6) 61 projektiga. Seisuga 6.03.14 on lõppenud 54 projekti. Programmi raames on 2013. aasta lõpuks koolitatud 944 õpetajat, mis on 94% programmi eesmärgist. Kuid arvestades juurde ka projektide tegevustes osalenud 11 560 õpetajat on indikaatori täitmine mitmekordselt ületatud (1250%). Siin on probleemiks esialgne indikaatori erinev tõlgendus, kuna perioodi alguses indikaatorit püstitades ei täpsustatud koolituse mõistet, mistõttu on erinevad toetuse taotlejad käsitlenud koolitustena erinevaid üritusi. Täna on mõiste täpsustunud. Lisaks ei võimalda andmebaasid kajastada mitmel koolitusel osalenud isikut ühe osalejana, vaid ta võib indikaatoris sisalduda mitme osaluskorraga.

3. Tegevust „Üldhariduse kvaliteeti kindlustava sisehindamissüsteemi rakendamine“ viiakse ellu programmi „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ abil. Programmi seirearuande kohaselt toimus 2013. aastal täiendav koolitus ning indikaatori „koolitatud nõunike arv“ suurenes 2013. aastal 17 inimese võrra ning sihttase on seega 8% ületatud. Tulemusindikaatori „süsteemselt asutuse kvaliteeti hindavate õppeasutuste osakaal“ lõpptase on samuti oluliselt sihtmäärast kõrgem (98%, sihtmäär 50%). Tulemusi analüüsides võib arvesse võtta asjaolu, et tänapäeva koolis on süsteemne asutuse kvaliteedi hindamine muutunud igapäevaseks reaalsuseks, mis toimib tänu koolide arendustegevusele, mida on läbi viidud alates 90. aastate lõpust.

4. Tegevust „Pedagoogide IKT alaste teadmiste tõstmine“ rakendati läbi programmi „Õppiv Tiiger 2008-2013“, mis lõppes 31.12.13. Programm saavutas rakenduskavas ettenähtud indikaatorite sihtmäärad. Väljundindikaator „koolitatud pedagoogide arv IKT valdkonnas“ täideti 114% (13 703 koolitatut). Indikaatori „IKTd aktiivselt tundides ja koolitustel kasutavate ning elektroonilisi õppematerjale koostavate õpetajate osakaal“ saavutustase on 48%, mis ületab planeeritud sihtmäära 35%.

5. Keskkonnahariduse eesmärkide saavutamine.

Rakenduskavas eraldi indikaatorid keskkonnahariduse kohta puuduvad. Aruandlusperioodil toimus programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ aktiivne elluviimine: arendati keskkonnahariduse veebilehte (www.keskkonnaharidus.ee), anti välja kolm Keskkonnahariduslehte (nii eesti kui ka venekeelsena), toimus 9 regionaalset keskkonnahariduse konverentsi, 15 maakondlikku infopäeva ja 23 maakondlikku ümarlauda 13 maakonnas, Vikerraadios ja ETV kanalil jätkusid keskkonnahariduse alased saatesarjad. Käivitusid täiendõppekoolitused lasteaiaõpetajatele, mitteformaalse keskkonnahariduse spetsialistidele ja koolide

õpetajatele. Detsembris 2013. a allkirjastas keskkonnaminister programmi „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil“. Programmi tulemusel saavad õpetajad, juhendajad ja loodushuvilised ökosüsteemide ja elurikkuse tundmaõppimisel kasutada teadusuuringutel põhinevat ja pidevalt uuendatava süstemaatikaga digiteeritud andmebaasi.

Rakenduskavas on PS teise eesmärgi täitmise hindamiseks täiendavalt kaks mõjuindikaatorit, millesse panustavad erinevad programmid. Nendeks indikaatoriteks on: „**Koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a sihtgrupis**“ (9,9% aastal 2013), mis jääb prognoositud tasemest (8%) kõrgemaks, kuid näitab jätkuvalt positiivset trendi ja „**Vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24 a vanusegrupis**“, mille saavutustase oli 84,2% (sihttase aastaks 2013 84%). Tähelepanuväärne on asjaolu, et 2020. aastaks väheneb 18–24-aastaste vanusegrupp võrreldes 2010. a drastiliselt – 40%. See seab veelgi suurema surve eesmärgile, et iga noor leiaks õppeprotsessis oma huvide- ja võimetekohase rakenduse.

Ehkki nende kahe näitaja muutumises ei ole võimalik objektiivselt hinnata tõukefondide meetmete põhjustatud mõju ulatust, saab eeldada, et mõju on olnud kindlasti positiivne. Prioriteetses suunas viidi 2012-2013. a läbi hindamine, mis käsitles üldhariduse ja noorsootöö meetmete asjakohasust, rakendamist ja jätkusuutlikkust. Hindamine lõppes 2013. a märtsis. Hindamistulemuste kohta vt täpsemalt ptk 4.3.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et indikaatorite täitmisega suuri probleeme ei ole, pigem on mitmetel juhtudel tegemist nende ületäitmisega, millest saab järeldada, et planeerimise faasis on oldud liiga tagasihoidlikud ja pole suudetud piisavalt ette näha tegevuste ja väljundite tegelikku ulatust. Mitmete indikaatorite mitmekordselt täidetud saavutustasemed näitavad ka, kui oluline on tegevuste planeerimisel indikaatorite sõnastuste ja nende mõõtmismetoodika täpne määratlemine. Mõnevõrra raskem on sihttasemeid saavutada osade mõjuindikaatorite puhul, mis on üldisemad riiki ja selle haridussüsteemi iseloomustavad näitajad (nt koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal, elukestvas õppes osalemise määr jms) ning mis sõltuvad paljuski demograafilistest jm teguritest. Samas nt mõjuindikaator Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr on selgelt täidetud, mh tänu ESF tegevustele.

6.1.2 Finantsteave

Elukestva õppe prioriteetses suunas (HTM meetmed 1.1.1.-1.1.8) on 2013. aastal kasutatud ESF toetust 7,3 miljonit eurot, mida on 3 mln vähem kui 2012. aastal. , 2013. a jooksul (ning osaliselt 2014. a) toimusid mitmete programmide abikõlblikkuse perioodi pikendamised ja programmide eelarvevahendite korrigeerimised. Programmi elluviijate ettepanekutest ja haridus- ja teadusministeeriumi juhtkonna protokollilisest otsustest tulenevalt vähendati programmi „KUTSE“ ning avatud taotlusvoorude lõppenud projektidest vabanenud vahendite arvelt meetmete 1.1.6 ja 1.1.8 eelarveid ning suunati vabanenud vahendid programmide „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“ ja „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“ tegevustesse.. Uusi ESF toetuse kohustusi 2013. aastal üles ei võetud, kuna avatud taotlusvoore ei toimunud.

Kinnitatud projektide ja programmide eelarved moodustavad 98,8% meetmete 1.1.1-1.1.8 kogueelarvest. Võrreldes eelmise aastaga on kohustuste protsent vähenenud seoses programmi „KUTSE“, eelarve vähendamisega, programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus“ tagasimaksega summas 225 757,5 eurot ning muude rikkumistega seotud tagasinõuete tõttu. **Abikõlblikke kulusid on hüvitatud 80,6% prioriteetse suuna kogueelarvest.** Järelejäänud aja jooksul on ülejäänud vahendite kasutamine reaalne (17% mahust aastatel 2014-2015) meetmete osas, mille RA on HTM.

KKM meetmes 1.1.9 on kogu planeeritud EL osalus aruandeaasta lõpuks kohustustega kaetud, väljamakseid on sellest tehtud ligikaudu 11%. Hoolimata sellest, et 2013. aastal oli meetme areng edukas ja tulemuslik, tehti sisuliste tegevuste osas vähe väljamakseid. Üheks põhjuseks on teenuste maksumuse prognoosimise keerukus ning asjaolu, et 2013. a ellu viidud tegevused kujunesid prognoositust mõnevõrra odavamaks. Aruandeaastal kuulutati välja kolm mahukat hanget kogusummas 921 000 eurot (ilma käibemaksuta), sõlmiti lepingud täienduskoolituste korraldamiseks 2015. a I poolaastani ning jätkub

keskkonna ja säästliku tarbimise teemaliste tele- ja raadiosaadete lepingute täitmine kuni 2015. a 1 poolaastani.

6.1.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Osalejate (ESFist kasusaanud inimeste) liigitust prioriteetse suuna tegevustes kajastab järgnev tabel:

Tabel 6.1.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 1

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		%
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	alustanutest
Osalejate koguarv	131 994	78 413 (59%)	135 618	80 634 (59%)	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh füüsilisest isikust ettevõtjad)	27 371	21 911	29 391	23 311	20,7%
FIE-d	277	143	309	168	0,2%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	1 413	945	1 605	1 101	1,1%
pikaajaliselt töötud	143	112	168	134	0,1%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööle mittekaivad või muud isikud)	103 210	55 557	104 622	56 222	78,2%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	101 855	54 608	103 049	55 131	77,2%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	100 185	55 157	101 630	54 575	75,9%
vanemaealised (55–64 aastased)	7 143	4 783	7 347	2 722	5,4%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele					
(rahvus)vähemused	6 845	3 873	8 705	5 300	5,2%
Immigrandid	34	23	125	77	0%
puuetega inimesed	299	179	377	239	0,2%
muud tõrjutud isikud	1 447	270	2 180	854	1,1%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	98 129	52 745	98 960	53 059	74,3%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	9 342	4 878	10 471	5 518	7,1%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	3 043	2 301	3 352	2 472	2,3%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	21 480	18 489	22 835	19 585	16,3%

Allikas: Prioriteetse suuna 2013.a aruanne, HTM ja SA Innove

Võrreldes eelmise aasta tipuga on osalejate arv mõnevõrra vähenenud (2012. a üle 158 tuhande osaleja). Suunale iseloomulikult moodustab osalejatest suurema osa, lausa kolm neljandikku mitteaktiivsete (78%, eelmisel aastal oli mitteaktiivsete osakaal kaks kolmandikku), sealhulgas õpingutes osalevate inimeste osakaal. Nimetatud näitaja on suurenenud oluliselt tänu korrastunud andmekogumissüsteemidele. Meetme 1.1.3 programmide tegevused on enamjaolt suunatud õpilaste sihtgrupile ning alates 2012. aastast on seirearuandes kajastatud kõiki õpi- või karjäärinõustamise teenuseid saanud isikuid.) Suur osa suuna tegevusi on aruandeaastal olnud suunatud just õppivatele inimestele läbi tugiteenuste (õpinõustamine,

karjääriteenused), mida peegeldab ka suur noorte ja esimese või teise taseme haridusega isikute osakaal võrreldes varasemaga. Endiselt on marginaalne töötute arv. Töötajate osakaal on kahanenud 20%-ni (eelmisel a ca 32%). Suurema osa (59%) kõigist osalejatest moodustavad endiselt naised, mis on iseloomulik näitaja sellest, et Eesti haridussüsteemis töötab mehi võrreldes naistega suhteliselt vähe. Naiste osakaal on siiski võrreldes 2012. aastaga 4% võrra vähenenud. Kuna meetmed ei ole suunatud otseselt vähemustele, puuetega inimestele, immigrantidele ega muudele tõrjutud isikutele, oli nende osakaal endiselt väga väike. Samas on nt rahvusvähemuste osakaal suurenenud 3,3%-lt 5,2%-le.

6.1.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetses suunas on kõigi meetmete puhul lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ESFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ERF tüüpi tegevuste rahastamiseks). Aruandeperioodi lõpu seisuga oli tehtud meetmetes 1.1-1.8 ERF tüüpi kulused 410 628 eurot (0,74%) ulatuses abikõlblikest kuludest. ERF tüüpi kulused on projektides ja programmides tehtud reeglina administreerimiseks või sisutegevuste läbiviimiseks vajaliku kontorimööbli ja –tehnikaga soetamiseks, sh on kaasajastatud täiskasvanute koolituskeskuste arvutiparki, ostetud vajalikud arvutid PIAAC-uuringu läbiviimiseks jmt.

ESF ja ERF vahelise täiendavusena võib välja tuua kutseõppeasutused, kus toetused täiendavad teineteist – ERFis kaasajastatakse õppetingsimusi ning ESF toetab õpilaste toomist kooli ja neile kvaliteetse õppe andmist. Samuti saavad ERF toel arendatud mitteformaalse keskkonnahariduse keskuste töötajad ESF programmi raames täienduskoolitust, suurendatakse ESF programmide toel keskuste formaalhariduslikus õppetöös kasutamise potentsiaali.

Tegevuste toelrahastamise vältimiseks küsitakse avatud taotlusvoorudes toetuse taotlejalt teavet, kas taotleja on taotlenud või kavatses taotleda sama tegevuse rahastamiseks mõnelt riigieelarveliselt või muid vahendeid. Kulude võimaliku toelrahastamise kontrolliks teostatakse kuludokumentide kontroll andmebaasis SFOS.

Keskkonnahariduse arendamise meetme raames arendatakse keskkonnahariduse koostöövõrgustikku, et anda arengutõuge riiklikel õppekavadel põhineva (riigieelarvest rahastatava) ja koolivälise keskkonnahariduse (erinevad rahastajad ja juriidilised isikud) teineteist toetavale arengule, eesmärgiga tõhustada riigi ees seisvate säästva arengu ja keskkonna valdkonna eesmärkide saavutamist. Programm on seotud „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetmega „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine”, mille toel arendatakse üle Eesti asuvaid mitteformaalse keskkonnahariduse keskusi. Keskuste töötajaskond saab ESF programmi raames täienduskoolitust. Samuti suurendatakse programmi tegevuste kaudu ERF meetme toel arendatavate keskuste formaalhariduslikus õppetöös kasutamise potentsiaali.

6.1.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

RÜ (SA Innove) hinnang:

RÜ üldine hinnang prioriteetse suuna elluviimisele on **hea**.

RA (HTM) hinnang:

HTMi hinnangul on prioriteetse suuna progress **hea**, võttes arvesse asjaolusid, et kõik kavandatud meetmed on käivitatud ja kohustustega on kaetud 98% EL toetuse vahenditest. Kumulatiivselt on suunas toetust välja makstud 84,7% (eelmise a lõpu seisuga 68%). Prioriteetse suuna tulemusindikaatorite täitumise dünaamika on ootuspärane ning algselt kavandatud eesmärgid saavad enamjaos täidetud.

RA (Keskkonnaministerium) ja RÜ (KIK) hinnang keskkonnahariduse meetmele:

Hinnang keskkonnahariduse programmi kolmandale tegevusaastale on **hea**. 2013. a tegevusplaan täideti. Väljamaksed on kerges tõususes, kuid aruandeperioodil veel tagasihoidlikud, sest suuremahuliselt alustati täienduskoolitustega 2013. a viimasel kvartalis. Täienduskoolituste õpigrupid on täidetud, koolitused jätkuvad 2014. a.

6.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Prioriteetne suund Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine jaguneb kuueks meetmeks, mida viiakse ellu programmide (10 tk) ja avatud taotlusvoorude alameetmete (5 tk) kaudu. Antud PS moodustab oma kogueelarvega (117 598 503 eurot) ligikaudu 25% IARK-i kogueelarvest. Avatud on kõik kuus meetet, meetmete RA-ks on Haridus- ja Teadusministeerium ja RÜ-ks SA Archimedes. Aruandlusperioodil ei lõppenud ühegi meetme tegevused. Samas kinnitati lõpparuanded ja maksti välja viimane toetus kümnele (10) projektile (meetmetes: „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine“ ja „Kohandamine teadmispõhise majandusega“).

Tabel 6.2: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/ programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.2.1 Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine	– Kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programm „Primus“	23.07.08	26 001 851
	– Kõrghariduse e-õppe programm „BeSt“	21.05. 2008	
	– Eesti kõrghariduse kvaliteedi arendamise programm „Ekka“	18.12. 2009	
	– Kõrghariduse katkestanute haridustee jätkamise programm TULE	15.03.2010	
	– Programm „Teadus- ja innovatsiooni -poliitika seire“	25.03.2011	
1.2.2 Doktorioõppe ja rahvusvahelistumise edendamine	– Doktorioõppe ja rahvusvahelistumise programm „DoRa“	10.06.2008	23 744 194
1.2.3 Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ning haridusteaduse eelisarendamine	– Teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“	23.07.2008	23 644 786
	– Haridusteaduse ja õpetajaharidus programm „EduKo“	27.01.2009	
1.2.4 Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine;	– Alameetmed „Doktorikoolid“ (13 projekti) – „Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö“ – „Kõrgkooli innovatsioon“.	06.02.2009	23 086 169
1.2.5 Kohandamine teadmispõhise majandusega.	– Teaduse populariseerimise programm „TeaMe“	17.07.2009	3 901 215
	– Teaduse populariseerimise avatud taotlusvoor „Teeme“	6.05.2010	
1.2.6 Teadusasutuste rahastamissüsteemi ümberkorraldamine	– Teadus- ja arendusasutuste rahastamissüsteemi reformi ja Eesti Teadusagentuuri käivitamise programm „TeRaS“	29.05.2012	2 376 600

6.2.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere.
2. Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele.

Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist mõõtvad väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes. Prioriteetse suuna kahe eesmärgi täitmiseks on seatud 7 väljundindikaatorit ja 7 tulemusindikaatorit.

Tabel 6.2.1: Prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 2 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltase)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere*									
Väljundindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalised ESF-i kaasfinantseeritavad grandid eelisarendatavates valdkondades (jooksva aasta grandihoidjate arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	58-70%	200-240 %	308-370%	383-460%	383-460%	Programmi Mobilitas ja DoRa 2013. a seirearuanded (20.02.2014).
	Saavutustase	0	0	7	24	37	46	46	
	Eesmärk (sihttase)	10-12	10-12	10-12	10-12 (8-10)	10-12	10-12	10-12	
	Esialgne tase	0	0	0	7	24	37	46	
Tulemusindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalist granti saanud õppejõudude poolt juhendatavate magistrantide ning doktorantide arv (jooksval aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	4-5%; 8,3-10%	40-50%; 158-190%	48-60%; 300-360%	152-190%; 433-520%	356-445%; 708-850%	Programmi DoRa 2013. a seirearuanne (20.02.2014). ja Mobilitas (12.03.2013) (magistrante 34, doktorante 30)
	Saavutustase	0; 0	0; 0	1; 1	10; 19	12; 36	38; 52	89; 85	
	Eesmärk	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12 (15-20; 8-10)	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12	
	Esialgne tase	0; 0	0; 0	0; 0	1; 1	10; 19	12; 36	38; 52	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne **2013**

Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavate doktoriõppe kohtade arv (jooksva aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	20-23%	67-75%	162 -183%	269-303%	296-333%	256-288%	Programmi DoRa 2013. a seirearuanne (20.02.2014).
	Saavutustase	0	9	30	73	121	133	115	
	Eesmärk	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45 (20-25)	40 - 45	40 - 45	40 - 45	
	Esialgne tase	0	0	9	30	73	121	133	
Tulemusindikaator: ESF-i finantseeritavatel doktoriõppe kohtadel atesteeritute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	111%	108%	111%	111%	110%	Programmi DoRa 2013. a seirearuanne (20.02.2014)
	Saavutustase	0%	0%	100%	97%	100%	100%	98,9%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0%	0%	0%	100%	97%	100%	100%	
Väljundindikaator: Kõrgharidustasemel jätkuõppesse vastuvõetud üliõpilaste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	56%	119%	146%	146%	Programmi TuLe 2013. a seirearuanne (20.02.2014)
	Saavutustase	-	-	-	450	955	1165	1169	
	Eesmärk	-	-	-	800	800	800	800	
	Esialgne tase	-	-	-	0	450	955	1165	
Väljundindikaator: Doktoriõppe jätkuõppesse vastuvõetud üliõpilaste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	0%	79%	92%	96%	Doktorikooliprojektide 2013. a seirearuanded (20.02.2014) ja Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli ja ehitus- ja keskkonnatehnika doktorikooli projekti 2013. a aruanne (26.02.14)
	Saavutustase	-	-	-	0	79	92	96	
	Eesmärk	-	-	-	100	100	100	100	
	Esialgne tase	-	-	-	0	0	79	92	
Tulemusindikaator: Jätkuõppe efektiivsus - jätkuõppes õpingud lõpetanud üliõpilaste osakaal vastuvõetutest	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	3%	15%	28%	36%	Programmi TuLe 2013. a seirearuanne (20.02.2014).
	Saavutustase	-	-	-	1,8%	12,9%	21,5%	28,7%	
	Eesmärk	-	-	-	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	
	Esialgne tase	-	-	-	-	-	13%	21,5%	
Tulemusindikaator: Jätkuõppe efektiivsus - jätkuõppes õpingud lõpetanud doktorantide osakaal vastuvõetutest	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	0%	16%	36%	47%	Doktorikooliprojektide 2013. a seirearuanded (20.02.2014) ja Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli ja ehitus- ja keskkonnatehnika doktorikooli projekti 2013. a aruanne
	Saavutustase	-	-	-	0%	11%	25%	33%	
	Eesmärk	-	-	-	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	
	Esialgne tase	-	-	-	-	-	11%	25%	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

									(26.02.14)
Eesmärk 2: Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele									
Väljundindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest Eesti ülikoolides õppivate välisdoktorantide arv (jooksval aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	40-60%	140-210%	307-460%	707%-1060%	693-1040%	767-1150%	Programmi DoRa ja doktorikooli TÜ Biomeditsiini ja biotehnoloogia doktorikooli, TTÜ Info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia doktorikooli, TÜ ja TTÜ doktorikool "Funktsionaalsed materjalid ja tehnoloogiad (FMTDK), TÜ Eesti matemaatika ja statistika doktorikooli projektide 2013. a seirearuanded (20.02.2014) ja Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikooli projekti 2013. a aruanne (26.02.14)
	Saavutustase	0	6	21	46	106	104	115	
	Eesmärk	10-15	10-15	10-15	10-15 (10-15)	10-15	10-15	10-15	
	Esialgne tase	0	0	5	19	27	69	104	
Tulemusindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest ülikoolides õppivate atesteeritud välisdoktorantide osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	102%	102%	111%	111%	109%	
	Saavutustase	0%	0%	100%	91%	100%	100%	98%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0%	0%	0%	92,1%	92,1%	98,6%	100%	
Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavatel lühiajalistel õppejõudude täienduskoolituskursustel osalenud õppejõudude arv (jooksval aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	126%	794%	888%	824%	815%	758%	programm Primus 2013. a seirearuanne (20.02.2014)
	Saavutustase	0	505	3176	3551	3297	3258	3030	
	Eesmärk	400	400	400	400 (400)	400	400	400	
	Esialgne tase	0	0	505	3176	3551	3297	3258	
Tulemusindikaator: Täienduskoolituskursused edukalt läbinute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	111%	111%	94%	102%	106%	109%	
	Saavutustase	0%	100%	100%	84,6%	92%	95%	98%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0%	0%	100%	100%	84,6%	92%	95%	
Väljundindikaator: ESFi finantseerimisel toimuvate kõrgkooli tasemel e-kursuste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	17%	33%	51%	68%	84%	101%	programm BeSt 2013. a seirearuanne (20.02.2014) ja doktorikooli alameetme projektide aruanded (TÜ ja
	Saavutustase	0	500	1002	1517	2045	2520	3031	
	Eesmärk	3000	3000	3000	3000 (1500)	3000	3000	3000	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

(kumulatiivselt)	Eisialgne tase	250 (2006)	0	500	1002	1517	2045	2520	TTÜ Doktorikool „Funktsionaalsed materjalid ja tehnoloogiad” (FMTDK); Keeleteaduse, filosoofia ja semiootika doktorikool; Maateaduste ja ökoloogia doktorikool ja Energia- ja Geotehnika Doktorikool II) seirearuanded seisuga (20.02.2014).
Tulemusindikaator: ESFi finantseerimisel toimunud kõrgkooli tasemel e-kursuste edukalt läbinute arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	0%	46,3%	57,1%	67%	79%	89%	100%	
	Saavutustase	0	20 835	25 709	30 139	35 508	40 129	45 155	
	Eesmärk	45 000	45 000	45 000	45 000 (30 000)	45 000	45 000	45 000	
	Eisialgne tase	16 000	16000	20 835	25 709	30 139	35 508	40 129	

Allikas: Prioriteetse suuna toetuse saajate 2013. a seirearuanded (seisuga 27.02.2014), SA Archimedes

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetse suuna kahe eesmärgi täitmiseks on 14 indikaatorit (kaks neist lisandus rakenduskava muudatustega 2010. a), mis jagunevad tulemus- ja väljundindikaatoriteks.

Prioriteetse suuna **eesmärgi 1 „Lisandub teadmistepõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere“** möödikuid on kaheksa. Prioriteetse suuna esimese eesmärgi saavutustasemetega täitmist toetavad programmid DoRa ja Mobilitas. Esimese eesmärgi enamuse indikaatorite 2013. a sihttasemed on täidetud.

Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalised ESF-i kaasfinantseeritavad grandid eelisarendatavates valdkondades on absoluutarvude osas täidetud, aruandeaastal rahastatakse Mobilitasest 18 tippteadlase ja DoRast 28 välisõppejõu tegevust. Programpperioodil kinnitati 28 välisõppejõu tööleasumine Eestisse. 28-st 21 on eelisarendatavates valdkondades (ITK, materjali-, keskkonna- ja biotehnoloogia, energeetika ning tervis). 2013. a jaanuarist märtsini töötas 26 välisprofessorit, kellest 19 on eelisarendatavates valdkondades ja märtsist praeguseni 25 professorit, kellest 18 on eelisarendatavates valdkondades.

Samuti on täidetud näitajad, mis iseloomustavad ESF finantseeritavate doktoriõppe kohtade arvu jooksva aastal mil eesmärgiks täita 40 – 45 doktoriõppe kohta, tegelikult on 2013. a täidetud 115 kohta (2012. a 113 kohta). Positiivset trendi näitab ka tulemusindikaator, mis väljendab doktoriõppe kohtadel atesteeritute osakaalu, mis on ligi 100%.

Kõrghariduse varasemalt katkestanute õppesse tagasipöördumise näitajad on jäänud samale tasemele, kolmanda taseme õppesse tagasipöördujate arv (1169 õppijat, programm TULE) on ületanud esialgselt kavandatud 800 kohta ning doktoriõppesse on vastu võetud 100st planeeritud jätkuõppijast 96. Doktorantuuri lõpetanute osakaal näitab positiivset trendi, aruandeaasta lõpuks on näiteks jätkuõppes õpingud lõpetanud doktorantide osakaal tõusnud, saavutanud 33%- (eesmärk 2013. a 40% ja perioodi lõpuks 70%). TULE programmis on vastu võetud esialgu kavandatud rohkem üliõpilasi, kuid mõningaseks ohukohaks on jätkuõppurite õpingute lõpetanute osakaal, mistõttu on tulemusindikaatori saavutustase vaid 29% (eesmärk 2013. a 60% ja perioodi lõpuks 80%). Tõenäoliselt jääb lõpetanute osakaal ka perioodi lõpuks alla indikaatori sihttaseme.

Eesmärk 2 „Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele“. Eesmärgi täitmist mõeldakse kuue näitajaga.

Väljundindikaatori ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest Eesti ülikoolides õppivate välisdoktorantide arv saavutustase on viimasel kahel aastal suhteliselt stabiilne, 2013. a 115 välisdoktoranti (81 välisdoktoranti õpib programm DoRa toel ja 34 doktorikooli projektides), 2012. a 104 ja 2011. a 106. Indikaatori kõrge saavutustase näitab seda, et tegevus on jätkuvalt populaarne.

Jätkuvalt on positiivsed õppejõudude koolitusega seotud näitajad. Viimasel neljal aastal on ESF-i finantseeritavatel lühiajalistel õppejõudude täienduskoolituskursustel osalenud õppejõudude arv püsinud vahemikus 3000 – 3500 õppejõudu aastas. Väljundindikaatori mitmekordne ületäitmine kinnitab õppejõudude suurt huvi osaleda lühiajalistel koolitustel. Kuigi tegevuse indikaatori sihttase on olulisel määral alplaneeritud, ei tohiks selle ületamine takistada tegevuste edasist rakendamist. Kursused edukalt läbinud inimeste osakaal vastab kavandatule ning isegi ületab seda pisut (98% planeeritud 90% asemel).

Kavakohaselt on täitunud e-kursuste arv, mida ESF toetab. Programmi jooksul valminud e-õppematerjalid ning nende väljatöötamist toetavad tugi- ja kvaliteedisüsteem on prioriteetse suuna eesmärgi täitmisele olulist mõju avaldanud. ESF-i toel loodud õppematerjalide jagamiseks ja rakendamiseks on e-õppe portaal loodud andmebaas, mis on vabalt kättesaadav kõikidele huvilistele. Tulemusindikaatori „ESFi finantseerimisel toimunud kõrgkooli tasemel e-kursuste edukalt läbinute arv“ sihttase on täidetud (45 155 osalemist kavandatud 45 000st).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et indikaatorite täitmine eesmärkide saavutamiseks on olnud hea (11 indikaatorit 14st on oma sihttaseme ületanud). Mõnel juhul on tegemist suure ületäitmisega, millest saab järeldada, et planeerimise faasis oldi liialt tagasihoidlikud ja ei nähtud ette tegevuste tegelikku

ulatust ja suurt huvi tegevustes osalemise vastu. Peamiseks hea saavutusmäärä põhjuseks on olnud indikaatorite täitmisesse panustavate tegevuste edukas käivitumine mitmes programmis. Tõenäoline on ka enamiku ülejäänud näitajate sihttasemetega saavutamise perioodi lõpuks.

Prioriteetse suuna tegevuste mõju ja eesmärkide saavutamist kinnitab näiteks TA&I strateegia 2007-2013 tulemuste positiivne trend. Nii on toimunud kvantitatiivne hüpe kõrgekvaliteediliste publikatsioonide osas, - 1792 (2013, seisuga 12. märts 2014), aastal 2007 oli neid 1068. Eesti positsioon "Innovation Union Scoreboard" edetabelis on liikunud 13. kohale, (algne oli 18. koht). Struktuurifondide toetused on siinkohal olnud olulise positiivse mõjuga teadus- ja arendustegevuste toetamisel ja strateegiliste eesmärkide saavutamisel.

6.2.2 Finantsteave

Aruandeperioodi lõpuks on prioriteetse suuna tegevuste elluviimiseks võetud kohustusi 102,6 miljonit eurot ühenduse osalusest ehk 99,8%. Aruandeaastal maksti toetust välja 20% kogu suuna mahust. Kumulatiivselt on toetust välja makstud 67,7 miljonit eurot ehk 66% suuna EL toetuse vahenditest. 2012. a lõpuga võrreldes on väljamaksete maht tõusnud tervelt 20,2 miljonit. Aruandlusperioodil on välja makstud toetust kõigist kuuest meemest. Aastatel 2014 ja 2015 on ESF toetuse jääk veel 35,2 miljonit eurot. Arvestades asjaolu, et aruandeperioodil jõustusid programmide DoRa ja TULE vähendamised ning EduKo õpetajakoolituse toetavad tegevused on edukalt käivitunud, hindame seire tulemusena tehtud juhtimisotsuseid tõhusateks ning nende otsustega on vähenenud toetuse kasutamata jätmise risk. Vastavasisuliste muudatustega on alustatud ning vahendite kasutamise riski maandamiseks on vahendeid suunatud teistesse tegevustesse (haridusteaduse programmi EduKo).

6.2.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa prioriteetses suunas on toodud tabelis 6.2.3. Tabeli allikas on toetuse saajate ja elluvijate osalejate andmed seirearuannetest ja lõpp-aruannetest.

Osalejate liigitust osade sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa käesoleva prioriteetse suuna raames ei koguta, kuna suuna tegevused ja eesmärgid ei ole suunatud vastavatele sihtgruppidele.

Tabel 6.2.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 2

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	34 409	22207 (65%)	31 670	21 814	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	25 637	16 195	23 721	15 121	74,5%
FIE-d	319	262	331	252	0,9%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	29	25	23	11	0,1%
pikaajaliselt töötud	0	0	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekäivad või muud isikud)	8743	5987	7926	6682	25,4%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	7905	5987	7926	5648	23%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	13679	7873	13385	7815	39,8%
vanemaealised (55–64 aastased)	8343	5270	8228	5201	24,2%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele					

(rahvus)vähemused	1792	675	1729	645	5,2%
Immigrandid	206	77	191	66	0,6%
puuetega inimesed	130	86	127	82	0,4%
muud tõrjutud isikud	N/A	N/A	N/A	N/A	-
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	1442	759	1472	776	4,2%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	3765	2264	4025	2374	10,9%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	4426	1947	4791	1522	12,9%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	24 776	16 363	20 489	17 142	72%

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne 2013, HTM ja SA Archimedes

Prioriteetse suuna tegevustes on aruandlusperioodil otseste kasusaajate arv 34 409 inimest. Võrreldes eelmise aastaga on osalejate arv vähenenud 13 953 osaleja võrra aastas (2012: 48 362, 2011:53 026). Osalejate vähenemine on tingitud tegevuste lõppemisest. Prioriteetsele suunale iseloomulikult on suuna tegevustest osalejatest enamuses kolmanda taseme haridusega isikud (72%). Osalejate koguarvust moodustavad töötajad 75% ja mitteaktiivsed ca 25%.

Sarnaselt Elukestva õppe prioriteetse suunaga on suur naiste osalus (62%), mis peegeldab naissoost tudengite ning õppejõudude suuremat osakaalu kõrghariduses.

6.2.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetse suuna kõikides meetmetes on lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi). Nii RA kui ka RÜ jälgivad teise fondi tüüpi kulude osakaalu.

Kogu prioriteetse suuna väljamaksetest on sel aruandlusperioodil 2,17% (435 tuhat eurot) ERF tüüpi kulud. Valdavalt (6,81%) olid kulud seotud Mobilitas programmi tippteadlaste ja järeldoktorite grantidega, kus soetati laboritarvikuid, kemikaale jms. Samuti tegi suuremaid ERF-tüüpi kulusid programm BeSt (2,63%), kus soetati e-õppe kasutamiseks ja levitamiseks vajalikku riist- ja tarkvara (litsentsid, serverid jms). Programm TeRas tegi aruandlusperioodil ERF-tüüpi kulusid 2,42%. Kuna aruandlusperioodil maksti välja programmi esimesed maksed, siis oli teist tüüpi kulude hulgas peamiselt kontoritehnika, mis oli vajalik töökohtade loomiseks. Teaduse populariseerimise meetme projektide ERF-tüüpi kulud olid suurusjärgus 17 tuhat eurot. Kulud sisaldasid LTT valdkonna huvitegevuse ja -ringide jaoks vajaminevaid töövahendeid nagu robotplatvormid, mikroskoobid jms tarvikud. Meetmes 1.2.4 oli ERF-tüüpi kulude osakaal kõige väiksem (0,39%). Kulud olid seotud doktorikoolide interdistsiplinaarsete uurimisprojektidega, kus soetati laboritarvikuid. Innovatsioonimeetmete osakaal oli marginaalne (ühe projekti kulu) suurusjärgus 3500 eurot ja kulu oli seotud multimeedia lahenduste käivitamisega.

6.2.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

RÜ hinnang aruandeaastal prioriteetse suuna rakendamisele on hea. Hinnang 2013. a prioriteetse suuna rakendamiseks kavandatud kulude täitmisele on hea, riigieelarvest maksti välja toetust planeeritud 23,6 mln eurost 19,1 mln eurot ehk 81%.

RA hinnang prioriteetse suuna edenemisele on hea. Prioriteetsetes suunas on seisuga 31.12.2013 kumulatiivselt EL toetust välja makstud 67,5 mln eurot (65,7%). Võrreldes eelmise aastaga on toetust välja makstud samas mahus – 18 mln eurot ESF toetust (2012. a maksti välja 17,38 mln eur, 2011. a 17,34 mln eur, 2010. a 8,84 mln eur). Meetmete tegevused on intensiivistunud, aruandeaastal vastu võetud meetmete juhtimisotsuste tulemusel on täiendavalt toetatud tegevused käivitatud aktiivselt. Olulisi valdkondlikke tulemusi mõõtvate indikaatorite (lõpetavate doktorantide arv, tippteadlastele ESFi

kaasfinantseerimisel antavate grantide maht, õppejõudude lühiajalistel täiendkoolitustel osalemiste arv) sihttasemed on saavutatud.

6.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu

Prioriteetset suunda Pikk ja kvaliteetne tööelu rakendatakse viie meetme kaudu. Suuna rakendusasutuseks on Sotsiaalministeerium ning rakendusüksuseks on SA Innove. Antud PS moodustab oma kogueelarvega (155 718 852 eurot) ligikaudu 34% IARK-i kogu-eelarvest. Meetmeid viiakse ellu programmide kui ka avatud taotlusvoorude kaudu. Avatud on kõik viis meetet ning lõppenud pole ühtki meetet.

Tabel 6.3: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.3.1 Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	avatud taotlemine ja programmid	10.12.2007	106 420 098
1.3.2 Tööelu kvaliteedi parandamine	avatud taotlemine ja programmid	13.12.2007	6 372 854
1.3.3. Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	avatud taotlemine ja programmid	12.12.2007	9 656 218
1.3.4 Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine	avatud taotlemine ja programmid	05.09.2008	8 582 492
1.3.5 Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	avatud taotlemine ja programmid	15.04.2008	1 329 362

6.3.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud.
2. Tööelu kvaliteet on paranenud.

Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades programmide elluvijate ja toetuse saajate aastaaruannetest ning avalikust statistikast saadava sisendi. Järgnevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes..

Tabel 6.3.1: Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 3 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltase)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud									
Väljundindikaator: Aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	N/A	12%	38%	107%	182%	199%	206%	Programmide 1.3.0110.08-0002 (34 204); 1.3.0120.09-0130 (105 832) lõpparuanded ja meetme 1.3.1 avatud taotlusvooru projektide seirearuanded (48 833) (20.02.14)
	Saavutustase	N/A	10 543	34 711	97 828	166 216	181 840	188 369	
	Eesmärk ehk sihttase	91 600	91 600	91 600	91 600 (44 000)	91 600	91 600	91 600	
	Esialgne tase	20 000 (2004-2006)	N/A	10 543	34 711	97 828	166 216	181 840	
Väljundindikaator: Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0,3%	11%	43%	155%	224%	278%	Programmide 1.3.0401.08-0001 (267); 1.3.0401.10-0002 (6043); 1.3.0310.08-0001 (1671); 1.3.0320.10-0075 (3981); 1.3.0330.12-0132 (3585) seirearuanded ja meetme 1.3.3 (7482) ja 1.3.4 (18 610) taotlusvooru projektide seirearuanded; (20.02.14)
	Saavutustase	0	49	1671	6460	23 307	33 594	41 639	
	Eesmärk	15 000	15 000	15 000	15 000 (5000)	15 000	15 000	15 000	
	Esialgne tase	N/A	0	49	1671	6 460	23 307	33 594	
Väljundindikaator: Välja arendatud uute töölesaamist toetavate ja tööhõivest väljalangemist	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	100%	100%	100%	TAI programmi 1.3.0401.12-0162 (4) seirearuanne (14.02.14)
	Saavutustase	0	0	0	0	4	4	4	
	Eesmärk	4	4	4	4 (1)	4	4	4	
	Esialgne tase	0	0	0	0	0	4	4	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

ennetavate tervise- ja nõustamisteenuste arv									
Väljundindikaator: Tööhõivest väljalangemist ennetavate terviseteadlikkuse tõstmisele suunatud teavituskampaaniate arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	70%	100%	130%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (2) 1.3.0401.12-0162 (9) 1.3.0401.13-0163 (2) seirearuanded; (14.02.14)
	Saavutustase	0	0	0	0	7	10	13	
	Eesmärk	10	10	10	10 (4)	10	10	10	
	Esialgne tase	0	0	0	0	0	7	10	
Väljundindikaator: Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangemise ennetuse alast koolitust saanute arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	94%	131%	213%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (2346) 1.3.0401.12-0162 (5224) 1.3.0401.13-0163 (940) seirearuanded (14.02.14)
	Saavutustase	0	0	0	0	3 772	5 224	8510	
	Eesmärk	4000	4000	4000	4000 (1400)	4 000	4 000	4 000	
	Esialgne tase	0	0	0	0	0	3 772	5 224	
Tulemusindikaator: Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	58%	70%	62%	70%	85%	Programmi 1.3.0120.09-0130 (tööle rakendunud 71 965) lõpparuanne ja meetme 1.3.1 avatud taotlusvooru projektide seirearuanded (tööle rakendunud 8 123) kokku 80 088 (20.02.14)
	Saavutustase	N/A	N/A	29%	35%	31%	35%	42,5%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (25%)	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	42,4% (2004)	N/A	N/A	29%	35%	31%	35%	
Tulemusindikaator: Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	14%	43%	86%	96%	83%	SoMi programmi 1.3.0330.12-0132 vahearuanne nr. 3 p. 5 (periood 01.01.13-31.05.13) ja meetme 1.3.3 avatud taotlusvooru projektid
	Saavutustase	N/A	N/A	4,73%	15%	30%	33,5%	29%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (15%)	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	N/A	N/A	N/A	4,73%	15%	30%	33,5%	
Tulemusindikaator: Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenusesse suunatud inimeste	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	N/A	17%	77%	59%	69%	SoMi programmi 1.3.0330.12-0132 vahearuanne nr. 3 p. 5 (periood 01.01.13-31.05.13)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	5,2%	23%	17,8%	20,8%	
	Eesmärk	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	
	Esialgne tase	N/A	N/A	N/A	N/A	5,2%	23%	17,8%	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest									
Tulemusindikaator: Paikkondliku terviseprofili koostanud kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	N/A	91%	112%	112%	110%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 1.3.0401.12-0162 1.3.0401.13-0163 seirearuanded; (14.02.14)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	40,9%	50,4%	50,4%	49,3% ²²	
	Eesmärk	45%	45%	45%	45% (17%)	45%	45%	45%	
	Esialgne tase	N/A	N/A	N/A	N/A	40,9%	50,4%	50,4%	
Tulemusindikaator: Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga liitunud ettevõtete ja asutuste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	64%	84%	99%	108%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (66) 1.3.0401.12-0162 (92) 1.3.0401.13-0163 (14) seirearuanded; (14.02.14)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	102	134	158	172	
	Eesmärk	160	160	160	160 (80)	160	160	160	
	Esialgne tase	N/A	N/A	N/A	N/A	102	134	158	
Mõjuindikaator: Aktiivsuse määr (15-64a)	Saavutustase eesmärgist %	97,5%	98,8%	98,5%	98%	99,6%	99,5%	100%	Statistikaamet 12.03.2014. 2007.- 2012. a andmeid on korrigeeritud uuendatud rahvaarvu põhjal
	Saavutustase	72,9%	73,9%	73,7%	73,6%	74,5%	74,4%	74,8%	
	Eesmärk	74,8%	74,8%	74,8%	74,8% (73,5%)	74,8%	74,8%	74,8%	
	Esialgne tase	70,1% (2005)	72,5%	73,9%	73,7%	73,6%	74,5%	74,4%	
Mõjuindikaator: Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegrupis 20-50 aastat (sugude kaupa)	Saavutustase eesmärgist %	M 27%; N 78,1%	M 31%; N 78,4%	M 26%; N 77%	M 23%; N 99%	M 20%; N 89%	M 22%; N 85%	M 23%; N 80%	Statistikaamet 12.03.2014. 2007.- 2012. a andmeid on korrigeeritud uuendatud rahvaarvu põhjal
	Saavutustase	M -13,9; N 26,9	M -11,4; N 26,8	M -14,2; N 27,2	M -16,6; N 21,3	M -20,4; N 23,6	M -18,2; N 24,7	M -17,1; N 26,3	
	Eesmärk	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21 (M 8; N 24)	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	
	Esialgne tase	M -10,9; N 30 (2005)	M -13,9; N 26,9	M -11,4; N 26,8	M -14,2; N 27,2	M -16,6; N 21,3	M -20,4; N 23,6	M -18,2; N 24,7	
Mõjuindikaator: 25-49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse	Saavutustase eesmärgist %	85%	80%	82%	83%	91%	103%	94%	Statistikaamet

²² Programmijuhi selgitus kumulatiivse saavutusmäära 1,1% vähenemise kohta: Seoses valdade ühinemisega on tekkinud uued KOV-d. Praegu on Eestis 215 KOV-i. Terviseprofiilid on koostatud 119 KOV-le, neist 13 valda või linna on hõlmatud haldusjaotuse muudatustega, st on ühinenud (119-13=106).

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

põhjuseks on haigus või vigastus	Saavutustase	15 300	16 200	15 800	15 700	14 300	12 600	13 800	12.03.2014. 2007.- 2012. a andmeid on korrigeeritud uuendatud rahvaarvu põhjal
	Eesmärk	13 000	13 000	13 000	13 000 (14 200)	13 000	13 000	13 000	
	Esialgne tase	15 400 (2005)	15 100	16 200	16 300	16 100	14 900	13 200	
Eesmärk 2: Tööelu kvaliteet on paranenud									
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate Tööinspektsiooni ametnike arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	59%	117%	109%	109%	132%	140%	TI programmi 1.3.0240.10-0004 seirearuanne; (18.02.14)
	Saavutustase	0	71	140	131	131	158	168	
	Eesmärk	120	120	120	120	120	120	120	
	Esialgne tase	0 (2005)	0	71	140	131	131	158	
Väljundindikaator: Töökeskkonna koolitusel või teabepäevadel osalevate inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	31%	55%	69%	121%	177%	TI programmi 1.3.0240.10-0004 seirearuanne; (18.02.14)
	Saavutustase	0	0	2362 (2276 teabepäeva del osalenut + 86 koolitusel osalenut)	4114 (3429 teabepäeva del osalenut + 685 koolitusel osalenut)	5194 (3972 teabepäeva del osalenut + 1222 koolituse läbinud)	9148 (7303 teabepäeva del osalenut + 1845 koolituse läbinud)	13372 (10640 teabepäev. osalenut, 2732 koolituse läbinud)	
	Eesmärk	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	
	Esialgne tase	0 (2005)	0	0	2362	4114	5194	9148	
Väljundindikaator: Tööelu kvaliteedi parandamisele kaasa aitavate teavituskampaaniate läbiviimine	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	33%	67%	67%	100%	SoMi programmi 1.3.0220.09-0002 seirearuanded 17.02.2014
	Saavutustase	0	0	0	1	2	2	3	
	Eesmärk	3	3	3	3	3	3	3	
	Esialgne tase	0	0	0	0	1	2	2	
Väljundindikaator:	Saavutustase	0	0	0	20%	70%	90%	130%	SoMi programmi 1.3.0220.09-0002

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

Tööelu kvaliteedi parandamisele kaasa aitavate uuringute läbiviimine	eesmärgist %								seirearuanded 17.02.2014
	Saavutustase	0	0	0	2	7	9	13	
	Eesmärk	10	10	10	10 (2)	10	10	10	
	Esialgne tase	5 (2004-2009)	0	0	0	2	7	9	
Tulemusindikaator: Tööinspeksiooni ametnike kompetentside hindamisel saadud keskmine hinne (skaalal 2-6)	Saavutustase eesmärgist %	N/A	0%	0%	96%	99,5%	100,5%	107%	TI programmi 1.3.0240.10-0004 seirearuanne; 18.02.14
	Saavutustase	N/A	0	0	4,04	4,18	4,22	4,51	
	Eesmärk	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	
	Esialgne tase	0 (2005)	0	0	0	4,04	4,18	4,22	
Tulemusindikaator: Töötajate osakaal, kes töötavad ettevõtetes, mille spetsialist on läbinud Tööinspeksiooni poolt korraldatud teabepäeva või koolituse	Saavutustase eesmärgist %	-	-	44%	60%	73%	79%	81%	TI programmi 1.3.0240.10-0004 seirearuanne; täpsust. kiri 13.05.14. Tööinspeksioon kasutab töötajate arvu leidmiseks andmeid, mille nad hangivad EMTAst ja mille alusel nad protsenti arvutavad, mitte ETU näitajaid.
	Saavutustase	N/A	N/A	31%	42%	51%	55%	57%	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	
	Esialgne tase	0% (2005)	N/A	N/A	31%	42%	51%	55%	
Mõjuindikaator: Tööturu sooline segregatsioon (ehk segregatsiooniindeks) ²³	Saavutustase eesmärgist %	ametite lõikes 87%; sektorite lõikes 79%	ametite lõikes 87%; sektorite lõikes 79%	ametite lõikes 88%; sektorite lõikes 81%	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 80%	-	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 81%	-	Eurostat ²⁴ 12.03.2014
	Saavutustase	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 26,1%	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 25,8%	ametite lõikes 31,8%, sektorite lõikes 25,4%	ametite lõikes 30,7%, sektorite lõikes 25,7%	N/A	ametite lõikes 30,9%, sektorite lõikes 25,2%	N/A	

²³ Vastavalt uematele andmetele, on varasemaid näitajaid korrigeeritud.

²⁴ „Annual Report on Equality between Women and Men“ [http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/index_en.htm]. 12.03.2014.

	Eesmärk	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5% (29,5%;22,0 %)	ametite lõikes:28%; sektorite lõikes:20,5 %	ametite lõikes:28%; sektorite lõikes:20,5 %	ametite lõikes:28%; sektorite lõikes:20,5 %	
	Esialgne tase	ametite lõikes: 30,8%; sektorite lõikes: 23,7% (2005)	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 26,1%	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 25,8%	ametite lõikes 31,8%, sektorite lõikes 25,4%	ametite lõikes 30,7%, sektorite lõikes 25,7%	N/A	ametite lõikes 30,9%, sektorite lõikes 25,2%	

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2013.

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks veel teada või pole kättesaadavad.

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetsel suuna on kaks eesmärki: 1) kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine; 2) tööelu kvaliteedi parandamine, mille saavutamist mõõdavad 20 väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorit. Esimene eesmärk toetab inimkapitali, seda kõige laiemas tähenduses, arendamist, edendades inimeste teadmisi, oskusi ja tervist. Teine eesmärk on suunatud peamiselt töökeskkonna ja -suhete arendamisele. Seega kaetakse nende kahe eesmärgiga tööturu kõige olulisemad aspektid, mille fookus on eelkõige töö pakkumise suurendamisel. Lähtuvalt püstitatud eesmärkidest käsitletakse ka indikaatoreid kahes osas, st esimeses eesmärgis on kajastatud meetmete 1.3.1, 1.3.3 ja 1.3.4 indikaatorid ning teises eesmärgis meetme 1.3.2 ja 1.3.5 indikaatorid.

Eemärk 1 „kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud“.

Esimese eesmärgi progressi mõõdavad väljund- (5), tulemus- (5) ja mõjuindikaatorid (3), mida on kokku 13.

Kõigi viie väljundindikaatori sihttasemed on täidetud 100% või rohkem. Kõige suurem ületäitmine on indikaatoritel „Aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimeste arv“, mis on täidetud 206% ja „Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv“, mis on täidetud 278%. Tööturuteenuseid saanute indikaatori ületäitmine tuleneb 2008-2010. a suurest majanduslangusest, mil töötute arv kasvas hüppeliselt. Tööpuudus tõusis 2009. a 13,5%ni ja 2010. a 16,7%ni (vt. ka lisa 9 2013. a tööturu ülevaade). Vastavalt tingis see tööturumeetmetes osalenud inimeste arvu kiire kasvu. Viimast väidet kinnitab ka indikaatorite täituvus, mis 2009. a oli 41% kuid 2010. a lõpuks 106,8% ja kiire tõus toimus ka 2011. a 181,5%ni. 2012. ja 2013. a on olukord stabiliseerunud. Töölesaamist toetavate teenuste indikaatori ületäitmine tuleneb meetmete (indikaator kajastab meetmete 1.3.3 ja 1.3.4 osalejaid) avatud voorudes osalejatest ja toetatavate tegevuste iseloomust – koolitustes ja ka mõnedes nõustamise liikides või terviseürituste raames (meede 1.3.4) läbiviidud seminaridel on tavapäraselt kaasatud väga suur hulk osalejaid. Indikaatori peaaegu kolmekordne ületäitmine perioodi viimasel veerandil viitab tagasihoidlikule sihttaseme püstitusele programmiperioodi alguses. Samas positiivsena võib rõhutada teenuste vajalikkust sihtrühmadele.

Viiest tulemusindikaatorist on sihttase täidetud kahel indikaatoril: „Paikkondliku terviseprofiili koostanud kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest“ 110% ja „Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga liitunud ettevõtete ja asutuste arv“ 108%. Suhteliselt heal tasemel on ka indikaatorite „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ ja „Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ saavutustase, vastavalt 85% ja 83% sihttasemest, st tööle on rakendatud 42% aktiivseid tööturuteenuseid saanud isikutest ja 29% töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikutest on töö säilitanud või tööle saanud. Indikaatori „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ täitmine (69%) on võrreldes teiste indikaatoritega mõnevõrra kehvem, mille madalam saavutusmäär on tingitud hoolekandeteenuste keerulisemast sihtgrupist, kelle mitmetahuliste probleemide lahendamine nõuab suuremat ajakulu ja teenuste mahtu kui seda teenuste planeerimisel arvestada osati. Sihtgrupi kaasamist raskendab ka puuetega inimeste üldisem alamotiveeritus ja soovimatus tööd teha ning klientidele mitesobinud rehabilitatsiooniprogrammi teenused²⁵. Tulenevalt majandussituatsiooni paranemisest ja stabiliseerumisest võivad eelnevad kolm indikaatorit veel pareneada. Niisamuti on sellele kaasa aitamiseks programmide abikõlblikkuse perioode pikendatud. Samas on nende indikaatorite sihttasemete saavutamine komplitseeritud (va indikaator „Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“). Siinkohal tuleb ka arvestada, et sihtgrupi tööle rakendamine võib toimuda väikese viivitusega pärast projekti/programmi tegevuste lõppu, mis ei lähe aga tulemuse juures arvesse.

Mõjuindikaatoritest võib sihttaseme 31.12.2013. a seisuga lugeda 100%-i ulatuseks täidetuks indikaatoril „Aktiivsuse määr (15-64 a)“ (siht- ja saavutustase 74,8%), seda eelkõige tänu paranenud majandussituatsioonile, ja 94%-i ulatuses indikaatoril „25-49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus“ (sihttase 13 000, saavutustase 13 800). Indikaatori „Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegrupis 20-50 aastat“ seis on võrreldes perioodi algusega vähe muutunud, kuigi viimasel kolmel aastal on meeste hõivelõhe vähenenud 3,3 protsendipunkti ja naiste hõivelõhe on 2,7 protsendipunkti kasvanud. See on vastupidiselt majanduskriisi ajal toimunud trendidele, kus meeste hõivelõhe suurenes ja naiste hõivelõhe vähenes, mida saab seostada lastetute meeste väiksema konkurentsivõime ning kasvanud sündimusega.

²⁵ Sotsiaalministeeriumi programmi 1.3.0220.09-0002 seirearuanne nr 3 (lk 5).

Eemärk 2 „tööelu kvaliteet on paranenud“.

Teist eesmärki mõõdavad samuti väljund- (4), tulemus- (2) ja mõjuindikaatorid (1), mida on kokku 7.

Kõikidel väljundindikaatoritel on sihttase ületatud. Indikaatori „Koolitusel osalevate Tööinspektsiooni ametnike arv“ mõnevõrra suurem täitmine on tingitud kaadri volavusest, kuna uusi töötajaid on vaja täiendavalt koolitada. Indikaatori „Töökeskkonna koolitusel või teabepäevadel osalevate inimeste arv“ ületäitmine tuleneb aga planeeritust suuremast teabepäevadel osalenud inimeste arvust.

2013. a lõpuks on sihttasemed täidetud ja ületatud ka ühel tulemusindikaatoril „Tööinspektsiooni ametnike kompetentside hindamisel saadud keskmine hinne (skaalal 2-6)“. Indikaator „Töötajate osakaal, kes töötavad ettevõtetes, mille spetsialist on läbinud Tööinspektsiooni poolt korraldatud teabepäeva või koolituse“ on täidetud 81% ulatuses seatud sihttasemest. Oodatust madalama saavutustaseme on tinginud asjaolu, et meetme planeerimisel ei osatud ette näha, et ühest asutusest osaletakse sellises mahus korduvalt nt teabepäevadel, kuigi teabepäevad on disainitud erinevatel teemadel, ja kuna iga asutus läheb kirja ühekordselt, siis saavutustase jääbki realselt madalamaks (töötajate kaetus osalemiskorrast ei suurene). Seda väljendab ka saavutustaseme kasvu aeglustumine perioodi lõpus. Kaasatud on hulk aktiivsemaid ettevõtteid, kes ka edaspidi meetme tegevuste vastu huvi tunnevad ja seega ka meetmes osalevad. Kuna uusi ettevõtteid enam sellises mahus ei lisandu, jääb saavutustase madalamaks. Lisaks on oluliselt muutunud ka ettevõtete jaotus, kus refrentsaastaga, mille alusel indikaatorid planeeriti, on kasvanud mikroettevõtete hulk pea kahekordseks, mis samuti piirab sihttaseme saavutamist. Sihttase jääb 2015. a TS hinnangul tõenäoliselt saavutamata. Prognoos aastaks 2015 - 60%.

Mõjuindikaatori „Tööturu sooline segregatsioon“ osas 2011. a ja 2013. a kohta andmed puuduvad, kuna uuringute andmeid pole avaldatud või andmed pole Euroopa Komisjoni kodulehelt kättesaadavad, kuid üldise trendina võib täheldada, et võrreldes perioodi algusega 2007. a on sooline segregatsioon 2012. a nii ametite (32% -> 31%) kui sektorite lõikes pisut vähenenud (26% -> 25%). Siinkohal tuleb rõhutada, et tegemist on väga keerulise probleemiga ning soolise segregatsiooni vähendamine on pikaajaline protsess, mis sõltub paljuski mõtteviisi muutumisest ühiskonnas (mida kinnitab ka meetme „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ hindamine, vt ptk 4.3 Läbiviidud hindamised ja uuringud). Kuigi praegune trend viitab sellele, et sihttasemed jäävad programiperioodi lõpuks täitmata, tegeletakse selle probleemiga pidevalt.

Lähtuvalt indikaatorite saavutustasemetest on PS peamised ja olulisemad indikaatorid täidetud ja ületatud või nende sihttase on suhteliselt väikeses osas veel täitmata (va tulemusindikaatoril „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“). Kõikide väljundindikaatorite sihttasemed on täidetud, samuti on täidetud nelja tulemusindikaatori sihttasemed. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks jäävad vaid tulemusindikaatorite „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ ja „Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“. Samas senine progress lubab eeldada, et ka need näitajad paranevad, kuna programmide abikõlblikkuse perioode on pikendatud kuni 2015. a lõpuni.

Suuremad probleemid on seotud soolist võrdsust näitavate mõjuindikaatoritega, mis on võrreldes perioodi algusega väga vähe paranenud, kui üldse. Kuigi programmi tegevused veel jätkuvad, siis tõenäoliselt jäävad programiperioodi lõpuks seatud sihttasemed täitmata. Arvestades, et tegemist on väga keerulise ja sügavalt juurdunud probleemiga, mida mõjutavad mitmed tegurid ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on pikaajaline protsess, sõltub eesmärkide täitmine paljuski mõtteviiside muutumisest ühiskonnas. Samas ei saa väita, et meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ poleks seatud eesmärkide saavutamisele positiivset mõju omanud. Vastupidiselt, tänu meetme raames elluviidud tegevustele, on toimunud mitmed positiivsed algatused, mida poleks sellisel kujul või tasemel muidu tehtud. Seega on tegemist pigem indikaatorite seadmise probleemiga, kuna tulemuste mõõtmiseks on valitud valed näitajad.

Kokkuvõtlikult võib 2013. a lõpu seisuga indikaatorite põhjal välja tuua, et PS raames ellu viidud tegevused on suurendanud tööhõivet enam kui 80 000 kvalifitseeritud inimese võrra ja kaasa aidanud tööelu kvaliteedi paranemisele (k.a soolise võrdõiguslikkuse aspektist), mida kinnitavad saavutatud tulemused ja tõendavad läbiviidud hindamised.

6.3.2 Finantsteave

PS tegevuste rahastamise ühenduse osaluse suurus on **132 361 024 eurot**, millest kumulatiivselt on seisuga 31.12.2013 kohustustega kaetud **130 574 517 eurot** ehk ligi **99% ning EL toetust on välja makstud 117 443 933 eurot** ehk **89% kogu EL toetusest** (kokku on tehtud abikõlblike kulutusi summas 139 902 377 eurot, mis moodustab 90% perioodi kogu- ning kinnitatud programmide/projektide eelarvest). Kokkuvõtlikult on kinnitatud programmide/projektide eelarve (võetud kohustused) kasvanud 2013. a 4 protsendipunkti ja väljamaksed 7 protsendipunkti, kui 2012. a kasvasid need vastavalt 7 protsendipunkti ja 21 protsendipunkti. Seega vahendite kasutamise tempo on perioodi lõpus aeglustunud, kuid vahendite täieliku kasutamisega probleeme ei tohiks tekkida.

Finantsnäitajate põhjal saab väita, et 2013. a on finantsprogress olnud väga hea, abikõlblikud kulud on stabiilselt kasvanud (v.a meetmes 1.3.1), kuigi kasv on mõnevõrra aeglustunud. Kõik eelarvevahendid on projektide/programmide eelarvetega kaetud, mis seab omakorda heasse positsiooni võimaluse vahendite täielikuks kasutamiseks. 2013. a välja makstud abikõlblike kulude määr 90% lubab eeldada, et kuigi kõik väljundindikaatorite sihttasemed on juba täidetud, jätkub vahendite stabiilne rakendamine ka 2014. a. Indikaatorite varasem täitmine viitab mõningasele mahtude alplaneerimisele, tehtud on "vähemaga rohkem", samas tuleb arvestada ka 2008–2010. a majanduskriisi mõju. Samuti võib finantsnäitajate põhjal eeldada, et ületatakse Vabariigi Valitsuse 22.12.2006 määruses nr 276 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord“ 2014. a-ks sätestatud 95% sihttase.

6.3.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Aruandeaastal oli tegevustesse kaasatud kokku 7 860 osalejat (vt. Tabel 6.3.3), kellest 59% moodustasid naised ja 41% mehed, mis kinnitab tendentsi, et naised on mõnevõrra aktiivsemad teenustes osalejad kui mehed. Samas võrreldes eelnevate aastate näitajatega, on osalejate arv 2013. a hüppeliselt vähenenud, nt kui 2012. a oli alustanud 38 930 siis 2013. a sisenes teenustele vaid 7 860 inimest, mis ca 80% vähem. Suurt mõju sellele avaldasid avatud taotlusvoorude projektide lõppemised ja ka Eesti Töötukassa elluviidud suuremahulise programmi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2013“ lõppemine.

Tegevustes osalejatest moodustavad 38% töötud ning 46% töötajad, mis on erinev varasemate aastate tulemustest, kus töötute osakaal on olnud kordades kõrgem. Aruandeaastal on võrreldes 2012. aastaga kahekordistunud ka mitteaktiivsete osakaal. Kõige rohkem oli kaasatud isikuid vanuses 25–54 (u 65%), noored moodustasid sihtgrupist 23% ja vanemaealisi oli kaasatud 12%. Kuigi noori on kaasatud suhteliselt enam, kui on nende osakaal töötute vanuselises jaotuses, siis noortele suunatud projektide osakaalu arvestades on tulemus oodatust madalam. Probleemina saab välja tuua noorte vähese huvi ja passiivsuse ning vajalike sotsiaalsete oskuste puudumise. Sotsiaalselt kaitsetute rühmadest on enim kaasatud muud tõrjutud isikud, kes moodustavad 61% kõigist osalejatest.

Lisaks võib täheldada trendi, kus enamik osalejatest on kõrgema haridusega ning suhteliselt vähe on madalama haridustasemega osalejaid. Seega võrreldes nt 2009. a ja 2010. a, kus enamik osalejatest oli madalama haridusega, on kolmel viimasel järjestikusel aastal olukord vastupidine. Põhjusena võib siin välja tuua, et kõrgema haridustasemega inimesed on aktiivsemad kui seda on madalama haridustasemega inimesed ning osalejate hulgas on suhteliselt suur osakaal töötavaid inimesi, kelle haridustase on eeldatavalt kõrgem.

Osalejate soolist jaotust vaadates võib välja tuua, et meeste osakaal vähesel määral suurem vaid (rahvus)vähemuste ja puuetega inimeste osalejate grupis ning madalama (esimese või teise taseme)

haridusega osalejate grupis. Naiste suurem osakaal oli kõrgema haridustasemega (kutseharidus pärast üldkeskharidust) grupis.

Tabel 6.3.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 3

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		%
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	alustanutest
Osalejate koguarv	7860	4658 (59%)	7580	4906 (65%)	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	3 604	2 175	3 823	2 584	45,9%
FIE-d	68	37	84	41	0,9%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	2 971	1 731	2 570	1 588	37,8%
pikaajaliselt töötud	821	522	1 001	603	10,4%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekaivad või muud isikud)	1 285	752	1 187	734	16,3%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	455	278	370	239	5,8%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	1777	1023	1566	849	22,6%
vanemaealised (55–64 aastased)	967	587	1157	755	12,3%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele					
(rahvus)vähemused	1403	650	608	305	17,8%
Immigrandid	18	14	16	13	0,2%
puuetega inimesed	728	357	768	403	9,3%
muud tõrjutud isikud	4794	2564	2289	1489	61%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	1551	749	1215	595	19,7%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	1461	889	1289	875	18,6%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	1948	1456	2499	1962	24,8%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	2900	1564	2577	1474	36,9%

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2013, Sotsiaalministeerium

6.3.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

PS rakendatavates programmides ja projektides elluviidavad tegevused täiendavad töövaldkonnas olulisel määral riigieelarvelisi vahendeid. Läbi programmide ja projektide on võimalik jõuda laiema sihtgrupini, pakkuda teenuseid rohkematele inimestele, töötada välja või soetada teemakohaseid abimaterjale, tõlkida vajalikke töömaterjale, täiustada või luua infotehnoloogilisi vahendeid, viia läbi uuringuid, pakkuda uudseid teenuseid ning tõsta ametnike kompetentsust.

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmed on omavahel samuti tihedalt seotud. Meetmed 1.3.1, 1.3.3 ja 1.3.4 panustavad tööjõu pakkumise suurendamisse, arendades inimeste oskusi ja suurendades teadmisi (sh inimeste terviseteadlikkuse tõstmine) ning pakkudes nõustamist ja teenuseid, mis aitavad inimestel (sh hoolduskoormusega) liikuda hõivesse. Meetmed 1.3.2 ja 1.3.4 panustavad töökeskkonna ja –suhete

edendamisele, soodustades töökeskkonna muutmist turvalisemaks ja tervist hoidvaks ning arendades töösuhteid selgemaks ja paindlikumaks, mille kaudu soodustakse omakorda tööhõive suurendamist ning kauem tööturul püsimist. Meetme 1.3.5 tegevused mõjutavad horisontaalselt kõiki teisi meetmeid.

ESF ja ERF vahelise täiendavuse hea praktika näiteks on kutsekoolid, kus ERFi abil kaasajastatakse õppetingimusi ning ESFist rahastatud tegevused toetavad mh õpilaste toomist kooli ja neile kvaliteetse õppe andmist. Renoveeritud ja kaasajastatud kutsekoolide ruumides viiakse läbi PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ sihtgruppidele erinevaid koolitusi, koolipraktikaid jne. Nt Tallinna Tööstushariduskeskuses toetati ERFist mehaanika, mehhatroonika ja metalli erialade praktika õppetöökodade tehnovõrkude rajamist, kus projekti nr 1.3.0102.11-0355 raames koolitati nendes ruumides mehhatroonikuid. Tartu Kutsehariduskeskuses toetas ERF autoerialade õppetöökoja rajamist ja sisustamist ja projekti nr 1.3.0102.11-0319 raames koolitatakse autohooldusspetsialiste. Tallinna Lasnamäe Mehhaanikakooli toetati õppehoone ja õppetöökodade renoveerimist ja sisustamist ning projekti nr 1.3.0102.11-0379 raames koolitati seal autohooldusspetsialiste, kinnisvarahooldajaid ja keskkonnatehnika lukkseppi. Kutsekoolidest on projektidega hõlmatud 14 kooli.

Seisuga 31.12.2013 on prioriteetses suunas ERF tüüpi kulused tehtud 8 144 727 euro ulatuses. ERF tüüpi kulude osakaal kõikidest tehtud abikõlblikest kuludest on 5,8%. ERF tüüpi kulused on planeeritud kõigis viies meetmes ja nende siseselt nii programmides kui ka projektides (v.a meetme 1.3.2 avatud taotlusvoor). Kulutusi tehakse üldjuhul inventari soetamiseks, mis on vajalikud nii projekti/programmi administreerimiseks kui ka sisutegevuste elluviimiseks. Võimalus soetada projekti tegevuste läbiviimiseks kaasaegset ja kvaliteetset inventari on pakkunud eesmärkide täitmiseks ja tulemuste saavutamiseks märkimisväärset tuge. Lisaks on ruumide kohandamine aidanud parandada puuetega inimeste ligipääsu tööturuteenustel osalemiseks.

Järelevalve ERDF tüüpi kulude 10% piiridesse jäämise üle toimub väljamakse taotluste (VMT) kontrolli käigus. VMTs on kehtestatud nõue tuua eraldi välja ERDF tüüpi kulude osakaal abikõlblikust kumulatiivsest summast. Juhul kui viimane VMT kajastab ERDF tüüpi kulude osakaalu suuremal määral kui meetme määrusega lubatud, algatatakse tagasinõude menetlus.

Sama tegevuse topeltrahastamise võimalikkust teistest meetmetest kontrollitaks nii taotlemise kui ka rakendamise faasis. Taotlemise faasis on taotluse vormi viidud sisse sellekohased küsimused (taotleja poolt taotlusega seotud valdkonnas rakendatud, rakendatavad või taotlusfaasis olevad projektid). Samuti on taotleja ja taotluse vastavuse kontrollimiseks kontroll-lehel küsimus, kas taotleja ei ole varem taotluses esitatud kulu hüvitamiseks riigieelarvelistest, EL või välisabi vahenditest raha saanud. Kontrolli teostatakse nii vormil oleva info kui ka SFOSi registri kaudu. Rakendatavate projektide puhul toimub kontroll SFOS-is läbi kuludokumentide riskikontrolli. Juhul kui sama kuludokument on varem registrisse sisestatud, teavitab SFOS sellest kohe pärast VMT samase kuludokumendi kohta käiva info sisestamist.

6.3.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

RÜ hinnang PS rakendamisele on **väga hea**, kuna 2013. a tööplaani võetud tööülesanded täideti ja liigutakse programpperioodiks püstitatud eesmärkide täitmise suunas. Programmide/projektide väljamaksete protsent kogu suuna eelarvest moodustas 31.12.2013. a seisuga 90%.

RA hinnang PS rakendamisele on **väga hea**. Vahendite kasutamine on läinud oodatud tempos, enamik indikaatoritest on täidetud ning eesmärgid on põhiosas saavutatud.

6.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Prioriteetse suuna RA on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM) ning rakendusüksusteks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ja Sihtasutus KredEx. Antud suund moodustab oma eelarvega (85 322 051 eurot) 18,5% IARK-i kogueelarvest. Suund jaguneb kaheksaks meetmeks, mida viiakse ellu programmide (5 tk) ja avatud taotlusvoorude (3 tk) kaudu. Avatud on viis meetet, lõppenud on kolm.

Tabel 6.4: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.4.1 Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm	Programm	01.02.2008	6 012 808
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus	Avatud taotlemine	28.01.2008 Suletud 2011. a	7 231 744
1.4.3 Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm	Programm	05.02.2008 Suletud 2012. a	2 927 634
1.4.4 Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm	Programm	04.03.2008	2 661 920
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Avatud taotlemine	16.06.2008	12 644 351
1.4.6 Teadmiste ja oskuste arenguprogramm	Programm	06.06.2008 Suletud 2013. a	2 160 897
1.4.7 Arendustöötajate kaasamise toetus	Avatud taotlemine	23.09.2008	8 247 697
1.4.8 TOTS	Programm	01.02.2010	26 370 590

6.4.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane.
2. Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed.
3. Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid.
4. Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad.

Andmed indikaatorite hindamiseks saadakse EAS-ilt ja KredEx-ilt, Statistikaameti, Eurostati jt andmebaasidest ning MKM-i uuringute andmetest ja aruandlusest ning nendes kogutavast statistikast. Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Tabel 6.4.1: Prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 4 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltas e)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane									
Väljundindikaator: Ettevõtete osakaal, kes on saanud koolitustoetust kõigi potentsiaalsete toetuse saajate seast (füüsilisest isikust ettevõtjad pole kaasa arvatud)	Saavutustase eesmärgis t %	-	-	39%	62%	71%	71%	71%	EAS (toetatud ettevõtted) ja Äriregister (üldarv)
	Saavutustase	N/A	N/A	1,95%	3,06%	3,54%	3,54%	3,54%	
	Eesmärk	5%	5%	5%	5% (5%)	5%	5%	5%	
	Esiolgne tase	2,8%	N/A	N/A	1,95%	3,06%	3,54%	3,54%	
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud vähemalt pooli oma töötajaid	Saavutustase eesmärgis t %	-	82%	-	-	60%	-	-	Olemas 2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). Järgmine uuring 2015.a
	Saavutustase	N/A	41%	N/A	uuringut ei toimunud	30%	uuringut ei toimunud	uuringut ei toimunud	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (45%)	50%	50%	50%	
	Esiolgne	39%	N/A	41%	N/A	N/A	30%	N/A	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

	tase	(2005)							
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud oma töötajad	Saavutustase eesmärgis t %	N/A	90%	-	-	57%	-	-	Olemas 2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). Järgmine uuring 2015.a
	Saavutustase	0	63%	N/A	N/A	40%	uuringut ei toimunud	uuringut ei toimunud	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70% (65%)	70%	70%	70%	
	Esialgne tase	61% (2005)	N/A	63%	N/A	N/A	40%	N/A	
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu	Saavutustase eesmärgis t %	0%	0%	22%	50%	30%	28%	19%	EAS toetuste andmebaas (2013)
	Saavutustase	0	0	12	27	16	15	10	
	Eesmärk	54	54	54	54 (46)	54	54	54	
	Esialgne tase	0	0	0	12	27	16	15	
Tulemusindikaator: Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas	Saavutustase eesmärgis t %	0%	0%	0%	-	-	-	-	EAS toetuste andmebaas (2013). Kasutatud on lähendnäitajat innovatsioonikulude suhe müügitulusse. Kasvu näitajat saab esitada 2014. a aruandes, sest tegu on CIS uuringu näitajaga, mis avaldatakse iga kahe aasta tagant.
	Saavutustase	0%	0%	0%	N/A	N/A	1,79%	N/A	
	Eesmärk	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	
	Esialgne tase	0%	0%	0%	0%	N/A	N/A	1,79%	
Eesmärk 2: Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed									
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud toetust	Saavutustase eesmärgis	0%	12%	38%	51%	42%	760%	866%	EAS toetuste andmebaas (2013) Lisaks tuleb arvestada ka 2013. a MAKide poolt nõustatud 5049 ettevõtliklienti (2012. aastal 4476).

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

nõustamisteenuse kasutamiseks	t %								Peamiseks sihtrühmaks oli jätkuvalt potentsiaalsed ja alustavad ettevõtted, kokku 81% klientidest. Nõustamise toel asutati hinnanguliselt 577 uut ettevõtet ning valmis 928 tegevusplaani (sh äri-, turundus- ja finantsplaanid).
	Saavutust ase	0	70	227	308	247	4560 (sh MAKide nõustatud ettevõtted)	5196 (sh MAKide nõustatud ettevõtted)	
	Eesmärk	600	600	600	600 (600)	600	600	600	
	Esialgne tase	340 (2006)	0	70	227	308	247	84	
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälisest konsultatsiooniteenust	Saavutust ase eesmärgis t %	-	60%	-	-	56%	-	-	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (2012). Järgmine uuring 2015.a
	Saavutust ase	N/A	30%	N/A	N/A	28%	uuringut ei toimunud	uuringut ei toimunud	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (40%)	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	33% (2005)	N/A	30%	N/A	N/A	28%	N/A	
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mille juhid on osalenud pikemaajalistel juhtimiskoolitustel	Saavutust ase eesmärgis t %	-	88%	-	-	40%	-	-	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (2012). Järgmine uuring 2015.a
	Saavutust ase	N/A	44%	N/A	N/A	20%	uuringut ei toimunud	uuringut ei toimunud	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (42%)	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	35% (2005)	N/A	44%	N/A	N/A	20%	N/A	
Eesmärk 3: Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid									
Väljundindikaator: Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas	Saavutust ase eesmärgis t %	-	44%	90%	100%	68%	15%	0% (toetus) 17%* (käendus)	EASi ja KredExi toetuste andmebaas. 2013.a andmetes ainult KredExi stardilaenu käendust saanud ettevõtjate arv, sest EASi meede suleti taotlemiseks 2011. 2013 on EAS toetanud täiendavalt siseriiklikest vahenditest 352 alustavat ettevõtet samadel tingimustel SV meetmega "Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus", seega
	Saavutust ase	N/A	155	316	559	237	52* (käendus)	0 (toetus) 58*	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

								(käendus)	koos täiendavate riiklike vahenditega oluks täidetud indikaatori sihttase 117%
	Eesmärk	> 350	> 350	> 350	> 350 (>250)	> 350	> 350	> 350	
	Esialgne tase	153 (2005)	N/A	155	316	559	237	52*	
Tulemusindikaator: Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas	Saavutust ase eesmärgis t %	-	-	99%	108%	91% / 82%	108% / 69%	113% / 84%	EAS-i järelseire. Kuna vaadatakse peale 3 aastat, siis 2013. a number käib 2010. a toetatud ettevõtjate kohta. Käendatute tulemus on nõrgem, kuna tegemist on olemuslikult riskantsemate ettevõtetega, kes laenu ei saa.
	Saavutust ase	N/A	N/A	84% (käib 2005. a toetatud ettev. kohta)	92%	77% (toetus)/ 70% (käendus)	91,7% (toetus)/ 58,8% (käendus)	95,7% (toetus) 71,2%* (käendus)	
	Eesmärk	85%	85%	85%	85%(>80%)	85%	85%	85%	
	Esialgne tase	65% (2005)	N/A	N/A	84%	92%	77%; 70%	91,7%; 58,8%	
Eesmärk 4: Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad									
Väljundindikaator: Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis	Saavutust ase eesmärgis t %	-	-	-	65%	133%	114%	106%	Junior Achievement (JA) Eesti ettevõtlusprogrammides osalenud haridustöötajate arv
	Saavutust ase	N/A	N/A	N/A	130	266	227	211	
	Eesmärk	200	200	200	200 (200)	200	200	200	
	Esialgne tase	0	N/A	N/A	N/A	130	266	227	
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutava info leidmisega ei ole neil raskusi	Saavutust ase eesmärgis t %	-	95%	-	-	62%	-	-	Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused. Järgmine uuring 2015. a.
	Saavutust ase	N/A	81%	N/A	N/A	53%	uuringut ei toimunud	uuringut ei toimunud	
	Eesmärk	85%	85%	85%	85%	85%	85%	85%	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

					(80%)				
	Esialgne tase	76% (2005)	N/A	81%	N/A	N/A	53%	N/A	
Tulemusindikaator: Õpilaste arv, kes on saanud ettevõtlusõpet	Saavutust ase eesmärgis t %	-	-	-	32%	34%	-	49%	Junior Achievement Eesti ettevõtlusprogrammides osalenute osakaal (õpilaste üldarvust HTM andmetel). Indikaatori saavutustaseme arvutamisel arvestatakse gümnaasiumiastmes ettevõtlusõpet saanud kõigist üldkeskhariduse taseme õppuritest. JA programmide järgi on õppinud 2013/14 õppeaastal õpilasi alljärgnevalt: algklassides 2276; põhikoolis 1667 (7.-9 kl); gümnaasiumis 4622 (+ ca 3000 töövarjupäeval osalenut). Õpilasfirmasid 204 ja nendes osalejaid 843.
	Saavutust ase	N/A	N/A	N/A	11,2%	11,8%	N/A	17,2%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (20%)	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	9%	N/A	N/A	N/A	11,2%	11,8%	N/A	
Tulemusindikaator: Õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet (ülikoolid ja kutsehariduskoolid)	Saavutust ase eesmärgis t %	-	-	200%; 123%	200% / N/A	200% / N/A	200% / N/A	200% / N/A	Ettevõtlus- ja majandusainete osakaal kõrgkoolide õppekavades. Allikas: MKM.
	Saavutust ase	N/A	N/A	Kutseõpe 100%, ülikoolid 61,3%	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (35%)	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	Info puudub			100%;61,3%	N/A	N/A	N/A	

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne 2013, MKM, EAS, KredEx 17.03.2014

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks veel teada või pole kättesaadavad.

* KredExi stardilaenu käendust saanud ettevõtjate arv

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Rakenduskavas seatud prioriteetse suuna 14 indikaatorist on täidetud eesmärgi nr 3 „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“ indikaatori „Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas“ sihttase. Sama eesmärgi teine indikaator „Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas“ oma sihttaset täitnud ei ole kuna EASi meede suleti taotlemiseks 2011. aastal (alustavate ettevõtete toetamist on jätkatud RE vahenditest ja 2013. a on EAS toetanud 352 alustavat ettevõtet). Samuti on täidetud väljundindikaator „Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis.“

Ülejäänud kättesaadava informatsiooniga väljundiindikaatorite täitmine jääb erinevatel põhjustel (valesti valitud sihttase, kehvad tingimused, programmi lõpetamine vm põhjustel) alla seatud sihttasemetele.

Paljude indikaatorite täitmist on raske hinnata, sest 9 juhul 14st andmeid kas ei kaardistatud või saadakse need üle mõne aasta teostatavast uuringust, nt. „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“, mis viiakse taas läbi aastal 2015.

Eesmärk 1 „Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane“. Väljundindikaator: „ettevõtete osakaal, kes on saanud koolitustoetust kõigi potentsiaalsete toetuse saajate seast“ (füüsilisest isikust ettevõtjad pole kaasa arvatud) – kuna meetme „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ koolitustoetuste osa suleti novembris 2011 on indikaatori saavutustase jäänud 2011. aasta tasemele 3,54% ehk saavutatud on 71% seatud sihttasemest. Indikaatori seadmise hetkest on potentsiaalsete toetuse saajate hulk kahekordistunud, sest pärast indikaatori seadmist 2006. aastal on muutunud Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator. Seda ei osatud indikaatori sihttasemetel ette arvestada ning tulemused on seetõttu erinevad. Lisaks said toetust ka ettevõtjate ühendused, kelle projektidesse oli kaasatud koolitatavatena hulk ettevõtjaid, aga nende andmeid andmebaasist võimalik välja võtta ei ole.

Väljundindikaator: „toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu“ - 10 ettevõtet, mis on 19% seatud 2013. aasta sihttasemest ning jääb ligi kolmandiku võrra alla 2011. aasta tasemele. Aruandeperioodil esitati taotlusi 22. Kokku on meetmes „Arendustöötajate kaasamise toetus“ 2013. aasta lõpu seisuga rahuldatud 74 taotlust summas 7,1 miljonit eurot. Aruandeperioodil oli jätkuvalt probleemiks oodatust tagasihoidlikum ja eelmise aastaga võrreldes samale tasemele jäänud taotlemine. Põhjusel, et 2013. aasta augustis jõustunud meetme määruse muudatused ei avaldanud olulist mõju 2013. aastal, vaid alles 2014. aasta alguses. Meetme määruse muudatusega võimaldati lisaks disainerile, insenerile ning turundusjuhile kaasata arendustöötajana ettevõttele tegevjuht. Ettevõtetele on oluline tagada rahvusvahelise kompetentsi kaasamise võimalus juhul, kui ettevõttel kerkib üles vajadus oma toodangut muuta või töötada välja uusi tooteid sihtturu eripärasid arvestades, suurendada tootmisvõimekust, juhtimisvõimekust või siseneda uutele sihtturgudele läbi efektiivsema turundustrateegia. Arendustöötaja kaasamise toetus on tulevikus planeeritud ühe osana „Kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetmest“. Arendustöötaja võimaldab kasvuettevõtjale kaasata kompetentsi, mis on vajalik kasvuettevõtte rahvusvahelise konkurentsivõime arendamiseks.

Tulemusindikaator: „innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas“ – 1,79%. Kasutatud on näitajat: „innovatsioonikulude suhe müügitulusele.“ Kasvu näitajat saab esitada 2014. aasta aruandes, sest tegu on CIS uuringu näitajaga, mis avaldatakse iga kahe aasta tagant. Innovatsioonikulude suhe müügitulusele oli 2012. aastal arendustöötaja meetme klientidel Eesti keskmisest väiksem. Viimase innovatsiooniuuringu keskmine tulemus tehnoloogiliselt uuenduslikel ettevõtetel oli 2012. aastal 2,23%. Uuringu tulemusena oli 31 ettevõtet innovaatilised ehk 55% valimist, teadus- ja arendustegevuse kulusid näitas nendest ettevõtetest 19.

Eesmärk 2 „Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed“. Väljundindikaator: „toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud toetust nõustamisteenuse kasutamiseks“ – 147 ettevõtet, mis on 24,5% 2013. aastaks seatud sihttasemest (600 ettevõtet aastas). Lisaks tuleks arvestada ka 2013. a MAKide poolt nõustatud 5049 ettevõtlusklienti (2012. aastal 4476). Aruandlusperioodil panustavad antud indikaatori täitmisesse „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ meetme 2 alategevust: disainjuhtimise

alane nõustamine ja tootmiskorralduse parendus ning TOTS ettevõtete võimekuse alasuuna tegevused. Samuti saab pidada väga heaks maakondlike arenduskeskuste (MAK) ettevõtlusnõustamiste mahtu, mis suurenes võrreldes 2012. aastaga pea 600 nõustamise võrra. MAK võrgustiku abil nõustati 5049 ettevõtlusklienti (2012. aastal 4476). Peamiseks sihtrühmaks oli jätkuvalt potentsiaalsed ja alustavad ettevõtted, kokku 81% klientidest. Nõustamise toel asutati hinnanguliselt 577 uut ettevõtet ning valmis 928 tegevusplaani (sh äri-, turundus- ja finantsplaanid).

Eesmärk 3 „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“. Väljundindikaator: „toetatud alustavate ettevõtete arv aastas“ – 58 ettevõtet (käendus), 410 ettevõtet koos RE toetusega, mis on 16% (täiendav lisa raha toetusteks on leitud siseriiklikest vahenditest), see tähendab koos riigieelarveliste toetustega oleks indikaator täidetud 117% 2013. aasta sihttasemest. Kuna „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ suleti taotlemiseks 2011. aastal SF vahendite ammendumisel, siis loetakse antud indikaatoris ainult „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammist“ käendust saanud ettevõtete arvu. Lisaks on ära toodud riigieelarvelistest vahenditest jätkuva „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetme andmed. Aruandeaastal „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ esitatud 59 käendustaotlusest sõlmiti lepinguid 41, käendussummas 0,96 mln eurot ja see võimaldas ettevõtjatele pankadest finantseerimist summas 1,26 mln eurot. Lisaks käenduslepingutele, rahastati 32 laenuaotlusest 17, summas 0,54 mln eurot. Stardilaenu taotlemise aktiivsus aruandeaastal langes mõnevõrra võrreldes 2012. aastaga (-15%), kuid tänu kvaliteetsematele projektidele otsustati rahastati projekte rohkem (+9,6%). Keskmine finantseering projekti kohta kasvas +22% ja kogu taotletav finantseering +33,7%.

Tulemusindikaator: „ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas“ – saavutustase toetuse puhul 113%, käendusel 83,8% (sihttase 85%). 2012. aastal oli Eestis alustavate ettevõtete keskmine ellujäämismäär 73,9%. Kõrge tase tuleneb ilmselt sellest, arvestuses on sees 2010. aastal loodud ettevõtete arenguperiood jäi aega kus majanduskriis oli läbi saanud ning hakkas tekkima uus majanduskasv ning seetõttu oli oluliselt kergem ellu jääda. Käenduste puhul on sihttase seatud tõenäoliselt liiga ambitsioonikas, kuna käendust kasutatakse kõrgema riskiga, kuid suurema kasvupotentsiaaliga projektide puhul, mida pank ilma käenduseta ei finantseeri. Kuna risk on kõrgem, siis on ka ebaõnnestumiseoht suurem. 2013. aastal näitas KredExi teenuseid kasutanud ettevõtete ellujäämismäär võrreldes 2012. aastaga kasvu 59%-lt 71%-le. Käendusi kasutavad tihti väga riskantse ärimudeliga ettevõtted. Käesolevad andmed on koostatud tuginedes ettevõtetele, mida rahastati/käendati 2010. aastal, mis oli ühtlasi ka majanduse taastumise algaasta, mille tulemused avaldusid ka ettevõtete ellujäämismääras.

Eesmärk 4 „Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad“. Väljundindikaator: Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis – 211 haridustöötajat ehk indikaatori sihttase on täidetud.

Tulemusindikaator: Õpilaste osakaal, kes on saanud ettevõtlusõpet – u 17% kõigist gümnaasiumiastme õpilastest, mis on ligi 50% seatud sihttasemest. Koolitatute arv Junior Achivementi programmide raames on jäänud viimastel aastatel suhteliselt stabiilseks. Tulemusindikaator: õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet (ülikoolid ja kutsehariduskoolid) - 2013. aasta ülikoolide õppekavade andmeid ei ole kaardistatud. Uus kutseharidusstandard sätestab kõigil kvalifikatsioonitasemetel toimuva õppe puhul ettevõtluse ja karjääriplaneerimise aluste õpiväljundid ning seega on kutsehariduse õppekavade 100% ettevõtluse ained sees.

Rakenduskava kontekstis (võrreldes teiste suundadega) on prioriteetse suuna Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks indikaatorite saavutamise kõige nõrgemas seisus. Seda võib ühelt poolt põhjendada liialt optimistlike sihttasemete seadmisega programmeerimise käigus ning teisalt vahepeal muutunud väliskeskkonnaga ja majanduskonjunktuuriga, mõnel juhul ka mõõtmismetoodikaga. Seetõttu jäävad tõenäoliselt mitme indikaatori perioodi lõpuks seatud sihttasemed täitmata. Samas saab tõdeda, et ehkki 14 indikaatorist on 2013. a lõpuks sihttasemed

täidetud vaid kolmel juhul ning kuuel on saavutustase hetkel teadmata (viie indikaatori puhul saadakse saavutustaseme andmed üle mõne aasta teostatavast uuringust „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“, mis on taas plaanis läbi viia 2015 aastal), võib suuna rakendamisega üldjoontes jääda rahule ning probleem pole niivõrd rakendamises kuivõrd halvasti seatud indikaatorites, muutunud metoodikas ja vahepeal toimunud majanduskeskkonna muutustes. Suuremad probleemid on kahe eesmärgi „Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane“ ja „Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed“ määratud sihttasemetega täitmisega. Koolitamise juures oli planeerimisel eelduseks, et alguses riigipoolne tugi aitab ettevõtjatel jõuda selleni, et neil tekib valmisolek omalt poolt senisest enam töötajate koolitamisest panustada. Kahjuks nähtub, et riigi toe äralangemisel, pole erasektori koolitusmaht samale tasemele jäänud. Teisalt mängib endiselt rolli ka kriisist taastumise protsess ettevõtetes. Käibenumbrid on küll taastumas, kuid koondatud töötajate asemele uute värbamine on viibinud. Sellest tulenevalt on allesjäänud töötajad väga hõivatud tööülesannetega ning realselt jääb koolitusele kuluvast ajast puudu. Arendustöötaja kaasamise toetuse näol peab tõdema, et eelkõige otsivad ettevõtjad tuge välisturgudele minekuks ning värvatakse kõige enam ekspordijuhte. Müügitoe tugevdamine pole aga toonud kaasa märkimisväärset hüpset teadus-arendustegevuse ja innovatsioonikuludes.

6.4.2 Finantsteave

Kokku on prioriteetses suuna 68,3 mln euro suurusest EL osaluse eelarvest aruandlusperioodi lõpu seisuga võetud kohustusi 62,5 mln eurot (moodustab 91,5% EL osaluse eelarvest) ja välja makstud abikõlblikke kulusid ESF vahenditest 52,8 mln eurot (77,4% ühenduse osaluse eelarvest).

Toetuskeemidest on perioodi lõpuks edukaimad meede „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ otsustumääraga 96% ja väljamaksetega 96% ja meede „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ rakendamine, siin on kohustusi võetud 96% ja väljamakseid tehtud 94% kinnitatud eelarvest. Programmidest on meetmete „Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm“ ja „Teadmiste ja oskuste arenguprogramm“ rakendamine lõpetatud. Veel elluviimisejärgus programmides on meetmes „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm“ võetud üles kõik kohustused, kuid väljamakseid on 69%. Meetme „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm“ kohustused on täidetud alles 78%-ga, väljamaksed 63%, programmi aktiivne rakendamine jätkub 2014.-2015. aastal. Meetme „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ raames on võetud kõik kohustused ja tehtud kõik väljamaksed.

Aruandlusperioodi lõpuks on vabasid vahendeid prioriteetses suunas 7,4 mln eurot ja RA hindab, et kõik planeeritud vabad vahendid otsustatakse aegsasti ära. Meetmed, kus on oluliselt vabasid vahendeid otsustamiseks on „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm (TOTS)“ ja „Arendustöötajate kaasamise toetus“. Kahes meetmes on veel vahendeid otsustamiseks. TOTSi tegevused on planeeritud 2015. a keskpaigani ja seal on teadlikult jäetud vahendeid, et 2015 oleks võimalik midagi teha. Arendustöötaja kaasamise toetus kasutatakse 2014. aastal ära.

Vaadeldes eraldi viimast, 2013. aastat, nähtub, et prioriteetses suunas tehti väljamakseid kokku 6,7 miljoni euro ulatuses (eesmärk oli 8,5 miljonit), seega täideti väljamaksete eesmärki 79%-ga. Eelmise aastaga võrreldes vähenes väljamaksete maht 22% ehk 1,9 miljonit eurot.

Meedet „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm“ rakendatakse Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 44 kohaselt **finantskorraldusvahendina** ning sellest tulenevalt on EL osaluse sissemaksed programmi abikõlbliku kuluna Euroopa Komisjonile deklareeritud. Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi eelarve on 6 012 808 eurot, millest 2012. aasta lõpuks oli programmi elluviijale välja makstud 100% kogusummast. Aruandeaasta jooksul ei tehtud programmi elluviijale antud meetme raames täiendavaid väljamakseid. Aruandeaastal KredExile esitatud 59 käendustaotlusest sõlmiti lepinguid 41, käendussummas 0,96 mln eurot ja see võimaldas ettevõtjatele pankadest finantseerimist summas 1,26 mln eurot. Lisaks käenduslepingutele, rahastati 32 laenuaotlusest 17, summas 0,54 mln eurot. Stardilaenu taotlemise aktiivsus aruandeaastal langes mõnevõrra võrreldes 2012. aastaga (-15%), kuid tänu kvaliteetsematele projektidele otsustati rahastati projekte rohkem (+9,6%). Keskmine finantseering projekti

kohta kasvas +22% ja kogu taotletav finantseering +33,7%. Alates meetme rakendamise algusest on KredEx finantseerinud kokku 304 projekti, mis võimaldas alustavatele ettevõtjatele pankadest finantseerimist summas 7,73 mln eurot.

6.4.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Tabelis 6.4.3 on kajastatud teadmiste ja oskuste toetusmeetme raames koolitustel osalenud, turismi teadlikkuse- ja koolitusprogrammi raames osalenud, tehnilisest abist rahastatud ning TOTSi kaudu rahastatud üritustel osalejad. Tabelis ei ole kõikidel juhtudel andmed alati 100% täidetud. Näiteks teadmiste ja oskuste programmi raames täidavad tabelit toetuse saajad, kes alati ei järgi täitmise loogikat ja jätavad osadel juhtudel näiteks naiste arvu eraldi märkimata. Tehnilise abi ja TOTSi kaudu rahastatud isikuseires on ka üksikuid puuduseid. Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitstud rühmade kaupa ei ole pr suuna vastutusalas ja andmeid selle kohta ei koguta. Võrreldes eelmise aruandeaastaga on otseste kasusaajate arv märgatavalt vähenenud.

Tabel 6.4.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 4

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		%
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	alustanutest
Osalejate koguarv	3 951	1 886 (48%)	3 951	1 886	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	3889	1844	3889	1844	98,4%
FIE-d	25	19	25	19	0,6%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	49	40	49	40	1,2%
Pikaajaliselt töötud	0	0	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekaivad või muud isikud)	13	2	13	2	0,3%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	13	2	13	2	0,3%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	166	116	166	116	4,2%
vanemaealised (55–64 aastased)	360	144	360	144	9,1%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDI järgi 1. ja 2. aste)	88	39	88	39	2,2%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDI järgi 3. aste)	922	339	922	339	23,3%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDI järgi 4. aste)	678	297	678	297	17,2%
kolmanda taseme haridus (ISCEDI järgi 5. ja 6. aste)	2263	1211	2263	1211	57,3%

Allikas: EAS, 25.02.2014, prioriteetse suuna aruanne 2013

6.4.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

KredExi stardilaenu käenduse ja EASi poolt rakendatava „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ näol on tegemist otseselt täiendava rahastamisega.

„Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ tegevused toetavad Elukeskkonna arendamise rakenduskava ning Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava raames elluviidavaid turismivaldkonna toetatavaid tegevusi.

Prioriteetse suuna meetmetest on „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetmes rahastatud teise fondi tüüpi tegevusi (ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi) mahus 5 912 809,38 eurot ehk 11,19% prioriteetse suuna väljamaksete mahust seisuga 31.12.2013 ning 8,66% prioriteetse suuna ühenduse osaluse mahust. Võrreldes 2012. aruandlusaasta teist tüüpi kulude osakaalu, siis ERF tüüpi kulude osakaal on vähenenud. 2012. a oli teist tüüpi kulusid kokku 5 942 850 eurot, mis moodustasid väljamaksetest 12,70% ja kogu ühenduse osalusest 8,70%. Kõrge protsent tuleneb eelkõige sellest, et ERF tüüpi kulutusi tehakse „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse meetmes“, kus projektid on lõppenud ning väljamaksed tehtud samas kui teistes meetmetes rakendamise kestab. Teiste meetmete väljamaksete suurenedes kahaneb ka suuna teise fondi reeglite alusel tehtud kulude väljamaksete osakaal.

Prioriteetses suunas tagatakse seatud 10% piirmäära sisse jäämine, sest „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetme ühenduse poolne eelarve on 11% prioriteetse suuna ühenduse eelarvest ning teise fondi tüüpi tegevusi tehakse vaid antud meetmes, kuid mitte kogu meetme eelarve mahus. Samuti jälgitakse nii RA kui ka RÜ tasandil teise fondi tüüpi kulude osakaalu prioriteetse suuna ja meetme tasandil.

6.4.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Prioriteetse suuna 14 indikaatorist on täidetud eesmärgi nr 3 „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“ indikaatorite sihttasemed ja eesmärgi nr 2 „Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed“ ühe indikaatori sihttase. Ülejäänud indikaatorite täitmine jääb erinevatel põhjustel (sh majanduslangus, valesti seatud sihttase, muutunud meetodika) alla seatud sihttasemetele või siis pole saavutustasemed teada. Näiteks on langenud töötajaid koolitavate ja/või ettevõtte välist konsultatsiooniteenust kasutavate ettevõtete arv. Viie indikaatori puhul saadakse saavutustaseme andmed üle mõne aasta teostatavast uuringust „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“, mis viidi läbi 2012 aastal ning on taas plaanis läbi viia 2015. aastal. Seetõttu pole nende viie indikaatori puhul võimalik esitada 2013. aasta kohta andmeid. Indikaatoritega on probleeme, kuna majandusolukord muutub suhteliselt kiiresti ning sellest tulenevalt on indikaatorite seadmisel prognoosivõime piiratud.

Prioriteetse suuna finantsprogressi võib hinnata heaks, kohustustega on kaetud 88,7% suuna ühenduse osalusest ning väljamaksed moodustavad 77,4% suuna ühenduse osalusest.

Prioriteetse suuna meetmete tegevused on viidud ellu planeeritult ja liigutakse eesmärkide poole. Ehkki näiteks indikaator „toetatud alustavate ettevõtete arv aastas“ ei ole sihttasest 2013. a täitnud, kuna EASi meede suleti taotlemiseks 2011. a, siis on alustavate ettevõtete toetamist jätkatud riigieelarve vahenditest ja 2013. a on EAS toetanud 352 alustavat ettevõtet ehk eesmärgi täitmist on riigi eelarveliste vahenditega jätkatud ja eesmärk toetada vähemalt 350 ettevõtet aastas on RE vahendite abil tegelikult täidetud. Kokkuvõttes on RA ja RÜ hinnang prioriteetse suuna rakendamisele hea, sest kõik planeeritud meetmed on rakendamisel või suletud, rakendamisel liigutakse eesmärkide täitmise suunas ning finantsprogress on ootuspärane. MKMi analüütikute, EASi ja KredExi inimeste poolt 2012. a läbi viidud vahehindamine näitas, et teadmiste ja oskuste suunas toetusi saanud ettevõtete müügitulu kasvas keskmiselt 69%, mis oli 51 protsendipunkti võrra kiirem Eesti keskmisest. Eksport kasvas 145%, mis oli 103 protsendipunkti võrra kõrgem Eesti keskmisest. Ka lisandväärtus töötaja kohta kasvas 36% mis oli 2 protsendipunkti võrra kiirem Eesti keskmisest. Seejuures on teadmiste ja oskuste valdkonna ettevõtete näitajad peale lisandväärtuse paremad ka EAS-i keskmistest näitajatest.

6.5 Suurem haldusvõimekus

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus rakendusasutus ja -üksus on alates 2011. aasta algusest Rahandusministeerium (varasemalt Riigikantselei), välja arvatud alasuuna 1.5.5 „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“, mille osas on RA Siseministeerium ning RÜ ja programmi elluviija EAS. Antud suund moodustab oma eelarvega (24 465 675 eurot) 5,3% rakenduskava kogu-eelarvest. Prioriteetne suund koosneb viiest alasuunast (meetmest). Nimetatud alasuundade 1, 2, 3 ja 5 raames käib hetkel tegevuste elluviimine. Alasuuna 4 „Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine“ rakendamist ei toimu.

Tabel 6.5: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme (alasuuna) nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.5.1: Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühenduste strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine	10 programmi ja kolme alameetme raames avatud taotlemine	16.10.2008 10.03.2009 03.11.2009 12.08.2011 28.12.2009 17.06.2008 24.04.2009 09.12.2010 08.03.2010 05.10.2012 07.10.2013	8 407 555
1.5.2: Parema õigusloome arendamine	programm	22.05.2008	2 467 306
1.5.3: Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine	kaks programmi ja kaks avatud taotlemisega alameedet	18.11.2008 08.04.2010 28.10.2008 07.04.2010 15.12.2010	7 648 013
1.5.4: Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine	Programm (ei avatud)	Ei rakendata, sest tegevused on lisatud alasuuna 1.5.3 keskse koolituse programmi juurde.	0
1.5.5: Maakondlike tugistruktuuride toetamine	Programm (RÜ on EAS)	27.05.2008	3 064 691

6.5.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus eesmärgid on järgmised:

1. Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud.
2. Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed.

Mõlema eesmärgi osas on IARK-is püstitatud indikaatorite sihttasemed, mille täitmist RA regulaarselt jälgib. Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad aastate lõikes.

Tabel 6.5.1: Prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 5 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltase)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud									
Väljundindikaator: Rahastatud uuringute ja analüüside arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	6,7%	43%	127%	190%	213%	Projektide ja programmide seirearuanded, SFCS. 19.02.2014
	Saavutustase	0	0	2	13	38	57	64	
	Eesmärk (sihttase)	30	30	30	30 (15)	30	30	30	
	Esialgne tase	N/A	0	0	2	13	38	57	
Tulemusindikaator: Organisatsioonide arv (või organisatsioonide gruppide arv samas tegevusalas) kes on muutnud juhtimissüsteeme või protseduure	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	10%	30%; 67%	50%; 67%	110%; 67%	200%; 100%	Projektide ja programmide seirearuanded, SFCS. 19.02.2014
	Saavutustase	0	0	1	3; 2	5; 2	11; 2	20; 3	
	Eesmärk	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid) (4; 1)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	
	Esialgne tase	0	0	0	1	3; 2	5; 2	11; 2	
Tulemusindikaator: Lihtsustatud ja kodifitseeritud õigusvaldkondade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	33%	33%	33%	133%	Programmi seirearuanne, 30.01.2014.a.
	Saavutustase	0	0	0	1	1	1	4	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

	Eesmärk	3	3	3	3 (1)	3	3	3	
	Esialgne tase	0	0	0	0	1	1	1	
Tulemusindikaator: Erinevate MTÜde arv aastas, kes on saanud nõustamisteenust	Saavutustase eesmärgist %	-	114%	150%	153%	134%	119%	126%	Programmi seirearuanne. 18.02.2014.
	Saavutustase	-	1707	2253	2288	2008	1790	1886	
	Eesmärk	1500	1500	1500	1500 (1500)	1500	1500	1500	
	Esialgne tase	1395	-	1707	2253	2288	2008	1790	
Mõjuindikaator: Valitsussektori töö tulemuslikkus	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	95%	100%	102%	98%	Andmed pärinevad Riigikantselei strateegiabüroolt 18.10.2013. IMD läbiviidud uuring.
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	5,68	6,03	6,1	5,87	
	Eesmärk	6	6	6	6 (paraneb)	6	6	6	
	Esialgne tase	41,65 (5,96)	N/A	N/A	N/A	5,68	6,03	6,1	
Eesmärk 2: Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed									
Väljundindikaator: Avalike teenistujate ja töötajate arv, kes on saanud koolitust organisatsioonipõhistel koolitustel või keskselt korraldatud koolitustel	Saavutustase eesmärgist %	0%	13%	33%	78%	142%	172%	196%	Projektide ja programmide seirearuanded, SFCS. 06.03.2014
	Saavutustase	0	1514	3882	9316	16 845	20 432	23 306	
	Eesmärk	11 900	11 900	11 900	11 900 (5100)	11 900	11 900	11 900	
	Esialgne tase	N/A	0	1514	3882	9316	16 845	20 432	
Väljundindikaator: Koolitatud mittetulundusühenduste (sh. sotsiaalpartnerite) töötajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	41%	126%	212%	312%	386%	459%	Programmi seirearuanne 13.03.2014
	Saavutustase	0	859	2645	4455	6555	8105	9645	
	Eesmärk	2100	2100	2100	2100 (900)	2100	2100	2100	
	Esialgne tase	N/A	0	859	2645	4455	6555	8105	
Tulemusindikaator: Personalivoolavus	Saavutustase eesmärgist %	69%	69%	91%	112%	85%	78%	102%	RIHATO personalijuhtimise statistika. 04.2014
	Saavutustase	14,4%	14,4%	11%	8,9%	11,7%	12,8%	9,8%	
	Eesmärk	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	
	Esialgne tase	14,5%	14,4%	14,4%	11%	8,9%	11,7%	12,8%	

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

Tulemusindikaator: Väljatöötatud koolitusprogrammide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	183%	275%	358%	367%	467%	Projektide ja programmide seirearuanded.
	Saavutustase	0	0	22	33	43	44	56	
	Eesmärk	12	12	12	12 (6)	12	12	12	
	Esialgne tase	N/A	0	0	22	33	43	44	
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse asjatundlikkus	Saavutustase eesmärgist %	70%	86%	76%	80%	-	-	-	RA ettepanek indikaatori mõõtmismetoodikat muuta, kuna edaspidi antud viisil uuringut läbi viia ei ole mõttekas. Kui varasemalt andsid hinnangu kodanikud (kuni 2010.a), siis muutunud metoodika järgi annavad hinnangu ametnikud ise
	Saavutustase	49%	60%	53%	56%	N/A	N/A	6,5*	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70% (paraneb)	70%	70%	70%	
	Esialgne tase	54%	49%	60%	53%	56%	N/A	N/A	
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse usaldusvärsus	Saavutustase eesmärgist %	46%	75%	66%	69%	-	-	-	RA ettepanek indikaatori mõõtmismetoodikat muuta, kuna edaspidi antud viisil uuringut läbi viia ei ole mõttekas. Kui varasemalt andsid hinnangu kodanikud (kuni 2010.a), siis muutunud metoodika järgi annavad hinnangu ametnikud ise
	Saavutustase	30%	49%	43%	45%	N/A	N/A	6,4*	
	Eesmärk	65%	65%	65%	65% (paraneb)	65%	65%	65%	
	Esialgne tase	47%	30%	49%	43%	45%	N/A	N/A	
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse pühendumuse indeks	Saavutustase eesmärgist %	78%	84%	-	78%	-	-	-	Andmeid ei ole 2013.a kogutud. Kogutakse 2014.a. Infot kogutakse „Avaliku teenistuse pühendumuse“ uuringuga.
	Saavutustase	49	53	N/A	49	N/A	N/A	N/A	
	Eesmärk	63	63	63	63 (paraneb)	63	63	63	
	Esialgne tase	46	49	53	N/A	49	N/A	N/A	

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne 2013

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks veel teada või pole kättesaadavad.

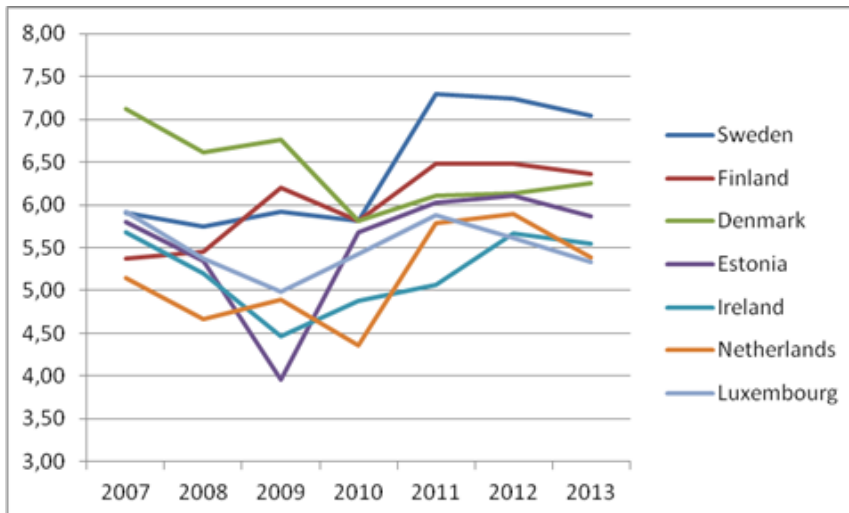
* 2013. a andmed pärinevad RIHATO poolt tellitud „Rollide ja hoiakute uuringust“, uuringut viiakse läbi alates 2005. a, andmete korje nelja aastase intervalliga.

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetsele suunale on seatud kaks eesmärki. Esimest eesmärki: „**poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud**“ mõõdetakse läbi 5 indikaatori, millest 4 indikaatori sihttasemeid on isegi mõneti ületatud. Suurem ületäitmine on toimunud nii rahastatud uuringute ja analüüside kui ka nõustatud MTÜ-de arvu osas. Uuringute ja analüüside arvu oli esialgu planeeritud tagasihoidlikumalt kui oleks võinud, sest tänaseks täidavad indikaatorit enamuses Tarkade otsuste fondi raames tehtavad uuringud ja analüüsid (peamiselt rakendatud läbi avatud taotlusvooru, kus huvi on olnud väga suur), kuid esialgu oli planeeritud analüüse ja uuringuid teha programmide raames. Kindlasti on indikaatori ületamine ka seotud asjaoluga, et riigi poolt tehtavad otsused on muutunud rohkem teadmispõhisemaks ja selliste teadlike otsuse tegemine põhineb reeglina kvaliteetsetel uuringutel ja analüüsidel. Uuringuid ning analüüse on peamiselt rahastatud meetme 1.5.1 raames. Eesmärgi täitmisele on olulisel määral kaasa aidanud „Vabariigi Valitsuse töö“ programmist rahastatud uuringute ja mõjuanalüüside läbiviimine. 2013. a käivitus lõplikult mõjuanalüüside koostamist toetavate uuringute rahastamise süsteem. 2012. aasta lõpus kinnitati mõjude hindamise metoodika. RA loeb seda toetuskeemi väga hästi rakendunuks, kuigi mõjuanalüüside süsteem oleks võinud saada aktiivsema kandepinna osaliseks. Mõjude hindamise metoodikat tuli 2013. a rakendada ainult 50% õigustloovate aktide puhul, seega mõjude hindamise osas jäi huvi nende mõjuanalüüside läbiviimiseks mõnevõrra tagasihoidlikuks. Riigiasutused ning teised avaliku sektori partnerid, kes uuringute ja analüüside ettepanekuid esitada saavad, on üha enam teadvustamas vajadust teha teadmispõhiseid otsuseid. Samuti ollakse üha enam aru saamas, et ilma olukorda analüüsivõime ei pruugita näha kõiki aspekte ning võimalusi olukorra parandamiseks.

Ka nõustatud MTÜ-de arv näitab muudatusi ühiskonnas. Üha enam pannakse rõhku kodanikualgatustele ning kodanikuühiskonna tugevdamisele, mis seletab mõneti ka nimetatud näitaja ületäitmise. Teisalt on MTÜ-d ise muutumas üha teadlikumaks ja aktiivsemaks, et nende tegevuste toetamiseks on võimalik abi saada ning seetõttu pööratakse üha enam MAK-ide poole nõustamisteenuse saamiseks.

Valitsuse töö efektiivsust aitab mõõta IMD mõjuindikaator. Indikaatorit mõõdetakse iga-aastaselt valitsussektori töö tulemuslikkuse indikaatorite suhtarvuna kuue kriteeriumi alusel (1. avalike finantsvahendite juhtimine, 2. õiguskeskkonna piirangud ettevõtete konkurentsivõimele, 3. valitsuse poliitikate paindlikkus muutuste suhtes, 4. valitsuse otsuste elluviimine, 5. valitsuse poliitikate läbipaistvus, 6. bürokraatia ettevõtluse takistusena). Ligikaudu pooled indikaatorid leitakse ametliku statistika alusel, ülejäänud aluseks on ettevõtjate seas läbiviidavad küsitlused. Saavutustase näitab, et valitsuse töö efektiivsus on tõusnud ja seeläbi suurenenud ka konkurentsivõime. Prioriteetse suuna mõju on kindlasti indikaatori kujunemisel olemas, kuid see on pigem kaudne. Näiteks läbi õigusloome lihtsustamise kahanevad ka piirangud ettevõtetele. Lisaks on erinevad arendusprojektid ja uuringud aidanud vähendada bürokraatiat ja muuta riigivalitsemine läbipaistvamaks ja tõenduspõhisemaks. 2013. aastal on nimetatud indikaatori näitaja langenud 0,23 punkti osas (2012. a oli näitaja 6,10), kuid neljas koht riikide arvestuses on jätkuvalt säilinud (kõigil joonisel 6.5.1. märgitud riikidest on indikaator aastaga langenud).

Joonis 6.5.1. IMD indikaator EL TOP 7 riikide võrdluses

Allikas: Riigikantselei

Esimese eesmärgi saavutamiseks toetatava nn „Tarkade otsuste fondi“ toetuskeemi raames on suur huvi olnud nii uuringute teostamiseks kui ka strateegiliste arendusprojektide elluviimiseks. Viimasest võib näitena tuua E-Tervise SA läbiviidud projekti, mille eesmärgiks oli hinnata riiklikul tasandil riigiülese terviseinfosüsteemi rakendamise mõjusid. Projekti tulemusena töötati välja Eesti terviseinfosüsteemi rakendamise mõjude hindamise indikaatorid ja prognoosmudel. Valdcondlike uuringute alameetme raames on näiteks analüüsitud maksejõuetuse põhjuseid, Eesti sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutliku rahastamise võimalusi ning ka tulemuspõhise juhtimissüsteemi arendamist. Lisaks on käivitunud mõjuanalüüside süsteem. Näiteks laialdast meediakajastust on saanud „Parema õigusloome arendamine“ raames erinevad kodifitseerimisprojektid kui ka „Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja korrastamine“ raames teostatud mõjuanalüüsid ja uuringud. Hea näitena võib välja tuua „Lapse õiguste ja vanemahariduse monitooringu“, mille raames viidi esmakordselt läbi lapse õiguste ja vanemluse monitooring.

2013. a lõpu seisuga on programmi „Parema õigusloome arendamine“ raames kodifitseeritud neli õigusvaldkonda (majandushaldusõigus, väärtemenetlus, ehitus- ja planeerimisõigus ning karistusseadustik). Eelpool nimetatud eelnõud on VV poolt heaks kiidetud ja edasi toimub menetlus riigikogus (v.a majandushaldusõiguse osas, mis jõustus 01.01.2014. a ja mille osas on seadustiku kodifitseerimine täielikult lõppenud). Teiste valdkondadega (sotsiaalõigus, keskkonnaseadustik, ja intellektuaalse omandi seadustik) kodifitseerimine käib hetkel, lõpusirgel on ka keskkonnaseadustik. Kuna rakenduskavas seatud eesmärgiks oli kolme valdkonna kodifitseerimine, siis eesmärk on käesolevaks hetkeks ületatud ja üldjoontes saab rakendamist pidada väga heaks.

Kodifitseerimise raames keskendutakse konkreetsetele valdkondadele, mille regulatsioonid on õiguskorras killustunud ja milles puudub paremat arusaadavust tagav süsteemsus. Nii kodifitseerimine ise kui ka põhimõtted, millest selle käigus tuleb lähtuda, vastavad EL ja OECD tunnustatud õigusloome heale tavale. Asjaolu, et kodifitseerimiseelnõude väljatöötamisel lähtutaks õigusloome headest tavadest, aitab tösta loodavate seadustike kvaliteeti. Põhjalikum eeltöö loob eeldused stabiilsemale õiguslikule regulatsioonile, ja mille tulemused on meile kõigile käegakatsutavad (n: läbi mõne valdkonna seadustiku uuendamise või seaduse loetavamaks muutmise näol). Õiguse kodifitseerimisega jätkatakse ka 2014+ perioodil. Kodifitseerimise saab programmi mõistes lõppenuks lugeda, kui lõplik eelnõu on ametlikult kooskõlastatud, kodifitseerimiskomisjoni poolt heaks kiidetud ning Vabariigi Valitsusele esitatud.

Teist eemärki: „**avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed**“ mõõdetakse läbi 7 indikaatori, millest väljund- ja tulemusindikaatorite sihttasemed (4) on täidetud. Täpsustuseks tuleb ütelda, et osalejate arvude puhul loetakse tegevuses osalemiste arvu, mitte

konkreetsed inimesi (st üks inimene võib kajastada mitme osalejana, kui ta on nt osalenud mitmel erineval koolituse, sh koolituslaadsel üritusel). Suurimaid raskusi valmistavad personalivoolavuse ning avaliku teenistuse asjatundlikkuse, usaldusvärsuse ja pühendumuse tasemete saavutamine. Viimase 3 nimetatud osas 2012. aastal uuringut läbi ei viidud, seega ei saa täpseid tulemusi 2012. aasta kohta anda ning muudmoodi, kui läbi uuringu, seda hinnata ei ole võimalik. Et saada kvaliteetset ning piisavalt informatiivset uuringut, on vaja täpsustada metoodikat ning seetõttu valmis uus uuring uue metoodika järgi 2013. aastal. Nii personalivoolavuse kui ka avaliku teenistuse asjatundlikkuse, usaldusvärsuse ning pühendumuse indikaatorite sihttasemeid on raske PS raames saavutada. Selle peamiseks põhjuseks on nende indikaatorite raske mõjutatavus suuna tegevuste poolt ning suur mõjutatavus välistegurite poolt (majanduslik olukord, meediakajastus jne). Selle probleemi on välja toonud ka erinevad hindamised (sh nii suuna kui ka kogu SF süsteemi vahehindamine) ehk on seatud indikaatoreid, mis ei ole suuna tegevuste raames kõige paremini mõjutatavad. Personalivoolavuse protsent on 2013. a siiski paranenud, sest eelnevatel aastatel mõõdeti ainult ametnike voolavust ilma koosseisuväliste ametniketa. Ametnikud kokku moodustasid umbes 94% töötajatest, kuid aruandlusperioodil mõõdeti seoses uue ATSiiga kõikide töötajate voolavust (st. enam pole koosseisuväliseid töötajaid).

Teiste (otseselt mõjutatavate) numbriliste indikaatorite täitmisega probleeme ei esine, pigem võib välja tuua, et osalejate arvult ning väljatöötatud programmide osas ületatakse seatud sihtmäärasid suurel määral. Seda põhjustab nii planeeritust oluliselt suurem huvi suuna tegevuste vastu kui ka mõningane tagasihoidlik planeerimine. Suurem huvi on kindlasti tingitud organisatsioonide eelarveprobleemidest, mis paratamatult jätab nn pehmete teemadega (sh töötajate arendamine) tegelemise tahaplaanile. Seetõttu on sellistele tegevustele toetuse taotlemine asutuste jaoks pea ainus võimalus oma inimressursile piisavalt tähelepanu pöörata. Lisaks on näiteks keskse koolituse programmi raames enam tähelepanu pööratud süsteemsete koolitusprogrammide väljatöötamisele, mis võimaldab programmi raames väljatöötatud ka hiljem kasutada ning see omakorda aitab tagada programmi jätkusuutlikkust. Just asjaolu, et planeeritud tegevused on jätkuvalt hädavajalikud ning asjakohased elluviimiseks ka peale sihttasemete saavutamist, on põhjuseks, miks RM on nende tegevuste rahastamist jätkanud.

Teise eesmärgi saavutamiseks on toetatud "Organisatsiooni arendamise" ja "Stažeerimisprogrammi" alameetmete (alates 2012. aastast on alameetmed ühendatud) raames väga erinevaid peamiselt organisatsioonide põhiseid koolitus- ja arendusprojekte. Näiteks on toetatud juhtide hindamissüsteemi arendamist läbi 360 kraadise tagasisidestamise, võistleva kohtumenetluse koolitust prokuröridele, aga ka kohalike omavalitsuste teenuste analüüsi ja koostöövõimalusi. Samuti on toetatud nii pikemaajalisi, paarikuuseid stažeerimisi, võimaldades näiteks vanglaametnikel läbida asukohariigi vanglaametniku baaskursused, kui ka lühemaid, paaripäevaseid õppereise võimaldamaks saada ülevaade väga spetsiifilises valdkonnas, näiteks sordiaretuse teemadel. Arvestades projektide raames kogutud tagasisidet ning osalejate rahulolu, võib arvata, et projektid on olnud vajalikud ja edukad ning nende raames saadud teadmised ja kogemused hiljem oma organisatsioonis ja avalikus sektoris laiemalt rakendatavad. 2013. a on RÜ välja valinud ja avalikkusele kättesaadavaks teinud parimad projekti näited (täpsemalt kajastatud prioriteetse suuna aruandes).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et prioriteetne suund liigub jõudsalt oma eesmärkide saavutamise poole. Kõik väljund- ja tulemusnäitajad on aruandeaasta lõpuks oma 2013. a sihttasemed saavutanud või neid ületanud. Eesmärkide ja indikaatorite saavutamine on seega olnud hea tulemuslikkusega ja tegevused on olnud asjakohased, pigem ületatakse mõningaid seatud sihtmäärasid suurel määral. Seda põhjustab nii planeeritust oluliselt suurem huvi antud tegevuste vastu kui ka tagasihoidlik planeerimine. Suurenev kokkuhoid eelarvetes (juba tehtud ja veel tehtavate tegevuste raames), jätkuv teadlikkuse tõus mittetulundussektoris ning teadmispõhise otsustamise vajalikkuse teadvustamise avalikus sektoris on põhjusteks, miks olenemata indikaatorite sihttasemete täitumisest tuleb toetatavate tegevustega jätkata. Probleemsemad on aga nn mõju- või kontekstiindikaatorid, mis ei ole SF tegevuste raames kõige paremini mõjutatavad ja mille sihttasemed ei ole kõikidal juhtudel saavutatud.

6.5.2 Finantsteave

Aruandlusperioodil lõpuks on prioriteetses suunas **kohustusi võetud 21,2 mln** euro ulatuses EL osalusest, **suuna kogueelarve EL osa (21,6 mln) on seega kohustustega kaetud 98% ulatuses. Abikõlblikke kulusid on ESF vahenditest välja makstud 17 467 821 eurot, mis moodustab 81% perioodi ESF vahendite kogueelarvest.** 2013. a eelarve täitmine oli hinnanguliselt 74% (arvestamata tagasilaekumisi ja tagasimakseid). Ühest küljest on see tingitud asjaolust, et programmiperiood on lõppemas, mistõttu on käimas vähem projekte (2012. aasta lõpu seisuga 82 projekti, siis 2013.a lõpu seisuga oli käimas 15) ja seetõttu esitatakse ka vähem makseid. Teisalt saab välja tuua ka maksete viibimise programmide raames, kuna osadel programmidel on olnud probleeme finantsprogressi hoidmisega. Samas võib pr suuna finantsprogressi kogu perioodi lõikes siiski pidada väga heaks. Kõikide alasuundade väljamaksete edenemine on plaanipärane ja üheski alasuunas ei ole nn alatäitmist, st kõikide alasuundade eelarveline täitmine liigub suhteliselt samas tempos.

Vabad vahendid, mis tänaseks veel nelja protsendi ulatuses on jooksvalt tekkinud (lõppenud projektide arvelt) suunatakse käimasolevatesse programmidesse. Kuna summad on väga väiksed, siis uut avatud taotlusvooru nende summade peale ei ole mõistlik teha. Rakendusasutus seirab jooksvalt tekkinud jääke. Võttes arvesse olemasolevat infot, siis finantsprogress on plaanipärane ja programmiperioodi lõpuks on plaanis olulises osas vahendeid ära kasutada, eelkõige läbi programmiliste tegevuste. Lisaks on ettevalmistamisel kohalike omavalitsuste arendamise programm, mis on kavas kinnitada 2014. aasta alguses.

6.5.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Isikute seireinfo osas on andmete kogumise kvaliteet ja usaldusväärsus käesoleva aruandega oluliselt paranenud, sest aruandlusaasta isikute seire andmed käesoleva aasta kontekstis kattuvad olulises osas programmi „Keskmee koolitus 2012-2013“ alusandmetega isikute seire kontekstis.

Tabel 6.5.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 5

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		%
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	alustanutest
Osalejate koguarv	4818	3655 (76%)	4456	3380	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	4818	3655	4456	3380	100%
FIE-d	0	0	0	0	0%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	0	0	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetus isikud, tööl mittekaivad või muud isikud)	0	0	0	0	0%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	354	268	327	248	7%
vanemaealised (55–64 aastased)	265	201	245	185	6%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDI järgi 1. ja 2. aste)	48	36	45	34	1%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDI järgi 3. aste)	651	494	602	456	14%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDI järgi 4. aste)	506	383	468	355	11%

kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	3613	2742	3341	2535	75%
--	------	------	------	------	-----

Allikas: prioriteetse suuna aruanne 2013

Kuna PS eesmärk ei ole toetada sotsiaalselt kaitsetuid sihtgrupe, siis sellekohast infot aruandes ei esitata. Seda infot küll kogutakse projektide ning programmide seire raames, kuid kokkuvõtteid ning analüüse ei koostata. Üheks põhjuseks on suuremate programmide ja projektide puhul asjaolu, et kõik osalejad lihtsalt ei täida lisainfo tagasisidet enda kohta, mistõttu on nende aruandluses numbrid indikatiivsed. Teisalt oleks täpne osalejate sotsiaalkaitsetuse jaotuse kättesaamine ebamõistlikult ressursimahukas, kuivõrd PS suuna tegevused ei ole otseselt suunatud kindla kitsa sihtgrupi hüvanguks vaid avaliku sektori ja tema partnerite töötajatele laiemalt. Noorte ja vanemate ning osalejate haridustase on esitatud indikatiivse näitajana. Võib tõdeda, et lõppenud aasta oli kogu suuna raames väga tegus ja osalejaterohke. Oma osa mängib selles kindlasti väga suur 1.5.5 suuna nõustamiste ja koolituste, aga ka 1.5.3 meetme alt rakendatava keske koolituse programmi populaarsus. Suunale iseloomulikult on proportsioonid haridustasemeti endiselt tugevalt kolmanda taseme hariduse kasuks, kuna riigiametnikud on enamikus kõrgharidusega, samuti on osalejate seas ülekaalus naised.

6.5.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus tegevuste elluviimisel teise fondi tüüpi kulusid ei rakendata. PS panustab EL struktuurivahendite kõikide rakenduskavade edukasse elluviimisse ja Eesti konkurentsivõime kasvu ning jätkusuutlikku arengusse. Strateegilise juhtimissuutlikkuse tõus võimaldab paremini läbi viia olukorra analüüsi ja edukamalt hinnata erinevate makromajanduslike ja fiskaalpoliitiliste otsuste mõju, samuti rakendada struktuurivahendeid efektiivsemalt ja tulemuslikumalt.

6.5.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Kokkuvõtvalt hindab RA ja RÜ suuna rakendamist **heaks**, sest

- suuna finantsprogress on hea, rakendamise rahaline seis on planeeritud graafikus;
- indikaatoritele seatud sihttasemed on paljuski saavutatud ning juba ületatud;
- aasta eelarve prognoosist suudeti täita 74%.

6.6 Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Prioriteese suuna rakendusasutuseks ja ka rakendusüksuseks on Rahandusministeerium ehk Korraldusasutus. Antud suunad moodustavad oma eelarvetega (9 552 562 eurot) 2% Inimressursi arendamise rakenduskava kogueelarvest.

RM rakendab perioodil 2007–2013 nelja meetet: horisontaalse tehniline abi (edaspidi HTA), Inimressursi arendamise rakenduskava tehniline abi (edaspidi tehniline abi), Elukeskkonna arendamise rakenduskava tehniline abi ja Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava tehniline abi. HTA-d rahastatakse 12% ulatuses ESFist ja 88% ulatuses Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF).

HTA ja tehnilise abi meetmete vahendeid on võimalik kasutada igal aastal, sõltuvalt toetuse saaja vajadustest. 2013. a kasutati aktiivselt mõlemat meetet.

Kummaski prioriteetsetes suunas on üks meede.

Tabel 6.6: Prioriteetsete suundade meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
Horisontaalne tehniline abi	Riigieelarve seaduses määratud kord	Rahandusministri määrus nr 30, 30.04.2007	7 787 318
Tehniline abi	Riigieelarve seaduses määratud kord	Rahandusministri määrus nr 30, 30.04.2007	391 011

6.6.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna Horisontaalne tehniline abi eesmärgid on järgmised:

1. Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest.
2. Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik.
3. Personali kogemuse ning kompetentsi kasv.

Antud prioriteetne suund panustab kõigi teiste suundade eesmärkide saavutamisse.

PS Tehniline abi eesmärk on IARK-i edukas elluviimine ja see rahastab neid tegevusi ning kulusid, mis on otseselt seotud ainult selle rakenduskavaga. Indikaatorid ja nende sihttasemed on määratletud rakenduskavas. Allolevas tabelis on toodud indikaatorite täitmine 2013. aastal.

Tabel 6.6.1: Prioriteetsete suundade „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“ indikaatorid

Prioriteetsed suunad horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltas e)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest									
Tulemusindikaator: Struktuurivahendite kodulehel registreeritud küllastuste arv (aastas)	Saavutustase eesmärgist %	125%	241%	264%	351%	402%	222%	317%	Kasutusstatistika, mida loeb veebimootor: http://www.struktuurifondid.ee/admin/kasutus/
	Saavutustase	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	380 530	
	Eesmärk	120 000	120 000	120 000	120 000 (114 000)	120 000	120 000	120 000	
	Esialgne tase	90 000	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	
Tulemusindikaator: Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest (protsendina täisealisest rahvastikust)	Saavutustase eesmärgist %	53%	93,3%	71,1%	115,6%	133%	193%	149%	Avaliku arvamuse uuringud: http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/
	Saavutustase	24%	42%	32%	52%	60%	87%	67%	
	Eesmärk	45%	45%	45%	45% (37%)	45%	45%	45%	
	Esialgne tase	28%	24%	42%	32%	52%	60%	87%	
Eesmärk 2: Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik									
Väljundindikaator: Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki rakenduskavasid).	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	20%	60%	80%	80%	100%	Hindamisaruanded on kättesaadavad aadressil: http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruanded/

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

Kumulatiivselt									
	Saavutustase	0	0	1	3	4	4	5	
	Eesmärk	5	5	5	5 (2)	5	5	5	
	Esialgne tase	0	0	0	1	3	4	4	
Eesmärk 3: Personali kogemuse ning kompetentsi kasv									
Väljundindikaator: Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib korraldusamet. Kumulatiivselt.	Saavutustase eesmärgist %	0%	19%	36%	51%	64%	91%	98%	Koolitusel osalejate registreerimislehed. Andmed seisuga 31.12.2013
	Saavutustase	0	42	79	112	140	200	216	
	Eesmärk	220	220	220	220 (90)	220	220	220	
	Esialgne tase	0	0	42	79	112	140	200	
Tehniline abi		2007	2008	2009	2010 (sulgudes kontrolltas e)	2011	2012	2013	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Rakenduskava edukas elluviimine									
Väljundindikaator: Prioriteetsete suundade hindamiste arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	22%	44%	67%	89%	Juhtministeerium, seisuga 31.12.2013 2013. a lisandus kaks hindamist (1. ja 3. PS)
	Saavutustase	0	0	0	2	4	6	8	
	Eesmärk	9	9	9	9 (4)	9	9	9	
	Esialgne tase	0	0	0	0	2	4		
Väljundindikaator: Avalikkusele ja võimalikele projektitaotlejatele suunatud ESFi tutvustavate suurürituste arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	11%	22%	33%	44%	56%	67%	78%	Juhtministeerium, seisuga 31.12.2013
	Saavutustase	1	2	3	4	5	6	7	
	Eesmärk	9	9	9	9 (4)	9	9	9	
	Esialgne tase	0	1	2	3	4	5	6	

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanne 2013, KA ja JM

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

HTA eesmärgi „**Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest**“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed näitavad kasvutrendi juba 2010. aastast. Rahva teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid juba ületatud eelarveperioodi keskpaigas, mis on tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Novembris 2013 valmis iga-aastane avaliku arvamuse uuring, millega selgitati välja Eesti elanike teadlikkuse tase EL struktuuritoetusest²⁶: 2013. aastal oli üldine teadlikkus 67%, mis on küll 20% madalam kui 2012. aastal, kuid on 149% seatud sihttasemest. Seega võib öelda, et teadlikkus on endiselt väga hea. Ka struktuurifondide kodulehe külastatavuse sihttaseme enam kui kolmekordne ületamine viitab, et sihttase on alaplaneeritud.

Eesmärgi „**Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik**“ raames saavutati planeeritud horisontaalsete hindamiste arv (lisandus 2014-2020 perioodi EL vahendite kasutamise eelhindamine). Senised hindamisaruanded on leitavad SF koduleheküljelt: <http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruanded/>

Kolmanda eesmärgi „**Personali kogemuse ning kompetentsi kasv**“ saavutamiseks toimus 2013. aastal 16 struktuurivahendite administratsioonile suunatud koolitust/seminari, millega on indikaatori sihttase peaaegu täidetud. Sarnaselt eelmise aastaga toimus edukas välislektoritega koolitus. Ligi 90 inimest said jaanuaris 2013 kahepäevase koolituse raames tutvuda Franck Sottou, Colm Dunne ja Alec Fraseri ettekannetega indikaatorite teemal. Lisaks spetsiifilisemate teemadega edasijõudnutele mõeldud koolitustele (nt riigiabi ja kontrollipsühholoogia) said kaetud ka üldisemad, kuid väga vajalikud valdkonnad nagu näiteks uutele töötajatele struktuurivahendite valdkonna ning tööks vajalike andmesüsteemide kasutamise tutvustamine.

Tehnilise abi eesmärki „**Rakenduskava edukas elluviimine**“ kajastavad indikaatorid liiguvad samuti planeeritud ajaraamis. Rakenduskava prioriteetsetes suundades on 2013. a lõppenud kaks uut hindamist: üldhariduse ja noorsootöö meetmete vahehindamine (prioriteetsetes suunas „Elukestev õpe“), mille läbiviijaks oli Poliitikauuringute Keskus Praxis ning meetme 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ hindamine („PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“), mille tegi Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE. Vt täpsemalt ptk 4.3 Läbiviidud hindamised ja uuringud.

Avalikkusele suunatud ürituseks oli 2013. aastal ESF info- ja reklaammaterjalide jagamine väheminformeeritud sihtgruppidele.

Kokkuvõttes saab tõdeda, et indikaatorite saavutamine on HTA ja tehnilise abi suundades olnud väga hea, sest enamuse saavutustasemeid liiguvad kavandatud raamistikus ja osaliselt ületati sihttasemeid (nt kodulehekülje külastatavus on sihttasemest 3 korda kõrgem ning ka avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest on uuringu järgi oodatust kõrgem).

6.6.2 Finantsteave

Horisontaalse tehnilise abi kinnitatud eelarved kokku on 5 642 444 eurot, mis moodustavad prioriteetse suuna eelarvest 72,5% ja sellest on projektidele väljamakseid tehtud 5 147 260 euro ulatuses (moodustab 91% rahuldatud projektide eelarvetest). Kogu HTA prioriteedi mahust (7 787 318 eurot) moodustavad väljamaksed 66%. Aruandlusperioodil (2007–2013) on HTA projektide kinnitatud eelarvetest tehtud väljamakseid 91%. Arvestades viimaste aastate stabiilset kasutamisprotsenti, jätkub vahendeid 2015. a lõpuni.

Tehnilises abis on aktsepteeritud 18 projekti kogueelarvega 406 740 eurot, moodustades prioriteetse suuna eelarvest 104%. Projektidele on väljamakseid tehtud 364 032 euro ulatuses ning väljamaksete osakaal on 89% projektide eelarvetest. Kui arvestada väljamaksete suhet IARK tehnilise abi eelarve kogusummasse, siis on 391 011 eurost kasutatud 93%.

²⁶ Uuringus kasutatakse küsimust: „Kas Te teate või olete kuulnud midagi eurotoetusest ehk Euroopa Liidu struktuuritoetusest?“

Hinnang nii horisontaalse tehnilise abi kui ka tehnilise abi vahendite kasutamise osas on väga hea. Finantsprogressist tulenedes võib järeldada, et HTA vahendeid jätkub personali- ja üldkulude katteks 2015. a lõpuni, sealhulgas perioodi 2014–2020 ettevalmistamiseks, mille kasutamiskiivsus on stabiilne võrreldes eelnevate aastatega.

6.6.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Tabel kajastab toetuse saajatelt korraldusasutusele saadetud infot, mida kogutakse koolituste registreerimislehtede alusel. 2013. a koolitustel osalejatest olid 79% naised ning mõnevõrra kasvas ka rahvusvähemuste hulk koolitustel. Viimasel kahel aastal on vähenenud koolitustel osalenute arv. Võimalik, et see on tingitud tõhusast teavitustegevusest, mistõttu on vähenenud vajadus kontaktseminarideks või siis asjaolust, et 2007 – 2013 programmiperioodi tegevused hakkavad jõudma lõppfaasi.

Koolitustel ei küsita infot inimeste muude sotsiaalselt kaitsetute rühmade hulka kuulumise kohta, kuna see pole antud prioriteetsetes suundades asjakohane. Haridustasemete lõikes on suures ülekaalus kolmanda taseme haridusega osalejad, mis on avaliku sektori töötajate puhul loomulik.

Tabel 6.6.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetsetes suundades 6 ja 7

Osalejate arv aastal 2013	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		%
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	alustanutest
Osalejate koguarv	766	602 (79%)	766	602	100%
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	766	602	766	602	100%
FIE-d	0	0	0	0	0%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	0	0	0	0	0%
pikaajaliselt töötud	0	0	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekäivad või muud isikud)	0	0	0	0	0%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	0	0	0	0	0%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	10	9	10	9	1%
vanemaealised (55–64 aastased)	48	30	48	30	6%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele					
(rahvus)vähemused	20	14	20	14	2,6%
Immigrandid	0	0	0	0	0%
puuetega inimesed	1	0	1	0	0%
muud tõrjutud isikud	0	0	0	0	0%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	0	0	0	0	0%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	16	9	16	9	2,1%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	5	4	5	4	0,7%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	745	589	745	589	97,3%

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne 2013, Rahandusministeerium, 18.03.2014

6.6.4 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

2013. aasta lõpu seisuga on HTAs aktsepteeritud 90 projekti, mille eelarved kokku on 5 642 444 eurot, moodustades prioriteetse suuna eelarvest 72%. Projektidele on väljamakseid tehtud 5 147 260 euro ulatuses, väljamaksed moodustavad HTA eelarvest (7 787 318 eurot) 66%. RMi hinnang taotletud HTA vahendite kasutamisele on **väga hea**, kuna aruandlusperioodil on HTA projektide kinnitatud eelarvetest tehtud väljamakseid 91%.

Tehnilises abis on aktsepteeritud 18 projekti kogueelarvega 406 740 eurot, moodustades prioriteetse suuna eelarvest 104%. Projektidele on väljamakseid tehtud 364 032 euro ulatuses, IARK tehnilisest abist (391 011 eurot) moodustavad väljamaksed 93% ning seetõttu on RMi hinnang kasutamisele **väga hea**.

2013. a jooksul ei tekkinud HTA ega tehnilise abi meetmete rakendamisega probleeme. Võttes arvesse nii finants- kui ka sisulist progressi, on koondhinnang horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi osas **väga hea**.

7 ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

Seirekomisjoni koosolekul 13.06.2014 esitatud täiendavad soovitused, ettepanekud:

Korraldusamet tegi ettepaneku tuua paremini välja probleem ja risk seoses prioriteetse suuna 2. „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ finantsvahendite ärakasutamisega perioodi lõpuks ja täiendada tegevusi, mida selle riski maandamiseks tehakse.

KA teine ettepanek oli lisada aruandesse eriarvamus seoses hinnanguga prioriteetse suuna 4 „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ sisulisele edenemisele. KA hinnangul on suuna progress **rahuldav**, võttes arvesse indikaatorite senist täitmist.

Prioriteetsete suundade aruannetest tulnud soovitused ja ettepanekud

Prioriteetne suund **Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.**

RA jälgib meetmete edenemist ja vabade vahendite tekkimisel planeeritakse nende suunamist „Primus“ erialastipendiumide toetamiseks, seda ennekõike programmide DoRa ja TeRaS eelarvete vähendamise ja projektides vabanenud vahendite arvelt, sh osaliselt ka programmi TULE vähendamisest.

Ettepanek: Vahendite kasutamata jätmise riski maandamiseks suunata programmi DoRa programmisiseselt vahendid DoRa üksikutesse tegevustesse (nt magistrantide, doktorantide konverentsitoetused).

Teine ettepanek: hangete teemalised seisukohad on ajas muutunud ja tõlgendusi on raske kätte saada, mis paneb mõned asjad seisma ja tekitab ebakindlust abikõlblikkuse osas nii RÜs kui toetuse saaja juures (esinevad olukorrad, kus RÜ, KA ja AA tõlgendused erinevad või tõlgendusi ei anta operatiivselt, kontrollid kestavad ülemäära kaua või väga väikeste kulude menetlemist nõutakse ebamõistlikus ulatuses). Selliste probleemide esitamiseks ja olukordade käsitlemiseks peaks välja töötama protseduuri.

Prioriteetne suund **Pikk ja kvaliteetne tööelu.**

SoM ettepanek KAlle:

Struktuuritoetuse seaduse § 12 lõike 5 kohaselt programmi muudatus kooskõlastatakse rahandusministriga, juhul kui muutub programmi eesmärk, sealhulgas alaeesmärk või toetuse määr või kui kogu eelarve suureneb või väheneb. Meetme eelarve jääkide tõhusaks kasutamiseks on oluline, et kooskõlastamise protsess toimub ajaliselt kiirelt ja tõhusalt, sest iga muudatus toob kaasa suure halduskoormuse nii RAlle kui ka KAlle. Kooskõlastamisprotsessi venimine võib seada ohtu programmide tegevuste õigeaegse ellu viimise ja sealt tulenevalt rakenduskava indikaatorite täitmise.

RA ja KA on kokku leppinud tegevusi, mis aitavad kaasa kooskõlastusprotsessi kiirendamisele (nt lisaks dokumentatsiooni edastamisele RA ja KA kohtumised, juhised programmi seletuskirja koostamiseks).

Ülejäänud prioriteetsetes suundades täiendavad soovitused ja ettepanekud puuduvad.

LISAD
LISA 1. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÖIKES

Tabel 1. Rakendamine prioriteetsete suundade lõikes kumulatiivselt 01.01.2007-31.12.2013

Aasta	Prioriteetne suund	Vastavaks tunnistatud taotluste arv*	Rahuldatud taotluste arv**	Rahuldatud taotluste / vastavaks tunnistatud osakaal	Kohustustega kaetud summad	Lõpetatud projektid***	Katkestatud projektid****	Väljamaksed	Mitteabikõlblikud kulud*****	Keskmine projekti elluviimise aeg (kuudes)
2013	1.1	441	143	32,43%	58 360 102	95	2	46 350 993	25 311	33,3
	1.2	212	92	43,40%	102 566 908	10	0	67 704 079	37 513	68,0
	1.3	930	345	37,10%	130 574 517	255	12	117 457 943	82 951	24,4
	1.4	6973	4697	67,36%	62 489 221	4585	352	52 836 124	346 213	7,7
	1.5	666	385	57,81%	21 204 002	368	5	17 467 821	48 718	13,9
	1.6 (HTA)	91	90	100,00%	5 642 444	77	0	5 147 260	231	11,0
	1.7 (TA)	18	18	100,00%	406 740	16	0	364 032	0	11,6
Kokku		9331	5770	62%	375 601 490	5406	371	302 180 992	553 676	9,5

Allikas: SFCS, OP07 11.06.2014

* nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste arv.

** taotluse rahuldamise otsuse saanud taotluste arv, millest on mahaarvatud katkestatud projektid

*** projektid, mille kohta on esitatud lõpparuanne ja millele makseasutus on kõik väljamaksed teostanud (v. a. garantii Kredexi puhul).

**** katkestatud projektideks loetakse projektid, mis on katkestatud pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist või mille rahuldamise otsus on osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistatud.

***** mitteabikõlblikud summad, mille otsused ja laekumised on toimunud kuni 31.12.2013.

LISA 2. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÖIKES

Tabel 2. Rakendamine maakondade lõikes 01.01.2007-31.12.2013

Maakond		Rahuldatud taotluste arv	%*	Kinnitatud projektide kohustused	%*	Tehtud väljamaksed	%*
Harju maakond	Absoluutsummana	3 046	55,0%	85 949 783	19,5%	69 801 188	19,0%
	Inimese kohta	0,0058	141,0%	164,25	49,8%	133,39	48,8%
Hiiu maakond	Absoluutsummana	31	0,6%	742 836	0,2%	652 664	0,2%
	Inimese kohta	0,0031	74,2%	73,42	21,6%	64,51	23,6%
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	200	3,6%	6 916 242	1,6%	6 209 012	1,7%
	Inimese kohta	0,0012	28,4%	40,51	12,8%	36,37	13,3%
Järva maakond	Absoluutsummana	68	1,2%	1 248 483	0,3%	1 058 590	0,3%
	Inimese kohta	0,0019	45,5%	34,48	10,5%	29,24	10,7%
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	77	1,4%	1 285 638	0,3%	1 008 197	0,3%
	Inimese kohta	0,0021	50,5%	34,82	10,3%	27,31	10,0%
Lääne maakond	Absoluutsummana	74	1,3%	794 627	0,2%	764 557	0,2%
	Inimese kohta	0,0027	65,1%	28,84	9,8%	27,75	10,2%
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	147	2,7%	2 480 934	0,6%	2 089 373	0,6%
	Inimese kohta	0,0022	52,9%	36,82	11,8%	31,01	11,3%
Pärnu maakond	Absoluutsummana	224	4,0%	2 716 030	0,6%	2 299 552	0,6%
	Inimese kohta	0,0025	61,3%	30,67	9,4%	25,97	9,5%
Põlva maakond	Absoluutsummana	51	0,9%	463 352	0,1%	463 352	0,1%
	Inimese kohta	0,0016	39,6%	14,86	4,5%	14,86	5,4%
Rapla maakond	Absoluutsummana	86	1,6%	862 046	0,2%	802 734	0,2%
	Inimese kohta	0,0023	56,8%	23,50	7,1%	21,88	8,0%
Saare maakond	Absoluutsummana	113	2,0%	1 736 363	0,4%	1 608 763	0,4%
	Inimese kohta	0,0032	78,6%	49,83	14,6%	46,17	16,9%
Tartu maakond	Absoluutsummana	634	11,5%	9 427 109	2,2%	8 156 237	2,2%
	Inimese kohta	0,0042	102,9%	63,15	19,7%	54,64	20,0%
Valga maakond	Absoluutsummana	68	1,2%	1 206 700	0,3%	1 011 837	0,3%
	Inimese kohta	0,0020	48,1%	35,22	10,6%	29,53	10,8%
Viljandi maakond	Absoluutsummana	133	2,4%	1 023 362	0,2%	990 505	0,3%
	Inimese kohta	0,0024	57,7%	18,31	5,7%	17,73	6,5%
Võru maakond	Absoluutsummana	85	1,5%	1 606 898	0,4%	1 231 233	0,3%
	Inimese kohta	0,0022	54,1%	42,21	13,4%	32,34	11,8%
Üleriiklikud/maakondade vahelised projektid	Absoluutsummana	504	9,1%	336 236 573	73,0%	268 387 047	73,2%
	Inimese kohta	0,0004	9,1%	250,75	73,0%	200,15	73,2%
Kokku	Absoluutsummana	5541	100,0%	454 696 977	100,0%	366 534 843	100,0%
	Inimese kohta	0,0041	100,0%	339,09	100,0%	273,34	100,0%

Allikas: SFCS, 16.05.2014

- Maakond – projekti/programmi rakendamise asukoht.
- Kinnitatud projektide kohustused – rahuldatud projektide/programmide lõikes võetud kohustused. Kogusumma, st EL osalus, avaliku – ning erasektori osalus kokku.
- Tehtud väljamaksed – Toetuse saaja poolt tehtud ja RÜ poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa.
- Üle-Eestilised projektid – projekt või programm, mille tegevused toimuvad mitmes maakonnas (rakendamise asukoha järgi). Siia alla kuuluvad kahe ja enama maakonna vahelised projektid.

* Näitab absoluutsumma puhul protsenti koguarvust või kogusummast. Inimese kohta esitatud protsent näitab osakaalu terve riigi samast näitajast. Ehk siis näiteks taotluste arv inimese kohta maakonnas/taotluste arv inimese kohta riigis*100% ehk mitu protsenti moodustab maakonna taotluste arv inimese kohta terve riigi samast näitajast

NB! Kuna tabel ei sisalda horisontaalse tehnilise abi prioriteetse suuna andmeid, siis on kinnitatud projektide eelarved ja tehtud väljamaksed Kokku real selle võrra väiksemad finantsprogressi tabelis (3) toodutest.

LISA 3. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE

Tabel 3. Kumulatiivne finantsteave 01.01.2007 - 31.12.2013

Prioriteetne suund	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal (1)			Kinnitatud programmide/projektide kohustused (2)				Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud) (3)			
	EL osalus 1.1	Eesti avaliku sektori osalus 1.2	Erasektori osalus 1.3	EL osalus 2.1	Eesti avaliku sektori osalus 2.2	Erasektori osalus 2.3	Kinnitatud programmide / projektide eelarved %-na perioodi eelarvest 2.4	EL finantseering 3.1	Eesti avaliku sektori finantseering 3.2	Erasektori finantseering 3.3	Tehtud abikõlblikud kulud %-na perioodi kogueelarvest 3.4
1.1 Elukestev õpe	58 377 955	10 301 992	0	58 360 102	10 876 570	120 938	101,0%	46 350 993	8 903 471	117 219	80,6%
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	102 754 815	14 843 688	0	102 566 908	18 941 470	154 039	103,5%	67 704 079	11 162 139	109 617	67,2%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	132 361 024	23 357 828	0	130 574 517	21 636 041	3 071 990	99,7%	117 443 933	20 133 383	2 325 060	89,8%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	68 257 641	0	17 064 410	62 489 221	587 469	20 670 991	98,2%	52 836 124	587 469	18 505 691	84,3%
1.5 Suurem haldusvõimekus	21 587 565	2 764 489	113 621	21 204 002	2 849 326	186 654	99,1%	17 467 821	2 337 157	186 654	81,7%
1.6 Horisontaalne tehniline abi (arvestuslik)	7 787 318	1 374 233	0	5 642 444	995 725	0	72,5%	5 147 260	908 340	0	66,1%
1.7 Tehniline abi	391 011	0	0	406 740	0	0	104,0%	364 032	0	0	93,1%
KOKKU	391 517 329	52 642 230	17 178 031	381 243 933	55 886 601	24 204 611	100,0%	307 314 243	44 031 959	21 244 242	80,8%
KOKKU	461 337 590			461 335 146			100,0%	372 590 443		80,8%	

Allikas: SFCS, 16.05.2014

1. Prioriteetsete suundade eelarved rakenduskava finantstabeli põhjal. 2. Kinnitatud, sh juba lõpetatud, programmide/projektide eelarved ilma mitteabikõlblike kuludeta ning katkestatud projektide eelarveteta (allikas: SFCS). 3. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab ELi, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, tuleb kajastada vaid omafinantseeringu osa vastavates veergudes (3.2 või 3.3). Ettemaksete korral riigiabiskeemides tuleb kajastada abikõlblikku ELi osalust veerus 3.1 ning omafinantseeringut vastavalt kuludokumentide esitamisele veergudes 3.2 ja 3.3. Ettemaksed riigiasutustele kajastatakse vastavates veergudes (3.1; 3.2 ja 3.3) vastavalt kuludokumentide esitamisele (allikas SFCS).

LISA 4. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT

Tabel 4. Sertifitseeritud kulud ja laekumised EK-lt perioodil 01.01.2007-31.12.2013

IARK	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Euroopa Komisjonile sertifitseeritud kulud			Laekumised Euroopa Komisjonilt ilma ettemakseteta	
	Prioriteetne suund / meede	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus	Sertifitseeritud abikõlblikud kulud	Sertifitseeritud avaliku sektori panus	Sertifitseeritud abikõlblikud kulud protsendina perioodi kogueelarvest	EL osalus
1.1 Elukestev õpe	58 377 955	10 301 992	0	52 638 062	52 521 578	76,64%	44 742 353	76,64%
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	102 754 815	14 843 688	0	76 401 722	76 293 987	64,97%	66 758 034	64,97%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	132 361 024	23 357 828	0	138 261 300	136 025 078	88,79%	117 522 105	88,79%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	68 257 641	0	17 064 410	65 095 177	49 594 383	76,29%	49 594 383	72,66%
1.5 Suurem haldusvõimekus	21 587 565	2 764 489	113 621	19 329 657	19 143 002	79,01%	17 055 741	79,01%
1.6 Horisontaalne tehniline abi	7 787 318	1 374 233	0	5 917 744	5 917 744	64,59%	5 030 082	64,59%
1.7 Tehniline abi	391 011	0	0	362 773	362 773	92,78%	362 773	92,78%
Kokku	391 517 329	52 642 230	17 178 031	358 006 436	339 858 545	77,60%	301 065 471	76,90%

Allikas: Makseasutuse andmed 2013. a kohta.

LISA 5. PAIKVAATLUSTE KATVUS

Tabel 5. Paikvaatluste katvus prioriteetsete suundade lõikes 01.01.2007-31.12.2013

Prioriteetne suund	Aktsepteeritud ja lõpetatud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide osakaal kõikidest projektidest	Heakskiidetud projektide kohustused kokku (EL osalus)	Paikvaatlusega kaetud projektide kohustused kokku (EL osalus)	%	Projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni (EL osalus)	%
1.1 Elukestev õpe	143	86	60%	58 360 102	55 662 446	95%	23 477 690	40%
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	92	20	22%	102 566 811	55 730 905	54%	4 062 621	4%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	345	190	55%	130 574 517	119 791 510	92%	87 861 435	67%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	4697	559	12%	62 489 221	38 215 922	61%	26 942 675	43%
1.5 Suurem haldusvõimekus	385	81	21%	21 204 002	11 089 165	52%	5 583 585	26%
1.6 Horisontaalne tehniline abi	90	85	94%	5642444	5642444	100%	3939976	70%
1.7 Tehniline abi	18	12	67%	406 740	406 740	100%	188 783	46%
Kokku	5770	1033	18%	381 243 836	286 539 133	75%	152 056 765	40%

Allikas: SFCS, prioriteetsete suundade 2013. a aruanded

LISA 6. VAIDED

Tabel 6. Vaided 2013. a

Prioriteetne suund/ Meede	Vaide sisu	Esitamise sagedus*	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes**	Edasi- kaeba- mised ***
PS Elukestev õpe		2		
1.1.4 Keeleõppe arendamine	Ettemakse töendamiseks esitatud aruande osalise mitteaktsepteerimisega mittenõustumine	1	RA jättis vaide rahuldamata.	0
1.1.8 Õppijakeskse ja uendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine	Eelarve muudatuse osalise rahuldamisega mittenõustumine. Vaide esitaja ei olnud rahul RÜ poolt koostatud toetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmise taotluse osalise rahuldamise otsusega. Vaide esitaja taotles eelarve muutmise taotluse rahuldamist täies ulatuses.	1	RA rahuldab vaide, misjärel RÜ koostas uue toetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmise taotluse osalise rahuldamise otsuse.	0
PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine		2013. a vaideid ei esitatud		
PS Pikk ja kvaliteetne tööelu		2		
1.3.1 Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide konsensuslike hinnangutega ning taotlesid uut hindamist	2	Kaks (2) vait jättis RA rahuldamata	0
PS Teadmised ja oskused uendusmeelseks ettevõtluseks		2013. a vaideid ei esitatud		
PS Suurem haldusvõimekus		2013. a vaideid ei esitatud		

Allikas: Prioriteetsete suundade 2013.a aruanded

* Esitamise sagedus – mitu vaitet on kokku nimetatud vaide sisuga esitatud (arv) (nt kui on viis erinevat vaitet, siis kirjutatakse need üksteise alla. Kui meetmes on kolm ühesuguse sisuga vaitet, siis kirjutatakse see vaide ainult korra ja sageduse lahtrisse kirjutatakse kolm.

** Millised tegevused on RA või RÜ poolt ellu viidud vaide läbivaatamiseks.

*** Kas vaitete osas esitati ka edasikaebamisotsuseid (arv).

LISA 7. MÕJU HORIZONTAALSETELE TEEMADELE*Tabel 7. Projektid rakenduskavas, millel on positiivne mõju horisontaalsetele teemadele*

Indikaator	Lõpetatud projektide arv, millel on olnud positiivne mõju horisontaalsele teemale	Positiivse mõjuga projektide arv võrrelduna kõikide projektide arvuga (%)
Mõju keskkonnahoiule	967	18,15%
Mõju võrdsete võimaluste edendamisele	1054	19,78%
Mõju infoühiskonna edendamisele	1210	22,71%
Mõju regionaalsele arengule	1111	20,85%
Mõju kodanikuühiskonna arengule	889	16,68%

Allikas: SFCS, 07.05.2014

LISA 8. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES ²⁷

Tabel 8. Toetuste jagunemine sekkumisvaldkondades 01.01.2007-31.12.2013

Prioriteetne valdkond (kood ja nimetus)		Võetud kohustuste EL osaluse summa
09	Muud meetmed teadusuuringute ja uuenduste ning ettevõtluse ergutamiseks VKEdes	28 182 466,73
62	Elukestva õppe süsteemide ja strateegiate arendamine äriühingutes; töötajate väljaõpe, et parandada nende võimet muutustega kohaneda ja vastavad teenused; ettevõtluse ja uuendamise edendamine	16 949 077,63
63	Uuenduslike ja efektiivsemate töö korraldusvormide väljatöötamine ja levitamine	5 357 161,57
66	Operatiivsete ja ennetavate meetmete rakendamine tööturul	105 399 983,48
67	Aktiivse vananemise toetamise ja töövõimelise eluea pikendamise meetmed	8 577 481,63
68	Füüsilisest isikust ettevõtjana tegevuse alustamise ja ettevõtete asutamise toetamine	12 002 517,78
69	Meetmed tööturule juurdepääsu parandamiseks ning naiste püsiva osaluse ning edu suurendamiseks tööhõives, et vähendada soolist segregatsiooni tööturul ning tasakaalustada töö- ja eraelu, näiteks laste ja ülalpeetavate hoolduse kättesaadavuse hõlbustamiseks	15 363 495,19
71	Meetmed ebasoodsas olukorras olevate isikute kaasamiseks tööhõivesse ja tööturule naasmiseks; tööturule sisenemisel ja seal edasiliikumisel toimuva diskrimineerimise vastane võitlus ning mitmekesisuse aktsepteerimise edendamine töökohal	1 231 553,57
72	Reformide kavandamine, kehtestamine ja elluviimine haridus- ja koolitussüsteemides, et edendada tööhõivet, põhi- ja kutsehariduse ja täiendusõppe seostamine tööturu vajadustega, õpetajate väljaõpe ja nende oskuste ajakohastamine, pidades silmas uuendusi ja teadmispõhist ühiskonda	39 194 625,98
73	Meetmed osalemise suurendamiseks elukestvas hariduses ja koolituses, sealhulgas meetmed kooli poolelajamise ja soolise segregatsiooni vähendamiseks ning parema juurdepääsu tagamiseks alg-, kutse- ja kolmanda astme haridusele ning väljaõppele ja nende kvaliteedi parandamiseks	52 823 035,17
74	Inimpotentsiaali arendamine teadusuuringute ja uuenduste valdkonnas, eelkõige kraadiõppe ja teadlaste koolituse ning ülikoolide, uurimiskeskuste ja ettevõtete vaheliste koostöövõrkude kaudu	76 566 622,03
81	Poliitika kujundamise ja programmide koostamise parandamise mehhanismid, seire ja hindamine riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, poliitika ja programmide väljatöötamise suutlikkuse suurendamine	13 546 729,33
85	Ettevalmistamine, rakendamine, seire ja kontroll	162 601,74
86	Hindamine ja uuringud; teave ja teavitamine	244 137,92
		375 601 489,75

Rahastamise vorm		Võetud kohustuste EL osaluse summa
01	Tagastamatu abi	369 588 681,75
02	Abi (laen, intressitoetus, tagatised)	6 012 808,00
		375 601 489,75

Territoorium		Võetud kohustuste EL osaluse summa
00	Ei kohaldata	248 177 261,76
01	Linnad	109 500 057,72
03	Saared	2 465 796,42
05	Maapiirkond (välja arvatud mäestikud, saared või hõreda ja eriti hõreda asustusega alad)	15 458 373,85
		375 601 489,75

²⁷ Vastavalt EK määruse (EÜ) nr 1828/2006 lisa II, osale C. EK-le esitamisel lisatakse detailne tabel sekkumisvaldkondade koodide kombinatsioonidega.

Majandustegevuse valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa
00	Ei kohaldata	32 671 950,81
01	Põllumajandus, jahindus ja metsandus	23 185,97
02	Kalandus	6 687,11
03	Toiduainete ja jookide tootmine	954 789,90
04	Tekstiili ja tekstiiltoodete tootmine	396 841,53
05	Transpordivahendite tootmine	87 104,77
06	Mujal liigitamata tootmine	7 264 477,22
07	Energeetiliste maavarade all- ja pealmaakaevandamine	35 327,96
08	Elektri-, gaasi-, auru- ja soojaveevarustus	37 286,58
09	Vee kogumine, puhastamine ja -varustus	36 329,76
10	Side	403 077,49
11	Transport	498 038,45
12	Ehitus	1 106 473,65
13	Hulgi- ja jaekaubandus	468 081,40
14	Hotellid ja restoranid	691 164,73
15	Finantsvahendus	6 025 523,43
16	Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	7 625 096,35
17	Avalik haldus	18 207 280,10
18	Haridus	161 071 307,07
19	Inimeste tervishoid	8 918 803,59
20	Sotsiaaltöö, ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	115 248 005,51
21	Keskkonnaga seotud tegevus	50 638,34
22	Mujal liigitamata teenindus	13 774 018,03
		375 601 489,75

Allikas: SFCS, 16.05.2014

LISA 9. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL

 Tabel 9: Rakenduskava prioriteetsed suunad rahastamisallikate lõikes 01.01.2007-31.12.2013
 (Nõukogu (EÜ) määruse 1083/2006 artikli 67 järgne rahastamistabel)

Prioriteetne suund		Toetuse saajate poolt tehtud abikõlblikud kulud kokku (1)	Avaliku sektori osalus (2)	Erasektori osalus	RÜ poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud kokku (3)	Maksed EK-It (4)
1.1	ESF tüüpi kulud	54 961 056	54 844 110	116 946	54 844 110	44 393 320
	ERDF tüüpi kulud	410 628	410 354	273	410 354	349 033
1.2	ESF tüüpi kulud	76 995 708	76 888 138	107 570	76 888 138	65 072 048
	ERDF tüüpi kulud	1 980 128	1 978 081	2 047	1 978 081	1 685 986
1.3	ESF tüüpi kulud	131 757 165	129 492 236	2 264 928	129 492 236	110 606 943
	ERDF tüüpi kulud	8 145 213	8 085 080	60 132	8 085 080	6 915 162
1.4	ESF tüüpi kulud	62 299 580	47 509 983	14 789 597	47 509 983	43 680 773
	ERDF tüüpi kulud	9 629 704	5 913 610	3 716 094	5 913 610	5 913 610
1.5	ESF tüüpi kulud	19 983 220	19 796 566	186 654	19 796 566	17 048 319
	ERDF tüüpi kulud	8 412	8 412	0	8 412	7 422
1.6 HTA	ESF tüüpi kulud	6 055 600	6 055 600		6 055 600	5 030 082
	ERDF tüüpi kulud	0	0		0	0
1.7 Tehn abi	ESF tüüpi kulud	364 032	364 032		364 032	362 773
	ERDF tüüpi kulud	0	0		0	0
ESF tüüpi kulud		352 416 360	334 950 664	17 465 696	334 950 664	286 194 258
ERDF tüüpi kulud ESF meetmetes (5)		20 174 083	16 395 537	3 778 546	16 395 537	14 871 213
% teise fondi tüüpi kuludest		5,4%	4,7%	17,8%	4,7%	4,9%

Allikas: SFCS, 16.05.2014, MA andmed

(1) Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Abikõlblikud kulud, mis on toetuse saajate poolt tehtud (sh omafinantseering) ning rakendusüksuse poolt välja makstud. Ei sisalda ettemakseid riigiabiskeemides ega riigiasutustele. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksete korral sisaldab toetuse saaja poolt tasutud omafinantseeringut.

(2) Sisaldab nii EL finantseeringut, kui ka Eesti avaliku sektori finantseeringut.

(3) Sisaldab EL ja Eesti avaliku sektori finantseeringut. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab tehtud ettemakseid riigiabiskeemides. Ettemaksed riigiasutustele ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksed kajastatakse kuludokumentide esitamisel. Andmed võrduvad esimese tabeli tehtud abikõlblike kulude andmetega ja makseasutusele aasta I kvartalis esitatud kuluaruande andmetega.

(4) Andmed on ilma EK ettemakseteta ja edastatakse makseasutuselt, RÜ-d antud veergu ei täida.

(5) Kulud, mis on tehtud ERDFi vahenditest, kuid ESFi reeglitele vastavalt (EK Regulatsioon Nr 1083/2006 Artikkel 34 (2)). Selliste kulude maht ei tohi programmi perioodi lõpuks ületada 10% prioriteetse suuna kuludest.

LISA 10. PROJEKTIAUDITID, JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED

Tabel 10.1: Ülevaade projektiaudititest, auditite tähelepanekute analüüs rakendusüksuste lõikes

	Innove	EAS	Kredex	MNT	RM	RIA	Archimedes	KIK	TJA (+VTA)	Kokku
Auditite arv	8	23	1	6	1	1	7	15	2	64
Auditeeritud kogukulud (euro)	32 519 618,48	43 640 680,70	24 199 626,49	43 138 519,52	433 444,36	256 042,89	7 454 912,17	56 146 150,75	11 539 230,68	219 328 226,04
Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	247 891,65	351 351,94	0,00	4 889,20	322,35	773,08	52 925,63	25 197,81	12 034,29	695 385,95
Avastatud mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)	745 528,03	29 264,88	0,00	73 956,28	0,00	823,32	2 353,93	46 969,20	301 063,31	1 199 958,95
Vea määr	0,76%	0,81%	0,00%	0,01%	0,07%	0,30%	0,71%	0,04%	0,10%	0,32%
Olulisi tähelepanekuid sisaldavate auditi aruannete arv	5	9	1	3	1	1	3	4	1	28
Oluliste tähelepanekute arv	9	24	1	5	3	1	13	4	2	62
Hangetega seotud tähelepanekud	1	17	0	0	2	1	9	1	2	33
Finantsmõju	3149,56	338260,92	0,00	0,00	182,35	773,08	52729,46	0,00	12034,29	407 129,66
%	1,27%	96,27%	0,00%	0,00%	56,57%	100,00%	99,63%	0,00%	100%	58,55%
Struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seotud tähelepanekud	6	4	1	4	1	0	3	2	0	21
Finantsmõju	41585	13 091,02	0,00	4 889,20	140,00	0,00	196,18	17 679,47	0,00	77 581,06
%	16,78%	3,73%	0,00%	100,00%	43,43%	0,00%	0,37%	70,16%	0,00%	11,16%
Riigiabi reeglite rikkumisega seotud tähelepanekud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Finantsmõju	203156,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	203 156,90

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

%	81,95%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	29,21%
Rakendusüksusele suunatud tähelepanekud	1	3	0	1	0	0	1	1	0	7
Finantsmõju	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7 518,34	0,00	7 518,34
%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	29,84%	0,00%	1,08%

Allikas: Auditeeriv asutus, 2014

Tabel 10.2: Ülevaade projektiaudititest rakenduskava põhiselt

Inimressursi arendamise RK							
Läbiviidud auditite statistika (tk)		Auditi tulemuste statistika (tk)		Tähelepanekute statistika (tk)		Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud	
Tööplaani järgseid auditeid:	6	Märkustega, olulised tähelepanekud:	3	Olulisi tähelepanekuid:	8	Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil:	243 976,47
		Märkustega, väheolulised tähelepanekud:	1	Väheolulisi tähelepanekuid:	2	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi:	743 622,80
		Märkusteta:	2				
Kokku:	6	Kokku:	6	Kokku:	10	Kokku:	987 599,27
Tehniline abi							
Läbiviidud auditite statistika (tk)		Auditi tulemuste statistika (tk)		Tähelepanekute statistika (tk)		Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud	
Tööplaani järgseid auditeid:	1	Märkustega, olulised tähelepanekud:	1	Olulisi tähelepanekuid:	3	Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil:	322,35
		Märkustega, väheolulised tähelepanekud:	0	Väheolulisi tähelepanekuid:	0	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi:	0,00
		Märkusteta:	0				
Kokku:	1	Kokku:	1	Kokku:	3	Kokku:	322,35

Allikas: Auditeeriv asutus, 2014

Tabel 10.3: JKS auditid 2013. aastal

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	14.11.2013	II kategooria	RÜ ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud järgitud riigiabi ergutava mõju nõuet, ühes projektis ei ole käesolevaks ajaks koostatud tagasinõude otsust ning kahes projektis on tagasinõude otsuses vaja korrigeerida intresside arvestust.	Maandustegevused kestavad. EAS saatis ärakuulamiskirjad toetuse saajatele 21.03.2014.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	19.12.2013	II kategooria	Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev meetodika ei ole asjakohane	Maandustegevused kestavad. Täitmise tähtaeg on 30.06.2014
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	19.12.2013	II kategooria	Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrollijalg	Maandustegevused kestavad. Täitmise tähtaeg on 30.05.2014
Rahandusministeerium	26.04.2013	II kategooria	Korraldusasutus ei ole 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOSis	SFOSi andmete õigsuse eest vastutab RÜ ja oleme 2012 II poolaastal andmete kvaliteeti kontrollinud ning leitud puudused on kõrvaldatud. Mis puudutab SFOS paikvaatluste moodulisse andmete sisestamist, siis alates 01.01.2013 on kasutusel mooduli uuendatud versioon, kus on võimalik sisestada tähelepanekuid ja nende järeltegevusi. Kasutajajuhend on vastavalt uuendatud, täiendav koolitus kasutajatele toimus 23.05.2013. (materjal lisatud) ning sama materjal on edastatud kõikidele RÜ-dele ja on kättesaadav ekstranetis. Korraldusasutus jätkab pistelist paikvaatluste sisulise kvaliteedi kontrollimist kontroll-lehtede alusel ning SFOSi sisestatud andmete kvaliteedi kontrollimist.
Rahandusministeerium	26.04.2013	II kategooria	Korraldusasutusel puudub piisav ülevaade rakendusasutustelt tellitud kontrollide järeltegevustest	Süsteemikontrollide info SFOSi kandmine oli juba auditi ajal töös, tänaseks on analüüsi dokument valminud (lisatud) ning saadetud programmeerimisele. Juhendmaterjal on uuendatud (lisatud) ning kuni SFOS arenduse kasutamiskvaliteedi saamiseni teeb KA delegeeritud kontrollide järeltegevuste seiret vähemalt 2 korda aastas (2013 I pa seisuga ülevaade lisatud).

Allikas: SFCS, 22.05.2014

- * I kategooria – JKS toimib;
- II kategooria – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud;
- III kategooria – JKS toimib osaliselt, mistõttu on olulised parandused vajalikud;
- IV kategooria – JKS ei toimi.

LISA 11. RIKKUMISED

Tabel 11: Rikkumised aastati

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise number	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2008	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/02/02	valeandmed		3 195,58
2008	1.5	1.5.1	RK/2007-2013/08/01/02	valeandmed		6 433,09
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/01/03	ettemakse reeglite rikkumine		3 195,58
2009	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/09/04/03	999	10006	0,00
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/05/02	pankrot		8 124,36
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/06/05	5.a reegel		3 195,57
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/07/02	kontrollist keeldumine		3 195,58
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/09/01	valeandmed		6 391,16
2009	1.3	1.3.3	INNOVE/2007-2013/09/02/01	mitteabikõlblik kulu		1 324,33
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/14/03	valeandmed		3 195,58
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/18/03	kontrollist keeldumine		4 473,82
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/19/01	pankrot		3 195,58
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/20/02	pankrot		2 588,97
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/21/02	999	10003	0,00
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/30/03	812	10004	12 780,66
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/34/01	pankrot		3 195,58
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/36/09	kontrollist keeldumine		3 065,18
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/48/03	pankrot		4 473,82
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/49/02	5.a reegel		3 126,01
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/50/05	812	10005	12 782,33
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/104/02	tegevused lõpetamata		4 752,00
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/99/02	5.a reegel		2 115,34
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/05/02	hankereeglid		8 819,81

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/08/02	mitteabikõlblik kulu		5 341,11
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/13/01	mitteabikõlblik kulu		3 195,58
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/14/04	pettus (IRQ 3)		3 796,54
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/11/17/02	ettemakse reeglite rikkumine		6 018,53
2010	1.3	1.3.4	INNOVE/2007-2013/11/18/02	325	10001	23 468,35
2010	1.1	1.1.6	INNOVE/2007-2013/11/26/01	mitteabikõlblik kulu		1 379,67
2010	1.5	1.5.1	RK/2007-2013/10/03/02	valeandmed		0,00
2010	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/02/01	mitteabikõlblik kulu		3 507,67
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/57/02	5.a reegel		8 204,87
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/59/01	pankrot		5 538,97
2011	1.4	1.4.3	EAS/2007-2013/11/60/02	614	10002	12 400,60
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/63/01	kontrollist keeldumine		5 498,27
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/64/01	tegevused lõpetamata		6 391,17
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/68/02	pankrot		5 821,68
2011	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/11/71/01	hankereeglid		2 672,56
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/72/01	tegevused lõpetamata		6 391,17
2011	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/11/76/03	999	10005	34 901,00
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/79/04	999	10006	12 782,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/80/02	tegevused lõpetamata		5 762,43
2011	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/11/81/03	608	10007	14 754,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/84/01	811	10008	22 383,65
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/88/01	tegevused lõpetamata		0,00
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/91/04	999	10007	12 782,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/97/03	seotud isikud		6 237,56
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/103/02	tegevused lõpetamata		6 391,16
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/116/01	tegevused lõpetamata		5 531,55
2011	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/12/119/02	mitteabikõlblik kulu		6 746,92

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/121/01	tegevused lõpetamata		6 391,16
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/123/01	tegevused lõpetamata		6 432,41
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/138/02	811	10004	12 782,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/238/01	tegevused lõpetamata		4 021,06
2011	1.3	1.3.4	INN/2007-2013/11/23/06	325	10004	237 040,17
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/03/02	hankereeglid		4 906,02
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/04/02	325	10009	69 952,50
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/06/01	mitteabikõlblik kulu		3 578,73
2012	1.2	1.2.1	ARC/2007-2013/12/06/02	pettus (IRQ 3)	10009	47 923,70
2012	1.2	1.2.2	Archimedes/2007-2013/13/08/03	614	10002	29 072,99
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/101/01	tegevused lõpetamata		4 806,92
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/107/03	pettus (IRQ 3)		5 413,52
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/110/02	pankrot		6 391,17
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/113/01	tegevused lõpetamata		5 151,21
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/115/02	pankrot		6 391,16
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/122/02	ettemakse reeglite rikkumine		0,00
2012	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/12/125/02	614	10005	12 501,12
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/130/02	822	10006	31 955,82
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/131/01	kontrollist keeldumine		5 831,12
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/134/01	811	10002	31 955,82
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/137/01	tegevused lõpetamata		6 391,16
2012	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/12/153/01	pankrot		16 407,14
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/154/01	tegevused lõpetamata		5 753,79
2012	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/12/168/01	valeandmed		5 587,00
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/233/01	pankrot		3 195,58
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/333/01	5.a reegel		4 124,06
2012	1.1	1.1.7	INNOVE/2007-2013/12/36/01	811	10003	16 150,00

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

2012	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/12/44/01	810	10011	54 270,72
2012	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/12/45/01	mitteabikõlblik kulu		4 156,34
2012	1.3	1.3.1	INN/2007-2013/12/46/04	325	10001	970 875,41
2012	1.5	1.5.3	RM/2007-2013/12/07/02	614	10001	20 730,32
2012	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/12/10/01	mitteabikõlblik kulu		5 665,07
2013	1.2	1.2.2	ARC/2007-2013/13/16/01	325	10010	23 721,97
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/247/01	810	10003	31 955,83
2013	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/13/271/01	Riigiabi reeglite rikkumine	10004	10 066,08
2013	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/13/272/01	Riigiabi reeglite rikkumine	10005	19 969,00
2013	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/13/273/01	Riigiabi reeglite rikkumine	10006	21 889,74
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/334/01	pankrot		6 292,71
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/335/01	5.a reegel		4 431,11
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/407/01	tegevused lõpetamata		6 391,16
2013	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/13/416/00	mitteabikõlblik kulu		3 698,13
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/433/01	811	10009	31 955,82
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/439/01	5.a reegel		3 195,58
2013	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/13/442/01	pankrot		9 970,22
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/443/01	pankrot		3 654,51
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/446/01	5.a reegel		5 996,58
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/447/01	pankrot		3 603,12
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/449/00	pankrot		47 434,79
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/452/02	pankrot		6 366,96
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/453/01	999	10011	11 677,21
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/455/01	mitteabikõlblik kulu		3 990,12
2013	1.3	1.3.1	INN/2007-2013/13/50/03	hankereeglid		0,00
2013	1.1	1.1.4	INNOVE/2007-2013/13/54/02	hankereeglid		588,03
2013	1.1	1.1.8	INNOVE/2007-2013/13/56/01	mitteabikõlblik kulu		2 747,09

Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuanne | 2013

2013	1.3	1.3.2	INN/2007-2013/13/57/03	213	10008	18 615,77
2013	1.3	1.3.1	INN/2007-2013/13/60/02	mitteabikõlblik kulu		4 609,22
2013	1.1	1.1.6	INN/2007-2013/13/63/01	325	10012	225 757,48
2013	1.3	1.3.2	INN/2007-2013/13/65/01	hankereeglid		3 017,50
KOKKU						2 488 921,18

Allikas: KA, AFCOS

LISA 12. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED

Tabel 12: riskid ja maandamistegevused prioriteetsete suundade lõikes 2013. aastal

Prioriteetne suund (vajadusel ka meede või valdkond)	Risk	Ette võetud/ võetavad abinõud	Vastutaja	Tähtaeg	Staatuse (eelmise perioodi lahendatud riske ei kajastata)
1.1 Elukestev õpe ja 1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise, mille tagajärjel kaob toetuse andmise järjepidevus toetuse saajate jaoks ja kuhjub töökoormus administratsioonile: põhjuseks nõrk administratiivne valmisolek, õigeaegne sisendite puudumine ettevalmistusprotsessis (EL tasandi õigusaktid).	Tegemist osaliselt välise riskiga, maandamistegevused peaksid tulema Rahandusministeeriumilt, kes juhib uue perioodi ettevalmistamist. Uue aasta tööplaani kantakse valmimisetapid programmide kaupa.	KA, RA (HTM)	vastavalt 2014-2020 perioodi ettevalmistamise ja rakendamise ajakavale	Jooksev
1.1 Elukestev õpe ja 1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht toetuse kasutamiseks riigihangete seaduse eiramise tõttu: põhjuseks riigihangete seaduse ebapiisav tundmine ja tõlgendamine (nii administratsioonis kui ka toetuse saaja tasandil).	Toetuse saajate nõustamine RÜ poolt, RHS lihtsustamine.	RÜ, RA, KA	Jätkub jooksvalt	Jooksev
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Väljamaksete tegemine. Toetusesaaja projektijuhtimise kogemus on vähene ning RÜ koordinaatori töömaht kasvab seetõttu oluliselt	Toetusesaajate riskide hindamine, vastavalt sellele koordinaatoriküllastuste järjepidev korraldamine	Investeeringute üksuse juht	Toetuse saaja infopäevad, tööplaani üksuste kaupa	Jooksev
1.1 Elukestev õpe (vastavusvaldkond)	Hangete korraldus. Koordinaatori pädevus ei pruugi keerulisematel juhtudel olla piisav RH-ga seonduvaid dokumentide ja tegevuste täielikuks hindamiseks	1. Täiendava spetsialisti tööle võtmine (III kvartal 2012) 2. KA analüüsib VAKO lahendeid ja koostab kvalifitseerimise ning spetsifikatsiooni koostamise üldjuhise toetusesaajatele; alternatiiv: rikkumiste osas vaadeldakse ainult neid juhtumeid, kus hange on vaidlustatud (VAKO, kohus); 3. RÜ ülevaade VAKO lahendites ja kohtulahenditest	Personaliüksus; STK juhataja koostöös juristidega		Osaliselt lahendatud, esimene maandamistegevus täidetud

		RH-kontroll-leht, koolitus, juristi tugi			
1.1 Elukestev õpe (vastavusvaldkond)	Hangete korraldus.AA, KA, RRO, RÜ, TS erinevad seisukohad RHS tõlgendamisel muudavad otsuste tegemise (sh ka rikkumised ja osalised väljamaksed) RH osas järjest keerulisemaks	nn struktuuritoetuste vaidlustuskomisjoni loomine - RÜ ettepanek KA-le. Kohtumised, arutelud	STK juhataja	tegevused vastava vajaduse tekkimisel - tööplaani ülesannet ei pane	Vastavalt vajaduse tekkele
1.1 Elukestev õpe (finantsvaldkond)	Hangete korraldus. HTM-i seisukohad investeringute kavade raames elluviidavate projektide hangete osas on kaasa toonud mitteabikõlblikke kulusid ja pikki vaidlusi	Ettepanek: HTM-i hangete nõustamisele ja eelkontrollile kindla kooskõlastusprotseduuri kehtestamine (RA, sisu-osakonnad, RÜ kaasamine). Ettepanek HTM haldusalas anda hangete korraldus RKASile uues perioodis. TS nõustamine	investeeringute üksuse juht	põhimõtted silmaspidada 2014+ perioodi ettevalmistamisel - tööplaani ülesannet ei pane	
1.1 Elukestev õpe (strateegiline valdkond)	Seire ja info jagamine. Juhul kui kriitilisel hetkel (näiteks enne taotlusvooru tähtaega) Innove infovahetuskanalid ei tööta, võib tekkida erinevaid probleeme	SA Innove ajakriitiliste protsesside ülevaatamine ja kommunikatsioonireeglite kehtestamine;	Infovahetuskanalite täpsustamine, maandamise etmete kirjeldamine ja piisavuse hindamine toimub IT riskihindamise raames 2012 aug-okt	Maandamistegevuste rakendamine on 2013. tegevus, hinnangu andmine on 2013.a siseauditi tööplaanis	
1.1 Elukestev õpe (finantsvaldkond)	Auditid ja muud välised kontrollid.Auditi meetodika tulemusena satuvad kontrolli ühendamad projektid, mille tulemusena teised jäävad tähelepanuta ning auditeeritavad on kurnatud	RÜ väline risk, sisemine maandamistegvus puudub, ettepanek AA-le meetodika muutmiseks	STK juhataja	ettepanekud tehtud	
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Auditid ja muud välised kontrollid. Kui on tekkinud probleemid maksete sertifitseerimisel või muudes aspektides ning on oht, et EK võib maksed peatada, siis RÜ-de mitteõigeaegsel ja	RÜ väline risk, sisemine maandamistegvus puudub, normaalse tööõhkkonna taastamine, töö planeerimine ja koostöö, eelnevast kogemusest	STA ja STK juhatajad	ettepanekud tehtud	

	puudulikul teavitamisel järeltegevustest probleemi lahendamiseks võib esineda olukord, kus RÜ põhiülesannete täitmine on olulisel määral häiritud.	õppimine ja nende arutamine (rakendussüsteem)			
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Muud riskid:Töötajate motivatsioon pingelises olukorras ja turukonkrentsis võib hakata kiiresti langema	ametikohtade hindamine, töötasu vastavus turutingimustele, Innove motivatsioonisüsteemi väärtustamine.	ametikohtade hindamise töögrupp	2013 tööplaan	teostamisel
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine (valdkond: toetuse andmine, nõustamine)	Meetme vahendite kasutamine lõppeb perioodi lõpu, väljamaksetaotlused lükatakse aastatesse 2014-2015, osa vahendeid jääb kasutamata	Väljamaksete prognooside jälgimine ja toetuse saajate pidev nõustamine	RA, RÜ	jooksev	jooksev
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine (valdkond: toetuse andmine, nõustamine)	Toetuse kasutamise nõuete mittetäitmine (kulude abikõlblikkuse kriteeriumid on auditite märkuste taustal pidevas muutumises, hanked, dokumentatsioon, toetuse sihipärane kasutamine). RÜ, KA ja AA tõlgendused erinevad või tõlgendusi ei anta (operatiivselt), kontrollid kestavad ülemäära kaua või väga väikeste kulude menetlemist nõutakse ebamõistlikus ulatuses.	Taotlejate ja toetuse saajate nõustamine, järelkontroll, RÜ personali koolitamine, tööprotseduuride ja -korralduse uuendamine	KA, RÜ, RA, AA	jooksev	jooksev
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: Õigusaktide väljatöötamine ja muutmine)	Rikkumiste ja mitteabikõlblike kulude risk	<i>Sisu puudub, kuna eelmisel aastal neid ei vaadatud. Sisuliselt jätkatakse eelmiste aastate maandusmeetmetega. Järgmisel aastal hinnatakse ESF ja ERDF riske eraldi, siis saame adekvaatsema pildi.</i>			
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: Ülesannete jaotus, piisav ja pädev personal, koolitused, juhendmaterjalid, piisav aruandlus, kohustuste lahusus)	Rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega	<i>Sisu puudub, kuna eelmisel aastal neid ei vaadatud. Sisuliselt jätkatakse eelmiste aastate maandusmeetmetega. Järgmisel aastal hinnatakse ESF ja ERDF riske eraldi, siis saame adekvaatsema pildi.</i>			

1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOS-i arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele SFCS-s (nt paikvaatlusi ei salvestata SFOSi ja sealsed vormid on pealiskaudsed, pole töödeldavad, kasutatavad)	väline risk	väline risk	väline risk	väline risk
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOSi ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa operatiivsüsteemis olevate andmete halva kvaliteedi (andmed puudulikud, valed), mille tõttu SFCSist saadav aruandlus ei vasta tegelikkusele (sh nt väljavõte deklareeritud kuludest projektiauditile, vajaku sisestamine jne)	väline risk	väline risk	väline risk	väline risk
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOSi mittetäielik ühildumine teiste andmebaasidega (nt NAVISIONiga), mistõttu ei ole projektide kohta kogu nõutud info kättesaadav	väline risk	väline risk	väline risk	väline risk
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Risk seoses riigiabi määramise ning ergutava mõju kontrollimise, tuvastamise ja tõlgendamisega	Õigusliku arvamuse tellimine advokaadibüroolt või EASi juristide hinnang.	EAS	Jätkub jooksvalt	Maandmis-tegevused elluviidud ja jätkuvad jooksvalt.
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Toetuse saajate hangetega seotud riskid	Hankemenetluse läbiviimisele eelnev kontroll. Hankeeksperdi poolne dokumentide vastavuse hindamine RHSile, märkuste ja/või soovitude edastamine.			
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	EASi kui toetuse saaja hangete läbiviimisega seotud riskid (aeganõudev, ressursi- ja kompetentsipuudus)	EASi töötajate teadlikkust hankimise alal on tõstetud, algatatud on hankefunktsiooni analüüsiprojekt funktsiooni tsentraliseerimise osas	EAS	Jätkub jooksvalt	Osaliselt elluviidud, osaliselt elluviimisel
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Projektide mittetähtaegse elluviimise risk, eesmärkide ja eelarve alatäitmise risk, muudatusotsuste kvaliteedi risk	Tagasinõuete protsessi täiendamine, kulude põhjalikum kontroll, majasiseste otsuste ja muudatusotsuste koostamise põhimõtete ja õiguslike aluste		Suunaülene risk	Projektide mittetähtaegse elluviimise risk, eesmärkide ja eelarve

		koolitusteläbiviimine, projektide seiramine, vahendite ümbertõstmine (vajadusel)			alataitmise risk, muudatusotsuste kvaliteedi risk
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Mitteabikõlblike kulude risk	Kontrollisüsteemi tugevdamine, töötajate koolitamine, täiendavate järelkontrollide läbiviimine. Probleemi(-de) ilmnmisel tekkepõhjuste täiendav analüüs. Järelevalve ja riskijuhtimisüksuses alates 2014.a. jaanuarist töö probleemsete juhtumitega tegelev järelevalvespetsialist.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt	Maandamistegevused elluviidud. Protsesside parendamine ja töötajate koolitamine vastavalt vajadusele (jooksvalt)
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Muudatustaotluste menetlemisega seotud risk, eritingimustega rahastamisotsuste realiseerimisest tulenev risk	Projektide seire ning kvaliteetne muutmistaotluste menetlemine	EAS	Jätkub jooksvalt	Elluviimisel
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Tööjookulude arvestuse ja keeruliste tehnoloogiliste lahenduste hindamise võimekuse risk	Projektide pidev seire, probleemsete projektide puhul järeltegevuste läbiviimine; töötajate teadlikkuse tõstmine	EAS	Jätkub jooksvalt	Elluviimisel
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Riigiabi tuvastamine konkreetse projekti puhul ja ka meetmete väljatöötamisel raske ning mitmetimõistetav.	koolitused, kogemuste vahetus. Riigiabi tuvastamise tagamine MKMis: eesmärk on VVO poolt põhjalikumalt jälgida kõikide uue perioodi väljatöötatavate meetme tingimuste õigusakte riigiabi seisukohast.	MKM	2014 I kvartal	Elluviimisel
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Riigihangete seadus on mitmeti tõlgendatav, mis toob kaasa liigse aja- ja ressursikulu ning ohu tagasinõueteks	Väline risk. Riski maandamiseks pakub RÜ (EAS) toetuse saajale alates 2011. aasta maist võimalust vaadata läbi TSi poolt koostatud hankedokumentid enne hankemenetlusega alustamist, samuti pakub EAS võimalust TSil saata hankemenetluse dokumentatsioon RÜsse hindamisele enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Läbi antud tegevuste aitab RÜ vähendada toetuse saajate eksimusi hangete läbiviimisel. Auditi tähelepanekute sulgemisel on RA ja RÜ	Väline risk	Väline risk	Väline risk

		poolt välja pakutud lahendus et RÜ, RA ja AA saaksid koos vaadata läbi auditis esitatud tähelepanekud ja kooskõlastada võimalike tagasinõuete alused. Ühiste auditikoosolekute pidamine on aidanud leida küsimustele vastuseid ja andnud kindluse, et leitud tähelepanekud on üheselt mõistetavad ning nende alusel tehtavad tagasinõuded on põhjendatud. Ühiseid kolmepoolseid kohtumisi plaanitakse ka edaspidi jätkata. Seeläbi on antud riskid maandatud.			
1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Järelevalve: (Riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelekontroll)	Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht, sest hangete hea tava ja parima hinna tagamine mitte-RHS juhtudel on järelevalves keeruline	RHS KL avalikustamine toetuse saajatele, et nad oleksid teadlikud RHS kontrollikohtadest. Toetuse saajatele suunatud RHS koolitused (erandid, üldpõhimõtete alusel teenuste hankimine, 3 pakkumise nõue jne.). Vajadusel palub menetteja koos VMT dokumentidega esitada eeltäidetud hanke KL programmi elluvijjal/ TS (nii TA kui haldusvõimekuse raames).	RÜ	jooksev	lahendamisel, kontroll-leht on avalikustatud ja toetuse saajaid on jooksvalt nõustatud.. Uuendatud RHS kontroll-leht november 2013 kasutusele võetud.
1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Seire ja hindamine)	Seire ja hindamine ei ole piisav / kvaliteetne, sest seire algandmed ei ole kvaliteetsed ja piisavad (seos ka SFOS/SFCS riskidega)	SFOS korrapärase andmekvaliteedi kontroll, vigade tuvastamisest osapoolte teavitamine, SFOS arendustesse sisendi andmine	RÜ	Jooksev	lahendamisel, jooksev sisendi andmine arendustesse.
1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Riskide hindamise ja juhtimise protsess SF rakendamisel)	On oht, et kõrged riskid realiseeruvad (finantsmõju, eesmärkide mittesaavutamine, mainerisk), sest KA nõrk koordinatsioon ja järelevalve. Riskide hindamise koordinatsioon ja süsteem kui selline on nõrk ja kohmakas, ei ole süsteemne.	Ettepanekud riskide hindamise süsteemi tõhustamiseks. Eeldefineeritud riskid on kohmakad ja neid on liiga palju, et nende põhjal mingeid konkreetseid juhtimisotsuseid süsteemi üleselt vastu võtta.	RÜ	jooksev	Lahendamisel (KA-I plaanis muuta riskide juhtimise ja hindamise süsteemi. Ettepanekud KA-le edastatud 3.12.2013 e-mailiga.

Allikas: prioriteetsete suundade 2013. a aruanded

LISA 13. FINANTSINSTRUMENTIDE KASUTAMINE

Vastavalt üldmääruse (1083/2006) muudatusele 13. detsembrist 2011

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format information/ data	
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Start-up and micro loan guarantees", Estonia
II.2	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?		
	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds		
(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing			
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		NO
II.3.3	guarantee		YES
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia
II.7	Legal status of the financial engineering instrument		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
	separate block of finance within a financial institution		YES
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YYYY)	1.02.2008
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808

Inimressursi arendamise rakenduskaava seirearuanne | 2013

III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection	NO
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0
IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
IV.1	Operational Programme contributions paid to final recipients in loans		
IV.1.1	Name of loan product	text	N/A
IV.1.2*	Number of final recipients supported		
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	Start-up and micro loan guarantees
IV.2.2*	Number of final recipients supported		
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	0
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	304
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	296

Inimressursi arendamise rakenduskaava seirearuanne | 2013

IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	5 836 261
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid to final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	5 836 261
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	5 836 261
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	304
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	7 726 777
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	1.02.2008
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A
IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A

Inimressursi arendamise rakenduskaava seirearuanne | 2013

IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	1 335

Allikas: KredEx, 15.05.2014